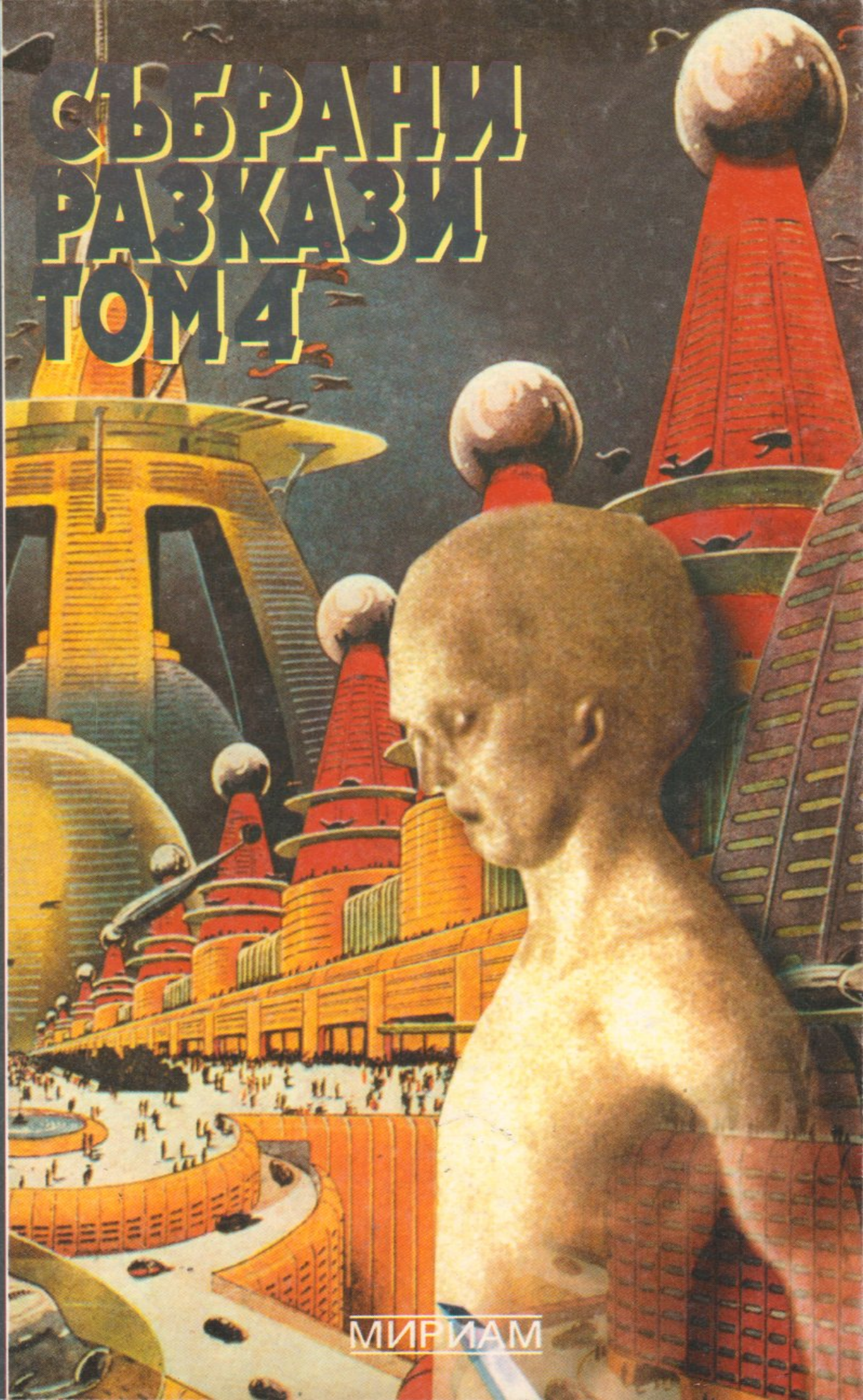

РОБЕРТ ШЕКМ

СЪБРАНИ
РАЗКАЗИ
ТОМ 4

МИРИАМ

РОБЪРТ ШЕКЛИ
СЪБРАНИ РАЗКАЗИ
ТОМ 4

Превод: Рени Димитрова

chitanka.info

ДЕЙМЪН НАЙТ

ВЪВЕДЕНИЕ

Ако се запознаете с автора на тези разкази, ще установите, че той е висок, космат мъж, с приятно изражение. Лицето му сякаш носи следите от доста велосипедни гуми. Очите му гледат света през очила с дебели стъкла, вероятно марсианско производство.

Също като Р. А. Лафърти и Рей Бредбъри, Робърт Шекли е един корабкрушенец, намиращ се на брега на научната фантастика. Моля, забележете първата и последната буква в имената, с които тези самотни пътешественици могат да се разпознаят. Те не са се родили тук, но попаднали на това място, са се огледали и са осмислили, доколкото е възможно, своето пребиваване.

Най-добрите от разказите на Шекли са описания на наблюдател, който намира нашия свят за шумен и мъчително абсурден, като се започне от ритуалите за бракосъчетания и се стигне до домашните електроуреди. „Усещаш ли нещо, когато правя това?“ е онова, за което става дума. Този разказ преобръща, съединява, разкъсва и пронизва всички общоприети възгледи за взаимоотношенията между жените и прахосмукачките.

Опитвайки да се приспособи, Шекли е написал също и много обикновени научно-фантастични разкази за междупланетни пътешественици, скитници във времето и така нататък, но ако се вгледате отблизо, дори и в тях ще забележите нотка на скептицизъм и объркване. Вземете за пример тази реплика от диалог, който се провежда на друга планета в един напълно трезв приключенски разказ.

„Използваме главно членове на племето Чипеци, а те са една мрачна, предателска тълпа, макар да са едри. Техният вожд ни дава под наем работници по договор за двадесет години в замяна на оръжия. После те се опитват да ни изхвърлят с помощта на същите тези оръжия, но това

е друг въпрос. Ние гледаме да се справим с всеки проблем поотделно.“

Имам цял списък с любими изречения от разказите на Шекли, но тук ще ви напиша само няколко, защото не ми се ще, когато четете разказите, да имате чувството, че там са събрани познати вече цитати.

Космическият кораб бе конструиран умно, точно като Файърлоун, Ню Джърси.

Между войните Джони продължаваше да практикува като унищожаваше търговски кораби по линията Луна — Марс.

Разликите са напълно реални, макар и въображаеми.

Запознах се с Робърт Шекли през 1951 година, когато той ме впечатли с това, че имаше кола и я караше из Ню Йорк. Отново го срещнах в Рио де Жанейро през 1968 година, където мога да кажа, че той бе точно онзи тип човек, който би трябвало да бъде. Защото очевидно бе омагьосан от чудесата на това място.

Напоследък го виждам по-често, тъй като той се премести в Портланд, Орегон (от Ибиса, Париж, Ню Йорк и поредица държавни природни резервати). Но и не *чак* толкова често. Ние не се свързваме даже по телефона или с писма. Аз съм си тук, в Юджини, и разхождам малката си бяла шапка и конска опашка, а Шекли си е горе в Портланд със своя избелял шлифер и барета. Никога не съм виждал баретата му, но знам, че съществува, защото тя е една логическа необходимост. И ми е добре, когато знам, че той и тя са си там.

НАГРАДА ЗА РИСКА

Рейдър внимателно надигна глава над перваза на прозореца. Видя пожарното стълбище и тясната алея до него. В алеята имаше една очукана детска количка и три кофи за боклук. Докато гледаше, иззад най-отдалечената кофа се подаде една ръка с черен ръкав и нещо блестящо в юмука. Рейдър се наведе. През прозореца влетя куршум, заби се в тавана над главата му и го посипа с мазилка.

Сега знаеше за алеята. Пазеха я, както и вратата.

Той се бе прострял върху напукания линолеум, загледан в дупката от куршум в тавана, заслушан в звуците пред вратата. Беше висок мъж със зачервени очи и двудневна брада. Мръсотията и умората бяха издълбали ивици по лицето му. Страхът бе изпънал чертите на лицето му, стегнал някой мускул, опнал някой нерв. Резултатът беше ужасяващ. Сега изражението на лицето му бе изкривено от очакването на смъртта.

В алеята имаше убиец. И още двама на стълбището. Беше в клопка. Беше мъртъв.

Естествено, помисли Рейдър, той още се движеше и дишаше, но само благодарение на недостатъците на смъртта. След няколко минути тя щеше да се погрижи за него. Смъртта щеше да пробие дупки в лицето и тялото му, да изпръска артистично дрехите му с кръв, да подреди крайниците му в някоя гротескна поза от гробищния балет...

Рейдър силно прехапа устни. Искеше да живее. Трябваше да има начин.

Той се обърна по корем и огледа мрачния студен апартамент, където го бяха вкарали убийците. Беше идеален едностаен ковчег. Имаше си врата, която наблюдаваха, и пожарно стълбище, което също бе под око. И освен това си имаше малка баня без прозорци. Той изпълзя до банята и се изправи. В тавана имаше неравна дупка с ширина около десет сантиметра. Ако можеше да я разшири, да се промъкне през нея в апартамента отгоре...

Чу приглушен трясък. Убийците бяха нетърпеливи. Започнаха да разбиват вратата.

Той огледа дупката в тавана. Не си струваше да мисли дори. Нямахше да успее да я разшири навреме.

Те продължаваха да блъскат вратата, като пъшкаха при всеки удар. Скоро ключалката щеше да изскочи или пантите да изхвъркнат от изгнилото дърво. Вратата щеше да падне и двамата мъже с безизразни лица да влязат, изтупвайки якетата си от прахта...

Но сигурно някой щеше да му помогне! Той измъкна малкото телевизорче от джоба си. Картината беше размазана и той не си направи труда да я фокусира. Звукът обаче бе силен и ясен.

Той се заслуша в обработения глас на Майк Тери, който говореше на многобройната си публика.

— ... ужасно място — казваше Тери. — Да, приятели, Джим Рейдър се намира в наистина ужасно затруднение. Спомнете си, че той се беше скрил в един третокласен хотел в Бродуей под чуждо име. Изглеждаше в безопасност. Но пиколото го позна и подаде информация на бандата на Томпсън.

Вратата изпращя под непрекъснатите удари. Рейдър стисна малкото телевизорче и заслуша.

— Джим Рейдър едва успя да се измъкне от хотела! Преследван отблизо, той влезе в един блок на номер сто петдесет и шест, „Уест Енд“ авеню. Имаше намерение да избяга по покривите. И може би щеше да успее, приятели, наистина можеше да успее. Но вратата за покрива се оказа заключена. Като да беше краят... Но Рейдър откри, че апартамент номер седем е празен. Той влезе...

Тери направи пауза, за да привлече вниманието, а после изкрещя:

— А сега той е в клопка тук! Като мишка в капан! Бандата на Томпсън разбива вратата! Противопожарното стълбище се пази! Сега нашият операторски екип, намиращ се в съседната сграда, ни показва близък план Гледайте, приятели, само погледнете! Няма ли никаква надежда за Джим Рейдър?

„Няма ли никаква надежда“, мълчаливо повтори Рейдър, докато стоеше в тъмната, задушна малка баня, потта се стичаше по тялото му и слушаше непрекъснатите удари по вратата.

— Чакайте! — извика Майк Тери. — Дръж се, Джим Рейдър, дръж се още малко. Може би има надежда! Имам спешно повикване

от един от нашите зрители. Повикване по линията на Добрите Самаряни! Ето някой, който мисли, че може да ти помогне, Джим! Слушаш ли ме, Джим Рейдър?

Рейдър зачака и чу как пантите изскачат от прогнилото дърво.

— *Говорете, господине* — каза Майк Тери. — *Как ви е името, господине?*

— *Ъъ... Феликс Бартоломю.*

— *Не се притеснявайте, господин Бартоломю. Говорете направо.*

— *Ами, добре. Господин Рейдър* — каза с треперещ глас някакъв възрастен мъж. — *Аз съм живял на номер сто петдесет и шест на „Уест енд“ авеню. В същия апартамент, където сте затворен, господин Рейдър... Наистина! Вижте, онази баня има прозорец, господин Рейдър. Той е боядисан отвътре, но го има...*

Рейдър пхна телевизорчето в джоба си. Той опипа рамката на прозореца и прицели ритника си в средата. Стъклото се счупи и вътре внезапно нахлу светлина. Той почисти стъклата от рамката и бързо надникна навън.

Намираше се доста нависоко над бетонния двор.

Пантите бяха изскочили. Той чу отварянето на вратата. Рейдър бързо прескочи перваза, увисна на ръце за миг и скочи.

Ударът беше ужасен. Той се изправи със залитане. На прозореца на банята се появи някакво лице.

— *Късметлия* — каза мъжът и като се наведе, се прицели внимателно с пистолета си 38-и калибър, с къса цев.

В този момент в банята избухна димка.

Изстрелът на убиеца не улучи. Той се обърна и заруга. В двора избухнаха още димки и скриха фигурата на Рейдър.

Чуваше възбудения глас на Майк Тери от телевизорчето в джоба си.

— *Бягай сега!* — крещеше Тери. — *Бягай, Джим Рейдър, бягай, за да спасиш живота си. Бягай, докато очите на убийците са пълни с дим. И благодари на добрата самарянка Сара Уинтърс от Броктън, Масачузетс, улица „Едгар“ номер три четири едно за това, че дари пет димки и използва услугите на един мъж, който да ги хвърли!*

Тери продължи с по-спокоен глас:

— *Вие спасихте живота на един човек днес, госпожо Уинтърс. Ще разкажете ли на нашата аудитория как...*

Рейдър не беше в състояние да слуша повече. Той тичаше през изпълнения с дим двор покрай въжетата за простиране и излезе на улицата.

Той вървеше по 63-та улица, като се беше прегърбил, за да намали ръста си и накуцваше леко от умора. Чувстваше се замаян от пълната липса на сън и храна.

— Хей ти!

Рейдър се извърна. Една жена на средна възраст бе седнала върху стъпалата на къщата и гледаше към него, смръщила вежди.

— Ти си Рейдър, нали? Онзи, когото се опитват да убият?

Рейдър се обърна, за да тръгне напред.

— Ела, влез, Рейдър — каза жената.

Може да беше клопка. Но Рейдър знаеше, че трябва да разчита на щедростта и добротата на хората. Той бе техен представител, образ, представляващ самите тях, един средностатистически човек, изпаднал в беда. Без тях беше загубен. Заедно с тях нищо не можеше да го нарани.

Вярвай в хората, беше му казал Майк Тери. Те никога няма да те изоставят.

Той последва жената в апартамента ѝ. Тя го покани да седне, излезе от стаята и се върна веднага с чиния, в която имаше пържола. Остана да го гледа, докато се храни, както някой би гледал маймуна в зоопарка да яде фъстъци.

Откъм кухнята се показаха две деца и също го загледаха. Трима мъже в комбинезони излязоха откъм спалнята и насочиха към него телевизионна камера. В апартамента имаше голям телевизор. Докато преглъщаше храната си, Рейдър наблюдаваше изображението на Майк Тери и слушаше силния, искрен и разтревожен глас.

— *Ето го, приятели* — говореше Тери. — *Ето го сега Джим Рейдър който яде първата си порция храна от два дена насам. Нашият екип оператори работи, за да можете вие да видите това! Благодаря ви, момчета... Приятели, Джим Рейдър получи подслон за кратко от госпожа Велма О'Дел, живуща на Шестдесет и трета*

улица, номер триста четиридесет и три. Благодаря ти, добра самарянке О'Дел! Наистина е прекрасно, че всякакви хора се отнасят сърдечно е Джим Рейдър!

— Добре е да побързаш — каза госпожа О'Дел.

— Да, госпожо — отвърна Рейдър.

— Не искам стрелба в апартамента си.

— Почти свърших, госпожо.

— Няма ли да го убият? — попита едно от децата.

— Млъкни — отвърна му госпожа О'Дел.

— Да, Джим — пропя Майк Тери. — По-добре побързай. Убийците ти не са далеч. Те не са глупави, Джим. Порочни, извратени, ненормални — да! Но не и глупави. Те вървят по кървавата следа... Кръв от порязаната ти ръка, Джим!

До този момент Рейдър не бе усетил, че е порязал ръката си на перваза на прозореца.

— Чакай, ще те превържа — каза госпожа О'Дел. Рейдър се изправи и й позволи да превърже ръката му. После тя му подаде едно кафяво яке и сива смачкана шапка. — На мъжа ми са — каза тя.

— Той си има маскировка, приятели! — извика радостно Майк Тери. — Това е нещо ново! Маскировка! А остават само още седем часа до момента, когато ще бъде в безопасност.

— А сега си отивай — каза госпожа О'Дел.

— Тръгвам, госпожо — изрече Рейдър. — Благодаря.

— Мисля, че си глупак — заяви тя. — Мисля, че е глупаво, дето си се забъркал в тази работа.

— Да, госпожо.

— Не си заслужава.

Рейдър благодари и си тръгна. Мина по „Бродуей“, влезе в метрото на 59-а улица, а после хвана градската железница до 86-а. Там си купи вестник и се качи на експреса, който пресичаше Манхатън.

Погледна часовника си. Оставаха му още шест часа и половина.

Метрото гърмеше по тунела под Манхатън. Рейдър задряма, скрил превързаната си ръка под вестника и спуснал шапката върху лицето си. Дали вече са го разпознали? Дали се е отървал от бандата на Томпсън? Или някой точно сега им се обажда по телефона?

В дрямката си се чудеше дали е избегнал смъртта. Или все още представляваше умело задвижван труп, който обикаля този свят само

защото смъртта още не си го е прибрала? (Смъртта е толкова *пипкава* напоследък, скъпа! Джим Рейдър ходеше часове, след като вече бе мъртъв и наистина отговаряше на *въпросите* на хората, преди да бъде погребан, както се полага!)

Очите на Рейдър се отвориха внезапно. Бе сънувал нещо... Неприятно. Но не можеше да си спомни какво.

Затвори очи отново и си спомни с леко учудване времето, когато си нямаше неприятности.

Това бе преди две години. Той беше един едър, приятен младеж, който работеше като помощник-шофьор на камион. Нямаше никакви таланти. Беше твърде скромнен, за да има мечти. Дребният и с удължено лице шофьор на камиона обаче мечтаеше заради него.

— Защо не опиташ някое телевизионно шоу, Джим? Ако изглеждах като теб, аз бих опитал. Те харесват обикновените красиви момчета, дето не се правят на умници. За участници в състезания. Всички харесват такива момчета. Защо да не опиташ?

И така, той опита. Собственикът на местния магазин за телевизори му обясни какво да направи.

— Гледай, Джим. На публиката ѝ омръзнаха обучените професионалисти с хитрите им рефлексии и професионална смелост. Кой може да хареса такива типове? Кой може да се сравнява с тях? Хората искат да гледат интересни и възбуждащи предавания. Така е. Но не и когато някой умник си прави собствен бизнес за петдесет хиляди годишно. Затова организиратите спортове са в упадък. И затова имат успех предаванията, които предизвикват тръпки.

— Ясно — каза Рейдър.

— Преди шест години, Джим, Конгресът прие закона за доброволното самоубийство. Онези дърти сенатори говориха много за свободната воля и самоопределението по онова време. Но всичко това са глупости. Знаеш ли какво всъщност е значението на този закон? Той позволява и на аматьорите, а не само на професионалистите да рискуват собствения си живот за пари. Едно време, ако човек искаше да си разбие законно и за пари главата, трябваше да бъде професионален боксьор, футболист и хокеист. Но сега тази възможност е открита за обикновените хора като теб, Джим.

— Ясно — каза отново Джим.

— Това е чудесна възможност. Привлича. Ти не си по-добър от останалите, Джим. Всичко, което ти можеш да направиш, може да стори всеки. Ти си *обикновен*. Мисля, че от телевизията ще те одобряват за участие в шоу на ужасите.

Рейдър си позволи да мечтае. Телевизионните предавания изглеждаха като сигурен път към богатството за един приятен млад човек без определени таланти или подготовка. Той написа писмо до едно забавно предаване, наречено „*Шанс*“ и изпрати снимката си.

„*Шанс*“ се заинтересува от него. Телевизионната мрежа Джи Би Си провери и установи, че той е достатъчно обикновен, за да задоволи интереса на широката публика. Бяха проверени произходът и приятелите му. Накрая той бе поканен в Ню Йорк и с него разговаря господин Мулиан.

Мулиан беше чернокож и емоционален и дъвчеше дъвка, докато говореше.

— Ставаш — изрече рязко той. — Но не за „*Шанс*“. Ще се появиш в „*Трески*“. Това е половинчасово дневно шоу на трети канал.

— Еха — възкликна Рейдър.

— Недей да ми благодариш. Аха спечелиш или се класираш втори, печелиш хиляда долара, а ако загубиш, получаваш поощрение от стотачка. Но това не е важното.

— Така е, господине.

— „*Трески*“ е *дребно* предаване. Телевизия Джи Би Си го използва като изпитание. Победителите, спечелили първо и второ място, отиват в „*Критичен момент*“. В „*Критичен момент*“ наградите са много по-големи.

— Знам, господине.

— И ако се справиш в „*Критичен момент*“, можеш да попаднеш в първокласно шоу на ужасите като „*Шанс*“ и „*Подводен риск*“, които се предават по цялата страна и където се печелят огромни награди. А после идва наистина голямото. От теб зависи докъде ще стигнеш.

— Ще направя всичко, което зависи от мен, господине — каза Рейдър.

Мулиан престана да дъвче за момент и каза почти със завист.

— Ти можеш, Джим. Само не забравяй, че ти си *народът*, а *народът* може всичко.

Начинът, по който го каза, накара Рейдър веднага да почувства съжаление към господин Мулиан, който беше черен и къдрокос, и с изпъкнали очи, и очевидно не беше *народът*.

Те си стиснаха ръце. После Рейдър подписа документ, с който освобождаваше от всякаква отговорност Джи Би Си, в случай че той загуби живота си, крайник или ума си по време на шоуто. Подписа и друг документ, който му позволяваше да използва правата си в съответствие със закона за доброволно самоубийство. Законът изискваше това и то бе обикновена формалност.

След три седмици той се появи в „Трески“.

Действието се развиваше по класическата форма на автомобилните състезания. Необучени шофьори бяха качени в мощни американски и европейски състезателни коли и пуснати по убийствен маршрут от двадесет мили. Рейдър се тресеше от страх, когато включи трудно скоростите на своето „Мазерати“ и потегли.

Състезанието бе един кошмар от писък и скърцане на гуми и метал. Рейдър изостана, позволявайки на първоначалните водачи сами да се изпомачкат по острите завой с обратен наклон. Когато Ягуарът, който се намираше пред него се блъсна в едно Алфа Ромео и двете коли заораха в ливадата, той напредна до трето място. Рейдър се стремеше към второто място през последните три мили, но не можеше да намери свободно пространство, за да изпревари. Един двоен завой едва не го изхвърли от пистата, но той успя да се задържи на пътя и продължи да се движи на трето място. После водачът счупи колянов вал на последните петдесет метра и Джим завърши на второ място.

Сега вече бе спечелил хиляда долара. Получи четири писма от поклоннички, а една дама от Оклахома му изпрати чифт плетени чорапи. Той бе поканен да участва в „Критичен момент“.

За разлика от останалите „Критичен момент“ не бе програма от състезателен тип. Тя представяше личната инициатива. За участието си в шоуто Рейдър бе инжектиран с наркотик, който не предизвиква пристрастяване. Събуди се в кабината на малък самолет, летящ на автопилот на три хиляди метра височина. Уредът за отчитане нивото на горивото показваше, че резервоарът е почти празен. Нямаше парашут. От него се очакваше да кацне със самолета.

Разбира се, че никога преди не бе пилотирал.

Той трескаво опита различните лостове, като не забравяше, че участникът през миналата седмица се бе събудил в една подводница, бе отворил погрешен люк и бе потънал.

Хиляди зрители наблюдаваха в захлас как този обикновен човек, мъж точно като тях, се бореше с положението, точно както биха го направили и те. Джим Рейдър беше един от *тях*. Всичко, което можеше да направи той, те също го можеха. Той бе представител на *народа*.

Рейдър успя да докара самолета на земята в нещо подобно на кацане. Той подскочи няколко пъти, но предпазният колан издържа. А двигателят, напук на очакванията, не избухна в пламъци.

Той слезе залитайки, с две счупени ребра, три хиляди долара и възможността, когато оздравее, да се появи в „Тореро“.

Най-после едно първокласно шоу на ужасите! В „Тореро“ плащаха десет хиляди долара. И трябваше само да убиеш с меч един черен бик от порода „Миура“, точно както би го направил един истински обучен матадор.

Борбата се проведе в Мадрид, тъй като в Съединените щати бикоборството бе все още забранено. Боят се предаваше по телевизията из цялата страна.

Рейдър имаше добра куадриля. Те харесаха едрия, бавноподвижен американец. Пикадорите натискаха силно с копията си, опитвайки се да изтощят бика. Бандерилйеросите се мъчеха да спънат бика, преди да забият своите бандериляс. А вторият матадор, един мрачен мъж от Алгисерас, едва не пречупи врата на бика с прекрасен удар.

Но когато всичко това бе изкоментирано и извършено, дойде ред на Джим Рейдър да излезе на пясъка на арената със здраво стисната в лявата си ръка червена мулета и меч в дясната и да застане пред еднотонния черен, окървавен бик с широко разположени на главата рога.

— Опитай в гърдите, *човече* — викаше някой. — Не се прави на герой, понижи го в гърдите.

Но Джим помнеше само онова, което му бе казал техническият съветник в Ню Йорк: „Цели се с меча и го вкарай зад рогата.“

И той го насочи натам. Мечът се плъзна по костта и бикът го хвърли през гърба си. Той се изправи, оживял по някакво чудо, взе

друг меч и отново се прицели зад рогата със стиснати очи. Богът, който пази децата и лудите, трябва да беше гледал обаче, защото мечът се плъзна навътре като игла в масло, бикът като че се стресна, погледна го с недоверие и се строполи като спукан балон.

Платиха му десет хиляди долара, а ключицата му зарасна за нула време. Получи двадесет и три писма от почитатели, включително и страстна покана от едно момиче от Атлантик сити, на която той не обърна внимание. И го попитаха дали иска да се появи в друго шоу.

Той вече бе загубил част от невинността си. Сега напълно съзнаваше, че едва не е бил убит заради джобни пари. Големите суми бяха напред. Сега той искаше едва ли не да загине заради нещо, което наистина си струва.

И така, той се появи в „Подводни рискове“, спонсорирано от производителя на сапун „Феърлейди“. С маска на лицето, шнорхел, колан с тежести, плавници и нож той се потопи в топлите води на Карибско море заедно с още четирима състезатели, следвани от снимачен екип, намиращ се в метална клетка. Трябваше да бъде намерено и извадено едно съкровище, което спонсорът бе скрил някъде там.

Гмуркането само по себе си не е особено опасно. Но спонсорът бе добавил няколко финтифлюшки за развлечение на аудиторията. Мястото бе фърашкано с гигантски миди, лакоми змиорки, различни видове акули, огромни октоподи, отровни корали и други подводни опасности.

Беше вълнуващо състезание. Един мъж от Флорида намери съкровището в дълбока цепнатина, но една гладна змиорка откри него. Друг гмурец взе съкровището, а една акула отнесе него самия. Блестящата синьо-зелена вода помътня от кръв, която се виждаше чудесно на екраните на цветните телевизори. Съкровището се понесе към дъното и Рейдър се спусна подире му, като при това спуска тъпанче. Той го откачи от коралите, жертва колана с тежестите си и се отправи към повърхността. На десет метра от целта трябваше да се бори с друг гмуркач за съкровището.

Те се заплашваха с ножовете си. Мъжът нападна и одраска Рейдър по гърдите. Но Рейдър, със самочувствието на стар състезател, пусна ножа си и дръпна маската на човека.

Това свърши работа, Рейдър изплува и предаде съкровището на корабчето, което бе закотвено наблизко. Оказа се, че това е пакет сапун „Феърлейди“ — „Най-великото съкровище“.

Това му донесе двадесет и две хиляди долара в брой, няколко други награди, триста и осем писма от почитатели, както и интересно предложение от едно момиче от Макон, върху което той се замисли сериозно. Получи безплатно болнично обслужване за драскотината от ножа и спуканото тъпанче, както и инжекции против инфекция от отровата на коралите.

Но най-хубавото бе, че го поканиха да участва в най-голямото шоу на ужасите. „Награда за риска“.

И точно с това започнаха неприятностите...

Метрото спря и разтърсването го отклони от мислите. Рейдър бутна шапката си назад и забеляза на отсрещната седалка един мъж, който го гледаше и шепнеше нещо на дебела жена. Дали го бяха познали?

Той стана, когато вратите се разтвориха, и погледна часовника си. Оставаха му да бяга още пет часа.

На гара „Манхасет“ той се качи на такси и каза на шофьора да го закара в Ню Салем.

— Ню Салем ли? — попита шофьорът и погледна към него в огледалото за обратно виждане.

— Точно така.

Шофьорът включи радиостанцията си.

— Пътник за Ню Салем. Да, точно така. *Ню Салем.*

Тръгнаха. Рейдър се намръщи. Чудеше се дали това не беше сигнал. Напълно нормално бе шофьорите на такси да докладват на диспечерите си. Но нещо в гласа на този човек...

— Остави ме тук — каза Рейдър.

Той плати и тръгна по тесния селски път, който се извиваше през рядка гора. Дърветата бяха твърде ниски и нарядко, за да могат да служат за прикритие. Рейдър вървеше и се оглеждаше, за да намери място, където да се скрие.

Приближаваше се някакъв тежък камион. Той продължи да върви, като бутна шапката ниско над челото си. Но когато камионът се

приблужи, чу глас от телевизорчето в джоба си. Той викаше: „Внимавай!“

Той се хвърли в канавката. Камионът прогърмя встрани, едва не го сгази и спирачките му изсвириха. Шофьорът викаше:

— Ето го! Стреляй, Хари, стреляй!

Докато Рейдър тичаше към гората, куршумите посипаха листа от дърветата над главата му.

— *Ето, че пак се случи!* — говореше Майк Тери с писклив от възмущение глас. — *Боя се, че Джим Рейдър си позволи да бъде изкушен от илюзията за сигурност. Не може така, Джим! Та живота ти е в опасност! Убийците са по петите ти! Внимавай, Джим, имаш още цели четири часа и половина пред себе си!*

— Клод, Хари, заобиколете с камиона — казваше шофьорът. — В капан е.

— *Заобиколили са те, Джим Рейдър!* — извика Майк Тери. — *Но все още не са те хванали! А ти можеш да благодариш на добрата самарянка Сузи Питърс от Саут Ориндж, Ню Джърси, улица „Елм“ номер дванадесет, задето те предупреди, точно когато камионът се приближаваше да те сгази. Само след миг ще видим малката Сузи на сцената... Гледайте, приятели, хеликоптерът на нашето студио пристигна на мястото на действието. Сега можете да видите как Джим Рейдър бяга, а убийците го преследват и обграждат...*

Рейдър притича стотина метра из гората и се намери на бетонно шосе, от другата страна на което отново имаше гора. Един от убийците се препъваше из горичката отзад. Камионът бе стигнал до заобиколния път, сега се намираще на една миля разстояние и се насочваше към него.

Откъм другата страна се приближаваше кола. Рейдър излезе на пътя и започна да маха силно с ръце. Колата спря.

— Бързо! — извика русата млада жена, която караше. Рейдър се вмъкна в колата. Жената направи обратен завой на шосето. Един куршум проби предното стъкло. Тя натисна педала на газта и едва не блъсна самотния убиец, застанал на шосето.

Колата се отдалечи, преди камионът да се приближи достатъчно, за да могат да стрелят от него.

Рейдър се облегна и стисна очи. Жената гледаше внимателно пътя и гонещия я отзад камион.

— *Ето, че пак се случи!* — извика Майк Тери възхитено. — *Джим Рейдър отново бе спасен от челюстите на смъртта благодарение на добрата самарянка Джанис Мороу от Ню Йорк, „Легсингтън“ авеню номер четиристотин тридесет и три. Виждали ли сте някога подобно нещо, приятели? Забелязахте ли как госпожица Мороу се промъкна под дъжд от куршуми и измъкна Джим Рейдър от лапите на смъртта! По-късно ние ще интервюираме госпожица Мороу и ще разберем нейните чувства. А сега, докато Джим Рейдър се отдалечава може би към спасението, а може би към нова опасност, ние ще видим кратко съобщение от нашия спонсор. Не си отивайте! На Джим му остават четири часа и десет минути до спасението. Всичко може да се случи!*

— Е, добре. Вече не сме в ефир — каза момичето. — Рейдър, какво, по дяволите, става с теб?

— Ъ? — обади се Рейдър. Момичето беше на около двадесет години. Изглеждаше умна, привлекателна, недосегаема. Рейдър забеляза, че е красива и със стройна фигура. И забеляза също, че изглежда ядосана.

— Госпожице — заговори той. — Не знам как да ви благодаря за...

— Да бъдем наясно — каза Джанис Мороу. — Аз не съм добра самарянка. Наета съм от телевизионната мрежа Джи Би Си.

— Значи програмата ме е спасила!

— Добре че се сети — отвърна тя.

— Но защо?

— Виж какво, Рейдър, това е скъпо предаване. Трябва да го направим добре. Ако рейтингът ни спадне, всички ще бъдем на улицата и ще продаваме семки. А ти никак не ни помагаш.

— Какво? Ама защо?

— Защото си ужасен — тъжно каза момичето. — Ти си един провал, фиаско. Да не се опитваш да се самоубиеш? *Нищо* ли не си научил за самозащитата?

— Правя най-доброто, което мога.

— Досега бандата на Томпсън можеше да те убие десет пъти. Казахме им да не се вживяват толкова, да бавят работата. Но с тебе нещата стоят като да се стреля по неподвижна мишена, висока метър и осемдесет. Бандата на Томпсън ни сътрудничи, но не могат вечно да се

правят на ударени. Ако не бях дошла, щеше да им се наложи да те убият, независимо че времето в ефир още не е към края си.

Рейдър я изгледа, чудейки се как толкова красиво момиче може да му говори така. Тя го погледна, а после бързо се обърна да види пътя.

— Не ме гледай така — каза тя. — *Ти* си избрал да рискуваш живота си за пари, момченце. При това за много пари! Знаеш залога. Не се прави на невинно гълъбче, което се чуди защо го гонят лошите. Това е друга игра.

— Знам — каза Рейдър.

— Ако не можеш да живееш добре, поне се опитай да умреш като хората.

— Не ми пожелавах това... — каза Рейдър.

— Не бъди толкова сигурен... Имаш три часа и четиридесет минути до края на шоуто. Ако можеш да останеш жив, чудесно. Мангизите са твои. Но ако не можеш, поне се опитай да ги накараш да си заслужат парите.

Рейдър кимна, докато я гледаше внимателно.

— След няколко минути ще бъдем отново в ефир. Аз ще симулирам повреда в двигателя и ще те оставя. Сега всички от бандата на Томпсън са се включили. Когато и ако могат, те ще те убият при първа възможност. Разбра ли?

— Да — каза Рейдър. — Но ако успея, може ли да се срещна с теб някога?

— Опитваш се да ми се подиграваш ли? — попита тя и прехапа устни.

— Не. Искам да те видя отново. Може ли?

— Не знам — погледна го с любопитство тя. — Забрави. Почти стигнахме. Мисля, че за теб е най-добре да тръгнеш към гората вдясно. Готов ли си?

— Да. Къде мога да те намеря? След като свърши това.

— О, Рейдър, ама ти не внимаваш. Върви през гората, докато намериш една клисура, образувана от свлачище. Не е кой знае какво, но ще ти осигури някакво прикритие.

— Къде мога да се свържа с теб? — настоя Рейдър.

— Можеш да намериш телефонния ми номер в указателя на Манхатън. — Тя спря колата. — Добре, Рейдър, бягай.

Той отвори вратата.

— Чакай. — Тя се наведе и го целуна по устните. — Късмет, идиот такъв. Обади ми се, ако успееш да оживееш.

След миг той вече тичаше през гората.

Той тичаше из гората от борове и брези, покрай някакви ниски, разположени нарядко къщи с по няколко лица зад големи панорамни прозорци. Някой от живеещите в тези къщи трябва да се бе обадил на бандата, защото, когато стигна до клисурата от свлачището, гангстерите бяха наблизко след него. Рейдър тъжно си помисли, че тези тихи, възпитани, спазващи законите хорица не искаха той да се спаси. Те искаха да видят убийство. Или може би желаеха да видят как той *едва се спасява* от убийство.

Всъщност беше едно и също.

Той се вмъкна в клисурата, сгуши се под един гъст храсталак и остана неподвижен. Хората на Томпсън се появиха от двете страни, движейки се бавно, наблюдавайки внимателно всяко движение. Рейдър затаи дъх, когато те се изравниха с него.

Чу рязък трясък от пистолет. Но убиецът бе застрелял само една катеричка. Тя изшава за миг и остана неподвижна.

Легнал под храста, Рейдър чу шума от хеликоптера на телевизията над главата си. Чудеше се дали някои от камерите не са насочени към него. Възможно бе. И ако го гледаха, може би някой добър самарянин ще му помогне.

Така, с очи вперени нагоре към хеликоптера, Рейдър направи почтителна физиономия, долепи длани и започна да се моли. Молеше се беззвучно, тъй като зрителите не обичаха показната религиозност. Но устните му се движеха. Това беше право на всеки човек.

И устните му изричаха беззвучно истинска молитва. Веднъж един глухоням от зрителите бе прочел по устните на гонения, че се *преструва*, че се моли, когато всъщност рецитира таблицата за умножение. За такъв човек — никаква помощ!

Рейдър завърши молитвата. Погледна часовника си и установи, че му остават още почти два часа.

А не искаше да умре. Не си заслужаваше, независимо от цената. Трябва да е бил луд, напълно побъркан, когато се съгласи на подобно

нещо...

Но знаеше, че не е вярно. И си спомни колко нормален си беше всъщност.

Преди една седмица той се намираше на сцената на „Награда за риска“ и мигайки под прожекторите се ръкуваше с Майк Тери.

— Е, господин Рейдър — бе казал благоговейно Тери. — Разбирате ли правилата на играта, в която ще се включите?

Рейдър кимна.

— Ако приемете, Джим Рейдър, вие ще бъдете *преследван* цяла седмица. Ще те преследват *убийци*, Джим. *Истински* убийци, търсени от закона за други престъпления, на които е гарантиран имунитет точно за това убийство, разрешено от Закона за доброволното самоубийство. Те ще се опитват да убият *теб*, Джим. Разбираш ли това?

— Разбирам — отвърна Джим. Той също така разбираше, че ако успееше да остане жив през тази седмица, щеше да получи и двеста хиляди долара.

— Отново те питам, Джим Рейдър. Ние не насилваме никого да участва, като залага живота си.

— Искам да играя — каза Рейдър.

Майк Тери се обърна към зрителите.

— Дами и господа, тук имам копие от изчерпателен психологически тест, направен от независима фирма на Джим Рейдър по наше искане. Всеки, който желае, може да получи копие от него за двадесет и пет цента, които покриват пощенските разходи. Тестът показва, че Джим Рейдър е здрав, уравновесен и напълно отговорен за постъпките си. — Той се обърна към Рейдър. — Още ли искаш да участваш в състезанието, Джим?

— Да, искам.

— Много добре! — възкликна Майк Тери. — Джим Рейдър, запознай се с убийците си!

На сцената излезе бандата на Томпсън, освиркана от зрителите.

— Погледнете ги, приятели — каза Майк Тери с неприкрито презрение. — Само ги вижте! Антисоциални, истински порочни, съвсем аморални. Тези мъже нямат морал, освен морала на

криминалните престъпници, нямат чест, освен тази на подлите наемни убийци. Те са осъдени. Осъдени от нашето общество, което няма да търпи още дълго действията им, достойни за скорошна и безславна смърт.

Зрителите завикаха с ентузиазъм.

— Какво ще кажеш, Клод Томпсън? — попита Тери.

Клод, говорителят на Томпсънови, пристъпи към микрофона. Той беше слаб, добре избръснат мъж, облечен консервативно.

— Мисля — заговори Клод Томпсън, — че ние не сме по-лоши от другите. Ние сме като войниците, когато има война. Те *убиват*. Вижте правителството и профсъюзите. Всички са корумпирани.

Това беше престъпният закон на Томпсънови. Но колко бързо и точно Майк Тери разби твърденията на убийците! Въпросите на Тери удряха право в покварената душа на този човек.

В края на интервюто Клод Томпсън се потеше, бършеше лицето си с копринена кърпа и хвърляше бързи погледи към своите.

Майк Тери положи ръка върху рамото на Рейдър.

— Ето го човекът, който се съгласи да ви бъде жертва... Ако успеете да го хванете.

— Ще го хванем — каза Томпсън с възврънато самочувствие.

— Не бъдете толкова сигурни — каза Тери. — Джим Рейдър победи див бик... Сега ще победи и чакалите. Той е обикновен човек. Той е *народът*. Което означава върховно презрение към вас и подобните ви.

— Ще го хванем — повтори Томпсън.

— И още нещо — много тихо добави Тери. — Джим Рейдър не е сам. Хората на Америка са с него. Добрите самаряни от всички краища на нашата велика страна са готови да му помогнат. Невъоръжен, незащитен, Джим Рейдър може да разчита на помощта и добросърдечността на народа, чийто представител е той. Така че не бъдете толкова сигурен, Клод Томпсън! Обикновените хора са зад Джим Рейдър, а те са много!

Рейдър се замисли за това, докато лежеше под храста. Да, *народът* му бе помогнал. Но хората помагаха и на убийците.

През тялото му премина тръпка. Припомни си, че сам е направил избора си. И сам отговаряше за действията си. Психологическият тест доказваше това.

И все пак, доколко отговорни бяха психолозите, които му бяха направили теста? Доколко отговорен за положението му сега беше Майк Тери, задето предлагаше на бедния човек толкова много пари? Обществото бе изплело въжето и го бе увило около шията му, а той щеше да се обеси сам, наричайки това „свободна воля“.

Кой беше виновен?

— Аха! — извика някой.

Рейдър вдигна очи и видя един пълен мъж застанал наблизко. Той носеше широко вълнено яке. На врата му висеше бинокъл, а в ръката си държеше бастун.

— Господине — прошепна Рейдър. — Моля не казвайте!

— Хей! — извика дебелакът и посочи с бастуна си към Рейдър.
— Ето го!

Луд, помисли Рейдър. Проклетият луд сигурно мислеше, че тук си играят на стражари и апаши.

— Ей, тук е! — извика мъжът.

Рейдър изруга, скочи на крака и хукна. Излезе от клисурата и видя в далечината една бяла сграда. Още чуваше виковете на мъжа зад себе си.

— Нататък ето там. Гледайте бе, глупаци, не го ли виждате?

Убийците отново стреляха. Рейдър тичаше и се препъваше по неравната земя покрай три дечица, които си играеха в една дървена къщичка.

— Ето го! — развикаха се децата. — Ето го!

Рейдър изпъшка и продължи да тича. Достигна стъпалата на сградата и видя, че е църква.

Докато отваряше вратата, един куршум го удари в сгъвката на десния крак.

Той падна и пропълзя в църквата.

Телевизорчето в джоба му говореше.

— *Какъв финал, приятели, какъв финал! Рейдър беше ранен! Беше ранен, приятели, и сега пълзи, боли го, но не се отказва! Той е Джим Рейдър!*

Рейдър лежеше в нишата до олтара. Чуваше гласовете на децата, които с готовност отговаряха:

— Там влезе, господин Томпсън. Бързо, още можете да го хванете!

Църквата не се ли считаше за убежище? Рейдър се чудеше дали може да разчита на това, че се намира в църква.

После вратата се отвори с трясък и Рейдър разбра, че обичаите вече не се спазват. Той се стегна и пропълзя през олтара и през задната врата на църквата.

Намираще се в старо гробище. Пропълзя покрай кръстове и звезди, покрай мраморни и гранитни надгробни камъни, покрай каменни гробове и груби дървени кръстове. Един куршум се удари в надгробен камък до главата му и го засипа с отломки. Той пропълзя до ръба на един изкопан гроб.

Бяха го предали, помисли си той. Всичките тези приятни, обикновени, нормални хора. Не казваха ли, че е техен представител? Не бяха ли се зарекли да го пазят като свой? Но не, те го бяха предали. Защо не беше го забелязал по-рано? Техният герой беше хладнокръвният тъп убиец. Томпсън, Капоне, Момчето Били, Младият Лохинвар, Ел Сид, Сучулейн, човекът без човешки мечти и боязън. Те го боготворяха този мъртъв, неприятен, механичен стрелец и мечтаеха да усетят ботуша му върху лицето си.

Рейдър се опита да помръдне и се плъзна безпомощно в отворения гроб.

Той лежеше по гръб и гледаше синьото небе. След това над него се наведе един тъмен силует и закри небето. Чу се метално изщракване. Силуетът бавно се прицели.

И Рейдър загуби завинаги надеждата си.

— **ЧАКАЙ, ТОМПСЪН!** — изгърмя по високоговорител гласът на Майк Тери.

Пистолетът трепна.

— *Сега е пет часа и една секунда! Седмицата свърши! ДЖИМ РЕЙДЪР ПОБЕДИ!*

Последва буря от викове откъм зрителите в студиото.

Групата на Томпсън, събрана около гроба, изглеждаше потискащо.

— Той спечели, приятели, той спечели! — викаше Майк Тери. — Гледайте екраните си! Полицията пристигна, отдалечават бандата на Томпсън от жертвата ѝ. Жертвата, която те не успяха да убият. И това стана благодарение на вас, добри самаряни на Америка. Гледайте, приятели, нежни ръце повдигат Джим Рейдър от отворения гроб, който бе последното му убежище. Добрата самарянка Джани Мороу е тук. Може ли това да бъде начало на любовен роман? Джим като че ли припадна, приятели. Дават му успокоително. Той спечели двеста хиляди долара! Сега ще чуем няколко думи от Джим Рейдър!

Последва кратко мълчание.

— Странно — продължи Майк Тери. — Приятели, боя се, че не можем да го чуем сега. Лекарите го преглеждат. Момент, моля...

Последва мълчание. Майк Тери избърса челото си и се усмихна.

— Напрегнато е, приятели, ужасно напрегнато. Лекарите ми казват... Е, приятели, Джим Рейдър временно не е на себе си. Но това е само временно! Джи Би Си ще наеме най-добрите психиатри и психоаналитици в страната. Ще направим всичко, което е по силите на хората за това приятно момче. При това изцяло на наши разноски.

Майк Тери погледна към часовника в студиото.

— Е, почти е време да свършваме, приятели. Очаквайте обявяването на следващото ни шоу на ужасите. И не се притеснявайте, защото съм сигурен, че съвсем скоро Джим Рейдър ще е отново сред нас.

Майк Тери се усмихна и смигна към публиката.

— Той трябва да се оправя, приятели. Все пак ние всички му помагахме и бяхме на неговата страна!

ТЕМПЕРАМЕНТИТЕ

Алистър Кромптън бе точен стереотип и дълбоко презираше този факт. Но не можеше да направи нищо по този въпрос. Искаше или не искаше, личността му бе монолитна, желанията му — предвидими, а страховете му — очевидни за всеки. И което бе по-лошо, и външният му вид съответстваше на характера му с нечовешка точност.

Кромптън бе среден на ръст, болезнено слаб, с остър нос и тънки устни. Косата му вече оредяваше, очилата бяха с изпъкнали лещи, очите — безизразни, а лицето — с рядко набола брада. Приличаше на чиновник. Той *беше* чиновник.

Който и да го погледнеше, можеше да каже, че този човек е незначителен, пунктуален, предпазлив, нервен, пуритан, обидчив, изплашен, разсъдлив и потиснат. Дикенс би го описал като човек, съзнаващ собствената си незначителност, настанен на някакъв висок стол и драскащ непрекъснато из прашните регистри на някоя голяма фирма. Лекарите от 19-и век биха видели в него олицетворение на един от четирите основни характера, които ръководят човешкия темперамент и чиято база може да бъде открита в основните качества на земята, въздуха, огъня и водата. В случая, Кромптън беше с меланхоличния характер на водата, изпълнен със студенина и суха черна жлъч, които го превръщаха в докачлив и затворен човек.

Освен това Кромптън бе триумф за Ломброзо и Кретчмър, затворен в собствената си предпазливост човек, олицетворение на тъжната страна на човечеството.

И което бе най-лошото, Кромптън съзнаваше напълно и изцяло своята слаба, неоформена и предвидима личностна характеристика. Съзнаваше я, ядосваше ѝ се, но не можеше да направи нищо освен да мрази добронамерените лекари, които му я бяха натресли.

Навсякъде около себе си Кромптън със завист наблюдаваше хората в прекрасната им цялост, с всичките им недостатъци, изтъкани от противоречия, непрекъснато изскачащи извън рамките на стереотипа, в който обществото се опитваше да ги вкара. Той виждаше

проститутки, които не бяха добросърдечни, сержанти в армията, които презираха бруталността, богати хора, които никога не се отдаваха на благотворителност, ирландци, които мразеха битките, гърци, които никога не бяха виждали кораб и французи без всякакъв усет за логика. По-голямата част от човешката раса като че водеше живот, изпълнен с непредвидими събития, внезапни избухвания на страсти и странни желания. Хората говореха едно, а вършеха друго, отричаха се от произхода си, нарушаваха ограниченията, объркваха психолозите и социолозите и караха психоаналитиците да се отдават на пиянство.

Но това величие бе невъзможно за Кромптън, чиито лекари го бяха лишили от целостта в името на разума.

С дяволската точност на робот Кромптън цял живот седеше зад бюрото си точно в девет всяка сутрин през работните дни от седмицата. В пет той подреждаше внимателно встрани папките си и се връщаше в мебелираната стая. Там изяждаше пестеливия си порцион от безвкусна здравословна храна, изиграваше три пасианса, попълваше една кръстословица и се оттегляше върху тясното си легло. Всяка събота вечер през живота си Кромптън ходеше на кино, блъскан от веселите и непредвидими младежи. Неделите и празничните дни бяха посветени на изучаването на Евклидовата геометрия, защото Кромптън вярваше в самоусъвършенстването. Веднъж месечно Кромптън се промъкваше до будката за вестници и си купуваше списание с похотливи картинки. В самотата на стаята си той им се любуваше, а после в изблик на самообвинение, разкъсваше презряната хартия на парчета.

Кромптън съзнаваше, разбира се, че е бил превърнат в стереотип за свое собствено добро. И се опитваше да се примири с този факт. За известно време той си бе създал компания от други едностранчиви, незначителни личности. Но другите, с които се запозна, бяха благодушни, равнодушни и самодоволни в своята непълноценност. Те си бяха такива по рождение за разлика от Кромптън, когото лекарите бяха променили на единадесетгодишна възраст. Скоро той откри, че хората като него бяха непоносими дори и за самия него, а той бе непоносим за всички останали.

Опита се с желание да прескочи ограниченията на личността си. Веднъж даже обмисли възможността да емигрира на Венера или Марс, но така и не го направи. Записа се в нийоркската служба за

романтични услуги и те му организираха любовна среща. Кромптън тръгна да се срещне с непознатата си избраница пред театъра на Лой „Юпитер“, забол бял карамфил в ревера си. Но на една пресечка от театъра започна да се тресе неконтролируемо и се наложи да се върне в стаята си. Тази нощ той реши шест кръстословици и изигра девет пасианса, за да успокои нервите си, но даже и това не помогна.

Колкото и да се опитваше, Кромптън не можеше да се откъсне от тесния затвор на характера си. Яростта към себе си и към лекарите, които му мислеха доброто, нарастваше и заедно с нея и нуждата от самоусъвършенстване.

За него имаше само един начин да постигне красивото разнообразие от възможности, противоречия и чувства, *човечността*, която останалите хора притежаваха. Затова Кромптън работеше и чакаше, докато най-после навърши тридесет и пет години. Това бе минималната възраст за получаване на съгласие за реинтеграция на личността според федералните закони.

В деня след тридесет и петия си рожден ден Кромптън напусна работата си, изтегли внимателно събираните си спестявания от седемнадесет години трудова дейност и отиде при доктора си, твърдо решен да си възвърне онова, което му е било отнето.

Старият доктор Беренджър заведе Кромптън в стаята си за консултации, настани го в удобен стол и заговори:

— Е, момчето ми, отдавна не сме се виждали. Как си?

— Ужасно — отвърна Кромптън.

— Какво те тревожи?

— Собствената ми личност — каза Кромптън.

— Ааа — измърмори възрастният доктор, като гледаше с обич чиновническото лице на Кромптън. — Чувстваш се малко ограничен, а?

— Ограничен е меко казано — честно отвърна Кромптън. — Аз съм една машина, робот, нищожество...

— Хайде сега — успокоително заговори доктор Беренджър. — Сигурно не е чак толкова лошо. Приспособяването изисква време...

— Омръзнал съм си до смърт. На самия себе си — спокойно възрази Кромптън. — Искам да се реинтегрирам.

Докторът се поколеба.

— И освен това — продължи Кромптън, — вече мина тридесет и петият ми рожден ден. Според федералните закони аз имам пълно право да се реинтегрирам.

— Имаш — каза доктор Беренджър. — Но като твой приятел и като лекар, Алистър, аз бих те посъветвал най-сериозно да не го правиш.

— Защо?

Старият доктор въздъхна и склочи пръсти.

— Ще бъде опасно за теб. Твърде опасно. Може би фатално.

— Но все пак ще имам шанс, нали?

— Малък. Почти никакъв.

— Щом все пак има някакъв шанс, аз искам да използвам правото си на реинтеграция.

Докторът въздъхна отново, отиде при папките си и извади една доста дебела.

— Добре — каза той. — Нека прегледаме отново твоя случай.

Алистър Кромптън бе роден в семейството на Лайли и Бет Кромптън в Амундсенсвил, земята на Мари Байрд в Антарктика. Бащата беше началник-смяна в мините „Скот Плутониум“, а майката работеше на половин работен ден като монтажник в малка фабрика за транзистори. Двамата родители имаха удовлетворителни данни за умствено и физическо здраве. Детето Алистър показваше чудесни признаци за следродова адаптация.

През първите си девет години Алистър изглеждаше нормален във всяко отношение с изключение на известна капризност. Но децата често са капризни. Иначе Алистър беше любознателен, енергичен, нежен и добросърдечен, и доста над средното ниво на интелигентност. На десетата година капризността му показва значително нарастване. В някои дни детето оставаше с часове на стола си, загледано в пространството. Понякога не отговаряше, когато го викаха.

(Тези „замечтавания“ не бяха разглеждани като симптоми. Приписаха ги на мечтателността на едно дете с по-голямо въображение, които то ще преодолее с израстването си.)

Но „замечтаванията“ на Алистър зачестиха и станаха по-продължителни. Той започна да изпада във внезапни раздразнения, за

които местният лекар му предписа успокоителни. Един ден, на възраст десет години и седем месеца, Алистър удари едно момиченце без видима причина. Когато тя се заплака, той се опита да я удуши. Когато видя, че няма да успее да я надвие, той сграбчи един учебник и се опита да ѝ счупи главата. Един възрастен успя да издърпа ритация и пищящ Алистър. Момичето бе с мозъчно сътресение и лежа в болница почти година.

Когато разпитаха Алистър, той твърдеше, че не го е извършил. Някой друг го бил направил. Той никога нямало да нарани *никого*, особено пък *това* момиченце, което той много обичал. Следващите въпроси само го накараха да се заинати и да се унесе в мълчание, което трая пет дена.

Дори и в този момент още бе възможно Алистър да бъде спасен, ако някой бе успял да разпознае ранните симптоми на вирусната шизофрения. Тази болест се поддаваше на съответно лечение дори и при най-малките.

В умерените зони вирусната шизофрения върлуваше от векове и понякога избухваше в епидемии като онази лудост по класическите танци от Средновековието. Имунологията още не бе открила ваксина против този вирус. Стандартната техника на лечението изискваше незабавно и пълно разделение, докато шизоидните личности още са покорни, откриване и съхраняване на водещата личност и интегриране на останалите чрез проектора на Микелсон в пасивната субстанция на дюрерови тела.

Дюреровите тела бяха саморазвиващи се андроиди с приблизително четиридесетгодишна трайност. Те, разбира се, бяха нежизнеспособни. Но федералните закони позволяваха реинтеграция на личността на възраст от тридесет и пет години. Личностите, развили се в дюреровите тела, можеха по желание на доминиращата личност да бъдат взети обратно от оригиналния ум и тяло, а и имаше доста високи възможности резултатът от реинтеграцията и пълното сливане да бъде добър...

Ако разделението е било извършено навреме.

Главният лекар в малкия изолиран Амундсенвил беше добър в лечението на замръзвания, снежна слепота, рак, нежелана меланхолия и други обикновени болести, характерни за замръзналия юг. Но не знаеше нищо за болестите на умерената зона.

Алистър бе приет в градската болница за двуседмично наблюдение.

През първата седмица той бе капризен, срамежлив и неспокоен, с моментни изблици на предишната му веселост. През втората седмица започна да показва определена обич към медицинската си сестра, която заяви, че той е истинско сладурче. Под влиянието на успокояващото ѝ топло отношение Алистър започна да прилича на онова, което бе преди.

На тринадесетия си ден в болницата Алистър поряза лицето на сестрата със счупена чаша, а после направи отчаян опит да пререже собственото си гърло. Той бе хоспитализиран заради раните си и изпадна в каталепсия, която докторът сбърка с обикновен шок. Бе му предписана почивка и тишина, а при дадените обстоятелства това бе най-лошото. След две седмици вцепенение, характеризиращо силната каталепсия, болестта достигна върха си. Родителите на Алистър изпратиха детето в известната клиника „Ривера“ в Ню Йорк. Там веднага и точно поставиха диагноза за болестта му като вирусна шизофрения в напреднал стадий.

Вече на единадесет години Алистър имаше съвсем малко контакти със света, недостатъчни, за да осигурят работна основа за специалистите. Все по-често бе в състояние на кататония и шизоидните характери в личността му се затвърдиха невъзвратимо. Той живееше в свой собствен призрачен свят сред кошмарите, които бяха станали единствената му компания. В толкова напреднал стадий пълното разделение имаше съвсем малък шанс за успех. Но без разделението, Алистър би бил обречен да изживее остатъка от живота си в лудница почти в безсъзнание и винаги тормозен от сюрреалистичните чудовища на разума си.

Родителите му избраха онова, което им се виждаше по-малкото зло, и подписаха документите, които позволиха на лекарите да направят един закъснел и отчаян опит за разделение.

Алистър бе подложен на операция на единадесет години и един месец. Под дълбока синтохипноза в него бяха открити три различни личности. Лекарите ги извлякоха и направиха своя избор. Две от личностите бяха проектирани в дюрерови тела. Третата, определена за най-подходящата, бе върната в оригиналното тяло. И трите личности

преживяха травмата и операцията бе определена като успешна в известни граници.

Неврохипнотикът, който отговаряше за него, доктор Влажйек, отбеляза в доклада си, че и трите личности, еднакво неадекватни, не биха могли да се надяват на определен успех в процеса на реинтеграция на законната възраст от тридесет и пет години. Операцията бе извършена твърде късно и личностите бяха загубили жизненото си богатство от допълнителни характерни черти и красота. Докладът му препоръчваше да им бъдат отнети правата за реинтеграция, за да могат те да изживеят живота си по възможност всяка сама за себе си.

Двете дюрерови тела бяха преименувани и изпратени за осиновяване на Марс и Венера. Докторите им желяеха всичко най-хубаво, но не очакваха много.

Алистър Кромптън, доминиращата личност в оригиналното тяло, се възстанови от операцията, но жизненоважните две трети от него липсваха заедно с шизоидните личности. Някои чисто човешки качества, чувства и възможности му бяха отнети и никога нямаше да могат да бъдат заменени или добавени.

Кромптън порасна с единствените си индивидуални характеристики: чувство за дълг, чистота, упоритост и предпазливост. Неизбежното засилване на тези му качества го превърна в стереотип, една монолитна личност, съзнаваща липсата на определени качества в характера си и страстно желяеща цялост, сливане, реинтеграция...

— Ето какво имаме, Алистър — каза доктор Беренджър и затвори папката. — Доктор Влажйек най-сериозно възразява против реинтеграцията. Аз, за съжаление, съм съгласен с него.

— Но това е единственият ми шанс — каза Кромптън.

— Това изобщо не е никакъв шанс — възрази доктор Беренджър. — Ти можеш да вземеш тези личности в себе си, но нямаш стабилността да ги удържиш под контрол, да ги слееш. Алистър, ние те спасихме от вирусната шизофрения, но предразположението ти си остана. Ако се опиташ да се реинтегрираш, ще попаднеш направо в лапите на функционалната шизофрения и няма да има спасение!

— Други са успявали — възрази Кромптън.

— Разбира се. Много други. Но те обикновено са били оперирани навреме. Преди шизоидните им части да са се затвърдили.

— Ще трябва да поема този риск — каза Кромптън. — Искам да получа имената и адресите на моите дюрери.

— Ти не чу ли какво ти говоря? Всеки опит за реинтеграция ще означава за теб лудост или нещо по-лошо. Като твой лекар аз не мога...

— Дай ми адресите — настоя хладнокръвно Кромптън. — По закон аз имам това право. Чувствам, че съм достатъчно стабилен, за да държа под контрол останалите компоненти на личността си. А когато те ми се подчинят напълно, ще последва сливането. Ще се превърнем в един организъм. И аз ще бъда цялостна човешка личност.

— Ти дори не можеш да си представиш какво представляват тези, останалите Кромптън — каза докторът. — Ти преценяваш *себе си* като адекватен? Алистър, та ти беше връх на объркаността!

— Не ми пука какви са те — упорстваше Кромптън. — Те са част от мен. Имената и адресите, моля.

Като поклащаше с укор глава, докторът написа на един лист имената и адресите и го подаде на Кромптън.

— Алистър, практически нямаш шанс за успех. Моля те да премислиш...

— Благодаря, доктор Беренджър — каза Кромптън, поклони се леко и си тръгна.

Щом излезе от кабинета обаче, самоконтролът на Кромптън започна да се пропуква. Не бе посмял да покаже пред доктор Беренджър несигурността си. Добросърдечният старец със сигурност щеше да го убеди да се откаже от исканата реинтеграция. Но сега, когато имената бяха в джоба му и той сам носеше цялата отговорност, нетърпението започна да го обхваща все по-силно. Връхлетя го нервна криза, която разтрепери цялото му тяло. Едва успя да се удържи, за да вземе такси, да се върне в мебелираната си стая и да си легне в леглото.

Лежа цял час и тялото му бе разтърсвано от нервни спазми, а той се бе хванал за дъската над главата си и я стискаше като удавник. После кризата мина. Скоро можеше да контролира достатъчно добре ръцете си, за да държи листа, който докторът му беше дал.

Първото име бе на Едгар Лумис от Елдерберг, Марс. Другият беше Дан Стак от Йист Марш, Венера. На листа беше написано само толкова.

Как ли изглеждаха тези одушевени части от личността му? Какъв темперамент, какви стереотипни форми притежаваха тези откъснати от самия него части?

В листа не пишеше нищо. Трябваше да отиде и сам да открие.

Той започна да реди един пасианс и да обмисля рисковете. Пораншният му, неинтегриран разум бе показвал определена тенденция към мания за убийство. Щеше ли това да се възстанови сега при сливането, ако се предположи, че то е възможно? Има ли той правото да освободи едно бъдещо чудовище и да го пусне по света? Разумно ли постъпва, като предприема тази стъпка, която представлява сериозна заплаха от лудост, кататония, смърт?

Кромптън мисли по този въпрос до късно през нощта. Той сгъна внимателно листа и го сложи в чекмеджето. Колкото и да желаше реинтеграцията и целостта, опасностите бяха наистина твърде големи. Настоящото му съществуване изглеждаше за предпочитане пред лудостта.

На следващия ден той излезе и си намери работа като чиновник в една известна и уважавана фирма.

Старите навици го завладяха веднага. Той отново с роботизирана сигурност заставаще зад бюрото си точно в девет всяка сутрин, тръгваше си в пет и се връщаше към мебелираната си стая и безвкусната храна, изиграваше три пасианса, решаваше една кръстословица и си лягаше в тясното легло. Отново ходеше на кино всяка съботна вечер и веднъж месечно купуваше, разглеждаше и разкъсваше порносписание.

Самосъжалението му нарасна. Започна да събира колекция от марки, отказа се, записа се в градския клуб на щастливците и отиде да изтанцува първия си вдървен и неспокоен танц, опита да се научи да играе шах и се отказа... Ограничеността му не можеше да бъде преодоляна по този начин.

Навсякъде около себе си виждаше противоречията на човешкия характер с безкрайното им богатство и разнообразие. Пред него се

разгръщаше пиршеството на живота, което той не можеше да вкуси. Плашеше го едно видение. На самия него, прекарващ още двадесет години в монотонно и бездушно вегетиране, тридесет, четиридесет години, без разнообразие, без надежда, прекъснати единствено от смъртта.

Кромптън прекара шест месеца в мисли по този въпрос. Мислеше методично и постоянно, както само той можеше. Накрая реши, че лудостта е за предпочитане пред настоящото му съществуване.

Затова напусна работата си отново, изтегли педантично събираните спестявания, но този път си купи билет втора класа до Марс, за да потърси Едгар Лумис от Елдерберг.

Въоръжен с достатъчно количество кръстословици, Кромптън се яви на космодрума „Айдълуайлд“ в определеното време, изтърпя високогравитационното прехвърляне на Трета станция, прекачи се на совалката „Локхийд — Лакауана“ до точката на прехвърляне, хвана „Хуповър“ до станция „Марс едно“, премина през митницата, имиграционната и здравната служба и полетя със совалката надолу към Порт Нютън. Там прекара трите дена за аклиматизация, научи се как да използва допълнителната стомашна торбичка за дишане, стоически понесе укрепващите инжекции и накрая получи пътна виза за целия Марс. Въоръжен с всичко това, той хвана експреса за Елдерберг, намиращ се в близост до марсианския южен полюс.

Експресът пропълзя по плоските монотонни марсиански равнини, покрай ниските сиви храсталаци, бореци се за живот в студения разреден въздух, през блатистите области на тъмнозелената тундра. Кромптън си решаваше кръстословиците. Когато кондукторът обяви, че пресичат Големия канал, той погледна навън с внезапен интерес. Но каналът представляваше просто леко наклонено легло на изчезнала река. Растителността по тинестото му дъно беше тъмнозелена, почти черна. Кромптън се върна към кръстословиците си.

Минаха през Оранжевата пустиня и започнаха да спират на малки гари, където брадати емигранти с широкополи шапки очакваха пристигането на експреса, за да получат поръчаните си витаминови

концентрати и микрофилмирования „Сънди Таймс“. Накрая достигнаха покрайнините на Елдерберг.

Този град беше местният център на цялата минна промишленост и земеделие на южния полюс. Той също беше и курорт за богатшите, които идваха да се повъргалат из неговите бани за удължаване на живота и заради модността на подобно пътешествие. Районът се отопляваше до 20 градуса от вулканичната дейност и беше най-топлото място на Марс. Жителите му обикновено го наричаха „тропик“.

Кромптън се настани в малък хотел, после се смеси с тълпите ярко облечени мъже и жени, които се разхождаха по старомодните неподвижни тротоари на Елдерберг. Надничаше в игралните домове, разглеждаше магазините, където продаваха „истински“ произведения от изчезналата марсианска раса, зяпаше новичките коктейл-барове и блестящите ресторанти. Подскочи уплашено, когато го спря една млада жена, която го покани в къщата на „Мама Тили“, където „ниската гравитация прави всичко хубаво прекрасно“. Той се отърва от нея и още дузина подобни и седна в малък парк, за да посъбере мислите си.

Елдерберг се простираше наоколо му, пълен с удоволствия, крещящ с пороците си, един изрисуван Джебъл^[1], който Кромптън отхвърляше с презрително извити устни. И въпреки това, зад извитите устни, присвитите очи и свитите като от презрение ноздри, една част от него се стремеше към хуманността на порока като алтернатива към настоящото му безлично и стерилно съществуване.

Но за съжаление Елдерберг не би могъл да го поквари повече от Ню Йорк. Може би Едгар Лумис би му осигурил липсващия елемент.

Кромптън започна търсенето си из хотелите, като ги изреждаше по азбучен ред. В първите три администраторите му казаха че нямат представа къде е Лумис. Но ако би могъл да го открие, нека му каже, че има една малка подробност... неплатени сметки. Четвъртият мислеше, че Лумис може да е тръгнал с голямата търсаческа група към Седловидната планина. В петия хотел, едно много уважавано заведение, никога не бяха чували за Лумис. В шестия една ярко натруфена жена се изсмя с лека истерия, когато чу името на Лумис, но отказа да даде каквато и да било информация.

В седмия хотел администраторът му каза, че Едгар Лумис е отседнал в стая 314. В момента го нямаше, но евентуално би могъл да бъде намерен в кръчмата „Червената планета“.

Кромптън попита за адреса, а после с разтуптяно сърце се насочи към старата част на Елдерберг.

Тук хотелите бяха мръсни и стари, с избелели фасади и износени от прашните бури тапети. Тук игралните зали бяха претъпкани, а по дансингите гърмеше денонощно музика. Тук туристите с по-малко средства се трупаха с фотоапаратите и магнетофоните си, търсейки местните забележителности, надявайки се да срещнат отдалеч, но с възможност поне да го снимат онова порочно величие, което караше ревностните почитатели да наричат Елдерберг „Ниневия на трите планети“. Тук бяха ловните магазини, които предлагаха екскурзии за любители в пещерите Ксанаду или дълго пътуване до Дяволския завой с пясъкоход. Тук също се намираще ползващият се с лоша слава „Магазин на мечтите“, където се продаваха всички известни на човечеството наркотици и който продължаваше да работи, въпреки усилията на законодателните органи да го затворят. Тук бяха и досадните търговци, които продаваха произведения от така наречения сух марсиански камък, както и всичко друго, с което би могъл да бъде измамен човек.

Кромптън откри кръчмата „Червената планета“, влезе и изчака, докато очите му се приспособиха дотолкова, че да може да вижда из гъстите облаци тютюнев дим и кеф. Огледа туристите в крещящо шарени ризи, застанали пред дългия бар, загледа се в бързо говорещите екскурзоводи и мрачните едри миньори. Той гледаше към игралните маси, заобиколени с бърборещи жени и съпрузите им с леко пооранжевели лица от марсианския тен, който, казват, се придобивал за един месец. А после видя човека, който безспорно бе Лумис.

Лумис седеше при масата за игра на таро в компанията на миловидна русокоса жена, която на пръв поглед изглеждаше на тридесет, на втори на четиридесет, а при по-внимателно оглеждане може би и на четиридесет и пет години. Тя залагаше страстно, а Лумис я гледаше с усмивка.

Той бе висок и строен. Начинът му на обличане можеше най-мекото да се характеризира с думата от кръстословиците „стремителен“. Имаше кафеникава коса, пригладена върху тесноватия череп. Непридирчивите жени биха могли да го нарекат и красив.

Той не приличаше на Кромптън, но помежду им имаше някакво привличане, моментно чувство на *връзка*, каквото притежаваха винаги частите на всеки от разделените умове. Привличане на разуми, части, които се стремят към цялото с почти телепатична сила. И Лумис, който го почувства, повдигна глава и погледна право към Кромптън.

Кромптън се насочи към него. Лумис прошепна нещо на блондинката, отдалечи се от масата за игра на таро и пресрещна Кромптън в средата на салона.

— Кой си ти? — попита Лумис.

— Алистър Кромптън. Ти ли си Лумис? Аз притежавам оригиналното тяло и... Разбираш ли за какво ти говоря?

— Да, естествено — отвърна Лумис. — Все се чудех дали ще се появиш. Хммм. — Той огледа от горе до долу Кромптън и май не остана очарован от видяното. — Добре — продължи Лумис. — Ще се качим в апартамента ми и ще си поговорим. По-добре е да приключим с това още сега.

Той отново изгледа Кромптън с неприкрито недоволство и го поведе вън от кръчмата.

Апартаментът на Лумис бе една красота и откровение. Кромптън едва не се спъна, когато краката му потънаха в дебелия ориенталски килим. Светлината в помещението бе слаба и златиста, а по стените се виеха непрекъснато някакви сенки, които придобиваха човешки форми, извиваха се и се преплитаха, превръщаха се в животни и ужасяващи форми от детски кошмари, след което изчезваха в мозаечния таван. Кромптън бе чувал за песните на сенките, но никога не бе виждал някоя.

— Изпълнява едно рядко нежно парче, наречено „Спускане към Картерум“. Харесва ли ти?

— Ами... Впечатляващо е — каза Кромптън. — Трябва да е ужасно скъпо.

— Не отричам — безгрижно отвърна Лумис. — Беше ми подарък. Няма ли да седнеш?

Кромптън се настани в дълбоко кресло, което се приспособи към формата на тялото му и започна много нежно да масажира гърба му.

— Нещо за пиене? — попита Лумис.

Кромптън кимна разсеяно. Сега той усети уханията. Един комплекс от носеща се във въздуха смесица на благоуханието на

подправки и сладост с едва забележим намек за гниене.

— Този мирис...

— Свиква се с него — каза Лумис. — Това е ароматна композиция, проектирана като акомпанимент към песента на сенките. Но сега ще я изключа.

Той направи това и включи нещо друго. Кромптън чу някаква мелодия, която като да звучеше в главата му. Мелодията бе бавна и чувствена и неудържимо мъчителна. И на Кромптън му се струваше, че вече я е чувал някъде преди, в друго време и на друго място.

— Нарича се „Дежа вю“, вече виждано — каза Лумис. — Директна аурална трансмисионна техника. Приятно нещичко, а?

Кромптън разбра, че Лумис се опитва да го впечатли. И той беше впечатлен. Докато Лумис наливаше напитките, Кромптън се оглеждаше към скулптурите, завесите, мебелировката и украшенията. Неговият чиновнически ум изчисли ориентировъчната цена, плюс транспорта, митата и таксите от Земята до тук и направи сбора.

Той осъзна замаяно, че само в тази стая Лумис имаше вещи, струващи повече, отколкото Кромптън можеше да спечели за три и половина живота работа като чиновник.

Лумис му подаде една чаша.

— Това е медовина — каза той. — Най-модното в Елдербург през този сезон. Кажете ми как ти се струва?

Кромптън отпи от сладкото питие.

— Вкусно — каза той. — Предполагам и доста скъпо.

— Доста. Но най-доброто трябва да струва и достатъчно. Не мислиш ли?

Кромптън не отговори. Той погледна строго Лумис и видя белезите на разруха по дюреровото тяло. Внимателно огледа чистите красиви черти на лицето му, марсианския тен, меката кафеникава коса, безгрижната елегантност на облеклото, леките бръчици около очите, хлътнолите бузи, по които имаше лек грим. Забеляза привичната самодоволна усмивка на Лумис, презрителната извивка на устните му и начина, по който чувствителните му пръсти гладеха броката на тапицерията, самодоволно облеганото му в креслото тяло.

Осъзна, че на среща му се намира стереотипът на сензуалист, човек, който живее лек и ленив живот и се отдава само на удоволствията. Това бе олицетворението на огнения сангвиничен

характер, подхранван от горещата кръв и склонен към безгрижие и плътски удоволствия. И Лумис, както и той самият, бе монолитна личност с ограничени характеристики. Желанията му бяха напълно предвидими, а страховете — очевидни за всекиго.

В Лумис се намираха всички отнети на Кромптън възможности за наслада от удоволствията, събрани в едно самостоятелно цяло. Лумис притежаваше в чист вид толкова необходимия за разумното тяло на Кромптън принцип на удоволствието.

— От какво живееш? — попита направо Кромптън.

— Чрез извършване на услуги, за които ми плащат — отвърна с усмивка Лумис.

— Ако го кажем на обикновен английски — каза Кромптън, — ти си един използвач и паразит. Ти пируваш на гърба на тъпите богаташи, които щъкат из Елдерберг.

— Естествено, че според теб трябва да е така, мой работлив, пуритански братко — усмихна му се Лумис и запали една цигара с цвят на слонова кост. — Но моето мнение е малко по-различно. Помисли си само. Днес всичко е насочено в услуга на бедните, като че ли те са специална цел на провидението. Но и богатите си имат своите нужди! Тези нужди не са като онези на бедните, но са не по-малко важни. Бедните искат храна, подслон, медицинско обслужване. Правителствата им ги осигуряват. Прекрасно. А какво става с нуждите на богатите? Хората се смеят при мисълта, че един богаташ може да има проблеми. Но изключва ли притежаването на кредитна карта наличието на проблеми? Не! Тъкмо напротив. Богатството увеличава и изостря необходимостта, често оставяйки богаташа в много по-неблагоприятна позиция от бедния му брат.

— Защо тогава не се откаже от богатството си? — попита Кромптън.

— А защо бедният не се откаже от бедността си — възрази му Лумис. — Не, това не може да стане и ние трябва да приемем условията, в които животът ни е поставил. Товарът на богатите е тежък, но те трябва да си го носят и да търсят помощ, където могат. Богатите се нуждаят от съчувствие, а аз съм много състрадателен. На богатите са им нужни хора, които наистина могат да се радват на лукса и да ги научат как да му се радват и те. И мисля, че са малко хората, които се радват и оценяват лукса на богатите като мен. Също и жените

им, Кромптън! Те *също* си имат нужди — внезапни, настойчиви нужди, които техните съпрузи често не могат да удовлетворят, поради напрежението, в което живеят. Тези жени не могат да имат доверие на някой уличен скитник. Те са нервни, добре гледани, изпитващи съмнения и много податливи на внушения. Те имат нужда от нюанси и тънкости. Трябва им вниманието на мъж с богато въображение и притежаващ силна чувствителност. Такива мъже се срещат твърде рядко в този скучен свят. Оказва се, че моят талант е насочен точно в тази област. Затова аз го използвам. И естествено, очаквам компенсация, точно както всеки работещ човек.

Лумис се облегна с усмивка. Кромптън го изгледа с известен ужас. Трудно му беше да повярва, че този корумпиран, самодоволен съблазнител, това същество с морал на невестулка, е част от него. Но беше така и той му бе необходим за съединението.

— Е, твоите възгледи са си твоя работа — каза Кромптън. — Но основната личност в оригиналното тяло съм аз. Дошъл съм да те реинтегрирам.

— Не изпитвам интерес към предложението ти — каза Лумис.

— Тоест *не желает*?

— Точно така.

— Ти като че ли не осъзнаваш, че си непълен, недовършен — каза Кромптън. — Ти трябва да имаш същото желание към самореализация, каквото е и моето. А то е възможно само чрез реинтеграцията.

— Напълно вярно — каза Лумис.

— Тогава...

— Не — отвърна Лумис. — Аз наистина имам склонност към самоусъвършенстване. Но имам много по-силна склонност да продължа да живея, точно както досега, тъй като намирам това достатъчно забавно. Знаеш ли, луксът също си има компенсации.

— Може би си забравил, че живееш в дюрерово тяло, което има предполагаема трайност от четиридесет години — каза Кромптън. — Ако не се реинтегрираш, имаш максимум още пет години живот. *Максимум*. Дюреровите тела всъщност не издържат докрай.

— Вярно е — леко се смръщи Лумис.

— Реинтеграцията не е чак толкова лошо нещо — настоя Кромптън с тон, който смяташе за убедителен. — Твоят импулс към

удоволствия няма да бъде загубен. Просто ще бъде уравновесен.

Лумис се замисли дълбоко, докато дърпаше от цигарата си. После погледна твърдо Кромптън в лицето.

— Не — каза той.

— Но твоето бъдеще...

— Аз просто не съм този тип човек, който може да се страхува за бъдещето — тъжно му се усмихна Лумис. — За мен е достатъчно просто да си живея ден за ден, наслаждавайки се докрай. След пет години... Е, кой знае какво ли ще се случи до пет години? Пет години са цяла вечност! Може пък и да се промени нещо.

Кромптън се възпротиви на силното си желание да му вкара акъла в главата. Естествено, че този сензуалист живееше във вечното „днес“, без да мисли за далечното и несигурно бъдеще. Пет години бяха немислимо дълго време за Лумис, който живееше тук и сега. Трябваше да се сети за това още в самото начало.

— Нищо няма да се промени — каза Кромптън като се мъчеше да говори спокойно. — След пет години... А пет години не са много време... Ти ще умреш.

Лумис сви рамене.

— Аз съм свикнал никога да не се тревожа в четвъртък. Знаеш ли какво, старче? Ще ти се обадя след три или четири години и тогава пак ще си поговорим по този въпрос.

— Няма да стане — отвърна Кромптън. — Ти ще бъдеш на Марс, аз на Земята, а третият ни компонент живее на Венера. Никога няма да успеем да се съберем навреме. Освен това ти ще забравиш.

— Ще видим, ще видим — каза Лумис и погледна часовника си. — А сега, ако нямаш нищо против, аз очаквам посетител скоро, който без съмнение би предпочел...

Кромптън се изправи.

— Ако си промениш мнението, аз съм отседнал в хотел „Синя Луна“. Ще остана там само още един-два дена.

— Приятно прекарване — каза Лумис. — Не пропускай да видиш пещерите „Ксанаду“. Великолепна гледка!

Кромптън напусна сковано красивия апартамент на Лумис и се върна в хотела си.

Тази вечер Кромптън се нахрани на крак в едно барче с марсбургер и червена бира. На щанда за вестници намери една книга с

ребуси. Върна се в стаята си, попълни три кръстословици и си легна.

На следващия ден той се опита да реши какво да прави. Като че ли нямаше начин да убеди Лумис. Дали не трябваше да отиде до Венера и да намери Дан Стак — другата липсваща част от личността му? Не, това би било глупаво и безполезно. Дори и Стак да желаше реинтеграция, на тях все пак щеше да им липсва една трета от личността — Лумис — най-важната част от характера, която може да се радва и наслаждава на удоволствията. Двете трети щяха да се стремят към цялост много повече от една трета и ще бъдат в още по-отчаяно състояние без последната. А Лумис няма да се остави да бъде убеден.

При тези обстоятелства единственият му изход беше да се върне на Земята, без да се е реинтегрирал и да уреди каквото може за себе си. Все пак в сериозната работа има известна радост, известно удоволствие в стабилността, разсъдливостта, зависимостта. Умереността не бива да се пренебрегва.

Но и на самия него му беше трудно да се убеди. И с натежало сърце той се обади по телефона на гарата в Елдерберг и си направи резервация за вечерния експрес до Порт Нютон.

Когато си събираше багажа един час преди тръгването на експреса, вратата на стаята му се отвори рязко. Едгар Лумис влезе, огледа се, затвори вратата и я заключи.

— Промених си мнението — каза той. — Реших да се реинтегрирам.

Първоначалната радост на Кромптън бе погълната от вълна на съмнение.

— Какво те накара да си промениш мнението?

— Има ли някакво значение? Не можем ли...

— Искам да знам защо — настоя Кромптън.

— Е, малко е трудно да се обясни. Виждаш ли, просто се случи...

По вратата започнаха да чукат силно. Оранжевият тен на Лумис избледня.

— Моля те! — каза той.

— Кажете ми — отвърна непреклонно Кромптън. По челото на Лумис избиха капки пот.

— Струва ми се просто нещо... — заговори бързо той. — Понякога съпрузите не одобряват малкото внимание, което друг обръща на

жените им. Дори и богатите могат да бъдат невероятно *ограничени* понякога. Един от рисковете в моята работа са съпрузите. Така че веднъж или два пъти в годината аз изпитвам нужда да се оттегля за малко в една пещера, която съм си обзавел в Диамантената планина. Тя е наистина много удобна, макар че по необходимост храната е доста оскъдна. След няколко седмици всичко се успокоява.

Чукането по вратата се засили.

— Знам, че си вътре, Лумис! — извика един басов глас. — Излез или ще разбия тази проклета врата и ще извия подлия ти врат!

Ръцете на Лумис трепереха неконтролируемо.

— Изпитвам ужас от физическото насилие — каза той. — Не можем ли просто да се реинтегрираме, а после да ти обясня...

— Искам да знам защо не отиде в пещерата си този път — каза Кромптън.

Чуха звук от силно блъскане на тяло във вратата.

— Само ти си виновен, Кромптън — с треперещ глас изрече Лумис. — Твоето идване ме разсея. Загубих прецизното си чувство за време, шестото си чувство за надвисването на опасност. По дяволите, Кромптън, не успях да избягам навреме! Да хванат мен, на местопрестъплението! Едва се отървах от този фантастично мускулист неандерталец. Този идиот-новобогаташ, ме преследва из града, претърсва кръчмите и хотелите, заплашва да ми счупи ръцете и краката. Нямах достатъчно налични пари, за да наема пясъкоход, а нямах и време да заложа бижутата си. А полицаите само се ухилиха и отказаха да ме защитят! Кромптън, моля те!

Вратата се тресеше под непрекъснатите удари и ключалката започна да поддава. Кромптън се обърна към частта от своята личност, благодарен, че един от основните недостатъци на Лумис се е проявил тъкмо навреме.

— Ела — каза Кромптън. — Да се реинтегрираме.

Двамата мъже се вгледаха упорито в очите си, частите пожелаха единение, потенциалът нарасна и запълни пролуката. Тогава Лумис отвори неволно уста и дюреровото му тяло се строполи и изви като парцалена кукла. В същия миг коленете на Кромптън се подгънаха като че ли на плещите му легна тежък товар.

Ключалката изхвъркна и вратата се отвори с трясък. В стаята нахлу един нисък чернокос мъж с несъразмерно тяло и зачервени очи.

— *Къде е той?* — изрева мъжът.

Кромптън показа простряното на пода тяло.

— Сърдечна атака — каза той.

— Ооо — възкликна чернокосият, объркан от ярост и изненада.

— Ооо. Е... Ооо!

— Сигурен съм, че го е заслужавал — каза хладно Кромптън, вдигна куфара си и излезе, за да успее да хване вечерния експрес.

Дългото пътуване из марсианските равнини дойде като дългоочаквано облекчение. То даде възможност на Кромптън и Лумис да се сприятелят истински и да разрешат някои основни проблеми, с които двата разума в едно тяло нямаше как да не се сблъскат.

Въпросът за доминирането не беше повдигнат. Кромптън беше основната личност и бе заемал тридесет и пет години оригиналното тяло. При нормални обстоятелства Лумис не можеше да спечели надмощие, пък и нямаше желание да го прави. Лумис прие пасивната си роля с благодарност и се оттегли с типичното си добросърдечие към позицията на коментатор, съветник и доброжелател.

Но нямаше реинтеграция. Кромптън и Лумис съществуваха в един мозък като планета и луна, независими, но свързани помежду си, като внимателно се изучаваха, без да желаят и без да могат да възстановят личната си автономия. Естествено имаше известно преплитане, но свързването в една единствена стабилна личност с характерните ѝ елементи не можеше да бъде извършено, докато го нямаше Дан Стак, третия им компонент.

Но дори и тогава, напомняше на оптимистично настроение Лумис Кромптън, можеше и да не последва реинтеграция. Дори и да се приемеше, че Стак ще пожелае да се присъедини (което съвсем не беше сигурно), трите шизоидни части можеха да се противопоставят на сливането или да установят, че то е нежелано. В такъв случай техните конфликти в едно и също тяло бързо щяха да доведат до състояние на лудост.

— Защо да се тревожим за това, старче? — попита Лумис.

— Защото то е нещо, за което трябва да се тревожим — каза Кромптън. — Дори и ако тримата постигнем реинтеграция, полученият разум може да не бъде стабилен. Психотичните елементи може да станат доминиращи и тогава...

— Ще се наложи да приемем действителността такава каквато е — отвърна Лумис. — Ден за ден, парче по парче.

Кромптън се съгласи. Лумис, добродушната безгрижна част от личността му вече упражняваше влияние над него. Той с леко усилие се убеди да престане да се тревожи. Скоро можеше да се занимава с решаването на кръстословицата, докато Лумис си играеше да попълва липсващите строфи на поемата.

Експресът пристигна в Порт Нютон и Кромптън излетя със совалката до станция Марс 1. Мина през митницата, емиграционната и здравната служба и хвана полета до точката за прекачване. Тук трябваше да изчака петнадесет дена за кораб до Венера. Чевръстият млад билетопродавач говореше за проблемите с „опозицията“ и „икономическите кръгове“, но нито Кромптън, нито Лумис разбраха за какво става дума.

Забавянето се оказа полезно. Лумис успя да изобрази достатъчно приемлив подпис на писмото, с което молеше един приятел в Елделберг да продаде имотите му, да плати дълговете и като си удържи комисионата, да изпрати остатъка от парите на неговия наследник Кромптън. Преводите бяха извършени на единадесетия ден и осигуриха на Кромптън близо три хиляди страшно необходими му долара.

Най-после космическият кораб за Венера излетя. Кромптън се захвана да изучава основите на игдра — езика на венерианските аборигени. Лумис, за пръв път в живота си, също се опита да учи и изостави стихоплетството в полза на изучаването на сложностите на игдра. На него скоро му омръзнаха падежите и склоненията, но продължи, като полагаше всички усилия и същевременно се възхищаваше на ученолюбивия и трудолюбив Кромптън.

В замяна на това Кромптън направи няколко плахи опита да се възхищава на красотата. С помощта и инструкциите на Лумис той присъстваше на концертите, които се даваха в залата на кораба, разгледа картините в главната зала и гледа дълго и внимателно към блестящите звезди от корабната наблюдателна палуба. Всичко това му се струваше чиста загуба на време, но той упорито го спазваше.

Сътрудничеството им бе заплашено на десетия ден от пътуването от съпругата на един венериански плантатор от второ поколение, с която Кромптън се запозна на наблюдателната палуба. Тя бе ходила на Марс, за да се лекува от туберкулоза и сега се завръщаше у дома.

Беше дребна, жизнена и с блестящи очи, стройна фигура и бляскава черна коса. Дългото пътуване из космоса я отегчаваше.

Те отидоха в корабния бар. След няколко мартинита Кромптън успя да се успокои и да позволи на Лумис да вземе преднина, което той стори с удоволствие. Лумис танцува с нея под звуците на корабния фонограф, после щедро се оттегли, оставяйки командването на Кромптън, който беше притеснен, изчервен, с преплитащи се крака и невероятно щастлив. И *Кромптън* беше този, който я върна до масата, *Кромптън* разговаря безгрижно с нея, *Кромптън* докосна ръката ѝ, докато Лумис наблюдаваше съчувствено.

Чак към два часа сутринта корабно време момичето си тръгна, след като ясно изрече номера на каютата си. Кромптън, замаян, се върна в своята каюта на палуба Б и щастлив се тръшна в леглото.

— Е? — попита Лумис.

— Какво „е“?

— Да вървим. Поканата беше достатъчно ясна.

— Нямаше покана — объркано отвърна Кромптън.

— Тя спомена номера на каютата си — настоя Лумис. — Това, заедно с останалите събития от вечерта е определена покана. Почти заповед.

— Не може да бъде! — възкликна Кромптън.

— Повярвай ми — каза му Лумис. — Аз имам известен малък опит в това отношение. Поканата беше ясна и пътят е отворен. Напред!

— Не, не — възрази Кромптън. — Аз не бих... Тоест аз не мога...

— Липсата на опит не е извинение — твърдо настоя Лумис. — Природата е много щедра в помощта си към човека да открие нейните загадки. Фактът че бобрите, ракуните, вълците, тигрите, мишките и останалите живи същества, които не притежават и една стотна от твоята интелигентност, успяват да го направят, е достатъчно доказателство, че и ти ще можеш да извършиш нещо, което смяташ за толкова трудно. Предполагам, че няма да позволиш една мишка да бъде смятана за по-мъжествена от теб?

Кромптън се изправи, избърса блестящото си от пот чело и направи две несигурни стъпки към вратата. После се обърна и седна върху леглото.

— Твърдо не — каза той уверено.

— Но защо?

— Защото ще бъде неетично. Младата дама е омъжена.

— Бракът — търпеливо заговори Лумис — е създадена от човека институция. Но извън брака има само мъже и жени и известни взаимоотношения помежду им. Законите на природата винаги имат предимство пред човешкото законодателство.

— Това е неморално — каза Кромптън, без да е много убеден в думите си.

— Напротив — увери го Лумис. — Ти не си женен, така че никой няма да обвинява *теб* за действията ти. Младата дама е омъжена. Отговорността е нейна. Но не забравяй, че тя е човешко същество, което е в състояние да взема самостоятелни решения, а не някакво движимо имущество на съпруга си. Тя е взела своето решение и ние трябва да уважаваме нейното мнение по този въпрос. Иначе ще я обидим. И накрая, по въпроса за съпруга ѝ. Той няма да знае нищо и поради това няма да бъде засегнат. Всъщност той ще спечели. Защото жена му, за компенсация, ще бъде необикновено мила с него. Той ще приеме това като признание на собствената си мъжественост и егото му ще бъде задоволено. Така че, както виждаш, Кромптън, всички ще спечелят и никой няма да загуби.

— Чиста софистика — каза Кромптън и като стана, тръгна към вратата.

— Давай, момче — възкликна Лумис.

Кромптън се ухили идиотски и отвори вратата. После през ума му мина една мисъл и той тресна вратата, и легна обратно в леглото.

— Твърдо не — каза Кромптън.

— Сега пък какво има?

— Причините, които ти ми изтъкна, може да бъдат или да не бъдат верни — заяви Кромптън. — Аз нямам достатъчно опит в тази област. Но знам едно нещо със сигурност. *Няма да се захващам с нищо подобно, докато ти ме наблюдаваш!*

— Но аз съм ти, дявол да те вземе! Ти си аз! Ние сме две части от една и съща личност!

— Не, още не сме — каза Кромптън. — Сега съществуваме като шизоидни части. Две личности в едно тяло. По-късно, след реинтеграцията... Но при сегашните обстоятелства моето чувство за почтеност ми забранява да направя онова, което ти предлагаш. Това е немислимо! И не желая да разговаряме повече по този въпрос.

В този момент Лумис изпусна нервите си. Подтикван от основната същност на собствената си личност, той крещя и ръмжа и нарече Кромптън с разни неприятни думи, най-меките от които бяха „язвителен дребен подлец“. Яростта му предизвика трептения в разума на Кромптън и отекна по целия им съвместен организъм. Пукнатините на нетърпимост между двете личности се задълбочиха, появиха се нови връзки и разкъсването заплашваше да изолира двата разума в истински синдром на Джекил и Хайд.

Доминиращата личност на Кромптън му помогна. Но в яростта си към Лумис умът му започна да произвежда противоваксина. И тези все още малко познати съединения, като левкоцитите в кръвта, имаха за задача да заобиколят и заличат това болно място в ума му.

Лумис се отдръпна изплашен, когато антителата започнаха да издигат *санитарния си кордон* около него, като го заобикаляха, бутаха и ограничаваха в собственото му „аз“.

— Кромптън! Моля те!

Лумис изпадна в опасност да бъде напълно и безвъзвратно изолиран и изоставен завинаги в някой тъмен и далечен ъгъл на ума на Кромптън. И заедно с него щеше да бъде загубена възможността за реинтеграция. Но Кромптън успя да възвърне стабилността си навреме. Потокът от антитела спря, стената се разтопи и Лумис, треперещ, възвърна позицията си.

За известен период от време те не си говореха. Лумис се сърди и мълча цял ден и се закле, че никога няма да прости бруталността на Кромптън. Но той преди всичко беше сензуалист, живеещ винаги в настоящето, прощаващ миналото, неспособен да се тревожи за бъдещето. Сръдната му мина бързо и той стана спокоен и весел, както винаги е бил.

Кромптън не прощаваше толкова лесно, но осъзна отговорността си като доминираща част на личността си. Той се постара да поддържа

сътрудничеството и двете личности скоро отново се разбираха напълно.

По взаимно съгласие те избягваха компанията на младата дама. Останалата част от пътуването мина бързо и накрая достигнаха Венера.

Кацнаха на сателит номер 3, където минаха през митницата, имиграционната и здравната служба. Биха им инжекции против пълзяща треска, венерианска чума, рицарска болест и краста. Дадоха им пудра за в случай, че хванат блатна болест, и таблетки, които да ги предпазват от син крак. Накрая им позволиха да вземат совалката към главния пункт за приземяване в порт Ню Хаарлем.

Този град, на западния бряг на ленивото вътрешно езеро, се намираше в умерената зона на Венера. И въпреки това на тях им бе невероятно топло след студения свеж климат на Марс. Тук те видяха и първите венериански аборигени извън циркуса. Всъщност те бяха стотици. Местните бяха високи около метър й петдесет, а люспестата им кожа напомняше за древните им предшественици — гущерите. Те вървяха изправени по тротоарите, но често се придвижваха по вертикалните стени на сградите, за да избегнат тълпите. За катеренето използваха прилепващите дискове, които имаха по ръцете, краката, колената и раменете.

Много от сградите имаха бодлива тел пред прозорците си, за да се предпазват обитателите им от тези току-що цивилизовали се диваци, които бяха известни като крадци, а единственият им спорт бе убийството.

Кромптън прекара един ден в града, после се качи на хеликоптер за Източен Марш, последния известен адрес на Дан Стак. Пътуването бе монотонно, машината се поклащаше и ръмжеше из плътните облаци, които скриваха повърхността. Търсецията радар пищеше остро, търсейки променливите инверсионни зони, където понякога изневиделица се появяваха убийствените венериански торнадо — *зикре*. Но по време на това пътуване вятърът беше спокоен и Кромптън спа почти през целия път.

Източен Марш бе оживен пристанищен град, намиращ се на брега на един приток към Вътрешното езеро. Тук Кромптън откри

осиновителите на Дан Стак, които бяха вече над осемдесетгодишни и показваха признаци на сенилност. Те му казаха, че Дан бил здраво, едро момче, понякога малко сприхав, но винаги доброжелателен. Увериха го, че клюките за онази случка с момичето на Морисън не били верни. Дан трябва да е бил обвинен неправилно. Дан никога не би направил такова нещо на едно бедно, беззащитно момиче.

— Къде бих могъл да намеря Дан? — попита Кромптън.

— Ааа — отвърна старецът, примигвайки с воднистите си очи. — Не знаете ли, че Дан замина отгук? Преди десет, може би петнадесет години.

— Източен Марш беше твърде досаден за него — намеси се възрастната дама с известна жлъч. — Толкова досаден, че той не се задържа в нашето малко гнездо и напусна посред нощ, докато ние спяхме.

— Не е искал да ни безпокои — бързо обясни старецът. — Искаше да търси богатство, нашият Дан. И аз не бих се изненадал, ако го е намерил. Дан израсна истински мъж.

— Къде отиде той? — попита Кромптън.

— Не знам точно — отвърна старецът. — Никога не ни е писал. Нашият Дан не обичаше да говори много. Но Били Дейвис го е видял в У-Баркар миналия път, когато отишъл там със своето семи с товар картофи.

— Кога е било това?

— Преди пет, може би шест години — каза възрастната дама. — Тогава за последен път чухме за Дан. Венера е голяма, господине.

Кромптън благодари на възрастната двойка. Опита се да открие Били Дейвис за повече информация, но установи, че той работи като трети помощник на един товарен кораб, който бе тръгнал преди месец и спираше по всички заспали пристанища в южната част на Вътрешното езеро.

— Е, остава само едно — каза Кромптън. — Ще трябва да отидем в У-Баркар.

— Предполагам, че е така — отвърна Лумис. — Но, честно казано, старче, започвам да се съмнявам в този приятел Стак.

— Аз също — отбеляза Кромптън. — Но той е част от нас и ни е необходим за реинтеграцията.

— Сигурно — отвърна Лумис. — Тогава води, по-голям братко.

И Кромптън поведе. Той хвана хеликоптера до Депотсвил и автобуса до Сен Дени. Там успя да хване едно семи, което пътуваше за У-Баркар с товар инсектициди. Шофьорът беше доволен, че си има компания по пустинните благости земи.

По време на четиринадесетчасовото пътуване Кромптън научи много за Венера. Огромният влажен свят бе новата гранична зона на земята, каза му шофьорът. Марс вече бе станал туристическа атракция, но на Венера имаше много и истински възможности. На Венера идваха заселници, духовни, а понякога и действителни наследници на американските първонаселници, фермери от Боер, кибуцници от Израел и австралийски ранчероси. Те упорито се бореха за парче земя по плодородните степи, богатите на скъпоценни метали планини и бреговете на топлите морета. Бореха се с аборигените, които още живеяха в каменната ера — произлезлите от гуцери айси. Големите им победи при прохода на Сатаната, Албертсвил и Двойния език вече бяха част от човешката история, които можеха да се сравняват с Чанселорсвил, Литъл Биг Хорн и Диенбиенфу. Но войните още не бяха приключили. Венера, каза им шофьорът, е един свят, който тепърва ще бъде завладяван.

Кромптън слушаше и мислеше, че може и да му хареса да участва в това. Лумис бе искрено отегчен от всичко и недоволен от вонята на бласто.

У-Баркар беше едно сбороище от плантации, дълбоко във вътрешността на Белия облачен континент. Петдесет земни жители направляваха работата на две хиляди аборигени, които сажяха, отглеждаха и събираха реколтата от дървета „Ли“, които растяха само по тези места. Плодовете „Ли“, събирани два пъти годишно, бяха основата на подправката „ели“, която се бе превърнала в незаменима добавка към земната храна.

Кромптън се запозна с един заселник — едър, червендалест мъж, на име Хаарис, който носеше револвер на бедрото си и кожен камшик, увит внимателно около кръста си.

— Дан Стак ли? — каза заселникът. — Разбира се, Стак работи тук близо година. После напусна с ритник, за да му е по-лесно да си тръгне.

— Имате ли нещо против да ми кажете защо? — попита Кромптън.

— Нищо против — каза заселникът. — Но нека го направим на по чашка.

Той заведе Кромптън в единствената кръчма на У-Баркар. Там, на чашка местно царевично уиски, Хаарис разказа за Дан Стак.

— Той дойде тук от Източен Марш. Мисля, че е имал някакви неприятности там с някакво момиче. Избил ѝ зъбите или нещо подобно. Но това не е моя работа. Повечето от нас не са нежни типове и предполагам, че градовете са доволни, че са се отървали от нас. Аз наех Стак за надзирател на петдесет айси на едно сто акрово поле с ливови дървета. В началото се справяше много добре.

Заселникът остави чашата си. Кромптън му поръча ново питие и го плати.

— Казвах му — продължи Хаарис, — че трябва да накара момчетата си да дадат всичко от себе си. Обикновено ние използваме членове на племето Чипеци, а те са една мрачна, предателска тълпа, макар да са едри. Техният вожд ни дава под наем работници по договор за двадесет години в замяна на оръжия. После те се опитват да ни изгонят с помощта на същите тези оръжия, но това е друг въпрос. Ние гледаме да се справим с всеки проблем поотделно.

— Двадесетгодишен договор? — попита Кромптън. — Та значи айсите на практика са ви роби?

— Така е — решително отвърна заселникът. — Някои от собствениците се опитват да замажат това. Наричат го временно договаряне или феодалноразменна икономика. Но то си е робство и защо да не го наричаме с името му. Това е единственият начин, по който можем да цивилизоваме тези хора. Стак разбираше това. Той беше едър мъж и добре се справяше с камшика. Аз мислех, че всичко ще бъде наред.

— И? — подтикна го Кромптън и му поръча ново питие.

— В началото беше чудесен — каза Хаарис. — Пляскаше с камшика и караше хората си да работят добре. Но той нямаше и капка чувство за въздържаност. Започна да убива момчетата с камшика, а замяната струва пари. Казах му да ги поотпусне малко. Той не го направи. Един ден чипеците му се нахвърлиха и той трябваше да убие около осмина от тях, за да ги накара да отстъпят. Проведох с него един

сърдечен разговор. Казах му, че идеята е да ги накараш да работят, а не да убиваш айсите. Естествено, ние очакваме известни загуби на хора. Но Стак стигна много далеч и направо погуби печалбата.

Заселникът въздъхна и си запали цигара.

— Стак просто много обичаше да използва камшика. Много момчета го правят, но Стак не можеше да се въздържа. Неговите чипеци отново го нападнаха и му се наложи да убие още дузина. Но в боя си загуби едната ръка. Предполагам, че някой чипеци му я е отхапал. Изпратих го на работа по пресушаването, но той отново се сби и уби още четирима айси. Това вече беше много. Тези работници ни струват пари и не можем да позволим на някоя гореща глава да ги убива всеки път, когато се ядоса. Затова платих на Стак и му казах да се маха по дяволите.

— Той каза ли къде отива? — попита Кромптън.

— Каза, че мислел, че айсите трябва да бъдат унищожени, за да има повече място за земните хора. Каза още, че отива да се запише при „Бдителните“. Това е нещо като армия, която поддържа реда сред още неумиротворените племена.

Кромптън благодари на заселника и попита къде се намира главната квартира на „Бдителните“.

— Точно сега са на лагер на левия бряг на Дъждовната река — каза Хаарис. — Опитват се да сключат договор с Шериидите. Много ти трябва Стак, а?

— Той ми е брат — каза Кромптън с леко чувство на присвиване в стомаха си.

Заселникът го изгледа твърдо.

— Е — каза той след малко. — Роднината си е роднина. Но брат ти е най-лошото човешко същество, което съм виждал някога, а аз съм виждал много. По-добре го остави на мира.

— Трябва да го открия — каза Кромптън.

Хаарис сви рамене.

— Пътуването до Дъждовната река е дълго. Мога да ти продам двойка мулета и провизии и да ти дам под наем един местен за водач. Ще вървиш през мирни земи, така че би трябвало да стигнеш без проблеми при „Бдителните“. Мисля, че няма бойни действия по тези места.

Тази нощ Лумис настоя Кромптън да изостави търсенето. Стак явно бе крадец и убиец. Какъв смисъл имаше да го приемат да участва в комбинацията?

Кромптън чувстваше, че нещата не са чак толкова прости. От една страна, разказите за Стак може и да бяха преувеличени. Но дори и да бяха истина, това просто означаваше, че Стак е друг стереотип, една необикновена и монолитна личност, простираща се извън нормалните граници, също както Кромптън и Лумис. Вътре в комбинацията, при сливането, Стак щеше да бъде променен. Той щеше да осигури необходимата доза агресивност, умение и сила за живот, които липсваха на Кромптън и Лумис.

Лумис не мислеше така, но се съгласи да изчака със заключенията си, докато наистина се срещнат с липсващия им компонент.

На сутринта Кромптън закупи необходимото оборудване и мулетата на безбожна цена и на следващия ден тръгна в зори, воден от един младеж чипеци на име Реки.

Кромптън последва водача си през девствената гора към планините Томпсън, нагоре по острите зъбери и покритите с облаци върхове, през тесните гранитни проходи, където вятърът пищеше като измъчван в ада мъртвец, после надолу в гъстата и покрита с изпарения джунгла от другата страна. Лумис, изтощен от трудностите на прехода, се оттегли в едно ъгълче на ума му и се появяваше само вечер, когато запалеха огъня и опънеха хамака. Със стиснати челюсти и зачервени очи Кромптън се препъваше по пътя през горещите дни и се чудеше докога ли ще издържи.

На осемнадесетия ден те стигнаха бреговете на една ленива, мътна река. Реки каза, че това е Дъждовната река. Две мили по-нататък те откриха лагера на „Бдителните“.

Командирът, полковник Прентис, беше висок, сух, сивоок мъж, с белези от скорошна силна треска. Той си спомняше Стак много добре.

— Да, беше с нас известно време. Не ми се искаше да го приема. Репутацията му, от една страна. Пък и еднорък... Но той можеше да стреля с лявата си ръка по-добре от много други с дясната и имаше бронзово приспособление на дясната си ръка, направено от него така,

че да може да държи мачете. Право да ви кажа, не му липсваше смелост. Прекара при нас близо две години. После го уволних.

— Защо? — попита Кромптън.

— Противно на популярното схващане ние, „Бдителните“, не сме преден отряд конквистадори — недоволно въздъхна командирът. — Ние не сме тук, за да унищожаваме туземците. Не сме и за да грабим нови земи под най-малкия предлог. Ние сме тук, за да бдим за спазването на законите, подписани доброволно между айсите и заселниците, да предотвратяваме войните между тях и да пазим мира. Стак не успя да набие това в дебелата си глава.

По лицето на Кромптън трябва да бе минало някакво изражение, защото командирът му кимна съчувствено.

— Знаете какво представлява той, а? Тогава можете да си представите какво се е случило. Не исках да го загубя. Той беше умен и добър войник, умел в горското и планинското преследване като у дома си в джунглата. Граничният патрул е много разпръснат и ние се нуждаем от всеки човек, който можем да намерим. Стак беше ценен. Казах на сержантите да го държат под око и да не му позволяват да измъчва туземците. Известно време вървеше добре. Стак много се стараше. Беше научил нашите правила, устава ни, нашия начин на действие. Досието му бе безупречно. После дойде инцидентът при Сенчестия връх, за който предполагам сте чувал.

— Боя се, че не — каза Кромптън.

— Наистина ли? Мислех, че всеки на Венера го знае. Е, положението беше следното. Патрулът на Стак бе заобиколил около стотина айси от едно племе, което ни създаваше неприятности. Водеха ги към един специален резерват при Сенчестия връх. По пътя имало някаква неприятност, безредици. Един от айсите имал нож и ударил Стак по дясната ръка. Предполагам, че загубата на една ръка го е направила силно чувствителен към опасенията, че би могъл да загуби другата. Раната е била повърхностна, но Стак побеснял. Той убил с бойната си пушка туземеца, а после я обърнал към останалите. За да спре, един от лейтенантите е трябвало да го повали в безсъзнание. Вредата за отношенията между Земята и айсите беше неизмерима. Не можех да задържа такъв човек в частта си. Той има нужда от психиатър. Аз го уволних.

— Къде е той сега? — попита Кромптън.

— А защо се интересувате от този човек? — заинтересува се командирът.

— Той ми е полубрат.

— Ясно. Е, чух, че Стак отишъл в Порт Ню Хаарлем и работил известно време на доковете. Сприятелил се с някакъв тип на име Бартън Финч. Двата били затворени за пиянство и неприлично държание и след като излезли от затвора, се върнали към граничните райони на белите облаци. Сега той и Финч притежават малък магазин близо до Кървавата делта.

Кромптън се почеса по челото.

— Как мога да стигна до там? — попита той.

— С кану — отговори му командирът. — Ще плавате по Дъждовната река до мястото, където тя се разделя на две. Лявата част се нарича Кървавата река. Тя е плавателна чак до Кървавата делта. Но не бих ви препоръчал такова пътуване. Първо, защото е много рисковано. И, второ, защото би било безполезно. Нищо не можете да направите за Стак. Той е закоравял убиец. Най-добре е да си остане в граничния град, където не би могъл да причини чак такива вреди.

— Трябва да ида при него — каза Кромптън с внезапно пресъхнало гърло.

— Няма закон, който да ви попречи да го направите — каза командирът с вид на човек, който си е изпълнил дълга.

Кромптън установи, че Кървавата делта е най-далечният граничен район на човека върху Венера. Тя се намираще сред земите на неприятелски настроените племена Грел и Тенгци, с които се поддържаше нестабилен мир, и където непрекъснато се водеха партизански войни. В околностите на делтата можеше да се натрупа огромно богатство. Тук туземците носеха огромни диаманти и рубини, чували с редки подправки, а понякога по някоя флейта или резба от изчезналия град Алтерн. Те продаваха тези неща за оръжия и амуниции, които използваха с ентузиазъм срещу търговците и помежду си. В делтата можеше да се намери богатство, внезапна смърт, както и бавна и мъчителна такава. Кървавата река, която се извиваше бавно из земите на делтата, си имаше своите собствени

рискове, които обикновено отнемаха живота на петдесет процента от пътуващите по нея наивници.

Кромптън определено не обръщаше никакво внимание на здравия разум. Неговият компонент Стак се намираше наблизко. Краят се виждаше и Кромптън бе твърдо решен да го достигне. Така че той купи кану, нае четирима туземци за гребци, купи продукти, оръжие и муниции и се приготви да тръгне в зори.

Но в нощта преди тръгването Лумис се разбунтува.

Бяха в малката палатка, която командирът бе освободил за Кромптън. Кромптън подреждаше патроните в патрондаша под светлината на пушеща керосинова лампа и вниманието му бе съсредоточено в непосредствената задача, отказвайки да се занимава с друго.

— Слушай ме сега — каза Лумис. — Аз те признах като доминираща личност. Не съм правил опити да превземам тялото. Бях в добро настроение и поддържах *твоето* добро настроение, докато обиколихме половината Венера. Така ли е?

— Да, така е — отвърна с нежелание Кромптън и остави патрондаша.

— Направих всичко, което можах, но това вече е много. Искам реинтеграция, но не и с маниак убиец. Недей да ми говориш за монолитните характери. Стак е убиец и аз не искам да имам нищо общо с него.

— Той е част от нас — отвърна Кромптън.

— *И какво от това?* Послушай сам себе си, Кромптън! Предполага се, че ти си онази част, която е най-близо до реалността. А ти си напълно вманиачен. Имаш намерение да ни изпратиш на сигурна смърт по тази река.

— Ще се справим — каза Кромптън, без да е убеден в думите си.

— Така ли мислиш? — попита Лумис. — Не чу ли разказите за Кървавата река? Пък и даже да успеем, какво ще намерим на делтата? Един маниак убиец! Той ще ни унищожи, Кромптън!

Кромптън не бе в състояние да намери подходящ отговор. Докато търсеха, той все повече се ужасяваше от нетърпимата личност на Стак, но бе обладан от нуждата да го намери. Лумис никога не бе живял с

необходимостта за реинтеграция. Бе се присъединил поради външни причини, а не заради вътрешна необходимост. Но Кромптън винаги бе живял с предизвикателствата на човешките страсти, конкуренцията и превъплъщения. Без Стак сливането беше невъзможно. С него имаше макар и малък шанс.

— Продължаваме — каза Кромптън.

— Алистър, моля те! Ние с теб се справяме добре. Можем да преживеем прекрасно без Стак. Нека се върнем на Земята или на Марс.

Кромптън поклати глава. Той вече чувстваше дълбоките и невъзвратими пречки, които възникваха между него и Лумис. Усещаше, че скоро те щяха да се появят във всички области и без реинтеграция те ще трябва да вървят по различни пътища... В едно и също тяло. Което би било лудост.

— Няма ли да се върнеш? — попита Лумис.

— Не.

— Тогава аз поемам ръководството.

Личността на Лумис се нахвърли в изненадваща атака и обхвана контрола върху моторните функции на тялото. Кромптън остана изплашен за миг. После, когато усети, че контролът му се изплъзва, той упорито се вкопчи в Лумис и битката започна.

Беше една мълчаливи война на фона на бледата светлина на керосиновата лампа, която светеше все по-слабо на зазоряване. Бойното поле беше разумът на Кромптън. Плячката бе тялото на Кромптън, което лежеше треперещо върху походното легло и по челото му се стичаше пот, очите гледаха безумно, а на слепоочието му пулсираше голяма вена.

Кромптън беше доминиращата личност, но бе отслабен от противоречия и вина, от собствените си скрупули. Лумис, по-слаб, но твърд в решението си, сигурен в онова, което правеше и напълно решен да спечели битката, успя да задържи контрола над моторните функции и да блокира потока на антителиата.

Двете личности се бориха часове, докато трескавото тяло на Кромптън стенеше и се извиваше върху леглото. Накрая Кромптън се стегна за последно усилие, но не успя да се накара да го приложи. Тялото на Кромптън, и без това загрято от борбата, вдигна висока

температура. Още малко и никоя от личностите нямаше да притежава тяло, което да обитава.

Лумис, който не изпитваше никакви скрупули, които да го задържат, продължи да натиска, завладя жизнени нервни възли и завзе всички моторни функции.

При изгрев слънце Лумис бе спечелил пълна победа.

Лумис се изправи разтреперан. Той опипа прорасналата си брада, разтри изтръпналите си пръсти и се огледа. Сега беше в *своето* тяло. За пръв път, откакто беше напуснал Марс, той виждаше и чувстваше направо, вместо да получава сензорна информация, филтрирана и изпращана до него от личността на Кромптън. Хубаво беше да диша застоялия въздух, да чувства дрехите по тялото си, да бъде гладен, да бъде *жив*! Беше дошъл от един сив, сенчест свят в земя на блестящите цветове. Прекрасно! Искаше да продължи така.

Бедният Кромптън...

— Не бой се, старче — каза Лумис. — Знаеш, че правя това и за твое добро.

От Кромптън не последва отговор.

— Ще се върнем на Марс — продължи Лумис. — В Елдерберг. Там всичко ще се оправи.

Кромптън не каза, или не можеше да каже нищо в отговор. Лумис леко се разтревожи.

— Тук ли си, Кромптън? Добре ли си?

Никакъв отговор.

Лумис се намръщи, а после побърза да излезе и се насочи към палатката на командира.

— Отказах се от желанието си да намеря Дан Стак — каза Лумис на командира. — Той май наистина е отишъл твърде далеко.

— Мисля, че решението ви е разумно — отвърна командирът.

— Така че бих искал да се върна незабавно на Марс.

Командирът кимна.

— Всички космически кораби тръгват от Порт Ню Хаарлем, откъдето дойдохте.

— Как мога да стигна дотам?

— Ами това е малко трудно — каза му командирът. — Предполагам, че ще мога да ви наема туземен водач. Ще трябва да се върнете пеша и да пресечете планината Томпсън до У-Баркар. Предлагам ви този път да минете по долината Десет, понеже ордата на Кмикти мигрира из централната джунгла, а на тези дяволи никога не може да се разчита. Ще стигнете в У-Баркар през дъждовния период, така че за Депотсвил няма да има пътуващи семи. Но ако стигнете навреме, ще можете да се присъедините към някой от солните кервани, които пътуват по краткия път през прохода на Ножа. Ако не успеете, пътят е сравнително лек, като ползвате компас и пресичате вариационните зони. Когато стигнете Депотсвил, дъждовете ще са в разгара си. Страхотна гледка. Може да успеете да хванете хеликоптер до Ню Сен Дени и друг до Източен Марш, но се съмнявам, заради *зикрите*. Такива ветрове могат да повредят доста сериозно един хеликоптер. Така че може би ще ви се наложи да се качите на лодка с гребла до Източен Марш, а после на товарен кораб да пресечете Вътрешното езеро до Порт Ню Хаарлем. По южния бряг май има няколко доста защитени от ураганите пристанища, ако времето стане чак толкова непоносимо. Лично аз предпочитам да пътувам по земята или по въздуха. Но естествено, че вие сам ще си вземете решението.

— Благодаря — каза Лумис тихо.

— Осведомете ме какво сте решил — помоли го командирът.

Лумис му благодари още веднъж и се върна нервен в палатката си. Замисли се за пътуването през планините и блатата, покрай примитивните селища и скитащите орди. Представи си трудностите, добавени към дъждовете и *зикре*. Богатото му въображение не бе работило никога по-добре от сега, представяйки си ужасите на това пътуване назад.

Идването дотук бе трудно, но завръщането щеше да бъде още по-ужасно. А този път чувствителната душа на естета нямаше да бъде подпомагана от търпеливия и изстрадал Кромптън. Щеше да се наложи *той* да изтърпи до края несгодите на вятъра, глада, жаждата, умората и страха. *Той* трябваше да се задоволява с консервираната храна и да пие гадната вода. *Той* трябваше да се справя със сложностите на трасето, които Кромптън бе научил на собствен гръб, а той не бе забелязал.

Пълната отговорност щеше да бъде негова. Щеше да му се наложи да избира пътя и да взима важни решения за живота на Кромптън и за своя собствен живот.

Но би ли могъл? Той беше градски човек, социално същество. Проблемите на живота му бяха човешки, а не капризите и страстите на природата. Той бе избягвал суровия и неравен свят под открито небе, живеейки винаги из сложните лабиринти на сградите. Отделен чрез тротоари, врати, прозорци и тавани, той бе започнал да се съмнява в здравината на тази гигантска месомелачка природата, за която старите поети пишеха с такъв патос и която създаваше толкова прекрасни теми за поеми и песни. Лумис смяташе, че природата — това са слънчевите бани в някой приятен марсиански ден или лекото свирене на вятъра покрай прозореца през някоя бурна нощ, а всичко останало е твърде преувеличено.

Но сега с трепет разбра, че му се налага сам да се промъкне през зъбните колела на тази мелница.

Лумис мислеше и внезапно си представи собствения си край. Представи си времето, когато ще се изтощи и ще лежи в някой ветровит проход или ще седи с наведена глава под дъжда в блатата. Ще се опита да продължи, търсейки силите, които, казват, човек може да намери дори и изтощен до смърт. И няма да ги намери. Ще го обхване чувство за безразличие, останал сам и изгубен из безкрая на природата. В този момент животът ще изисква твърде голямо усилие от него, твърде голяма твърдост. И той, както много преди него, ще се признае за победен, ще се предаде и ще зачака смъртта...

— Кромптън? — прошепна Лумис.

Никакъв отговор.

— Кромптън! Не ме ли чуваш? Ще ти предам ръководството. Само ни измъкни от тази проклета оранжерия. Върни ни на Земята или Марс! Кромптън, не искам да умра!

Пак никакъв отговор.

— Добре, Кромптън — изрече с прегракнал шепот Лумис. — Ти спечели. Поемай командването! Прави каквото искаш. Предавам се. Тялото си е твое. Само *поеми командването*, моля те!

— Благодаря — каза с леден глас Кромптън и пое контрола на тялото си.

След десет минути той са върна в палатката на командира и му каза, че отново е променил решението си. Командирът кимна отегчено, като реши, че никога няма да може да разбере хората.

Скоро Кромптън бе настанен в средата на дълго кану и наоколо му бяха натрупани провизиите. Гребците запяха някаква страдна песен и лодката се понесе по реката. Кромптън се извърна и гледа, докато палатките на „Бранителите“ изчезнаха зад завоя на реката.

За Кромптън това пътуване по Кървавата река бе като пътешествие към началото на времето. Шестимата туземци потапяха веслата си в тих унисон и кануто се плъзгаше като воден паяк по широката, бавна река. По бреговете се надвесваха гигантски папрати и когато кануто се приближеше, те се извиваха и протягаха дългите си пипала към него. Гребците изкрещяваха предупредително и лодката се насочваше отново към средата на течението, а папратите отново увисваха в обедната горещина. Минаха през места, където дърветата сключваха короните си над реката и образуваха тъмен тунел от листа. Тогава Кромптън и гребците се свиха под плата на палатката и оставиха лодката да плава по течението. Скоро щяха да излязат отново под блестящото бяло небе и туземците щяха да размахат греблата си.

— Зловещо — каза нервно Лумис.

— Да, доста зловещо — съгласи се Кромптън, който се възхищаваше на околностите.

Кървавата река ги водеше дълбоко във вътрешността на континента. Нощем, привързани за някоя скала в средата на течението, те чуваха бойните викове на враждебните айси. Един ден две кану с айси се плъзнаха подире им по течението. Хората на Кромптън натиснаха греблата си и кануто се стрелна напред. Нападателят се приближаваха и Кромптън хвана пушката и зачака. Но неговите гребци, подтиквани от страха, спечелиха преднина и скоро преследвачите изостанаха зад завоя на реката.

След това можеха да дишат по-спокойно. Но в тесния проток, където се намираха, откъм двата бряга ги засипа дъжд от стрели. Един от гребците падна, набучен с четири стрели. Останалите натиснаха греблата и скоро се измъкнаха.

Те изхвърлиха мъртвия айс през борда и гладните речни същества се сбиха за плячката. След това едно огромно ракообразно същество се надигна изпод кануто и кръглата му глава се показва над

водата в очакване на още храна. Дори и куршумите не успяха да го изплашат, а присъствието му създаде кошмари на Кромптън.

Когато други двама гребци загинаха от някаква сива плесен, която изпълзя до тях по веслата им, съществото получи още храна. То я прие и зачака за още. Но богът на реката запази пътниците. Когато една група туземци, които ги преследваха, се показаха от гората на брега и видяха съществото, веднага изчезнаха с викове обратно в джунглата.

Съществото не тръгна подире им.

То ги следваше през последните сто мили от пътуването. Но когато най-после стигнаха до покрития с мъх пристан на брега на реката, то се спря, погледа ги объркано известно време, а после се обърна и се отдалечи по течението.

Гребците приближиха лодката до рухналия кей. Кромптън се изкачи на него и забеляза парче дъска, боядисано в червено. Той го подритна и видя надпис: „Кървавата делта. Население 92.“

Наоколо им беше джунглата. Бяха стигнали до последното място, където се бе чуло за Дан Стак.

Тясна, обрасла с трева пътека водеше от пристана към едно открито пространство сред джунглата. Там се намираше нещо, което приличаше на призрачен град. По единствената му прашна улица не се виждаше жив човек, а от ниските, небоядисани сгради побиваха тръпки. Малкото градче се печеше тихо под белия обеден блясък на слънцето и Кромптън не чуваше нито звук с изключение на скърцането на прахта под обувките му.

— Не ми харесва тая работа — обади се Лумис.

Кромптън вървеше бавно по улицата. Премина покрай редица складови навеси с изписани имената на собствениците им по стените. Мина покрай празната кръчма с висяща на едната си панта врата и разкъсани мрежи против комари на прозорците. След като отмина три празни магазина, стигна до четвърти, на чиято табела пишеше „Стак и Финч. Снабдяване“.

Кромптън влезе. На купчини върху пода бяха подредени различни стоки, а по рафтовете имаше още. Вътре обаче нямаше никого.

— Ало, има ли някой тук? — извика Кромптън. Не получи отговор и се върна на улицата.

На края на града той стигна до груба сграда с вид на хамбар. На един стол пред съборетината бе седнал помургавял мъж с мустаци на около петдесет години. В колана му имаше пъхнат револвер. Столът му бе облеган на стената и той като че ли дремеше.

— Дан Стак? — попита Кромптън.

— Вътре е — каза мъжът.

Кромптън се насочи към вратата. Мустакатият мъж помръдна и внезапно револверът се появи в ръката му.

— Веднага се махай от вратата — каза той.

— Защо? Какво има?

— Че ти не знаеш ли? — учуди се мустакатият.

— Не! Кой си ти?

— Аз съм Ед Тайлър, служител на реда, избран от гражданите на Кървавата делта и утвърден на служба от командира на „Бдителните“. Стак е в затвора. Това място тук за момента е затвор.

— Откога е вътре?

— Само от няколко часа.

— Мога ли да говоря с него?

— Не.

— А ще мога ли да говоря, когато излезе?

— Разбира се — отвърна Тайлър. — Но се съмнявам, че ще ти отговори.

— Защо?

Отговорникът за реда се ухили иронично.

— Стак ще остане в затвора само няколко часа, тъй като следобед ще го *изведем* и ще го обесим. След като извършим тази малка церемония, можеш да си говориш с него, колкото си искаш. Но както ти казах, съмнявам се, че той ще ти отговори.

Кромптън беше твърде изморен, за да се шокира.

— А какво е извършил Стак? — попита той.

— Убийство.

— Туземец ли?

— Не, по дяволите — отвърна недоволно Тайлър. — На кого му пука за туземците? Стак уби човек на име Бартън Финч. Собствения си партньор. Финч още не е умрял, но си отива. Старият док казва, че няма да изкара деня, а това означава убийство. Стак бе осъден от равните си и признат за виновен в убийството на Бартън Финч,

счупване на крак на Били Редбърн, две ребра на Ели Табът, повреда на кръчмата на Мориарти и общо нарушаване на мирния живот в града. Съдията, тоест аз, го осъди на обесване в най-скоро време. Това означава днес следобед, когато момчетата се върнат от работа на новия бент.

— Кога се състоя съдът? — попита Кромптън.

— Тази сутрин.

— А убийството?

— Около три часа преди съда.

— Бързо работите — каза Кромптън.

— Ние тук в Кървавата делта не си губим времето — гордо се съгласи Тайлър.

— Сигурно — потвърди Кромптън. — Даже ще обесите човека преди жертвата му да е умряла.

— Казах ти, че Финч си отива — присви очи Тайлър. — Виж какво, чужденецо, що не си гледаш работата? Както ми се въртиш наоколо и недоволстваш от правосъдието на Кървавата делта, да не си намериш и ти майстора. Не ни трябват на нас всякакви тарикати — адвокати, че да ни казват кое е правилно и кое не.

— Остави го на мира и се махай отгук — прошепна разтревожено Лумис на Кромптън.

Кромптън не му обърна внимание.

— Господин Тайлър, Дан Стак ми е полубрат — каза той на шерифа.

— Лош късмет — отвърна Тайлър.

— Наистина ще ви бъда благодарен, ако ми позволите да го видя. Само за пет минути. Да му предам последно сбогом от майка му.

— Няма начин — отвърна шерифът.

Кромптън бръкна в джоба си и измъкна пачка банкноти.

— Само за две минути.

— Е... Може би да мога... По дяволите!

Като проследи погледа на Тайлър, Кромптън видя голяма група мъже, които се приближаваха по прашната улица.

— Ето че и момчетата идат — каза Тайлър. — Сега вече няма да може, даже и да искам. Но мисля, че можеш да гледаш бесенето.

Кромптън се отстригна от пътя. Групата се състоеше поне от петдесетина мъже и още идеха. Повечето бяха високи, груби и здрави

мъже и повечето носеха оръжия. Те поговориха с шерифа.

— Недей да вършиш глупости — предупреди Лумис.

— Всъщност не *мога* да направя нищо — каза Кромптън.

Шерифът Тайлър отвори вратата на хамбара. Вътре влязоха група мъже, които излязоха, влачейки едного. Кромптън не можеше да види как изглежда, защото тълпата го закриваше.

Той последва тълпата към другия край на града, където върху клона на едно яко дърво бе праметната примка.

— Свършвайте го! — завика тълпата.

— Момчета! — чу се приглушеният глас на Дан Стак. — Позволете ми да говоря.

— Върви по дяволите — извика един от мъжете. — Свършвайте го!

— Последната ми дума! — извика Стак.

Внезапно шерифът изрева:

— Позволете му да си каже думата, момчета. Това е право на смъртника. Давай, Стак, но не се увличай.

Бяха качили Дан Стак върху една каруца с примката на врата. Другият край на въжето бе прехвърлен през клона и оттатък го държаха дузина ръце. Най-накрая Кромптън бе в състояние да го види. Той гледаше, очарован от вида на тази така дълго търсена част от своя характер.

Дан Стак бе едър, здрав мъж. Грубите му, дълбоко изрязани черти показваха белезите на страст и омраза, страх и насилие, тайна мъка и тайни пороци. Той имаше широки ноздри, уста, пълна със здрави зъби, и тънки, строги устни и тъмни, предателски очи. Върху изгорялото му чело се спускаше тъмна коса, а брадата му бе прорасла. Лицето издаваше неговия стереотип — въздушния, холеричен темперамент, предизвикан от твърде много гореща жлъч, караща човек бързо да изпада в ярост и да губи разсъдък си.

Стак гледаше над главите към блестящото бяло небе. Той бавно наведе глава и бронзовата добавка към дясната му ръка блесна червеникаво на слънцето.

— Момчета — заговори Стак. — Правил съм много лоши неща през живота си.

— Ти ли ни го казваш? — отвърнаха от тълпата.

— Бях лъжец и измамник — извика Стак. — Ударих момичето, което обичах. При това го ударих силно, защото исках да я нараня. Ограбих собствените си родители. Донесох червената смърт за нещастните туземци на тази планета. Момчета, аз не живях добре!

Тълпата се изсмя на самокритичната му реч.

— Но искам да знаете — продължи Стак. — Искам да знаете, че съм се борил с греховната си природа и съм се опитвал да я превъзмогна. Борих се със стария дявол в душата си, доколкото можех. Записах се при „Бдителните“ и две години бях примерен мъж. Но после лудостта ме обхвана отново и аз започнах да убивам.

— Свърши ли? — попита шерифът.

— Но искам вие всички да знаете едно — извика Стак и бялото на очите му блесна върху почервенялото лице. — Признавам всички свои лоши постъпки. Признавам ги напълно и докрай. Но, момчета, аз не съм убил Бартън Финч!

— Е, добре — каза шерифът. — Свърши вече, да свършваме и ние.

Стак завика:

— Чуйте ме! Финч беше мой приятел, единственият ми приятел на този свят! Опитах се да му помогна, разтърсих го леко, за да му дойде акъла в главата. И когато това не стана, предполагам, че съм полудял и затова съм разрушил кръчмата на Мориарти и съм счупил по някой и друг кокал на момчетата. Но ви се кълна пред Бога, че не съм наранил Финч!

— Е, свърши ли вече? — настоя шерифът.

Стак отвори уста, затвори я и кимна.

— Добре, момчета — каза шерифът. — Давайте!

Мъжете започнаха да придвижват каруцата точно под клона. А Стак, с безнадеждно отчаян поглед забеляза Кромптън.

И го позна.

В това време Лумис говореше много бързо на Кромптън.

— Внимавай, спокойно, недей да правиш нищо, не му вярвай, виж какво е правил, спомни си всичките му престъпления, той ще ни провали, ще ни разкъса на парченца. Той е доминираща личност, той е силен, убиец, той е зло.

Кромптън за част от секундата си спомни предположението на доктор Беринджър за шансовете му за успешна реинтеграция.

„Лудост или още по-лошо...“

— Напълно покварен — продължаваше Лумис, — зъл, непотребен, напълно безнадежден!

Но Стак беше част от него! Стак също мечтаеше за промяна, бе се борил със себе си, не бе успял и пак се бе борил. Стак *не* беше напълно безнадежден случай. Не повече от Лумис или него самия.

Но дали Стак казваше истината? Или тази страстна реч е била последен опит да омае хората с надеждата, че ще му простят?

Трябваше да повярва в доброто, в Стак. Трябваше да му даде възможност.

Когато каруцата стигна на определеното място, очите на Стак бяха втренчени в Кромптън. Кромптън взе решението си и позволи на Стак да се присъедини.

Когато тялото на Стак увисна на въжето, разтърси се страшно и висна неподвижно, тълпата изрева. А Кромптън залитна от удара, когато разумът на Стак влезе в него.

После припадна.

Когато дойде на себе си, Кромптън установи, че лежи върху походно легло в малка, едва осветена стаичка.

— Добре ли си? — попита някакъв глас. След миг Кромптън разпозна шериф Тайлър, който се бе надвесил над него.

— Да, вече съм добре — без да се замисля отвърна Кромптън.

— Предполагам, че тая работа е нещо като шок за цивилизован човек като теб. Мислиш ли, че може вече да те оставя сам?

— Разбира се — бавно отвърна Кромптън.

— Добре. Защото имам да свърша това-онова. След час-два ще дойда да те нагледам.

Тайлър излезе. Кромптън опита да се стегне.

Интеграция... Сливане... Цялост... Дали ги бе постигнал през оздравителния период на безсъзнанието? Той нерешително потърси в разума си. Откри Лумис, който опяваше с отчаяние и ужас нещо за Оранжевата пустиня, пътешествия по Диамантените планини, за удоволствията от жените, лукса, чувствеността и красотата.

И Стак беше там. Твърд и неподвижен, отделен.

Кромптън поговори с него, разум с разум, и разбра, че Стак е бил напълно честен в последната си реч. Стак искрено искаше да се промени, да стане по-умерен, да може да се самоконтролира.

И освен това Кромптън разбра, че Стак бе напълно и абсолютно *неспособен* да се промени, да се самоконтролира, да стане по-умерен. Дори и сега, въпреки усилията си, Стак бе изпълнен със страстно желание за мъст. Умът му се мятеше яростно и представляваше пълна противоположност на треперливия хленч на Лумис. Из мислите му плуваха велики мечти за отмъщение, пищни планове за завладяване на цяла Венера. Да направи нещо за проклетите туземци, да ги премахне напълно, да освободи място за земните хора. Да разкъса този проклет Тайлър парче по парче. Да разстреля населението на целия град и да каже, че туземците са го направили. Да си създаде група от верни мъже, лична армия от верни на СТАК хора, в която да поддържа желязна дисциплина, без слабости и колебания. Да премахне „Бдителните“ и тогава никой да не може застане на пътя на завладяването, убийството, мъстта, яростта, терора!

Притиснат от двете страни, Кромптън се опита да балансира, да разпростре контрола се върху двете личности. Помъчи се да съедини компонентите в едно цяло. В стабилно цяло. Но разумите се отдръпнаха и не пожелаха да се откажат от автономността си. Линиите на разделението се задълбочиха, появиха се нови и антагонистични противоречия и Кромптън почувства, че е заплашена собствената му стабилност и здраве.

Тогава Дан Стак, продължаващ да се занимава с мислите за реформи се отвлече от тях за миг.

— Извинявай — каза той. — Не мога да се спра. Трябва ти другият.

— Какъв друг?

— Опитях се — изстена Стак. — Опитях да се променя! Но в мен имаше твърде много огън и лед. Реших, че ще мога да се излекувам сам. И затова се разцепих.

— Ти какво?

— Не ме ли чуваш? — попита Стак. — Аз също бях шизоид. От латентен тип. Проявих се тук, на Венера. Затова, когато се върнах в Порт Ню Хаарлем, аз намерих още едно дюрерово тяло и се разцепих... Но сгреших!

— Значи има *още един* от нас? — извика Кромптън. — Разбира се, че няма да можем да се реинтегрираме! Кой е той, къде е?

— Опитвах се — изстена Стак. — О, колко опитвах! Ние бяхме като братя, той и аз. Аз мислех, че ще се науча от него. Той беше толкова тих, добър, търпелив и спокоен! Бях *започнал* да се уча! Но той започна да се предава.

— Кой е бил той? — настоя Кромптън.

— И аз се опитах да му помогна, да го изкарам от това състояние. Но той си отиваше бързо, защото не искаше да живее. Последният ми шанс си отиваше и аз май малко луднах, разтърсих го и изпочупих всичко в кръчмата на Мориарти. Но аз не съм убил Бартън Финч! Той просто сам не искаше да живее!

— *Финч* ли е последният ни компонент?

— Да! Ти трябва да стигнеш до него преди той да си позволи да умре. И ти трябва да го вземеш при нас. Той се намира в малката стая зад магазина. Ще трябва да побързаш...

Стак се оттегли обратно в мечтите си за червената смърт, а Лумис продължи да мрънка за пещерите Ксанаду.

Кромптън издигна тялото на Кромптън от леглото и го повлече към вратата. Надолу по улицата можеше да види магазина на Стак.

— *Стигни до магазина* — каза си той и залитна по улицата.

Извървя един милион мили. Пълзя хиляди години из планини, през реки, пустини, блата и пещери, които го водеха до центъра на земята и после го извеждаха към неизмерими океани, които той трябваше да преплува. И в края на това дълго пътуване, той стигна до магазина на Стак.

В задната стая, върху едно канапе, завит с одеяло до брадата си, лежеше Финч, последната му надежда за реинтеграция. Когато го погледна, Кромптън осъзна отчаяната безнадеждност на цялото си пътуване.

Финч лежеше съвсем тихо, с отворени очи, които гледаха в нищото. Лицето му беше едрото, бяло и безизразно лице на идиот. Тези меки черти като на Буда, показваха нечовешко спокойствие. Това беше личност, която нито очаква, нито иска нещо. От устните му се точеше тънка ивица слюнка, а сърцето му биеше съвсем слабо. Най-малко

адекватен от четиримата, той бе точно изражение на земния характер на флегматика, който кара човек да бъде пасивен и незаинтересован.

Кромптън сподави яда си и коленичи до леглото. Загледа се в очите на идиота и се опита да накара Финч да го види, да го познае и да се присъедини към него.

Финч не виждаше нищо.

Беше се провалил. Кромптън позволи на измореното, изтощено тяло на Кромптън да се отпусне до леглото на идиота. Той безмълвно се наблюдаваше как се отдава на лудостта.

Тогава Стак с неповторимото си усърдие на реформатор се измъкна от мечтите си за отмъщение. Заедно с Кромптън той пожела идиотът да погледне и да види. И Лумис потърси и намери сили и се присъедини към тях.

Тримата заедно гледаха идиота. И Финч, предизвикан от три четвърти от самия себе си, от частите, желаещи неудържимо постигането на целостта, направи последния жест. В очите му за миг се появи изражение. Той *разпозна*.

И се присъедини. Кромптън усети да го изпълва огромното търпение и толерантност на Финч. Четирите основни характера — темпераментите — земята, въздухът, огънят и водата — най-после се бяха съединили. И най-после бе възможно сливането.

Но какво бе това? Какво ставаше? Коя сила вземаше връх сега и караше всичко да се завърти пред очите му?

Кромптън се замая в конвулсии, опита да разкъса гърлото си с нокти и почти успя, след което падна на пода близо до трупа на Финч.

Когато тялото върху пода отвори очите си отново, то се прозя и протегна хубаво, радвайки се на усещането, което му даваха въздухът, светлината и цветовете наоколо. То бе доволно от себе си, помисли, че на този свят има да се върши още много работа, има да се открива любовта и да се изживее един цял живот.

Тялото, бивше притежание на Алистър Кромптън, наемано за известно време от Едгар Лумис, Дан Стак и Бартън Финч, се изправи. Осъзна, че сега ще трябва да си измисли ново име.

[1] Град в щата Тексас, станал нарицателен като гнездо на порока
— *Бел.ред.* ↑

ТРИ ИСТОРИИ

Оакс II беше малка, прашна, второстепенна планета в близост до Орион. Хората ѝ бяха от земен произход и още спазваха земните обичаи. Съдията Абнър Лоу бе единственият източник на правосъдие върху малката планета. Повечето от делата му се отнасяха до очертания на границите на имоти и установяване на собствеността върху нечие прасе или коза, тъй като жителите на Оакс II нямаха склонност към престъпления.

Но един ден там кацна космически кораб, от който слязоха прочутият Тимоти Монт и адвокатът му, които бяха пристигнали на Оакс II, за да търсят убежище и правосъдие. Пристигна и още един кораб с трима полицаи и обществен обвинител.

Общественият обвинител заяви:

— Ваша светлост, този маниак е извършил ужасяващо престъпление. Тимоти Монт, Ваша светлост, е *подпалил сиропиталище!* Освен това, преди да избяга, той се призна за виновен. Притежавам подписано от него самопризнание.

Адвокатът на Монт, бледен мъж с воднисти очи, стана.

— Настоявам да отмените присъдата.

— Не мога да направя подобно нещо — каза съдията Лоу. — Подпалването на сиропиталище е ужасно престъпление.

— Така е — съгласи се адвокатът. — Обикновено. Но моят клиент е извършил това действие на планетата Алтира III. Ваша светлост познава ли обичаите на тази планета?

— Не — каза съдията.

— На Алтира III — започна да обяснява адвокатът — всички сирачета биват обучавани в изкуството на убийството с цел намаляване населението на съседните планети. С подпалването на сиропиталището моят клиент е спасил хиляди, а може би милиони невинни живота. Затова той трябва да бъде признат за герой.

— Вярно ли е това за Алтира III? — попита съдията секретаря на съда.

Секретарят потърси сведения в енциклопедията на планетните обичаи и фолклор и установи, че това наистина е вярно.

— Тогава прекратявам делото — заяви съдията Лоу.

Монт и адвокатът му си заминаха и спокойствието отново обхвана живота на Оакс II, нарушавано от случайни закононарушения, отнасящи се до граници на земи или собственост върху прасе или коза. Но преди да измине година, Тимоти Монт и адвокатът му се върнаха в съда, а общественият обвинител ги следваше.

Обвинението отново беше в подпалване на сиропиталище.

— Обаче — заяви бледият адвокат, — макар и моят клиент да е виновен, съдът трябва да не забравя, че въпросното сиропиталище се намира на планетата Деегра IV. Както е добре известно, всички сираци на Деегра IV биват осиновявани от гилдията на мъчителите за извършването на някакви отвратителни ритуали, презирани из цялата цивилизована галактика.

След като установи, че това е вярно, съдията Лоу прекрати делото.

След петнадесет месеца Тимоти Монт и адвокатът му бяха отново в съда със същото обвинение.

— Е — заговори съдията Лоу. — Реформаторски дух... Къде бе извършено сега престъплението?

— На Земята — заяви общественият обвинител.

— На *Земята* ли? — сепна се съдията.

— Опасявам се, че е истина — отговори му тъжно адвокатът. — Клиентът ми е виновен.

— Но каква причина би могъл да изтъкне за подобно нещо?

— Временно умопомрачение — заяви бързо адвокатът. — Дванадесет психиатри могат да го докажат и затова настоявам за минималното наказание, което позволява законът при подобни обстоятелства.

Съдията полилавя от гняв.

— Тимоти Монт, защо направи това?

Преди адвокатът му да успее да се намеси и да не му даде да говори, Монт се изправи и отговори:

— Защото аз *обичам* да паля сиропиталища!

През този ден съдията Лоу утвърди един нов закон, който бе признат от цялата галактика и изучаван дори в толкова отдалечени

места като Дрома I и Аос X. Законът на Лоу определя, че адвокатът на обвиняемия трябва да излежава едновременно с него съответната на клиента му присъда.

Много смятат това за нечестно. Но пък появата на адвокати на Оакс II намаля значително.

Едмонд Дритч, висок, бледен, мрачен учен, бе даден под съд от Корпорация „Дженерал Продъктс“ с обвинения за пренебрежително отношение, нелоялност и негативизъм. Това бяха сериозни обвинения, поддържани даже и от колегите на Дритч. Съдиите нямаха друг изход, освен да изхвърлят позорно Дритч. Обикновената присъда — затвор — не бе приложена, като признание за 19-те му години отлична работа в полза на „Дженерал Продъктс“. Но никоя друга корпорация никога нямаше да го наеме на работа.

Дритч, по-блед и по-мрачен от когато и да било, обърна гръб на „Дженерал Продъктс“ и безкрайния й поток от автомобили, тостери, хладилници, телевизори и други подобни. Той се оттегли във фермата си в Пенсилвания и започна да експериментира в подземната си лаборатория.

Беше му писнало от „Дженерал Продъктс“ и всичко, което тя означаваше, което на практика наистина означаваше всичко. Искаше да си основе една колония от хора, които мислят като него, изпитват същите чувства, изглеждат като него. Неговата колония ще бъде една утопия, но той ще си живее в нея, без да му пука за останалата част от веселия, робуващ на всякакви дреболии свят.

Имаше само един начин да постигне това. Дритч и съпругата му Ана работеха денонощно за постигането на великата цел.

И накрая постигнаха успех. Той нагласи тежкия уред, който бе конструирал, и завъртя ключа.

От уреда излезе един точен дубликат на Едмонд Дритч.

Дритч бе измислил първия в света дубликатор.

Той произведе петстотин Дритчовци, а след това направи съвещание. Петстотинте заявиха, че за да има колонията успех, са им необходими съпруги.

Дритч 1 смяташе своята Ана за идеалния другар. Останалите петстотин, разбира се, се съгласиха напълно с него. Така че Дритч

произведе петстотин точни копия от нея за петстотинте си прототипа и колонията бе основана.

Обратно на общоприетото схващане, в началото колонията се развиваше добре. Всички Дритч се радваха на компанията на останалите, никога не се караха и никога не изпитваха желание да бъдат посещавани от външни хора. Те съставляваха един задоволен малък свят. От Индия изпратиха делегация, която да изучи метода им, а в Дания въведеха закон, който да защитава правата за дублиране.

Но както във всички останали опити за създаване на утопия, семената на разрухата живееха в крехката човешка душа. Първо, Дритч 49 бе хванат в компрометираща поза с госпожа Дритч 5. После Дритч 37 изведнъж се влюби страстно в Ана 142. Това от своя страна доведе до разкриването на тайното любовно гнездо на Дритч 10 и Ана 498, създадено със съдействието на Ана 3.

Дритч 1 напразно говореше, че всички са еднакви и идентични. Греховните двойки му отвръщаха, че той не знае нищо за любовта и не желаеха да се откажат от новите си партньори.

Колонията би могла да оживее и така, но внезапно бе открито, че Дритч 77 поддържа харем от осем жени — Ана 12, 13, 77, 187, 303, 336, 489 и 500. Тези жени заявиха, че той е уникален и отказаха да го напуснат.

Краят вече се виждаше. Той бе ускорен от това, че съпругата на Дритч 1 избяга с един репортер.

Колонията се разпадна, а Дритч 1, 191, 32 и 433 умряха от мъка.

И май така беше по-добре. Оригиналният Дритч със сигурност не би издържал на шока да види своя утопичен дубликатор, използван за производството на безкраен поток от автомобили, тостери, хладилници и други подобни на „Дженерал Продъктс“.

Известният философ професор Болтън напусна Земята, за да изнесе серия лекции в Марсианския университет. Той взе верния си робот камериер Акка, чифт белъо и четири килограма записки. Освен екипажа той бе единствения човек пасажер.

Някъде близо до точката на „незавръщане“ от кораба пристигна спешно съобщение: „ДВИГАТЕЛИТЕ ДЯСНО НА БОРД ИЗБУХНАЛИ. КОРАБЪТ ИЗВЪН КОНТРОЛ.“

Гражданите на Земята и Марс зачакаха изплашени. След това пристигна друго съобщение:

„ЦЕЛИЯТ ЕКИПАЖ ЗАГИНАЛ ОТ ЕКСПЛОЗИЯТА. КОРАБЪТ РАЗБИТ В АСТЕРОИДНИЯ ПОЯС. ПОМОЩ. БОЛТЪН.“

Към областта между Марс и Юпитер, където астероидите са нагъсто, се спуснаха спасителни кораби. Имаха ориентировъчна посока, получена от засичането на последното съобщение на Болтън, но областта, която трябваше да се претърси, бе огромна и шансът за спасение твърде малък.

Три дни по-късно бе получено това съобщение:

„НЕ МОГА ДА ОСТАНА ЖИВ ОЩЕ ДЪЛГО ВЪРХУ АСТЕРОИДА. ЩЕ ПОСРЕЩНА СМЪРТТА СЪС СПОКОЙНО ДОСТОЙНСТВО. БОЛТЪН.“

Вестниците пишеха за несломимия дух на този човек, за модерния Робинзон Крузо, който се бори за живот в един свят без въздух, без храна и без вода. Чиито провизии свършват и който е готов, точно както бе писал в книгите си и казвал в лекциите си, да посрещне смъртта със спокойно достойнство.

Търсенето продължи с нови сили.

Последното съобщение гласеше:

„ВСИЧКИ ЗАПАСИ СВЪРШИХА. УСМИХНАТАТА СМЪРТ МЕ ОЧАКВА. БОЛТЪН.“

Засякъл този последен сигнал, един патрулен кораб откри астероида и кацна до разбития кораб. Откриха овъглените останки на екипажа. Откриха недокоснати запасите от храна, вода и кислород. Но странно защо нямаше и помен от Болтън.

В най-далечния край на кораба те откриха работа на Болтън.

— Професорът е мъртъв — пророни роботът с ръждясалите си устни. — Аз изпращах последните съобщения от негово име, защото знаех, че няма да дойдете само заради мен.

— Но как загина той?

— С най-голямо съжаление трябва да ви призная, че аз го убих — каза мрачно роботът. — Но мога да ви уверя, че смъртта му не бе мъчителна.

— Но *защо* си го убил? И къде е тялото му?

Роботът се опита да отговори, но ръждясалите му челюсти отказаха да се помръднат. Една капка масло му помогна.

— Смазването — каза Акка — е най-важният проблем за роботите. Господа, помисляли ли сте си някога колко е трудно да бъде стопено човешкото тяло в собствените му мазнини, без наличието на подходящо оборудване?

Спасителите помислиха по този въпрос с нарастващ ужас и историята бе потулена. Но тя бе чута от робота на патрулния кораб, който след като я обмисли, я разказа на друг робот, после на друг...

Едва сега, след триумфалната революция на роботите, тази възхитителна сага за борбата на робота в космоса може да бъде разказвана на глас.

Хайл, Акка, освободителю!

НЕУДАЧНИК

Всеки си има песен, мислеше си Антон Пърсивал. Красивото момиче е като лека, приятна мелодия, а храбрият космонавт като тромпетен триумф. Мъдрите възрастни мъже от междупланетния съвет карат човек да си помисли за богатите звуци на дървените духови инструменти. Има гении, чийто живот преминава като сложен контрапункт с безкрайни трели, както и измет, чието съществуване не представлява нищо повече от стенание на обой на фона на безжалостния тътен на чинели.

Пърсивал си мислеше по този въпрос, хванал в ръка бръснача и наблюдавайки бледите синкави линии в основата на китката си.

И ако наистина всеки си има своята песен, то неговата би трябвало да представлява една грешно композирана и лошо изпълнена симфония от грешки.

При раждането му бяха прозвучали доволни, но приглушени звуци от рог. Под тихите удари на барабани младият Пърсивал бе тръгнал на училище. Бе показал добър успех и затова бе минал в малък клас от петстотин ученици, където можеше да получи известно внимание лично към себе си. Бъдещето изглеждаше обещаващо.

Но той бе роден без късмет. Последва непрекъснатата серия от дребни инциденти, като разливане на мастилници, загубени учебници и сбъркани документи. Предметите имаха дяволско желание да се чупят в ръцете му или понякога пръстите му да се чупят в определени предмети. На всичкото отгоре, той успяваше да се зарази от всяка възможна детска болест, включително протоморбили, алжирска заушка, импетиго, дребна шарка, зелена треска и оранжева треска.

Тези неща не се отразиха върху рождените способности на Пърсивал, но на човек му трябва нещо повече от способности в един претъпкан и изпълнен с конкуренция свят. На човек му е нужен доста късмет, а Пърсивал нямаше никакъв. Той бе прехвърлен отново в обикновен клас от десет хиляди ученици, където проблемите му се

увеличиха, а възможностите да се заразява от различни болести нараснаха.

Той бе висок, слаб, очилат, добродушен и работлив младеж, на когото докторите отрано бяха поставили диагноза „предразположен към инциденти“, поради причини, подсказани им от анализите. Но каквито и да бяха причините, фактите не можеха да бъдат променени. Пърсивал бе един от онези нещастни хора, за които животът е труден до невъзможност.

Повечето хора успяваха да се промъкнат из джунглата на човешкото съществуване с лекотата на скачащи пантери. Но за такива като Пърсивал джунглата е запълнена с безкраен низ от капани и примки, внезапни пречки и непреодолими препятствия, смъртоносни плесени и още по-смъртоносни зверове. Няма безопасен път. Всички водят към провал.

Въпреки забележителния талант да си чупи краката по стълби, да изкълчва глезена си на тротоара, да пука веждите си в ръбовете на летящите врати и да чупи очилата си от сблъсък с обикновен прозорец, както и всички останали тъжни, нелепи и мъчителни случки, които съпровождат предразположения към инциденти, младият Пърсивал успя да завърши колеж. Той мъжествено се бореше с утехата на хипохондрията и продължаваше опитите си.

Когато завърши колежа, Пърсивал се стегна яко и се опита да възстанови първоначално ясната музикална тема на надежда, композирана от неговия здрав и добре сложен баща и нежна майка. Под звуците на барабани и струнен звън Пърсивал навлезе в острова на Манхатън, за да изкове съдбата си. Той полагаше много усилия, за да победи нещастното си предразположение и да поддържа напук на всичко весело и оптимистично настроението си.

Но предразположението му се развиваше заедно с него. Величествените акорди се пръснаха в неясни звуци, а симфонията на живота му дегенерира до комична опера. Пърсивал губеше служба след служба сред поток от недоволство, провалени договори, забравени папки и поставени не на място документи, сред засилващо се кресчендо от счупени ребра из навалищата в метрото, изкълчени по улицата глезени, счупени в невидими прегради очила и купища

болести, включително хепатит Ж, марсиански грип, венериански грип, бдяща болест и смехова треска.

Пърсивал продължаваше да устоява на примамките на хипохондрията. Той мечтаеше за космоса, за пътешествениците с железни челюсти, които разширяваха границите на човечеството, за нови заселничества на далечни планети, за огромни поля, където далеч от полуделите пластмасови джунгли на Земята човек наистина би могъл да открие себе си. Той подаде документи в Съвета за планетарни проучвания и заселничество, но получи отказ. С нежелание изостави мечтата си и опита различни видове работа. Премина курсове по анализ, хипнотична сугестология, хипнотична хиперсугестология и премахване на контрасугестологията, без какъвто и да било резултат.

Всеки човек си има някаква граница и всяка симфония си има край. На тридесет и четири годишна възраст, когато бе уволнен само след три дена работа от служба, за която се бе борил цели два месеца, Пърсивал загуби всякаква надежда. Това, доколкото той преценяваше, бе последният фалшив акорд на цимбала в някакво подобие на мелодия, която вероятно не е трябвало изобщо да бъде започвана.

Той пое мрачно оскъдното възнаграждение и последното хладно ръкостискане от бившия си работодател и слезе с асансьора във фоайето. През ума му вече минаваха смътни мисли за самоубийство под формата на гуми на камион, газови тръби, високи сгради и бързи реки.

Асансьорът стигна огромното мраморно фоайе с униформените полицаи и тълпите, чакащи да излязат на улицата. Пърсивал се нареди на опашката и зачака да му дойде редът, загледан безсмислено в колебаещия се под линията на паниката показалец на уреда за измерване на гъстотата на населението. Навън той се присъедини към компактното тяло от хора, което се движеше на запад в посока към неговия жилищен квартал.

Мисли за самоубийство продължаваха да минават през ума му, но сега с по-бавна скорост, приемайки по-определени форми Докато стигна до дома си, той обмисляше методи и средства. После се откъсна от тълпата и се плъзна през входа.

Пребори се с група деца, които се стичаха от коридорите, и стигна до предоставената му от градската управа стаичка. Влезе, затвори и заключи вратата, след което извади бръснача от несесера за бръснене. Той легна върху леглото, опря пети в отсрещната стена и загледа бледосините линии в основата на китката си.

Би ли могъл да го направи? Би ли могъл да го извърши чисто и бързо, без грешка и без съжаление? Или ще обърка и тази работа и ще бъде замъкнат с писъци в болница, където ще представлява комична картинка за персонала, който ще му се подиграва?

Докато мислеше, под вратата му бе пъхнат един жълт плик. Беше телеграма, която Пърсивал реши, че е доста съмнителна, пристигаща с мелодраматична внезапност, тъкмо в момента, когато трябваше да вземе решение. И все пак той остави бръснача и вдигна плика.

Беше от Съвета за планетарни изследвания и заселничество, великата организация, която контролираше всички движения на хората от Земята в космоса. Пърсивал отвори с треперещи пръсти плика и зачете.

До господин Антон Пърсивал
Временен жилищен комплекс 1993
Район 43825, Манхатън 212, Н. Й.

Уважаеми господин Пърсивал,

Преди три години вие кандидатствахте при нас за служба, в която и да било извънземен проект. За съжаление тогава ни се наложи да ви откажем. Но вашите документи бяха класирани при нас и наскоро проверени отново. Радвам се да ви уведомя, че за вас се открива работно място, което можете да заемете веднага и което аз смятам за особено подходящо, предвид вашите възможности и квалификация. Вярвам, че тази служба ще получи вашето одобрение, имайки предвид предлаганата годишна заплата от 20 000 долара, всякакви държавни привилегии и невероятните възможности за напредък в кариерата. Бихте ли могли да дойдете, за да разговаряме по този въпрос?

Искрено ваш,

Уилям Хаскъл
Зам. директор по персонала
УХ/ибмЗдс

Пърсивал внимателно сгъна телеграмата и я сложи обратно в плика. Първото му чувство на невероятна радост изчезна и бе заменено от мрачно предчувствие.

Какви ли умения и квалификация може да има той, за да заема служба, осигуряваща цели двадесет хиляди годишно, че и привилегии? Дали не го бъркат с някой друг Антон Пърсивал?

Не изглеждаше вероятно. Пък и Съветът едва ли би допуснал подобна грешка. И като се има предвид, че те го познават и знаят несполучливото му минало... Какво ли биха могли да искат от него? Пък и какво ли би могъл да прави *той*, което всъщност всеки мъж, жена или дете не би могъл да извърши по-добре?

Пърсивал сложи телеграмата в джоба си и върна бръснача в несесера за бръснене.

Сега самоубийството му изглеждаше малко прибързано. Първо, трябваше да открие какво иска Хаскъл.

* * *

Пърсивал бе приет веднага в личния кабинет на Уилям Хаскъл в главната квартира на Съвета за планетарни изследвания и заселничество. Заместник-директорът беше едър белокоп мъж с груби черти, който излъчваше сърдечност, което се стори съмнително на Пърсивал.

— Седнете, седнете, господин Пърсивал — каза Хаскъл. — Цигара? Нещичко за пиене? Ужасно се радвам, че успяхте да дойдете.

— Сигурен ли сте, че точно аз ви трябвам? — попита Пърсивал.

Хаскъл погледна папката върху бюрото си.

— Да видим. Антон Пърсивал, възраст тридесет и четири, родители Грегъри Джеймс Пърсивал и Анита Сваанс Пърсивал Лейктаун, Ню Джърси. Правилно ли е?

— Да — отвърна Пърсивал. — И казвате, че имате място за мен? За работа?

— Наистина имаме.

— Със заплата от двадесет хиляди годишно и премии?

— Съвсем точно.

— Можете ли да ми кажете каква е работата?

— Точно затова сме тук — весело отвърна Хаскъл. — Работата която имам предвид за вас, господин Пърсивал, в нашия каталог е записана като извънземен изследовател.

— Моля?

— Извънземен или изследовател на чужди планети — обясни Хаскъл — Изследователите, знаете, са хора, които извършват първия контакт на чужди планети, те са първите заселници, които събират основните данни за нас. Свикнал съм да мисля за тях като за Дрейк и Магелан на нашия век. Мисля, че ще се съгласите, че ви предлагам изключителна възможност.

Пърсивал се изправи. Лицето му беше станало тъмночервено.

— Ако сте приключили с майтапите, аз си тръгвам.

— Ъ?

— Аз и извънземен изследовател? — изрече Пърсивал с горчив смях. — Не се опитвайте да ми се подигравате. Аз чета вестници. Знам какво представляват изследователите.

— Е, и какво представляват?

— Те са най-добрите — каза Пърсивал. — Най-умните и най-здравите хора на земята. Мъже със светкавични реакции, които могат да се справят с всякакви проблеми, да се оправят във всяка ситуация, да се приспособят към всяка околна среда. Не е ли така?

— Ами — заговори Хаскъл. — *Беше* така в ранните дни на планетарните изследвания. И ние позволихме този стереотип да се запази в очите на обществеността, за да поддържаме доверието. Но този тип изследовател вече е остарял. За такива мъже има достатъчно друга работа. Но не и изследване на нови планети.

— Да не би вашите супермени да не могат да покрият нормативите? — с лека ирония попита Пърсивал.

— Разбира се, че могат — каза Хаскъл. — Тук не се крие никакъв парадокс. Постиженията на първите ни изследователи са непостижими. Тези мъже успяха да останат живи на всяка планета,

където човек дори и само относително би могъл да преживее. Те се справиха с невероятни трудности със силата на своята воля и упоритост. Планетите предизвикваха всичките им възможности и те се справиха. Те ще останат като вечен паметник на уменията и приспособимостта на *Хомо сапиенс*.

— Тогава защо сте престанали да ги използвате?

— Защото проблемите ни на Земята се промениха — каза Хаскъл. — В ранните дни изследването на космоса беше приключение, научно постижение, отбранителна мярка, символ. Но това време отмина. Тенденцията на Земята към пренаселване продължи експлозивно. В сравнително пустеещите земи като Бразилия, Нова Гвинея и Австралия можеха да се заселят милиони. Но демографският взрив бързо запълни и тези пространства. В големите градове точката на паническо пренаселване бе достигната бързо и започнаха неделните бунтове. А населението благодарение на гериатрията и рязкото спадане на детската смъртност продължи да нараства.

Хаскъл се почеса по челото.

— Получи се объркване. Но увеличаването на населението не е мой проблем. Ние тук в Съвета разбрахме, че трябва да намерим нови земи, и то бързо. Трябваша ни планети, които, за разлика от Марс и Венера, ще могат бързо да станат самостоятелни и да се издържат сами. Трябваша ни места, които могат да поемат милиони, докато учените и политиците на Земята успеят да се справят с положението. Трябваше да открием такива планети за колонизация, колкото е възможно по-бързо. А това означаваше ускоряване на първоначалния процес за изследователска дейност.

— Всичко това го знам — каза Пърсивал. — И все пак не разбирам защо сте престанали да използвате хората от оптималния за изследователи тип.

— Не е ли ясно? Ние търсим места, където могат да се заселят и да живеят *обикновени* хора. Нашият изследовател с оптимални шансове за оживяване не беше обикновен. И той не можеше да прецени какви са възможностите за справяне на *обикновения* човек. Има например пусти, мрачни, дъждовни малки планети, които средният колонист би приел като депресиращи до лудост. Но нашият могъщ изследовател е твърде зает, за да бъде разстроен от някаква си монотонност на пейзажа. Вирусите, които унищожават хиляди, му

причиняват в най-лошия случай леко неразположение. Опасностите, които биха унищожили една колония, за него са просто пречки. Той не може да прецени такива всекидневни неща. Защото те просто не го интересуват.

— Започвам да разбирам — каза Пърсивал.

— Най-добрият начин всъщност би бил да се атакуват планетите на етапи — продължи Хаскъл. — Първо един изследовател, после основен изследователски екип, след него опитна колония, съставена от психолози и социолози, после изследователска група, която да обобщи резултатите на предишните и така нататък. Но никога няма достатъчно време или пари за всичко това. На нас тези колонии са ни необходими сега, а не след петдесет години.

Господин Хаскъл направи пауза и погледна строго към Пърсивал.

— Значи виждате, че ние трябва да имаме *бърза информация* за това, дали група обикновени хора биха могли да живеят и процъфтяват върху всяка нова планета. Затова променихме изискванията си за изследователи.

Пърсивал кимна.

— Обикновени изследователи за обикновени хора. Обаче има още нещо.

— Да?

— Не знам доколко добре сте запознати с моята биография...

— Достатъчно добре — увери го Хаскъл.

— Тогава трябва да сте забелязали, че аз имам известна тенденция към... Към попадане в инциденти. Да ви кажа честно, на мен ми е доста трудно да остана жив дори и тук, на Земята.

— Знам — отговори с усмивка господин Хаскъл.

— Тогава как бих могъл да се справя на чужда планета? И защо ще търсите точно мен?

Господин Хаскъл изпита леко неудобство.

— Ами... Когато казахте „обикновени изследователи за обикновени хора“, вие показахте, че не сте разбрал съвсем точно нашата политика. Защото не е толкова просто. Една колония се състои от хиляди, понякога милиони хора, чиито възможности за оцеляване са различни. Хуманността и законът ни задължават да дадем шанс на всеки. Самите хора също трябва да бъдат уверени, преди да напуснат

Земята. И ние трябва да убедим тях и закона, както и нас самите, че дори и най-слабият ще има шанс да оживее...

— Продължавайте — подкани го Пърсивал.

— Затова — бързо заговори Хаскъл — преди няколко години ние престанахме да наемаме изследователи с оптимален шанс да се справят. И започнахме да се ориентираме към такива с минимален шанс. Неудачници.

Пърсивал остана мълчалив известно време, докато обмисляше току-що получената информация.

— Значи вие ме каните, защото на всяко място, където аз мога да живея, може да оживее *всеки друг*.

— Това в известна степен обобщава нашия начин на мислене — усмихна му се искрено Хаскъл.

— Но какви ще бъдат *моите* шансове?

— Някои от нашите неудачници се справиха много добре.

— А другите?

— Естествено, има рискове — призна Хаскъл. — И освен потенциалните опасности на самата планета има и други рискове, свързани със самата същност на експеримента. Не мога по никакъв начин да ви кажа какви са те, тъй като това ще разруши нашия контрол върху теста за минимална възможност за оживяване. Но ви казвам, че ги има.

— Изгледите не са много добри — каза Пърсивал.

— Може би. Но помислете за наградата, ако успеете! Вие всъщност ще бъдете бащата основател на колонията! Вашата стойност като експерт ще бъде неоценима. Ще притежавате постоянно място в живота на общността. И не по-малко важно е, че самият вие ще можете да преосмислите някои от съмненията, които изпитвате по отношение на мястото си в живота и обществото.

Пърсивал кимна с нежелание.

— Кажете ми само едно. Вашата телеграма пристигна днес в един особено важен момент. Стори ми се почти...

— Да, това беше планирано — отговори Хаскъл. — Ние установихме, че хората са по-отзивчиви, когато са достигнали определено психологическо състояние. Ние наблюдаваме внимателно малкото, които отговарят на нашите изисквания, и чакаме подходящия момент, за да им направим предложението си.

— Щеше да бъде неприятно, ако бяхте закъснели с един час — каза Пърсивал.

— Или пък безсмислено, ако го бяхме направили един ден по-рано — Хаскъл се изправи зад бюрото си. — Ще ми направите ли удоволствието да обядвате с мен, господин Пърсивал? Можем да уточним последните детайли пред бутилка хубаво вино.

— Добре — отвърна Пърсивал. — Но още нищо не ви обещавам.

— Разбира се — усмихна се Хаскъл и разтвори широко вратата пред него.

След обедата Пърсивал помисли сериозно. Работата на изследователя го привличаше силно въпреки рисковете. Тя все пак не беше по-опасна от самоубийството, но много по-добре платена. Ако успееше, придобивките бяха страхотни. А наказанието за провал не бе по-голямо от цената, която той бе готов да заплати заради провала си на Земята.

Тридесет и четири години той не се бе справял добре на Земята. Най-доброто бяха няколко проблясъка на възможности, помрачени от силното му влечение към болести, инциденти и грешки. Но Земята бе пренаселена, задръстена и обърквана. Може би това предразположение към инциденти не е някаква вродена характеристика в него, а продукт на неблагоприятните условия.

Изследователската работа ще го въведе в нова околна среда. Ще бъде сам, зависещ от самия себе си и отговорен само пред себе си. Ще бъде ужасно опасно. Но какво може да бъде по-опасно от блестящото острие на бръснача в собствената му ръка?

Това щеше да бъде върховното усилие на живота му, последното изпитание. Ще се бори, както никога досега, за да победи фаталните си наклонности. И този път в борбата той ще хвърли и последната капка сила и решителност, които притежава.

Той прие работата. През последвалите седмици на подготовка той ядеше, пиеше и спеше с тази решителност, която набиваше в главата си, оплиташе в нервите си и повтаряше пред себе си като будистка молитва. Сънуваше я, мислеше за нея, когато си миеше зъбите и ръцете, движеше се и спеше с нея и лека-полека започна да действа като напрегната преди развиване пружина.

Дойде денят, когато бе назначен за едногодишно дежурство на една обещаваща планета в източния звезден хребет. Хаскъл му пожела късмет и обеща да му се обажда по Л-фазното радио. Пърсивал и оборудването му бяха качени на борда на един космически катер на име „Кралицата на Глазгоу“ и приключението започна.

По време на месеците в космоса Пърсивал продължи да мисли непрекъснато за себе си. Той внимаваше в състоянието на безтегловност, наблюдаваше всяко свое движение и премисляше всяко решение. Това непрекъснато внимание го забавяше значително, но постепенно привикна с него. У него започнаха да се появяват нови рефлексии, които се бореха да превземат старата му рефлекторна система.

Но напредъкът беше на пристъпи. Въпреки усилията си Пърсивал се обрина от въздуха, преминаващ през корабната пречиствателна система, счупи един от десетте си чифта очила в една преграда и страда много пъти от главоболия, болки в гърба, ожулени кокалчета и навехнати пръсти.

Въпреки това той чувстваше напредъка си и решителността му се засили. И накрая планетата се появи пред тях.

Планетата се казваше Тета. Пърсивал и оборудването му бяха свалени върху затревеното гористо подножие на планините. Районът бе избран предварително чрез наблюдения от въздуха заради добрите му характеристики. Наблизо имаше всичко: вода, дървета, местни плодове и жили с полезни изкопаеми. Районът можеше да се превърне в идеално място за създаването на колония.

Офицерите от кораба му пожелаха късмет и си тръгнаха. Пърсивал гледа, докато корабът изчезна над облаците. После се захвана за работа.

Първо активира работа си. Той беше висока, блестяща, черна, многофункционална машина, стандартно оборудвана за изследователи и заселници. Не можеше да говори, пее, рецитира или да играе карти като по-скъпите модели. Единственият му отговор бе поклащане на главата или кимане. Скучна компания за предстоящата една година. Но беше програмиран да се подчинява на подадени на глас работни команди с доста голяма сложност, да върши най-тежка работа и да предвижда в значителна степен проблемни ситуации.

С помощта на робота Пърсивал издигна лагера си върху равнината, като внимателно наблюдаваше хоризонта за някакви белези за неприятности. Въздушното наблюдение не бе открило знаци на чужда култура, но човек никога не може да бъде сигурен. Пък и същността на животинския свят на Тета още не бе изследвана.

Той работеше бавно и внимателно, а мълчаливият робот се трудеше до него. До вечерта бе издигнал временния лагер. Той включи радарната алармена система и си легна.

Събуди се при изгрев от писъка на радарната аларма. Облече се и бързо изскочи навън. Във въздуха се чуваше яростно бръмчене като от облак скакалци.

— Донеси два излъчвателя — каза той на робота. — Бързо. Донеси и бинокъла.

Роботът кимна и се втурна да изпълнява. Пърсивал се извърна бавно, треперещ от хладината на сивкавата зора, като се опиташе да открие посоката, от която идеше звукът. Той огледа влажната равнина, зеления край на гората, върховете отгатак. Нищо не мърдаше. После видя, очертано на фона на изгрева, нещо, което приличаше на нисък тъмен облак. Облакът летеше към лагера му и се движеше доста бързо срещу вятъра.

Роботът се върна с излъчвателите. Пърсивал взе единия и нареди на робота да хване другия и да чака заповед за стрелба. Роботът кимна и очните му клетки проблеснаха мрачно, когато се обърна към изгрева.

Когато облакът се приближи, той се оформи в гигантско ято птици. Пърсивал ги разгледа през бинокъла. Бяха с размерите на земните ястреби, но накъсаният им хаотичен полет напомняше на този на прилепите. Имаха тежки крайници, а дългите им човки бяха опасани с остри зъби. С цялото това смъртоносно въоръжение те трябва да бяха месоядни.

Ятото ги заобиколи със силно бръмчене. После от всички посоки, с прилепени назад криле и опънати крака, те започнаха да се спускат. Пърсивал нареди на робота да стреля.

Двамата с робота бяха застанали гръб до гръб и стреляха в множеството от птици. Отгоре им се посипаха кръв и перушина. Пърсивал и роботът се държаха, поддържаха разстоянието на

нападащите птици и даже ги отблъснаха. Тогава излъчвателят на Пърсивал се повреди.

Излъчвателите трябваше да бъдат напълно заредени и да поддържат непрекъснат автоматичен огън седемдесет и пет часа. Не можеше да се повреди излъчвател! Той постоя един миг, като глупаво натискаше спусъка. После хвърли оръжието и притича към палатката с припаси, оставяйки работа да продължи битката сам.

Откри двата резервни излъчвателя и излезе. Когато се включи отново в битката, видя, че излъчвателят на работа е престанал да работи. Роботът стоеше изправен и се биеше с ръце с нападащите птици. От ставите му изскачаха капки масло, когато не успяваше да се справи с гъстото ято. Той се клатеше и имаше опасност да загуби равновесие и Пърсивал видя, че някои птици са успели да избегнат ръцете му, кацнали са върху раменете му и се опитват да изкълват очните му клетки и кинестатичната антена.

Пърсивал вдигна двата излъчвателя и започна да унищожава струпването. Едното оръжие се повреди почти веднага. Той продължи да стреля с последното, молейки се поне то да издържи.

Изплашено от загубите си, ятото най-после се издигна и отдалечи с крясъци и писъци. Останал по чудо здрав, Пърсивал и роботът стояха потънали до колене в перушина и овъглени трупове.

Пърсивал погледна четирите излъчвателя, три от които го бяха предали напълно. После се насочи ядосано към комуникационната палатка.

Той се свърза с Хаскъл и му каза за атаката на птиците и повредата на три от четирите излъчвателя. Със зачервено от ярост лице, той обвини хората, които е трябвало да проверят оборудването на изследователя. После, задъхан, зачака извинението и обясненията на Хаскъл.

— Това беше един от контролните елементи — каза Хаскъл.

— К'во?

— Обясних ти го преди месеци — продължи Хаскъл. — Ние изследваме планетите за условия за оживяване при минимални възможности. *Минимални*, не забравяй. Трябва да знаем какво ще се

случи на една колония, съставена от хора с различна степен на възможности за справяне. Затова търсим най-малкия общ знаменател.

— Това го знам. Но излъчвателите...

— Господин Пърсивал, създаването на колония, дори и на базата на абсолютния минимум умения, е фантастично скъпа операция. Ние снабдяваме нашите колонисти с най-новите и най-добрите оръжия и оборудване, но не можем да заменим онези, които се развалят или изчерпят. Колонистите трябва да използват муниции, които не могат да бъдат заменени, оборудване, което се чупи и износва, хранителни продукти, които свършват или се развалят...

— И това сте дали и на мен? — попита Пърсивал.

— Разбира се. Като контролен образец ние сме ви оборудвали с минимума за оживяване. Това е единственият начин да можем да предвидим как ще се справят колонистите на Тета.

— Но това не е честно! Изследователите винаги са получавали най-доброто оборудване!

— Не — отвърна Хаскъл. — Предишните изследователи от оптимален тип бяха снабдени така, разбира се. Но ние сега изследваме минималния потенциал, което се отнася както до личността, така и до оборудването. Казах ви, че ще има рискове.

— Да, така е — отвърна Пърсивал. — Но... Добре. Имате ли още някакви малки тайни в ръкава си за мен?

— Всъщност не — отвърна след кратка пауза Хаскъл. — И вие, и оборудването ви сте с минимални характеристики за оживяване. Това като че ли обобщава всичко.

Пърсивал почувства нещо хлъзгаво в този отговор, но Хаскъл отказа повече подробности. Те изключиха и Пърсивал се върна към хаоса в лагера си.

Пърсивал и роботът преместиха лагера си под прикритието на гората, за да се предпазят от по-нататъшни нападения от страна на птиците. Докато го строяха, Пърсивал забеляза, че повече от половината му въжета са изгнили, електрическите контакти изгарят, а по брезента на палатките се е появила плесен. Той внимателно поправи всичко, като при това обели кокалчетата си и кожата на дланите. После генераторът му се повреди.

Той се поти над него цели три дена, опитвайки се да разбере каква е повредата, като се консултираше с лошо отпечатаната инструкция, написана на немски език, която бе изпратена с машината. Накрая установи по чиста случайност, че инструкцията е за напълно различен модел. В този момент изгуби търпение и ритна генератора, като едва не счупи малкото пръстче на десния си крак.

После обаче се взе здраво в ръце и работи още четири дена, като си представяше бегло разликите между своя генератор и модела, за който притежаваше инструкцията. Накрая генераторът заработи отново.

Птиците откриха, че могат да се промъкват през дърветата в лагера на Пърсивал, да крадат от храната и да изчезват, преди той да е успял да насочи към тях излъчвателя. Атаките им струваха на Пърсивал чифт очила и една неприятна рана на врата. Той се захвана упорито да плете мрежи и с помощта на работа ги опъна по клоните върху лагера си.

Птиците бяха объркани. На Пърсивал най-после му остана време да провери запасите си от храна и да установи, че повечето от дехидратираните опаковки са зле направени, в други пък са се развили някакви гадни аеробни плесени. Така или иначе, храните бяха развалени. Ако не вземеше мерки веднага, през зимата на Тета щеше да остане без храна.

Той направи серия опити с местни плодове, зърнени култури, плодове и зеленчуци. Някои от тях се оказаха с добри хранителни качества. Той се нахрани и изпадна в страхотен алергичен шок. Изморителната работа с медицинския комплект му даде лекарство против алергията и той започна изследвания, за да определи растението, което я бе причинило. Но тъкмо когато проверяваше крайните резултати, роботът влезе, преобърна епруветките и разпръсна незаменимите химикали.

Пърсивал трябваше да продължи тестовете за алергия върху самия себе си и по този начин успя да изключи един вид плод и два зеленчука като негодни за консумация.

Но плодовете иначе бяха чудесни, а от местните зърнени култури ставаше прекрасен хляб. Пърсивал събра зърна и по-късно, през пролетта на Тета, натовари работа със задачата да изоре и засее.

Роботът работеше неуморно по нивите, докато Пърсивал изучаваше района. Той откри парчета мека скала, върху които имаше надраскани знаци, които му се сториха като букви и цифри, и дори някои дребни рисунки на дървета, облаци и планини. Реши, че на Тета трябва да са живели разумни същества. Твърде възможно беше те още да обитаваха някои части на планетата. Но той нямаше време да ги търси.

Когато Пърсивал направи оглед на нивите си, той установи, че роботът е посадил зърната няколко сантиметра по-дълбоко от необходимото въпреки зададените му инструкции. Тази реколта беше загубена, така че Пърсивал зася новата лично.

Той построи дървена барака и замени прокъсаните палатки с бараки. Лека-полека започна да се готви да преживее зимата. И също така лека-полека започна да се съмнява, че роботът му се износва.

Огромната, черна, многофункционална машина си вършеше работата, както преди. Но движенията на работа станаха все по-непохватни и не можеше да контролира силата си. В ръцете му се пръскаха здрави буркани, а земеделските инструменти се чупеха. Пърсивал го програмира да плеви нивите, но огромните крака на работа тъпчеха кълновете, а пръстите му чупеха стъблата. Когато роботът отиваше да нацепи дърва за огрев, той обикновено успяваше да счупи дръжката на брадвата. Когато роботът влизаше, барачката се тресеше, а понякога той успяваше да изтръгне вратата от пантите.

Пърсивал се чудеше и боеше от развалянето на работа. Нямаше начин да го поправи, тъй като роботът бе фабрично капсулован уред и само техници със специални инструменти и познания биха могли да го оправят. Единственото, което Пърсивал можеше да направи, бе да изключи работа. Но така щеше да остане напълно сам.

Той задаваше все по-прости задачи на работа и поемаше повечето от работата сам. И въпреки това роботът продължаваше да влошава функциите си. После, една вечер, когато Пърсивал вечеряше, роботът залитна до печката и блъсна една тенджерата с връщ орис.

Благодарение на новопридобитите си умения за оживяване, Пърсивал се дръпна встрани и връщата маса се плъсна върху лявото

му рамо вместо върху лицето.

Това вече беше много. Роботът бе станал опасен. След като обработи изгорялото място на рамото си, Пърсивал реши да изключи робота и да продължи да се справя съвсем сам. С твърд глас той подаде командата за изключване.

Роботът просто го изгледа и продължи да се движи из къщичката, без да се подчини на най-основната си команда.

Пърсивал отново изрече думите. Роботът поклати глава и започна да подрежда дървата за огрев.

Нещо не беше наред. Налагаше се да изключи робота ръчно. Но никъде по блестящата черна повърхност на машината не се виждаше бутон за изключване. Независимо от това Пърсивал взе инструментите си и се приближи до робота.

Машината за негово учудване отстъпи и вдигна ръце да се предпази.

— Стой мирно! — извика Пърсивал.

Роботът продължи да отстъпва, докато гърбът му опря в стената.

Пърсивал се поколеба, чудейки се какво ли не е наред. На машините не беше позволено да не се подчиняват на заповеди. Пък и желанието да се жертват бе внимателно програмирано във всички роботи.

Той се приближи до робота, решен да го изключи по някакъв начин. Машината го изчака да се приближи, след което запрати бронирания си юмрук насреща му. Пърсивал се дръпна от пътя му и хвърли един гаечен ключ към кинестатичната антена на робота. Той бързо си я прибра и отново нападна. Този път бронираният юмрук удари Пърсивал в ребрата.

Пърсивал падна на пода, а роботът се надвеси отгоре му с блестящи в червено очни клетки и мърдащи пръсти на ръцете. Пърсивал стисна очи и зачака *последния* удар. Но машината се обърна и излезе от бараката, като при това изтръгна дръжката ѝ.

След няколко минути Пърсивал чу звук от цепене на дърва и подреждане на цепениците, както обикновено.

С помощта на медицинския си комплект Пърсивал успя да се превърже. Роботът си свърши работата и се върна за по-нататъшни инструкции. Пърсивал му нареди с треперещ глас отиде до един

далечен извор за вода. Роботът тръгна, без да показва други признаци на агресивност. Пърсивал се довлече до радиото.

— Не е трябвало да се опитваш да го изключваш — каза му Хаскъл, когато чу какво се е случило. — Той не е конструиран, да бъде изключван. Не беше ли разбрал това? Не се опитвай отново заради собствената ти безопасност.

— Но защо?

— Защото, както сигурно вече си се досетил, роботът действа като наша система за качествен контрол спрямо теб.

— Не разбирам — каза Пърсивал. — За какво ви е нужна система за качествен контрол?

— Ох, пак ли трябва да повтарям — сърдито заговори Хаскъл. — Ти бе нает като изследовател с минимални възможности. Не средни, не висши. *Минимални.*

— Да, но...

— Позволи ми да продължа. Спомняш ли си какъв беше през тридесет и четирите си години на Земята? Ти непрекъснато бе заплашен от инциденти, болести и изобщо несполуки. Това е, което ние искахме на Тета. Но ти се промени, господин Пърсивал.

— Разбира се, че съм се *опитал* да се променя.

— Разбира се — продължи Хаскъл. — Ние го очаквахме. Повечето от нашите неудачници се променят. Поставени в нова околна среда и при ново начало, те се стягат така, както никога преди това. Но ние не търсим това. Така че сме длъжни да компенсирате тези промени. Разбираш ли, колонистите невинаги отиват на нова планета, решени да станат по-добри от преди. И във всяка колония има безразсъдни хора, да не говорим за възрастните, болните, слабоумните, глупаците, неопитните деца и така нататък. Нашите минимални стандарти за оживяване са гаранция, че всички те ще имат шанс. Сега започваш ли да разбираш?

— Мисля че да — отвърна Пърсивал.

— Затова ни е необходим контрол върху качествата ти. Да не ти позволява да постигнеш качествата на средния или оптималния изследовател, които не ни интересуват.

— Значи затова е роботът — замаяно произнесе Пърсивал.

— Точно така. Роботът е програмиран да действа като контрола спрямо твоите склонности към справяне със задачите. Той реагира

спрямо теб, Пърсивал. Докато ти се намираш в предварително договорения обхват на обща некомпетентност, роботът действа като помощник. Но щом ти станеш по-добър, по-умел и по-непредразположен към инциденти, поведението на робота се влошава. Той започва да чупи нещата, които ти би трябвало да счупиш, да взема неправилните решения, които ти би трябвало да вземеш...

— Това не е честно!

— Пърсивал, ти май си мислиш, че ние сме разработили някаква оздравителна програма от типа „помогни си сам“ специално заради теб. Не е така. Нас ни интересува само да свършиш работата, за която сме те наели и за която ти плащаме. И позволи ми да добавя, работата, която ти сам избра като алтернатива пред самоубийството.

— Добре! — извика Пърсивал. — Ще си свърша работата. Но има ли някакво правило, което да ми забранява да разглобя този проклет робот?

— Няма такова правило — отвърна с тих глас Хаскъл. — Ако можеш да го направиш. Но аз искрено те съветвам да не се опитваш. Твърде опасно е. Роботът няма да позволи да бъде дезактивиран.

— Това ще реша аз, а не той — отвърна Пърсивал и изключи.

Пролетта на Тета отмина и Пърсивал се научи как да съжителства с робота си. Той му заповядваше да обхожда далечни планински била, но роботът отказваше да го изпусне от очи. Опита се да не му дава изобщо заповеди, но черното чудовище не стоеше мирно. Ако не му бе наредено да свърши някоя работа, то само си измисляше, като внезапно започваше да върши нещо и създаваше пълен хаос из нивите и бараките на Пърсивал.

В момент на самоотбрана Пърсивал му възложи най-идиотската работа, която би могъл да измисли. Нареди на робота да изкопае кладенец, надявайки се, че ще се зарови сам в дупката. Но роботът, упорито и триумфално, се появяваше всяка вечер и влизаше в къщурката, като посипваше с пръст храната на Пърсивал, носеше различни алергии и чупеше съдове и прозорци.

Пърсивал мрачно се примири с положението. Сега роботът бе като олицетворение на онази по-тъмна негова страна, онзи непохватен и предразположен към всякакви неприятности Пърсивал. Като

наблюдаваше разрушителните действия на робота си, на Пърсивал му се струваше, че вижда една изкривена част от себе си — една болест, от която се бе отървал, заела сега реална жизнена форма.

Опита да се отърве от това видение. Но роботът все повече и повече се превръщаше в обект на деструктивните му желаня.

Пърсивал работеше, а „неврозата“ се препъваше зад гърба му, безкрайно разрушителна, но и пазеща сама себе си. Скрытата му болест живееше с него, наблюдаваше го, докато се храни, и стоеше наблизо, докато спи.

Пърсивал си вършеше работата и при това ставаше все по-умел и компетентен. Радваше се, доколкото можеше, на дните, съжаляваше, когато слънцето залязваше, и преживяваше с ужас нощите, когато роботът стоеше до леглото му и като да се чудеше дали не е дошъл моментът да го размаже.

А на сутринта, все още жив, Пърсивал се опитваше да измисли начин да се отърве от своята неприятна, залитаща и разрушителна невроза.

Но положението си оставаше непроменено, докато не се появи нов фактор, който усложни нещата.

* * *

От няколко дена валеше силно. Когато времето се проясни, Пърсивал отиде до нивите си. Роботът се поклащаше подире му и носеше земеделските инструменти.

Внезапно влажната земя се пропука под краката му. Пукнатината се разшири и цялото парче, върху което бяха застанали, се провали надолу. Пърсивал се хвърли към твърдата земя. Успя да се задържи по наклона, а роботът го издърпа нагоре, като едва не измъкна ръката му от ставата.

Когато огледа пропадналото парче земя, той видя, че под нивата му преминава тунел. Все още се виждаха следите от изкопането му. Едната страна бе затрупана от падналата пръст, но от другата страна тунелът продължаваше дълбоко под земята.

Пърсивал се върна за излъчвателя си и за фенер. Той се спусна в дупката и светна в тунела. Видя една огромна, космата маса да се

скрива бързо зад завоя. Приличаше на гигантска къртица.

Най-после бе срещнал друга форма на живот на Тета.

През следващите няколко дена той внимателно изследваше тунелите. На няколко пъти зърна сивите, прилични на къртици форми, но те побягваха от него из лабиринтите на преходите.

Той промени тактиката си. Влезе само на няколко десетки метра в главния тунел и остави плодове. Когато се върна на следващия ден, плодовете ги нямаше. На тяхно място бяха оставени две блокчета олово.

Размяната на подаръци продължи цяла седмица. После, един ден, когато Пърсивал носеше още плодове, се появи една гигантска къртица, която се приближи бавно и с явно притеснение. Тя показа фенера на Пърсивал и той покри светлината, така че да не дразни очите на къртицата.

Той зачака. Къртицата се приближи бавно на два крака, като бърчеше нос, скръстила малките си ръце върху гърдите. Тя се спря и погледна Пърсивал с изпъкналите си очи. После се наведе и начерта някакъв символ върху пръстта на прохода.

Пърсивал нямаше представа какво означава символът. Но самият акт предполагаше наличието на език, разум и познаване на абстракцията. Той също начерта един символ до този на къртицата, за да ѝ покаже същото.

И така бе поставено началото на комуникацията между чуждите раси. Роботът стоеше зад Пърсивал с проблясващи очни клетки и наблюдаваше как човекът и къртицата търсят общ език.

* * *

Контактът означаваше повече работа за Пърсивал. Нивите и градините още се нуждаеха от грижи, оборудването от поправка, а роботът от наблюдение. В свободното си време Пърсивал упорито изучаваше езика на къртиците. И къртиците също така упорито му го преподаваха.

Пърсивал и къртиците постепенно започнаха да се разбират, да се радват на компанията си, да стават приятели. Пърсивал научи много неща за всекидневния им живот, за непоносимостта им към

светлината, за пътешествията им из подземните пещери, за борбата им за знания и просвещение. И той ги научи на каквото можеше за хората.

— Но какво е металното нещо? — искаха да знаят къртиците.

— Слуга на човека — каза им Пърсивал.

— Но то стои зад гърба ти и гледа втренчено. То те мрази. Всичките метални неща ли мразят човека?

— Разбира се, че не — отговори Пърсивал. — Това е особен случай.

— То ни плаши. Всичките ли метални неща плашат?

— Само някои. Не всички.

— Пък и ни е трудно да мислим, когато това метално нещо ни гледа така. Трудно те разбираме. Винаги ли е така с металните неща?

— Понякога те наистина се намесват — призна Пърсивал. — Но не се бойте. Роботът няма да ви нарани.

Народът на къртиците не бе толкова сигурен. Пърсивал извини, доколкото бе възможно, тежката, непохватна и мрачна машина, разказа как машините служат на хората и колко е приятен живота с тяхна помощ. Но народът на къртиците не се убеди и винаги избягваше неприятното присъствие на робота.

Въпреки всичко, след дълги преговори, Пърсивал подписа договор с народа на къртиците. В замяна на пресни плодове, които къртиците обичаха, но рядко можеха да се снабдят с тях, те се съгласиха да откриват метали за бъдещите колонисти, както и източници на вода и нефт. Освен това на колонистите бе отстъпена цялата повърхност на Тета, а къртиците оставаха господари на подземния свят.

Това изглеждаше равностойно разпределение за двете страни и Пърсивал с вожда на къртиците подписаха каменния документ с толкова заврънкулки, колкото им позволяваше тежкото длето.

По случай подписването на договора Пърсивал даде банкет. Той и роботът донесоха голямо количество разнообразни плодове на народа на къртиците. Къртиците със сива козина и добри очи се събраха наоколо и заговориха приятелски.

Роботът остави кошниците с плодове и отстъпи. Той се подхлъзна върху една издатина на скалата, загуби равновесие и падна

върху една от къртиците. После веднага възстанови равновесието си и се опита с непохватните си железни ръце да вдигне къртицата. Но бе пречупил гръбнака на съществото.

Останалите къртици избягаха, носейки мъртвия. Пърсивал и роботът бяха оставени сами във тунела, заобиколени от купища плодове.

Тази нощ Пърсивал мисли дълго и сериозно. Проклетата логика на събитието му беше ясна. Контактите на *неудачника* с извънземните трябваше да носят елемент на несигурност, недоверие, неразбирателство и дори няколко смъртни случая. А неговите отношения с народа на къртиците бяха тръгнали твърде гладко за тази степен на минимални изисквания.

Роботът просто бе коригирал положението и бе допуснал грешките, които Пърсивал би трябвало да допусне сам.

Но въпреки че разбираше логиката на събитията, той не можеше да я приеме. Къртиците му бяха приятели и той ги беше предал. Помежду им нямаше да съществува вече доверие, нито пък надежда за сътрудничество с бъдещите колонисти. Поне докато роботът се клатушка и залита по тунелите.

Пърсивал реши, че роботът трябва да бъде унищожен. Той реши веднъж завинаги да изпита трудно натрупаните си умения против тази разрушителна невроза, която непрекъснато ходеше подире му. И ако това щеше да му струва живота... Е, напомни си Пърсивал, той бе готов да го загуби преди по-малко от година заради далеч по-маловажни причини.

Той възстанови контактите с къртиците и разговаря с тях по този въпрос. Те се съгласиха да му помогнат, защото дори и тези мили същества имаха понятие от отмъщение. Те му дадоха някои съвети, които бяха изненадващо човешки, сякаш къртиците също разбираха от война. Те обясниха идеите си на Пърсивал и той се съгласи да опита по тяхному.

След една седмица къртиците бяха готови. Пърсивал натовари робота с кошници плодове и го поведе из тунелите, като да се готвеше да подписва нов договор.

Къртиците ги нямаше. Пърсивал и роботът навлизаха все по дълбоко в проходите, а фенерите им разпръсваха тъмнината. Очните клетки на робота проблясваха в червено и той се движеше близо зад Пърсивал, като почти го настъпваше.

Стигнаха до подземна пещера. Тук се чу леко изсвирване и Пърсивал бързо се дръпна встрани.

Роботът усети опасността и се опита да го последва. Но се сепна, объркан от собствената си програмирана непохватност, и плодовете се пръснаха по пода на пещерата. В този момент от чернотата на горната част на пещерата се спуснаха въжета, които се увиха около главата и раменете на робота.

Той разкъса дебелия въжет. Други се спуснаха със свистене откъм тавана. Докато разкъсваше въжетата около ръцете си, очите на робота блестяха.

От проходите се показаха десетки къртици. Около робота се увиха още въжета, а от ставите му започна да пръска масло, докато той се мъчеше да се освободи. Няколко минути единствените звуци в пещерата бяха свистенето на въжетата, пукането на ставите на робота и на късащите се нишки.

Пърсивал се втурна назад, за да се присъедини към битката. Те овързаха робота така, че крайниците му да не могат да се мърдат. А из въздуха още свистяха въжета, докато роботът не падна, превърнат в огромен пашкул от увити въжета, от които стърчаха само главата и стъпалата му.

После къртиците завикаха триумфално и се опитаха да изчоплят очните клетки на робота със здравите си нокти. Но стоманените клепачи се спуснаха върху очите на машината. Тогава те започнаха да пълнят ставите му с пясък, докато Пърсивал не ги избута настрани, за да се опита да разтопи робота с последния си излъчвател.

Излъчвателят се повреди, преди металът да се загрее. Тогава те завързаха въжета към краката на робота и го повлякоха по прохода, който завършваше с дълбока пропаст. Пуснаха го в нея и слушаха как се удря в гранитните ѝ стени, и завикаха радостно, когато чуха, че се удря в дъното.

Къртиците организираха празненство. Но Пърсивал не се чувстваше добре. Той се върна в бараката си и лежа два дена в леглото,

повтаряйки си непрекъснато, че не е убил човек, нито даже мислецо същество. Просто бе разрушил една опасна машина.

Но не можеше да забрави мълчаливия другар, който бе застанал заедно с него да се бори против птиците, който бе засял нивите му и бе събирал дърва за огрев. Макар че роботът бе непохватен и разрушителен, той бе такъв, точно какъвто бе преди това и самият Пърсивал. Следователно той наистина можеше да го разбере и да му съчувства.

Известно време се чувстваше така, като че част от самия него бе загинала. Но къртиците идваха при него вечер и го успокояваха, пък и по нивите и в бараките имаше да се върши още работа.

Беше есен. Време за жътва и за събиране на реколтата. Пърсивал се захвана за работа. След като роботът беше премахнат, собствената му хронична склонност към инциденти се върна бързо. Той се пребори с нея с нова решителност. Докато падна първият сняг, работата по събирането и складирането на храната бе свършена. И годината му на Тета скоро щеше да свърши.

Той изпрати по радиото пълен доклад на Хаскъл за рисковете и възможностите на планетата, докладва за договора си с народа на къртиците и препоръча планетата за колонизиране. След две седмици Хаскъл му отговори по радиото.

— Добре свършена работа — каза той на Пърсивал. — Съветът реши, че Тета определено отговаря на нашите минимални изисквания за оживяване. Веднага изпращаме колонизационен кораб.

— Значи изпитанието завърши? — попита Пърсивал.

— Да. Корабът ще пристигне след около три месеца. Вероятно аз ще придружа хората. Приемете моите поздравления, господин Пърсивал. Вие ще бъдете бащата основател на съвсем нова колония!

— Не знам как да ви благодаря, господин Хаскъл — заговори Пърсивал.

— Няма защо да благодариш на мен — отвърна Хаскъл. — Тъкмо напротив. Между другото, как се справи с работата?

— Разруших го — каза Пърсивал. Той описа убийството на къртицата и последвалите събития.

— Хммм — изсумтя Хаскъл.

— Нали ми казахте, че няма забрана за такова нещо?

— Няма. Роботът беше част от твоето оборудване, точно както излъчвателите, палатките и хранителните запаси. Както и те, също е част от твоите проблеми по оживяването на планета Имаш право да направиш каквото си искаш с него.

— Тогава какво не е наред?

— Ами просто се надявам, че наистина си го разрушил. Тези модели, които контролират качеството, са направени здраво, както знаеш. Имат си уреди за самопоправяне и доста силно чувство за самосъхранение. Доста трудна работа е да се унищожи такава машина.

— Аз мисля, че успях — каза Пърсивал.

— Надявам се. Защото би било доста неприятно, ако роботът е останал цял.

— Защо? Да не се върне да отмъщава?

— Разбира се, че не. Един робот не притежава чувства.

— Тогава?

— Проблемът е следният. Задачата на работа бе да попречи на всяко твое придобито умение по отношение на качествата за оживяване на планетата. И той я изпълняваше по свой, деструктивен начин.

— Така е. Значи, ако се върне, ще трябва да се справям отново с него.

— Нещо повече. Тъй като си бил разделен от работа вече няколко месеца, ако той все още функционира, той събира цял списък инциденти за теб. Всичките деструктивни задължения, които е трябвало да изпълни през тези месеци, ще трябва да бъдат изпълнени, преди роботът да се върне към нормалните си задачи. Разбираш ли ме?

Пърсивал се изкашля нервно.

— И естествено той ще гледа да се освободи колкото е възможно по-бързо, за да се върне към нормата.

— Естествено. Гледай сега. Корабът ще пристигне там след около три месеца. Това е най-бързото, което може да се постигне. Предлагам ти да се увериш, че роботът наистина е отстранен. Не ни се иска да те загубим точно сега.

— И на мен — каза Пърсивал. — Ще се заема веднага с работата.

Той се екипира с необходимите дрехи и инструменти и забърза към тунелите. След като им обясни проблема, къртиците го заведоха до

пропастта. Въръжен с горелка, трион, ковашки чук и длето, Пърсивал започна едно бавно спускане по стената на бездната.

На дъното той бързо откри мястото, където бе паднал роботът. Там, увиснала между две скали, се намираще едната ръка на робота, изтръгната от рамото. Малко по-нататък откри части от счупена очна клетка. И намери празния пашкул от разкъсани въжета.

Но роботът го нямаше.

Пърсивал се изкачи обратно по стената, предупреди къртиците и започна да се подготвя, доколкото бе възможно.

Дванадесет дена не се случи нищо. После, една вечер, една ужасена къртица му донесе новината. Роботът се бе появил отново в тунелите, осветявайки тъмнината с единственото си око и умело се насочваше към главния тунел.

Къртиците се бяха подготвили с въжета за идването му. Но роботът се бе научил. Той бе избегнал падащите клопки и се бе нахвърлил върху силите на къртиците. Бе убил шест от тях и разпръснал останалите.

Пърсивал само кимна, когато чу новината, изпрати къртицата и продължи да работи. Бе пренесъл линията на отбраната си в тунелите. Сега бе разглобил върху масата пред себе си четирите излъчвателя и работейки без инструкция, се опитваше да сглоби поне едно работещо оръжие.

Той работи до късно през нощта, проверявайки внимателно всяка част, преди да я свали от мястото ѝ. Фините детайли като че плуваха пред очите му, а пръстите си чувстваше като кебапчета. Като работеше много внимателно с пинсетите и лупата, той започна да сглобява оръжието.

Радиото изведнъж оживя.

— Антон? — обади се Хаскъл. — Какво става с робота?

— Идва — каза Пърсивал.

— Боях се, че ще стане така. Слушай сега. Успях да се добера до производителите на робота. Голяма борба беше, но успях да издействам разрешението им да дезактивираш робота и да получа пълна инструкция за това.

— Благодаря — каза Пърсивал. — Бързо казвай как се прави това?

— Ще ти трябва следното оборудване. Електрически източник от двеста волта и двадесет и пет ампера. Може ли твоят генератор да подаде ток с такива показатели?

— Да. Продължавай.

— Ще ти трябва медна пръчка, малко сребърен проводник и изолатор. Може да е дърво. Сглобяваш тези неща в следния порядък...

— Няма да имам време — каза Пърсивал. — Но говори. Бързо.

Радиото изпука силно.

— Хаскъл! — извика Пърсивал.

Радиото замлъкна. Пърсивал чу звуци от чупене, идещи от радиобараката. После роботът се появи на вратата.

Лявата ръка и дясното око на робота липсваха, но уредът му за самопоправка беше запушил повредените места. Сега цветът му беше матово черен с ръждиви петна по гърдите и отстриани.

Пърсивал погледна към почти сглобения излъчвател. Започна да поставя по местата последните части. Роботът се насочи към него.

— Иди да нацепиш дърва — каза Пърсивал с колкото можеше по-обикновен глас.

Роботът спря, обърна се, взе брадвата, поколеба се и излезе от вратата.

Пърсивал постави на място последната частица, плъзна кожуха на място и започна да го завинтва.

Роботът пусна брадвата и се обърна отново, борейки се с противоречивите команди. Пърсивал се надяваше, че някоя от схемите му може да изгори, докато се колебае. Но роботът взе решение и се хвърли към Пърсивал.

Пърсивал вдигна излъчвателя и натисна спусъка. Изстрелът спря робота наред път. Металната му обвивка започна леко да се зачервява.

И тогава излъчвателят отново се повреди.

Пърсивал изруга, вдигна тежкото оръжие и го хвърли към единствената очна клетка на робота. Но не улучи за малко и оръжието се удари в челото на машината.

Роботът замаяно посегна към него. Пърсивал избегна ръката му и избяга от бараката. Хукна към черния отвор на тунела. Когато влезе, се извърна и видя, че роботът го следва.

Той измина неколкостотин метра по тунела. После включи фенера си и изчака робота.

Когато откри, че роботът не е бил унищожен, той бе обмислил много внимателно проблема.

Първата му идея естествено бе бягството. Но роботът лесно би го настигнал. Пък и не можеше да се движи безцелно из лабиринта от тунели. Щеше да му се налага да спира, за да яде, пие и спи. А роботът нямаше нужда да спира за нищо.

Затова той бе направил серия клопки в тунелите и бе заложил всичко на тях. Едната поне трябваше да свърши работа. Надяваше се.

Но дори и когато си казваше това, Пърсивал трепваше при мисълта за насъбраните инциденти, които роботът му бе подготвил. Месеците, които трябваше да изживее със счупена ръка, ребра, изкълчени глезени, ударени места, порязвания, ухапвания от насекоми, инфекции и болести. Всичко това роботът трябваше да му „достави“ по възможност най-бързо, за да се върне към нормалната си дейност.

Никога нямаше да успее да преживее клопките на робота. Затова неговите капани *трябваше* да свършат работа!

Скоро чу гръмовитите стъпки на робота. После машината се появи, видя го и се заклатушка напред.

Пърсивал хукна по тунела, после сви в един по-тесен. Роботът го следваше и леко скъсяваше дистанцията.

Когато Пърсивал достигна една скална издатина, той погледна назад, за да измери разстоянието до мястото, където се намиреше роботът. После дръпна въжетото, което бе скрил зад скалата.

Покривът на тунела се срути, засипвайки робота с тонове пръст и скали.

Ако роботът бе направил още една крачка, той щеше да бъде погребан. Но като прецени мигновено ситуацията, той се изви и отскочи назад. Пръстта се посипа отгоре му и няколко малки камъка отскочиха от главата и раменете му. Но основната маса го пропусна.

Когато и последното камъче падна, роботът се изкачи върху планината от срутена пръст и продължи преследването.

Пърсивал стана нетърпелив. Беше разочарован от провала с клопката. Но, напомни си той, напред имаше друга, по-добра. Следващата сигурно щеше да довърши дяволската машина.

Те се движеха по криволичеция тунел, осветяван от време на време от фенера на Пърсивал. Роботът започна отново да се приближава. Пърсивал стигна до един прав участък и забърза.

Той пресече едно петно на пода, което изглеждаше точно като всички останали. Но когато роботът се стовари отгоре му, подът поддаде. Пърсивал бе изчислил всичко точно. Клопката, която издържа неговото тегло, внезапно се отвори под масата на робота.

Роботът потърси опора. Пръстта се сипеше между пръстите му и той се плъзна в клопката, която Пърсивал бе изкопал — една тръба с наклонени стени, които се събираха като огромна фуния, предназначена да обездвижи робота на дъното.

Роботът обаче разтвори широко крака почти под прав ъгъл към тялото си. Когато петите му се забиха в наклонените стени, ставите му изпукаха и се поизкривиха под тежестта му, но удържаха. Така той се спря преди да стигне дъното с широко разтворени крака, опрени в меката пръст.

Ръката на робота се заби надълбоко в пръстта. Той измъкна единия си крак, намери опора, после другия... Роботът бавно се измъкна, а Пърсивал отново затича.

Сега беше задъхан и усещаше бодежи в гърдите. Роботът го настигаеше по-лесно и Пърсивал трябваше да се напегне, за да поддържа разстоянието.

Бе разчитал на тези две клопки. Сега оставаше само една. Много добра, но рискована.

Пърсивал се насили да се съсредоточи въпреки нарастващото замайване, което чувстваше. Последната клопка бе изчислена много внимателно. Той мина покрай един камък, отбелязан с бяло и изгаси фенера си. Започна да брои стъпките си, като забавяше крачка, докато роботът стигна точно зад гърба му и пръстите на ръката му бяха само на сантиметри от врата му.

Осемнадесет, деветнадесет, двадесет!

На двадесетата крачка Пърсивал се хвърли с главата напред в тъмнината. За секунди му се струваше, че лети във въздуха. После стигна до водата, навлезе с главата надолу, след това се издигна до повърхността и зачака.

Роботът бе твърде наблизко, за да може да спре. Когато стигна повърхността на подземното езеро, последва ужасяващо плискане,

звуци от бясна борба, за да се задържи на повърхността, и накрая шумът от мехурчетата, когато тежкият робот потъна под повърхността.

Щом чу това, Пърсивал заплува към отсрещния бряг. Достигна го и се измъкна от ледената вода. Лежа няколко минути върху плъзгавите скали. После се насили да се отдалечи, пълзейки до една ниша, където си бе складираше дърва за огрев, кибрит, уиски, одеяла и дрехи.

През следващите няколко часа Пърсивал се изсуши, преоблече и запали малък огън. Той хапна и пийна и загледа спокойната повърхност на подземното езеро. Преди няколко дена той го бе проверил с една тридесетметрова мярка и не успя да стигне до дъно. Може би езерото е бездънно. Възможно е да се влива в бавно течащата подземна река, която ще отдалечи робота за седмици и месеци наред. Може би...

Той чу лек звук във водата и насочи фенера си към него. Главата на робота се появи, после раменете и тялото му.

Съвсем очевидно езерото не е било бездънно. Роботът трябва да бе минал по дъното и изкачил наклонения бряг на отсрещната страна. Роботът започна да се изкачва по хлъзгавите скали до брега. Пърсивал изморено се надигна и хукна отново.

Последната му клопка го бе предала и собствената му невроза се приближаваше, готова да го убие. Пърсивал хукна към изхода на тунела. Искаше му се поне да умре на слънце.

Пърсивал със залитане водеше робота извън тунелите към стъпаловидния планински склон. Дъхът пареше гърлото му като огън, а мускулите на стомаха му се свиваха мъчително. Той тичаше с полузатворени очи, замаян от умора.

Клопките му се бяха провалили. Защо не бе осъзнал сигурността на провала по-рано? Роботът бе част от самия него. Неговата собствена невроза, която искаше да го убие. И как би могъл човек да измами най-измамната част от самия себе си? Дясната ръка винаги знае какво прави лявата, а и най-умният човек не може дълго да лъже сам себе си.

Значи не е пристъпил правилно към решаването на въпроса, мислеше си Пърсивал, докато се изкачваше по склона на планината.

Пътят към свободата не е чрез отрицанието. Той е...

Роботът се движеше по петите му, напомняйки на Пърсивал разликата между теорията и практиката. Той се отклони встрани и бомбардира робота с камъни. Роботът ги отбягна и продължи да се изкачва.

Пърсивал пресече напреко една наклонена скала. Пътят към свободата, каза си той, не е чрез отрицание. То във всички случаи не успява. Пътят е чрез *промяна*! Начинът да се измъкне е като победи, но не робота, а онова, което той представлява.

Себе си!

Чувстваше се леко замаян и мислите му течаха свободно. Ако може да победи чувството си за родство с робота, настояваше пред себе си той, тогава роботът вече няма да представлява *неговата* невроза! Той ще бъде просто *една* невроза, без влияние върху самия него.

И всъщност трябваше просто да се отърве от неврозата си дори и за десет минути. Тогава роботът няма да може да го нарани.

Цялата умора го напусна и той се изпълни с огромна и опияняваща сигурност. Дръзко притича през струпване от паднали скали — едно идеално място, където би могъл да си навехне глезена или да си счупи крак. Преди година, дори и преди месец, със сигурност това щеше да се случи. Но промененият Пърсивал, подскачайки като полубог, пресече скалното струпване без грешка.

Едноръкият и едноок робот обаче доброволно пое инцидента върху гърба си. Той се спъна и се простря в цялата си дължина върху острите скали. Когато се изправи и продължи преследването, той куцаше.

Напълно опиянен, но внимателен, Пърсивал се приближи до гранитната стена и подскочи, за да намери опора за ръката си в една пукнатина, която представляваше не повече от сива сянка над главата му. За една спираща сърцето минута той вися във въздуха. После, когато пръстите му започнаха да се изплъзват, кракът му намери къде да се опре. Без да се колебае, той се закатери нагоре.

Роботът го последва, а несмазаните му стави скърцаха силно. Той счупи единия си пръст при изкачването, което Пърсивал не би трябвало да успее да извърши.

Пърсивал скачаше от скала на скала. Роботът го следваше, като се подхлъзваше и спъваше, но все пак се приближаваше. На Пърсивал не му пукаше. През ума му мина мисълта, че всичките години на склонност към инциденти си струваха, заради този миг. Сега вълната се бе обърнала. Най-после той беше такъв, какъвто природата би трябвало да го създаде — един умел човек!

Роботът се катереше подире му по хлъзгавата повърхност на белите скали. Пърсивал, опиянен от висша увереност, започна да бутане надолу скали и да вика, за да предизвика каменна лавина.

Скалите започнаха да се плъзгат и над главата си той чу приглушено бучене. Той се хвърли зад една по-голяма скала, избегна протегнатата ръка на робота и попадна в клопка.

Намираше се в малка, плитка пещера. Роботът се издигна отпреде му и запусти входа. Стоманеният му юмрук се отдръпна за удар.

Пърсивал избухна в смях при вида на нещастния, непохватен, склонен към инциденти робот. После юмрукът на робота, воден от цялата сила на тялото му, се спусна.

Пърсивал се отклони, но това не беше необходимо. Непохватният робот и така нямаше да го улучи. Ударът бе насочен поне няколко сантиметра встрани. Нищо особено. Просто грешката, която Пърсивал очакваше от смешното, склонно към инциденти същество.

Силата на удара накара робота да загуби равновесие. Той се постара да застане здраво върху ръба на скалата. Всеки нормален човек или робот би успял. Но не и един склонен към инциденти робот. Той падна по лице, като смачка последната си очна клетка и започна да се търкаля.

Пърсивал го бутна, за да усилва търкалянето, а после се сви обратно в тясната пещера. Каменната лавина довърши работата вместо него, като изтъркаля смаляващата се черна точка по прашния белезникав склон на планината и я зарови под тонове камъни.

Пърсивал наблюдаваше всичко това и се усмихваше в себе си. После се запита какво всъщност прави. И в този момент се разтрепери.

Няколко месеца по-късно Пърсивал стоеше до стълбата на колониетския кораб „Кучулейн“ и наблюдаваше слизането на

колонистите под зимното слънце на Тета. Имаше всякакви хора.

Всички те бяха дошли на Тета заради шанса за нов живот. Всеки от тях бе жизнено важен поне за самия себе си и всеки заслужаваше шанса да се пребори за своя живот, независимо от възможностите си.

И той, Антон Пърсивал, бе изследвал минималните изисквания за тези хора на Тета и в известен смисъл бе дал надежда и обещание и за най-неспособния от тях — онези неудачници, които също искаха да живеят.

Той се отдалечи от потока пионери и влезе в кораба през задния вход. Мина по коридора и влезе в каютата на Хаскъл.

— Е, Антон — каза Хаскъл. — Как ти се виждат?

— Като че са хубава група — отвърна Пърсивал.

— Така е. Тези хора те смятат за свой баща основател, Антон. Искат да останеш. Ще го направиш ли?

— Аз смятам Тета за свой дом — каза Пърсивал.

— Значи е решено. Аз само...

— Чакай — прекъсна го Пърсивал. — Не съм свършил. Смятам Тета за свой дом. Искам да се установя тук, да се ожения, да отгледам деца. Но не веднага.

— А?

— На мен ми хареса изследователската дейност — обясни Пърсивал. — Бих искал да поработя още малко. Може би една, две планети. После ще се установя на Тета.

— Боях се, че може да го поискаш — нещастно заговори Хаскъл.

— Че какво лошо има в това?

— Нищо. Обаче се боя, че няма да можем да те използваме пак като изследовател, Антон.

— Защо?

— Ти знаеш от какво имаме нужда. Личности с минимални възможности за оживяване, които да осигуряват местата за бъдещите ни колонии. А ти по никакъв начин вече не можеш да бъдеш смятан за такъв.

— Но аз съм такъв, какъвто съм си бил винаги! — възкликна Пърсивал. — О, разбира се, че станах по-сръчен на тази планета. Но вие очаквахте това и аз си имах робот, който да компенсира подобренията. И в края на краищата...

— Да, какво искаш да кажеш?

— Ами че в края на краищата аз просто не бях на себе си. Може да съм бил пиян или кой знае какво. Просто не мога да си представя как съм успял да направя всичко това.

— И все пак ги направи.

— Да, но виж сега. Даже и така аз едва преживях. Едва останах жив на Тета! *Едва!* Не доказва ли това, че съм все още един неудачник?

Хаскъл овлажни устните си и се замисли.

— Антон, ти почти ме убеди. Но се страхувам, че ти леко ме манипулираш. Честно казано, аз вече не мога да те смятам за неудачник. Боя се, че просто ще трябва да си останеш на Тета.

Раменете на Пърсивал се отпуснаха. Той кимна омърлушено, ръкува се с Хаскъл и се извърна да си ходи.

Когато се обърна, ръкавът му закачи мастилницата на Хаскъл и тя се търкулна по бюрото. Пърсивал се наведе да я хване и удари ръката си в ръба на бюрото. Мастилото се разля отгоре му. Той опита да се отдръпне, спъна се в стола и падна.

— Антон, това представление ли беше? — попита Хаскъл.

— Не — каза Пърсивал. — Не, по дяволите!

— Хммм. Интересно. Слушай, Антон, недей да възлагаш прекалени надежди, но може би... Казвам само *може би...* — Хаскъл изгледа сериозно изчервеното лице на Пърсивал и избухна в смях. — Какъв дявол си, ти, Антон! Почти успя да ме излъжеш. А сега, ако обичаш, измитай се веднага оттук и се присъединявай към колонистите си. Те са решили да ти издигнат паметник и мисля, че ще трябва да присъстваш на откриването му.

Със зачервено от срам лице, но въпреки това ухилен доволно, Антон Пърсивал излезе навън, за да посрещне новата си съдба.

АКО ЧЕРВЕНИЯТ УБИЕЦ

Няма даже да се опитвам да описвам болката. Само ще кажа, че тя бе просто непоносима въпреки анестезията и аз я понесох, само защото нямах друг избор. После тя утихна и аз отворих очи и погледнах лицата на брахмините, застанали над мен. Те бяха трима, облечени в обикновените бели операционни костюми и бели марлени маски. Казваха, че носят тези маски, за да не ни заразяват с вируси. Но всеки войник знае, че ги носят, за да не можем да ги разпознаем.

Още бях натъпкан до ушите с анестетици и само части от паметта ми функционираха.

— Колко време съм бил мъртъв? — попитах.

— Около десет часа — отвърна ми един от брахмините.

— Как умрях?

— Не си ли спомняш? — попита най-високият брахмин.

— Още не.

— Ами ти с взвода си бяхте в окоп 2645Б-4. На зазоряване цялата ви рота извърши фронтална атака, опитвайки се да завземе следващия окоп. Номер 2645Б-5.

— И какво стана?

— Ти спря няколко картечни куршума. От новите, с ударни глави. Сега спомняш ли си? Един се заби в гърдите ти, а други три в краката. Когато лекарите те намериха, ти бе мъртъв.

— А завзехме ли окопа? — попитах аз.

— Не. Този път не.

— Ясно. — Паметта ми се завръщаше бързо с отминаването на ефекта от анестезията. Спомних си момчетата от моя взвод. Спомних си окопа. Старият 2645Б-4 бе мой дом близо година и беше доста хубав като такъв. Врагът се опитваше да го завземе и нашето сутрешно нападение всъщност беше контраатака. Спомних си как картечните

куршуми ме разкъсаха и прекрасното облекчение, което почувствах при това. И си спомних още нещо...

Аз седнах.

— Хей, я почакайте! — възкликнах.

— Какво има?

— Мисля, че горната граница за възвръщане към живот беше осем часа.

— Техниката ни се усъвършенства непрекъснато — каза ми един от брахмините. — Непрекъснато. Сега горната граница е дванадесет часа, само ако няма някаква мозъчна повреда.

— Е, хубаво — казах аз. Сега паметта ми се беше възвърнала изцяло и аз осъзнах какво се беше случило. — Все пак вие сте допуснали сериозна грешка, като сте възкресили *мен*.

— От какво се оплакваш, войнико? — попита ме един от тях с глас, какъвто само един офицер може да придобие в службата.

— Прочетете личния ми знак — казах аз.

Той го прочете. Челото му, което можех да виждам над маската, се намръщи.

— Това е необичайно — каза той.

— Необичайно! — възкликнах аз.

— Виж, ти беше в окоп, пълен с мъртви — каза ми той. — Казаха ни, че на всички им е за пръв път. Заповедта ни беше да върнем живота на всички.

— А вие не прочетохте ли първо личните ни знаци?

— Пропуснахме. Нямаше време. Наистина съжалявам, редник. Ако бях знаел...

— По дяволите, искам да говоря с главния инспектор.

— Наистина ли мислиш...

— Да, наистина — настоях аз. — Аз не съм окопен адвокат, но наистина съм прав. И имам право да се срещна с ГИ.

Те зашепнаха помежду си, а аз се огледах. Брахмините бяха си свършили доста добре работата. Не чак така, както го бяха правили през първите години на войната, разбира се. Сега присадената кожа беше сложена по-небрежно и се чувствах леко изстърган отвътре. Освен това дясната ми ръка бе с около пет сантиметра по-дълга от лявата, заради лошо скрепване на ставите. И все пак бяха свършили добра работа.

Брахмините завършиха съвещанието си и ми дадоха дрехите. Аз се облякох.

— Сега по отношение на главния инспектор — каза единият. — Точно сега е малко трудно... Виждаш ли...

Няма защо да ви казвам, че не се срещнах с главния инспектор. Те ме заведоха при един едър, добродушен стар главен сержант. Един от онези типове, които разбират всичко и които разговарят с теб така, че да те успокоят. Само че аз не можех да намеря спокойствие.

— Хайде, хайде, редник — каза мило старият сержант. — Какво чувам, че вдигаш аларма за това, че са те върнали сред живите?

— Добре сте чул — казах аз. — Дори и един редник си има права според Правилника на войната. Поне така са ми казвали.

— Разбира се, че има — отвърна милият стар сержант.

— Аз съм си изпълнил дълга — продължих. — Седемнадесет години в армията, осем години на бойното поле. Три пъти съм убиван и три пъти съживяван. Заповедите са, че след третия път може да поискаш официално предписание за смърт. Точно това съм направил и то е написано върху личния ми знак. Но мен не ме оставиха мъртъв. Тези проклетни лекари отново ме съживиха, а това не е честно. Искам да си остана мъртъв.

— Много по-добре е да си жив — каза сержантът. — Когато си жив, винаги имаш възможност да бъдеш изпратен към тилови задължения. Ротацията при нас не работи достатъчно бързо поради недостига на жива сила, но все пак има шанс.

— Знам — отвърнах аз. — Но аз искам, колкото е възможно по-скоро, да си остана мъртъв.

— Мисля, че бих могъл да ти обещаая, че в рамките на около шест месеца...

— Искам да остана мъртъв — твърдо настоях аз. — След третия път това си ми е привилегия според Правилника на войната.

— Разбира се, че е така — усмихна ми се мило като войник на войник старият сержант. — Но по време на война стават грешки. Особено във война като тази. — Той се облегна на стола и скръсти ръце на тила си. — Спомням си, когато започна. Очаквахме, че ще натиснат бутона. Но и двете страни, и ние, и червените, си имахме достатъчно антиракетни системи и това направо изключи атомното

нападение. Изобретяването на атомния укротител напълно го изключи. И направи всичко работа на пехотата.

— Знам, знам.

— Но нашите противници ни превъзхождаха по числен състав — продължи старият сержант. — И още са повече. Всичките тези милиони руснаци и китайци! Трябва да имаме повече бойци. Поне трябва да си запазваме бройката. Затова лекарите започнаха да съживяват мъртъвците.

— Всичко това го знам. Гледай, сержант, аз искам да спечелим. Много искам. Бях добър войник. Но съм убиван три пъти и...

— Проблемът е, че червените също съживяват мъртъвците си — каза сержантът. — Борбата за жива сила на фронта *тъкмо сега* е много важна. През следващите няколко месеца по един или друг начин нещата ще бъдат решени. Защо тогава да не отложиш всичко това? Следващия път като те убият, обещавам ти, че ще бъдеш оставен на мира. Затова нека оставим този път нещата така.

— Искам да говоря с главния инспектор — настоях аз.

— Добре, редник — отвърна вече с не особено приятелски тон старият сержант. — Отиди в стая 303.

Отидох в 303, която беше нещо като приемна, и зачаках. Чувствах се като виновен заради това, което правех. Все пак бяхме във война. Но освен това бях ядосан. Войникът си има права дори и по време на война. А тези проклети брахмини...

Смешно как им се лепна това име. Те са просто лекари, а не някакви индуси, брахмини или нещо подобно. Получиха този прякор заради някаква статия във вестника преди няколко години, когато всичко това беше ново. Онзи, който беше написал статията, разказваше как сега докторите можели да съживяват мъртъвци и да ги направят боеспособни. Тогава беше доста „гореща“ новина. Журналистът цитираше една поема от Емерсън. Тя започва така:

*„Ако червените убийци мислят, че убиват
или убийството се мисли за такова,
то кръговрата не познават те...“*

*Завои остри на съдба незнайна
превържат хлапето в старец
и стареца в дете.“*

Ето така стояха нещата. Никога не можеш вече да знаеш, когато убиеш някого, дали той ще си остане мъртъв или ще се върне в окопите и на другия ден пак ще стреля по теб. Пък и да не знаеш дали, когато те убият, ще си останеш мъртъв или не. Поемата на Емерсън се казваше „Брахма“, така че на нашите лекари започнахме да им викаме „брахмини“.

Първоначално не беше лошо да ти върнат живота. Дори и с болката, си беше хубаво да си жив. Но накрая човек стига до един момент, когато се изморява от това да бъде убиван и да го съживяват, и пак да го убиват, и пак да го съживяват. Човек започва да се чуди колко ли смърти дължи на родината си и, макар да не е хубаво, дали не може да си отдъхне най-после в смъртта.

На властите това им беше ясно. Честото съживяване разваляше дисциплината. Затова те сложиха ограничение за съживяванията. След третия път можеш да си избереш ротация или постоянна смърт. Властите предпочитаха да си избереш смъртта. Защото един човек, който три пъти е умирал, упражнява много лошо влияние върху цивилните. Пък и повечето войници от фронта предпочитаха да си останат мъртъвци след третия път.

Но мен ме измавиха. Върнаха ме към живот за четвърти път. Аз съм не по-малък патриот от останалите, но това не трябваше да се остави така.

Накрая ми позволиха да се срещна с адютанта на главния инспектор. Той беше полковник. Един слаб, сивкав, разумен тип. Вече го бяха запознали с моя случай и той нямаше намерение да си губи времето с мен. Разговорът беше кратък.

— Редник — каза той. — Съжалявам за това, но са издадени нови заповеди. Червените са увеличили степента си на възстановяване и ние трябва да се съобразяваме с тях. Сега заповедта е шест съживявания преди оттегляне.

— Но по времето, когато бях убит, тази заповед не беше издадена.

— Тя е с обратно действие — каза той. — Имате да преживеете още две смърти. Довиждане и късмет, редник.

И това беше всичко. Трябваше да си знам от преди, че с едрите риби няма да изляза на глава. Те не знаят как стоят нещата долу. Рядко биват убивани повече от един път и просто не разбират как може да се чувства човек след четвъртия път. И така, аз се върнах в окопа си.

Вървах бавно, дълбоко замислен покрай отровната бодлива тел. Минах покрай нещо, покрито с кафеникав брезент, надписано „Секретно оръжие“. Нашият сектор е пълен със секретни оръжия. Пристигат поне веднъж седмично и може би някое от тях ще спечели войната.

Но точно сега това не ме интересуваше. Мислех си за следващия куплет на онзи поема от Емерсън. Той звучи така:

*„Близки са за мен далечина, забрава,
сенките и слънчевият лъч са кат’ преди;
изчезнал бог снага пред мен изправя,
ни срам, ни слава вече ме блазни.“*

Старият Емерсън го е казал доста добре, защото точно така се чувства човек след четвъртата си смърт. Вече нищо няма значение и всичко му е все едно. Не ме разбирайте неправилно. Аз не съм циник. Просто казвам, че гледната точка на човек няма как да не се промени, след като е умирал четири пъти.

Накрая стигнах стария окоп 2645Б-4 и поздравих момчетата. Разбрах, че по изгрев отново ще атакуваме. Продължавах да си мисля.

Не съм дезертър, но мисля, че четири смърти са достатъчни. В тази атака, реших аз, ще направя така, че да бъда сигурен, че ще остана мъртъв. Този път няма да допусна грешка.

При първите лъчи на слънцето ние тръгнахме покрай бодливата тел и търкалящите се мини и навлязохме в ничията земя между нас и окоп 2645Б-5. Тази атака се подпомагаше от батальона и ние всички бяхме въоръжени с новите самонасочващи се куршуми. Напредвахме доста бързо в началото. После противникът откри огън.

Ние продължихме да напредваме. Навсякъде около мен се пръскаше нещо, но аз още не бях и одраскан. Започнах да мисля, че този път ще успеем. Може би даже няма да бъда убит.

После си го получих. Един експлозивен патрон в гърдите. Определено смъртоносна рана. Обикновено, след като те удари нещо подобно, ти оставаш на земята. Но не и аз. Исках да съм сигурен, че този път ще си остана мъртъв. И така, аз се вдигнах и се запрепъвах напред, използвайки пушката си за патерица. Изминах още петнадесетина метра сред най-дяволския кръстосан огън, който някога сте виждали. И тогава си го получих и то както трябва. В този куршум нямаше грешка.

Почувствах експлозивния куршум да се забива в челото ми. За една частица от секундата усетих как мозъкът ми избухва и разбрах, че този път всичко е наред. Брахмините не можеха да направят нищо при сериозни наранявания на главата а моето наистина беше сериозно.

И тогава аз умрях.

Дойдох в съзнание и погледнах към брахмините с бели престилки и маски.

— Колко време съм бил мъртъв? — попитах аз.

— Два часа.

Тогава си спомних.

— Но аз бях ранен в главата!

Марлените маски помръднаха и аз разбрах, че те се усмихват.

— Секретно оръжие — каза ми единият. — Работеше се по него от близо три години. Най-накрая успяхме заедно с инженерите да усъвършенстваме събирателя. Страхотно изобретение!

— Така ли? — попитах аз.

— Най-после медицинската наука може да лекува сериозни наранявания на главата — каза ми брахминът. — Или всякакви други наранявания. Сега можем да възстановим всеки човек, стига да успеем да съберем седемдесет процента от тялото му и да ги заредим в събирателя. Това наистина ще намали загубите ни. То може да обърне хода на цялата война!

— Чудесно — отвърнах аз.

— Между другото, ти си награден с медал заради героичното напредване под огъня, въпреки получаването на смъртоносна рана — каза ми брахминът.

— Хубаво — отвърнах аз. — А завзехме ли 2645Б-5?

— Този път да. Вече се готвим за атака на окоп 2645Б-6.

Аз кимнах и след малко ми дадоха униформата и ме изпратиха обратно на фронта. Нещата вече са по-спокойни и трябва да призная, че не е зле да си жив. И въпреки това мисля, че ми стига толкова.

Сега ми остава само още една смърт, за да ги направя шест. Ако отново не променят заповедта.

МАГАЗИН ЗА СВЕТОВЕ

Господин Уейн стигна до края на дългата, висока до раменете стена от сиви натрупани камънаци, където се намираше Магазинът за светове. Беше точно, както му го бяха описали приятелите. Малка барачка, построена от парчета дърво, части от коли, парче галванизирани стомана и няколко реда стари изпочупени тухли, всичко това покрито отгоре със синя боя.

Господин Уейн погледна назад по дългата ивица камънаци, за да се увери, че не са го проследили. Той стисна по-здраво торбичката под мишницата си, а после с лек трепет пред собствената си смелост отвори вратата и се вмъкна вътре.

— Добро утро — каза собственикът.

Той също изглеждаше точно, както го бяха описали. Висок, хитър старец, с присвити очи и увиснала надолу извивка на устата. Казваше се Томпкинс. Той седеше в стар люлеещ се стол, а върху облегалката над главата му бе кацнал един синьо-зелен папагал. В магазинчето имаше още един стол и маса. Върху масата се виждаше ръждясала спринцовка.

— Чух за магазина ви от приятели — каза господин Уейн.

— Значи знаеш цената — отвърна Томпкинс. — Донесе ли я?

— Да — повдигна торбичката господин Уейн. — Но първо искам да попитам...

— Всички все искат да питат — заговори Томпкинс на папагала, който започна да примигва. — Давай, питай.

— Искам да знам какво всъщност става.

Томпкинс въздъхна.

— Ето какво става. Ти ми плащаш таксата. Аз ти правя една инжекция, която те приспива. После, с помощта на определени играчки, които имам в задната част на магазина, аз освобождавам разума ти.

Когато каза това, Томпкинс се усмихна и като че ли и мълчаливият му папагал също се усмихваше.

— Какво става тогава? — попита господин Уейн.

— Освободеният от тялото си разум има възможност да избира от безброй възможни светове, които Земята създава във всяка секунда от своето съществуване.

Сега Томпкинс се ухили, поизтегна се в люлеещия се стол и започна да показва признаци на ентузиазъм.

— Да, приятелю, макар че може и да не си го подозирал, от мига, когато тази очукана Земя се е родила от пламтящата утроба на слънцето, тя непрекъснато създава успоредните си възможни светове. Безкраен брой светове, произлизащи от големи и малки събития. Всеки Александър и всяка амеба създават светове, точно както в езерото се появяват кръгове, независимо дали камъкът, който си хвърлил, е голям или малък. Не хвърля ли всеки предмет сянка? Е, приятелю, Земята сама по себе си е четиридимерсионна. Затова тя хвърля тридимерсионни сенки, твърди изображения на самата нея във всеки миг от съществуването ѝ. Милиони, милиарди Земи! И твоят разум, освободен от мен, ще може да си избере всеки от тези светове и да живее в него известно време.

Господин Уейн с неудобство си мислеше, че Томпкинс говори като цирков викач, възхваляващ чудеса, които просто не могат да съществуват. Но, напомни си господин Уейн, и по време на собствения му живот се случиха доста неща, които никога не би помислил, че са възможни. Никога! Така че може би чудесата, за които говореше Томпкинс, бяха също възможни.

— Моите приятели ми казаха също... — започна господин Уейн.

— Че съм голям мошеник? — попита Томпкинс.

— Някои *намекнаха* — каза уклончиво господин Уейн. — Но аз се опитвам да не вярвам в предразсъдъци. Те също казаха...

— Знам какво говорят пропадналите ти приятели. Казаха са ти за изпълнението на желанията. Това ли искаш да чуеш?

— Да — отвърна господин Уейн. — Те ми казаха, че всичко, което съм искал... Всичко, за което съм си мечтал...

— Точно така — каза Томпкинс. — Само така работи това нещо. Съществуват безброй светове, между които да избираш. Твоят разум избира, а той се води само от желанията. Най-силното ти желание е единственото, което има значение. Ако лелееш тайна мечта за убийство...

— О, едва ли, едва ли — прекъсна го господин Уейн.

— ...тогава отиваш в свят, където *можеш* да убиваш, където можеш да се къпеш в кръв, където можеш да надминеш Сад или Цезар, или който и друг идол може да имаш. Представи си, че искаш власт. Тогава избираш свят, където ти си бог в буквалния смисъл на думата. Може би някой кръвожаден Юргенау или мъдър Буда.

— Много се съмнявам, че...

— Има и други желания — продължаваше Томпкинс. — Всички неща от рая и от ада. Неудържима сексуалност. Лакомия, пиянство, любов, слава... Всичко, каквото пожелаеш.

— Интересно! — възкликна господин Уейн.

— Да — съгласи се Томпкинс. — Разбира се, моят кратък списък не показва всички възможности, всички комбинации и пермутации на желанията. Откъде да знам. Може да искаш някакво приятно пасторално съществуване на някой остров в Южните морета сред идеализирани туземци.

— Това ми се струва по-приемливо — срамежливо се усмихна господин Уейн.

— Но кой знае? — попита Томпкинс. — Дори и ти самият не можеш да знаеш какви са истинските ти желания. Та те могат да включват дори собствената ти смърт.

— Често ли се случва това? — попита господин Уейн разтревожено.

— Рядко.

— Не бих искал да умра.

— Почти не се случва — отговори Томпкинс, загледан в торбичката на господин Уейн.

— Щом вие казвате... Но как ще разбере, че всичко това е истинско? Таксата ви е невероятно висока. Тя включва всичко, което притежавам. А доколкото разбирам, вие ми давате някаква дрога и аз просто *сънувам*! Всичко, което имам, само за... За една инжекция героин и купища красиви думи!

Томпкинс се усмихна уверено.

— Усещането няма качествата на халюцинация от наркотик. Нито пък на сън.

— Ако е *вярно*, защо да не мога да остана в света на моите желания? — попита Уейн.

— Работя по този въпрос — отвърна Томпкинс. — Затова таксата ми е толкова висока. За да мога да си набавям материали, да експериментирам. Опитвам се да открия начин да се направи прехвърлянето постоянно. Засега не съм успял да скъсам връвта, която свързва човека със собствената му Земя и го дърпа обратно към нея. Дори и великите мистици не са успели да скъсат тази връв. Изключение прави само смъртта. Но аз не губя надежда.

— Ако успеете, ще бъде велико — с уважение произнесе господин Уейн.

— Да, ще бъде! — извика Томпкинс с изненадваща страст. — Защото тогава ще превърна магазинчето си в спасителен изход! Тогава процесът ще бъде безплатен за всеки! Всеки ще отиде на Земята на своите мечти, Земята, която наистина му харесва. И ще изостави това проклето място на плъховете и червеите...

Томпкинс се прекъсна в средата на тирадата и стана ледено спокоен.

— Боя се, че изкарвам на показ своите предразсъдъци. Още не мога да предложа постоянно бягство от Земята. Поне не толкова, което да не е смъртоносно. Може би никога няма да успея. Засега мога да ви предложа само една ваканция, промяна, вкуса на един друг свят и поглед към собствените ви желания. Знаете таксата ми. Ако усещането не е било удовлетворително, ще ви я възстановя.

— Благодаря — искрено се зарадва господин Уейн. — Но има още нещо, за което ми говориха приятелите. За десетте години от живота ми.

— Това не може да се избегне — каза Томпкинс. — Нито може да бъде възстановено. Моят процес е едно ужасно натоварване на нервната система и затова продължителността на живота намалява. Това е една от причините така нареченото правителство да обяви процеса ми за незаконен.

— Но те не упражняват забраната твърде сурово — каза господин Уейн.

— Не. Официално процесът е забранен като вредна измама. Но чиновниците също са хора. И на тях им се иска да се махнат от тази Земя като на всеки друг.

— Цената и десет години от живота ми! — замислено произнесе господин Уейн и стисна здраво торбичката си. — За изпълнението на

тайните ми желания... Наистина май трябва да помисля още малко.

— Мисли — равнодушно каза Томпкинс.

По целия път за дома господин Уейн мисли за това. Когато влакът му стигна Порт Вашингтон, Лонг Айленд, той продължаваше да мисли. И докато караше колата си от гарата към къщи, още си мислеше за грубото старческо лице на Томпкинс и вероятните светове, както и за изпълнението на желанията.

Но когато влезе вкъщи, трябваше да престане да мисли за това. Джанет, съпругата му, искаше от него да поговори строго с прислужницата, която отново бе започнала да пие. Синът му, Томи, искаше да му помогне на яхтата, която трябваше да бъде пусната на вода утре. А малката му дъщеричка искаше да му разкаже за прекарания в детската градина ден.

Господин Уейн поговори учтиво, но твърдо с прислужницата. Помогна на Томи да покрие с боя дъното на яхтата и изслуша разказите на Пеги за приключенията ѝ в детската градина.

По-късно, когато децата си бяха легнали и той с Джанет останаха сами в хола, тя го попита дали не се е случило нещо.

— Нещо ли?

— Изглеждаш ми разтревожен — каза Джанет. — Да не си имал неприятен ден в службата?

— О, както обикновено...

Той нямаше намерение да казва на Джанет или на някой друг, че си е взел неплатен отпуск и е ходил при Томпкинс в шантавия му стар Магазин за светове. Нито пък щеше да говори за правото, което всеки човек би трябвало да има поне веднъж в живота да изпълни най-съкровените си желания. Джанет с нейния здрав разум никога не би го разбрала.

Следващите дни в службата бяха ужасно натоварени. Цялата Уолстрийт бе в лека паника заради събитията в Средния изток и в Азия и акциите реагираха по съответния начин. Господин Уейн се захвана за работа. Опита да не мисли за изпълнението на желанията с цената на всичко, което притежава и загубата на поне десет години от живота си. Това беше лудост! Старият Томпкинс трябва да беше ненормален!

В съботните и неделните дни той излизаше на плаване с яхтата на Томи. Старата яхта се държеше много добре и всъщност изобщо не пропускаше вода. Томи искаше нов набор от платна за надбягвания, но

господин Уейн твърдо му отказа. Може би догодина, ако пазарът се пооправи. Засега старите платна ще трябва да издържат.

Понякога нощем, когато децата вече спяха, двамата с Джанет излизаха да се поразходят с яхтата. Тогава заливът на Лонг Айлънд бе тих и хладен. Лодката им се плъзгаше покрай просветващите шамандури и се насочваше към бледата жълта луна.

— *Знам, че имаш нещо наум* — каза Джанет.

— *Моля те, мила!*

— *Има ли нещо, което криеш от мен?*

— *Няма!*

— *Сигурен ли си? Напълно ли си сигурен?*

— *Напълно.*

— *Тогава ме прегърни. Хубаво...*

И яхтата плаваше от само себе си известно време.

Желание и удовлетворение... Но есента дойде и яхтата трябваше да бъде зазимена. На борсата се възстанови известна стабилност, но пък Пеги се разболя от коклюш. Томи искаше да знае разликата между обикновените бомби, атомните, водородните, кобалтовите и всички останали видове бомби, за които се говореше в новините. Господин Уейн му обясни, колкото можеше по-добре. А пък прислужницата неочаквано напусна.

Тайните желания бяха хубаво нещо. Може би той *наистина* желаше да убие някого или да живее на някой остров в южните морета. Но трябваше да се съобразява с отговорностите си. Имаше две деца, които растяха и изискваха своето, а и съпругата му бе по-добра, отколкото заслужаваше.

Може би около Коледа...

Но през зимата в стаята за гости избухна пожар поради повреда в елинсталацията. Пожарникарите загасиха огъня без много щети и никой не беше ранен. Но това изхвърли всяка мисъл за Томпкинс от главата му за известно време. Първо трябваше да се поправи стаята, защото господин Уейн много се гордееше с красивата си стара къща.

Бизнесът продължаваше да е неспокоен и несигурен заради международното положение. Тези руснаци, онези араби, гърци, китайци... Уейн прекарваше дълги дни в службата си, а понякога даже

и вечери. Томи се разболя от заушка. Част от покрива трябваше да се подмени. А после стана време да се мисли за пускането на яхтата на вода през пролетта.

Бе минала година и той имаше твърде малко време да мисли за тайните си желания. Но може би догодина. А засега...

— Е? — попита Томпкинс. — Добре ли си?

— Да, доста — отговори господин Уейн. Той се надигна от стола и разтърка челото си.

— Искаш ли възстановяване? — попита Томпкинс.

— Не. Усещането бе достатъчно удовлетворително.

— Винаги е така — каза Томпкинс и смигна хитро на папагала си. — Е, какъв беше твоят?

— Един свят от близкото минало — отвърна господин Уейн.

— Повечето са такива. Откри ли тайното си желание? Убийство ли беше? Или остров в южните морета?

— Не ми се иска да споделям — отвърна учтиво, но твърдо господин Уейн.

— Повечето хора не желаят да споделят с мен — каза разочаровано Томпкинс. — Да пукна, ако знам защо.

— Защото... Мисля, че светът на тайните желания на човек е някак си свещен. Не се обиждай... Мислиш ли, че някога ще успееш да го направиш постоянен? Става дума за избрания от човека свят...

Възрастният мъж сви рамене.

— Опитвам се. Ако успея, сигурно ще чуеш. Всички ще разберат.

— Да, предполагам. — Господин Уейн развърза торбичката и извади съдържанието ѝ върху масата. В нея имаше чифт армейски обувки, нож, две макари медна жица и три малки консерви телешко варено.

Очите на Томпкинс светнаха за момент.

— Доста удовлетворително — каза той. — Благодаря ти.

— Довиждане — отговори господин Уейн. — *Аз ти благодаря.*

Господин Уейн напусна магазина и забърза към края на стената от сиви камъни. Зад нея, докдето поглед стигаше, лежаха равнини от кафяви, черни и сиви развалини. Тези полета се простираха във всички посоки до хоризонта и представляваха изкривените тела на градове,

разцепени останки от дървета и бяла пепел, която някога е била човешка плът и кости.

— Е — рече си господин Уейн. — Поне си го върнахме.

Тази година в миналото му бе струвала всичко, което бе притежавал, плюс десет години от живота му. Сън ли бе? Дори и така си заслужаваше! Но сега трябваше да забрави за Джанет и децата. С това бе свършено, освен ако Томпкинс не усъвършенстваше процеса си. Сега трябваше да мисли за оживяването си.

С помощта на ръчния си гайгеров брояч той откри една дезактивирана пъточка из развалините. Трябваше да се върне в убежището си преди да се стъмни, преди плъховете да са излезли. Ако не побързаше, щеше да изпусне и вечерната дажба картофи.

ОРЪЖИЕТО

Клонче ли изпука? Диксън погледна назад и помисли, че вижда някаква тъмна сянка да се крие под храстите. Той моментално замръзна с поглед назад към зеленостволите дървета. Цареше пълна, очаквателна тишина. Високо отгоре по въздушното течение се носеше един лешояд, който наблюдаваше огрения от слънцето пейзаж в очакване и надежда.

После Диксън чу тихо, нетърпеливо покашляне откъм храстите.

Сега вече беше сигурен, че го следят. Преди само го предполагаше. Но тези едри, полускрити сенки бяха истински. Не бяха го закачали по пътя му до сигналната станция, но го наблюдаваха, преценяваха. Сега вече бяха готови да опитат да направят нещо.

Той извади Оръжието от кобура, провери затворите, върна го в кобура и продължи пътя си.

Чу ново покашляне. Нещо търпеливо го следеше, вероятно изчаквайки, докато премине храстите и влезе в гората. Диксън се ухили на себе си.

Нищо не можеше да го засегне. Той притежаваше Оръжието.

Без него никога не би се решил да се отдалечи толкова от космическия си кораб. Човек не се разхожда току-така на чужди планети. Но Диксън можеше да си го позволи. До бедрото му се поклащаше Оръжието на оръжията. Абсолютната застраховка против всичко, което ходи, пълзи, лети или плува.

Това бе последната дума на револверите, последната дума в областта на личното оръжие.

То бе Оръжието.

Той отново погледна назад. Бяха три звяра, на по-малко от петдесет метра подире му. От това разстояние му приличаха на кучета или хиени. Те покашляха към него и се придвижваха бавно напред.

Той докосна Оръжието, но реши да не го използва веднага. Щеше да има достатъчно време, когато се приближеха повече.

Алфред Диксън беше нисък мъж с много широки гърди и рамене. Косата му бе светлоруса и имаше руси мустаци, които се извиваха нагоре в края си, като придаваха на загорялото му лице строго, жестоко изражение.

Естественото му обиталище бяха земните барове и кръчми. Там, облечен в омазана полувоенна униформа, той поръчваше питиета с висок, войнствен глас и пронизваше другите пияници с присвитите си стоманеносиви очи. Обичаше да обяснява на пияниците с малко предизвикателен тон разликата между игления „Сайкс“ и тримерния „Колт“, между марсианския рогат едлепер и венерианския ском, както и какво трябва да се прави, когато ранерански рогач те нападне в гъстия хрусталак и как да се отбие атаката на крилатите глитерфлители.

Някои хора смятаха Диксън за непоправим лъжец, но внимаваха да не го наричат така. Други мислеха, че той е добър човек, въпреки надутото му самомнение. Той е просто прекалено самоуверен, обясняваха те. Само смъртта или осакатяването биха поправили тази черта на характера му.

Диксън твърдо вярваше в личното оръжие. Според него завладяването на американския запад бе просто състезание между лъка и стрелата и Колт 44-и калибър. Африка? Копието против пушката. Марс? Тримерният „Колт“ против въртящия се нож. Водородните бомби разрушаваха градовете, но хората със своите оръжия завладяваха териториите. Защо да се търсят глупави икономически, философски или политически причини, когато всичко е толкова просто?

Той естествено имаше пълно доверие на Оръжието.

Като погледна назад, видя половин дузина подобни на кучета същества, които се бяха присъединили към първите три. Сега те вървяха, без да се крият с изплезени езици и бавно намаляваха разстоянието помежду им.

Диксън реши да изчака още малко. Шоковият ефект тогава щеше да бъде много по-голям.

Той бе вършил различни работи през живота си — изследовател, ловец, златотърсач, пътешественик по астероидите. Като че ли късметът го избягваше. Другите попадаха на изоставени градове, убиваха някой рядък звяр, намираха жила със скъпоценна руда. Той

приемаше съдбата си весело. Проклет лош късмет, но какво да се прави? Сега беше радист, който проверяваше автоматичните сигнални станции на дузина незаселени светове.

Но по-важното бе, че той провеждаше изпитанието на най-новото оръжие в действителни условия. Изобретателите му се надяваха че Оръжието ще се превърне в стандартно въоръжение. Диксън пък се надяваше, че той самият ще стане образец с тази си дейност.

Бе стигнал покрайнините на джунглата. Корабът му се намираше на около две мили напред на една малка полянка. Когато навлезе в гъстата саянка на гората, чу веселото крякане на дървесниците. Те бяха оцветени в оранжево и синьо и го наблюдаваха от върховете на дърветата.

Мястото определено бе от *африкански* тип, реши Диксън. Надяваше се да срещне някой голям звяр, да се снабди с един-два прилични трофея. Зад гърба му дивите кучета се бяха приближили на двадесетина метра. Те бяха сиви и кафяви на цвят, с размерите на териери и челюсти на хиени. Някои от тях се криеха из храстите и бързаха напред да го пресрещнат.

Време бе да им покаже Оръжието.

Диксън го извади от кобура. Оръжието бе с формата на пистолет и доста тежко. Не бе добре балансирано. Изобретателите бяха обещали да намалят теглото и да подобрят прицела в следващите модели. Но на Диксън то му харесваше и така. Той му се възхити за момент, после освободи предпазителя и включи устройството за единична стрелба.

Глутницата се приближаваше с покашляне и ръмжене. Диксън се прицели напосоки и стреля.

Оръжието избръмча съвсем тихо. Напред, на сто метра, цял сектор от гората просто изчезна.

Диксън бе стрелял с първия дезинтегратор.

От отвора на дулото, с диаметър по-малко от инч, лъчът се бе разширил до максимален диаметър от дванадесет фута. В гората се бе появила изрязана конична секция, на височина до кръста му и дълга сто метра. Вътре в нея не бе останало нищо. Дървета, насекоми, растения, храсти, диви кучета, пеперуди, всичко бе изчезнало.

Надвисналите в района на изстрела клони изглеждаха като отрязани с гигантски бръснач.

Диксън прецени, че е унищожил поне седем от дивите кучета. Седем животни с един изстрел, продължил половин секунда! Никакви проблеми от отклонения в траекторията, както с ракетните пистолети. Никаква нужда от презареждане, тъй като Оръжието имаше батерия за осемнадесет часа работа.

Идеалното оръжие!

Той се обърна и продължи пътя си, като прибра тежкото оръжие в кобура.

Беше тихо. Горските животни оценяваха новото събитие. След няколко мига те се съвзеха от изненадата. Сини и оранжеви дървесници заподскачаха по дърветата над него. Лешоядът се спусна по-ниско, а от далечината се приближиха още няколко чернокрили птици. А дивите кучета покашляха из храстите.

Още не бяха се предали. Диксън ги чуваше из гъсталака от двете си страни. Движеха се бързо и се криеха.

Той извади Оръжието, като се чудеше дали ще опитат пак да го нападнат.

Те опитаха.

Едно петнисто сиво куче се хвърли към него изпод храста. Оръжието избръмча. Кучето изчезна, както беше скочило във въздуха, а дърветата леко трепнаха, когато въздухът изпълни внезапно образувалия се вакуум.

Друго куче скочи и Диксън го унищожил, леко смръщил вежди. Тези животни не бяха чак толкова глупави. Тогава защо не можеха да научат този очевиден урок — че е невъзможно да се изправят срещу него и неговото Оръжие. Всички същества из галактиката бързо се бяха научили да се боят от въоръжения човек. Защо тези не можеха?

Без всякакво предупреждение три кучета се нахвърлиха от различни посоки. Диксън превключи на автоматична стрелба и ги свали като с коса. Вакуумът се изпълни с въздух, из който плуваха просветващи на слънцето пращинки.

Той се заслуша внимателно. Гората като да бе изпълнена с тихи звуци, подобни на покашляне. И други глутници идеха да се

присъединят към битката.

— Но защо не се научават?

И той изведнъж се досети. *„Не се научават — мислеше си той, — защото урокът е твърде незабележим!“*

Оръжието дезинтегрира тихо, бързо, чисто. Повечето от кучетата, които бе ударил, просто бяха изчезнали. Нямаше агонизиращ вой, ръмжене, скимтене.

И на всичкото отгоре нямаше и силен звук, който да ги стресне, мирис на барут, щракване от зареждането на нов куршум...

„Може би не са чак толкова умни, за да разберат, че това оръжие убива. Може би не си и представят какво става. Може би си мислят, че съм безпомощен“ — помисли си Диксън.

Той тръгна с по-бързи крачки из тъмната гора. Припомни си, че над него не е надвиснала опасност. Това, че те не разбираха, че Оръжието е смъртоносно, не омаловажаваше неговите възможности. И въпреки това той щеше да настоява да се сложи приспособление за шум в следващите модели. Няма да е трудно. И звукът ще дава повече увереност.

Сега и дървесниците станаха по-смели и се спуснаха с оголени зъби надолу почти на нивото на главата му. Вероятно са месоядни, реши Диксън. С включено за автоматична стрелба оръжие той отрязваше огромни части от горната част на дърветата.

Дървесниците побягнаха, като пискаха към него. Отгоре се посипаха листа и малки клонки. Дори и кучетата се изплашиха за момент и се отдръпнаха от падащите отломки.

Диксън се ухили в себе си в мига, преди да бъде повален. Един голям клон, отрязан от дървото, падна върху лявото му рамо.

Оръжието падна от ръката му на около три метра от него, все още включено за автоматична стрелба, като унищожаваше храстите на няколко метра.

Той се измъкна изпод клона и се наведе за оръжието. Обаче един дървесник вече бе стигнал до него.

Диксън се хвърли по лице на земята. Дървесникът с триумфален писък развъртя дезинтегратора около главата си. По земята изпопадаха гигантски дървета, прерязани от лъча. Въздухът потъмня от падащи клони и листа, земята бе прорязана като от окопи. Едно завъртане на дезинтегратора преряза дървото до Диксън и изрови земята само на

сантиметри от крака му. Той отскочи, но следващото завъртане едва не засегна главата му.

Беше загубил надежда. Но в този миг дървесникът изпита любопитство. С весел писък той завъртя Оръжието и се опита да погледне в дулото. Главата на животното изчезна без никакъв звук.

Диксън използва шанса си. Той се хвърли напред, прескочи един от окопите и хвана дезинтегратора, преди друг дървесник да се опита да си поиграе с него. Изключи автоматичната стрелба.

Няколко от кучетата се бяха върнали. Наблюдаваха го внимателно.

Диксън не смееше още да стреля. Ръцете му трепереха толкова силно, че съществуваше по-голям риск за самия него, отколкото за кучетата. Той се обърна и се запрепъва в посока на кораба.

Кучетата го последваха.

Диксън бързо възвърна спокойствието си. Той погледна блестящото Оръжие в ръката си. Сега изпитваше към него много по-силно уважение и доста страх. *Много* повече страх, отколкото изпитваха кучетата. Те явно не свързваха унищоженията в гората с дезинтегратора. Трябва да им се бе сторило нещо като внезапна силна буря.

Но бурята бе свършила. И отново бе настъпило време за лов.

Сега той вървеше из гъсти храсти, като стреляше напред, за да си разчисти пътя. Кучетата вървяха от двете му страни и не изоставаха. Той стреляше и в храстите и понякога улучваше някое от кучетата. Сега те вече наброяваха няколко дузини и се приближаваха към него.

„По дяволите — мислеше си Диксън. — Те не забелязват ли загубите си?“

После осъзна, че те може би не знаят да броят.

Той продължи да напредва. Вече не беше далеч от космическия кораб. На пътя му лежеше един голям пън. Той стъпи отгоре му.

Пънът оживя внезапно и яростно разтвори огромни челюсти точно под краката му.

Той стреля, без да гледа, държейки спусъка цели три секунди. Едва не засегна собствения си крак. Съществото изчезна. Диксън преглътна, залитна и се плъзна в дупката, която току-що бе издълбал.

Падна тежко и си изкълчи левия глезен. Кучетата заобиколиха ямата, като лаеха и ръмжаха към него.

„Спокойно — каза си Диксън“. Той очисти зверовете от ръба на ямата с два изстрела и опита да се измъкне.

Стените на ямата бяха твърде отвесни и гладки като стъкло.

Той опита отново и отново, като безсмислено хабеше силите си. После спря и се насили да помисли. Оръжието го бе вкарало в тази дупка и то трябваше да го измъкне от нея.

Този път той изряза наклонена рампа и мъчително се изкачи. Левият му глезен едва го удържаше. А болката в рамото беше още по-лоша. Онзи клон трябва да го е счупил, реши той. Използвайки един клон за патерица, Диксън закуцука нататък.

Кучетата нападаха на няколко пъти. Той ги унищожаваше, а оръжието натежаваше все повече в дясната му ръка. Лешоядите се спуснаха, за да се нахвърлят на прерязаните трупове. Диксън усещаше, че му причернява. Той се стегна. Не биваше да припада сега, когато кучетата го бяха заобиколили.

Корабът се виждаше. Той затича тежко и веднага падна. Няколко кучета се нахвърлиха отгоре му.

Той стреля и ги преряза на две, но отрязал и малко от ботуша си. Едва не си унищожил пръста. Изправи се мъчително и продължи.

„Страхотно оръжие — помисли той. — Опасно за всеки, включително и за този, който го притежава.“ Искаше му се изобретателят му да е отпред.

„Представи си само! Да измислиш оръжие без звук!“

Той стигна до кораба. Докато се занимаваше с ключалката, кучетата се нахвърлиха. Диксън унищожил двете най-близки и се вмъкнал вътре. Пред очите му причерня отново и почувства как му се повдига.

С последно усилие той затвори люка и седна. Най-последно — безопасност!

Тогава чу тихото покашляне.

Бе затворил едно от кучетата вътре заедно със себе си.

Ръката му бе твърде слаба, за да вдигне тежкото Оръжие, но той бавно го насочи.

За един ужасяващ миг Диксън помисли, че няма да може да дръпне спусъка. Кучето разтваряше челюсти над гърлото му. Но

рефлексът трябва да бе стегнал ръката му.

Кучето изквича веднъж и млъкна. Диксън припадна.

Когато дойде в съзнание, той лежа дълго, наслаждавайки се на великолепното чувство, че е жив. Щеше да си почине още няколко минути. После щеше да се махне оттук, далеч от чуждите планети, обратно в някой земен бар. Щеше да се напие до козирката. После щеше да намери този изобретател и да му нахлузи Оръжието на главата.

Само човек с мания за убийство би могъл да измисли оръжие, което не издава звук.

Но това щеше да стане по-късно. Точно сега изпитваше удоволствие, че е жив и лежи на слънце и се радва на...

На слънце ли? Вътре в космическия кораб?

Той седна. В краката му лежеше опашката и единия крак на кучето. Зад него се виждаше интересен зигзагообразен отвор в стената на космическия кораб. Беше широк около десетина сантиметра и дълъг около метър и нещо. През него влизаше слънчевата светлина.

Навън бяха седнали четири кучета и надничаха.

Докато е убивал последното куче, той бе разрязал космическия си кораб.

После видя и други цепнатини по кораба. Откъде пък се бяха появили те?

О, да, когато си проправяше път към кораба. Онези последни стотина метра. Някои от изстрелите трябва да са достигнали до кораба.

Той се изправи и огледа цепнатините. *Чиста работа*, помисли със спокойствието, което понякога е характерно за истерията. *Да, господине, наистина много чиста работа.*

Тук бяха и повредените кабели. Там се бе намирало радиото. Понататък бе успял да унищожи с един изстрел резервоарите си за кислород и вода. Добър изстрел! А тук... Да. Е, направил го е все пак. Един наистина добър изстрел бе прерязал горивните тръбопроводи. И всичкото гориво под силата на гравитацията бе изтекло и образувало езеро около кораба, което вече попиваше в почвата.

„Никак не е лошо за човек, който дори и не се е опитвал да го направи — помисли, полудявайки Диксън. — И с горелката не бих

могъл да го направя по-добре.“

Всъщност той изобщо не би могъл да го направи с горелката. Корпусите на космическите кораби бяха доста здрави. Но не чак толкова, че да устоят на доброто, старо, малко, сигурно, винаги улучващо Оръжие...

След една година, след като Диксън не бе се обадил, изпратиха кораб. Щяха да му осигурят прилично погребение, ако успееш да открият някакви останки и да върнат прототипа на дезинтегратора, ако го намереха.

Спасителният кораб кацна до космическия кораб на Диксън и екипажът с интерес огледа отворите и застиналия разтопен метал по цепнатините на корпуса.

— Някои типове не знаят как да се справят с оръжието — каза инженерът.

— Така е — потвърди главният пилот.

Те чуха звуци от удари откъм джунглата. Забързаха нататък и откриха, че Диксън изобщо не е мъртъв. Той си беше съвсем жив и пееше, докато работеше.

Беше си построил дървена барака и посадил наоколо й зеленчукова градина. Градината бе заобиколена с ограда. Диксън забиваше нов кол, тъй като един бе изгнил.

Един от мъжете завика:

— Ама ти си жив!

— Да, по дяволите — отвърна Диксън. — Малко ми беше трудничко преди да издигна оградата. Много са гадни тези кучета. Но аз ги научих на малко уважение.

Диксън се ухили и посочи един лък, който бе облегнат наблизко върху оградата. До него имаше колчан, пълен със стрели.

— Научиха се на уважение — продължи Диксън. — След като видяха няколко да се въргалат с колец между ребрата.

— Ами Оръжието... — запита главният пилот.

— А, Оръжието! — възкликна Диксън с весел, леко налудничав блясък в очите си. — Нямах да оживея, ако го нямаше него.

Той се захвана отново за работа. Забиваше кола на мястото му с тежкия плосък приклад на Оръжието.

СМЪРТИТЕ НА БЕН БАКСТЪР

Едуин Джеймс, главният програмист на Земята, се бе настанил на един трикрак стол пред Вероятностния компютър. Той беше дребен, сух мъж, невероятно грозен, нищожен в сравнение с огромния контролен панел, който се извисяваше на тридесет метра над него.

Постоянното бръмчене на машината и бавното преминаване на светлините по панела му даваше чувство за сигурност, което той знаеше, че е лъжливо, но въпреки това го успокояваше. Току-що бе започнал да задрямва, когато потокът на светлинките се промени.

Той се изпъна веднага и разтри лицето си. От един отвор на панела започна да се точи хартиена лента. Главният програмист я издърпа и прегледа. Той си кимна с горчивина и бързо излезе от стаята.

Петнадесет минути по-късно той влезе в залата за съвещания на Световния планов комитет. По негова заповед тук бяха събрани петимата представители на Федералните окръзи на Земята, които бяха седнали около дългата маса и го очакваха.

Тази година имаше нов член — Роджър Бийти от Америка. Той бе висок и ъгловат, а рошавата му кестенява коса бе започнала да оредява на темето. Изглеждаше работлив, честен и леко притеснен. Четеше книгата с указания и поемаше кратки и бързи глътки от кислородния си инхалатор.

Джеймс познаваше добре останалите членове. Лан II от Пан Азия, който изглеждаше все така дребен, сбръчкан и непроменен, както винаги, бе зает със сериозен разговор с едрия рус доктор Свег от Европа. Госпожица Чандрагор, красива и фина, играеше неизменната си игра на шах с Аюи от Океания.

Джеймс включи подаването на кислород в помещението и членовете с благодарност оставиха инхалаторите си.

— Извинете, че ви накарах да чакате — каза Джеймс и зае мястото си начело на масата. — Преди малко излезе текущото предсказание.

Той извади от джоба си бележник и го отвори.

— На предишното съвещание ние избрахме алтернативната вероятностна линия ЗБЗСС, която започва през 1832 година. Факторът, който избрахме, бе животът на Алберт Левински. В основната историческа линия Левински е загинал през 1935 година в автомобилна катастрофа. С прехвърлянето в алтернативна вероятностна линия ЗБЗСС Левински избегна тази катастрофа, доживя

до шестдесет и две годишна възраст и завърши работата си. Резултатът сега, в наше време, е откриването на Антарктика.

— А какви са страничните ефекти? — попита Джана Чандрагор.

— Те са разгледани в доклада, който ще ви бъде даден по-късно. Накратко обаче ЗБЗСС се приближава почти напълно до основната историческа линия. Всички важни събития си остават непроменени. Разбира се, имаше някои странични ефекти, които прогнозата не би могла да обхване изцяло. Те включват една експлозия на петролен кладенец в Патагония, една епидемия от грип в Канзас и увеличаване на смога над Мексико сити.

— Дадени ли са компенсации на всички засегнати страни? — поиска да знае Лан II.

— Да. А колонизацията на Антарктика вече започна.

Главният програмист разви хартиената лента, която бе взел от вероятностния компютър.

— Сега обаче се сблъскваме с една дилема. Както е предсказано, главната историческа линия води към неприятни усложнения. Но не съществуват подходящи алтернативни линии, към които да се прехвърлим!

Членовете зашепнаха помежду си.

— Позволете да ви обясня положението — каза Джеймс. Той отиде до стената и издърпа голяма карта. — Кризисната точка е на 12 април 1959 година, а проблемът ни се съсредоточава около една личност на име Бен Бакстър. Обстоятелствата са следните...

Събитията сами по себе си предизвикват алтернативни възможности, всяка от които създава свой собствен континуум в историята. В други пространствено-времеви светове Испания е загубила при Лепанто, Нормандия при Хастингс, Англия при Ватерло.

Ако предположим, че Испания е загубила при Лепанто...

Испания наистина загуби, ужасяващо. И непобедимата турска флота унищожил европейското корабоплаване в Средиземно море. Десет години по-късно една турска армада завзела Неапол и открил пътя за мавританската инвазия в Австрия...

В друго време и пространство е така...

Предположенията се превърнаха в забележителен факт след разработването на времевата селекция и разположение. През 2103 година Осуалд Мейнър и съдружниците му успяха да покажат теоретичната възможност за прехвърляне от основната историческа линия, наречена така за удобство, към алтернативни линии. Но все пак в определени граници.

Например би било невъзможно да се извърши прехвърляне в миналото, където Уилям Нормандски да е загубил битката при Хастингс. Развитието на света на основата на такова събитие би било твърде различно и чуждо във всяко отношение. Установено бе, че прехвърлянето е възможно само в близко прилепващи се линии.

Теоретичната възможност се превърна в практическа необходимост през 2213 година. В тази година компютърът „Скайс-Рабърн“ в Харвард предсказа пълната стерилизация на земната атмосфера поради натрупването на вторични радиоактивни отпадъци. Процесът бе необратим и неизбежен. И можеше да бъде предотвратен само в миналото, където бе започнало замърсяването.

Първото прехвърляне бе направено с новоразработения селектор на Адамс-Холт-Маартенс. Световният планов комитет избра линията, включваща ранната смърт на Василий Ученко (и поради това унищожаването на погрешната му теория за радиационното замърсяване). Една голяма част от последвалото замърсяване бе избегната, макар и с цената на седемдесет и три живота — наследници на Ученко, чиито роднини не можаха да бъдат открити след прехвърлянето.

След това вече нямаше връщане назад. Прехвърлянето по линиите стана толкова необходимо за света, колкото и предпазването от болести.

Но процесът си имаше ограничения. Щеше да настъпи време, когато нямаше да може да се използва нито една от алтернативните линии и когато всяко бъдеще щеше да бъде неприемливо.

Когато това станеше, Плановият комитет бе готов да използва по-директни начини за намеса.

— И това са последствията за нас — завърши Едуин Джеймс. — Това е резултатът, ако позволим да продължи основната историческа

линия.

— Това означава, че вие предвиждате сериозни нещастия за Земята — каза Лан II.

— За съжаление е така.

Програмистът си наля чаша вода и обърна страницата на бележника си.

— Основната ни точка е Бен Бакстър, който умира на 12 април 1959 година. Той трябва да живее поне още десет години, за да може дейността му да има желаните ефекти върху световните събития. През това време Бен Бакстър ще закупи националния парк „Йелоустон“ от държавата. Той ще продължи да го поддържа като парк, но ще отглежда дървета. Това предприятие ще бъде високо ефективно. Той ще закупи и други големи райони земя в Северна и Южна Америка. Наследниците на Бакстър ще станат крале на дърводобива през следващите двеста години и ще притежават огромни площи по целия свят. Благодарение на техните усилия в света ще пораснат огромни гори, които ще доживеят и до наши дни. Но ако Бакстър умре... — Джеймс направи изморен жест с ръка. — Със смъртта на Бакстър горите ще бъдат унищожени преди държавите в света да осъзнаят напълно опасностите. После идва времето на великата главня по растенията през трета година, която малкото останали гори няма да издържат. И накрая идва настоящето, с нарушения си естествен цикъл на възстановяване на съотношението въглероден двуокис — кислород поради унищожаването на дърветата, със забраната на всякакви уреди, използващи горивен процес, и необходимостта от инхалатори, за да можем да оживеем.

— Но ние започнахме ново залесяване — каза Аюи.

— Но ще минат стотици години, докато горите пораснат достатъчно, дори и с употребата на методите за принудителен растеж. А междуременно равновесието ще се нарушава още повече. Затова Бен Бакстър е от изключително значение за нас. В него е ключът за въздуха, който дишаме!

— Добре — намеси се доктор Свег. — Основната линия, където Бен Бакстър умира, е явно неизползваема. Но има алтернативни...

— Много — каза Джеймс. — Както обикновено, повечето от тях не могат да бъдат използвани. Като имаме предвид главната, ни

остават само три възможности. Но за съжаление всяка от тях завършва със смъртта на Бен Бакстър на 12 април 1959 година.

Програмистът избърса челото си.

— Ще бъда съвсем точен. *Бен Бакстър умира на 12 април 1959 година следобед, в резултат от бизнес среща с един човек на име Нед Брайн.*

Новият член Роджър Бийти се прокашля нервно.

— Това събитие и в трите вероятностни плоскости ли се случва?

— Да. Във всеки един от тях Брайн е причина за смъртта на Бакстър.

Доктор Свег се изправи тежко.

— Преди този случай Комитетът е избягвал всякаква директна намеса в съществуващите линии на вероятностите. Но тази ситуация изисква намеса.

Членовете на Комитета кимнаха в съгласие.

— Нека се заемем със случаите — каза Аюи. — Може ли този Нед Брайн да бъде изхвърлен заради доброто на Земята?

— Не — отвърна програмистът. — Самият Брайн играе жизнено важна роля в нашето бъдеще. Той има възможност да получи близо сто квадратни мили гори. На него му е необходима помощта на Бакстър, за да ги закупи. Но ако Брайн може да бъде отклонен от тази среща с Бакстър...

— Как? — попита Бийти.

— Измислете сами начин — предложи Джеймс. — Със заплахи, убеждение, подкуп, отвличане... Всеки друг начин, с изключение на убийството. Имаме три свята, в които да работим. Ако успеем да задържим Брайн само в един от тях, нашият проблем ще бъде разрешен.

— А как най-добре да го постигнем? — попита Аюи.

— Ще опитаме различни начини. Във всеки вероятен свят — различен — каза госпожица Чандрагор. — По такъв начин шансовете ни ще се увеличат. Лично ние ли трябва да отидем?

— Ние сме най-подходящи за тази работа — потвърди Едуин Джеймс. — Ние познаваме факторите, за които става дума. И всеки от нас има импровизаторски умения, което е единственото необходимо за тази работа. Всяка група ще бъде оставена сама на себе си. Няма начин

да сравняваме напредъка си в течение на времето по успоредните времеви линии.

— Тогава всяка група ще трябва да действа с презумпцията, че останалите не са успели — каза доктор Свег.

— Вероятно с основание — мрачно отвърна Джеймс. — Нека сега да организираме групите си и да изберем методите си на действие.

I.

Сутринта на 12 април 1959 година Нед Брайн се събуди, изми се и се облече. В 1,30 часа този следобед му предстоеше среща с Бен Бакстър, президент на „Бакстър индъстрийз“. Цялото бъдеще на Брайн зависеше от резултатите от тази среща. Ако успееше да получи подкрепата на гигантските предприятия на Бакстър, и то при подходящи условия...

Брайн беше висок, тъмен, красив мъж на тридесет и шест години. Във внимателно спокойните му очи проблясваше намек за фанатична гордост, а здраво стиснатите му устни наемкваха за прикрито неразумно упорство. Движенията му имаха контролираната сила на човек, който непрекъснато се наблюдава и самооценява.

Беше готов за излизане. Той взе под мишница бастунчето си и пъкна в джоба на самото си книжката „Американската аристокрация“ от Съмърсет. Никога не се движеше без този незаменим справочник.

Накрая той постави на ревера си украсението, изобразяващо слънце, което показваше ранга му. Брайн беше шамбелан втори клас и се гордееше с този факт. Някои хора го смятаха твърде млад за толкова високопоставена длъжност. Но трябваше да се съгласят, че Брайн се справяше с прерогативите и изискванията на службата си с достойнство, доста впечатляващо за годините му.

Той заключи апартамента си и се запъти към асансьора. Там чакаше малка тълпа, състояща се предимно от обикновени хора но имаше и двама флигел-адютанти. Всички му сториха път, когато дойде асансьорът.

— Приятен ден, шамбелан Брайн — каза операторът, когато асансьорът тръгна надолу.

Брайн наклони с няколко сантиметра главата си в обикновения отговор, който даваше на обикновен човек. Бе дълбоко замислен за Бен Бакстър. Но с крайчеца на окото си забеляза един от пътуващите с асансьора — висок, здрав мъж, със златистокафяви полинезийски черти и дръпнати тъмни очи. Брайн се зачуди какво ли прави такъв

човек в жилищната му сграда. Той познаваше останалите наематели, макар че по-ниското им обществено положение ги правеше незначителни, за да ги поздравява.

Асансьорът пристигна във фоайето и Брайн забрави за полинезиеца. Днес имаше да мисли за други неща. Имаше известни проблеми, свързани с Бен Бакстър, проблеми, които се надяваше да разреши преди срещата. Той излезе навън в неприветливата сива априлска сутрин и реши да отиде до кафенето „Принц Чарлз“, за да закуси.

Беше 10,25 часа, сутринта.

— Как ти се струва? — попита Аюи.

— Изглежда умен чешит — отвърна Роджър Бийти. Той вдъхна дълбоко и се наслади на свежия въздух. Беше приятен лукс да диша колкото си иска кислород. По негово време дори и най-богатите изключваха кислородните си резервоари нощем.

Те вървяха на половин пресечка зад Брайн. Дори и в сутрешната бльсканица в Ню Йорк високата наперена фигура на Брайн не можеше да остане незабелязана.

— Той те забеляза в асансьора — каза Бийти.

— Знам — ухили се Аюи. — Нека има от какво да се тревожи.

— Не ми прилича на тип, който да се тревожи — отвърна Бийти.
— Искаше ми се да имахме повече време.

— Това беше най-близкото време до събитието, което можехме да използваме — повдигна рамене Аюи. — Иначе трябваше да се появим преди единадесет години. И пак трябваше да чакаме досега, за да се намесим директно.

— Поне тогава щяхме да знаем нещо за Брайн. Не ми изглежда на човек, който се плаши лесно.

— Така е — съгласи се Аюи. — Но нали избрахме този начин на действие.

Те продължиха да го следят, забелязвайки, че тълпата се разделяше, за да направи път на Брайн, който се движеше направо, без да поглежда встрани. Тогава се случи...

Брайн, който се бе замислил, се сблъска с един пълен, червендалест мъж, който носеше на ревера си заслепяващо

пурпурносребърен медальон на Кръстоносец първа степен.

— Не виждаш ли къде ходиш, глупако? — изръмжа кръстоносецът.

Брайн забеляза ранга на мъжа, въздъхна и промълви:

— Извинете, сър.

Но кръстоносецът не можеше да бъде успокоен толкова лесно.

— Да не ти е станало навик да се блъскаш в по-висшестоящите, господинчо?

— Не — отвърна с почервеняло лице Брайн, който се мъчеше да овладее яростта си. Наоколо се бе събрала да гледа тълпа обикновени хора. Те заобиколиха блестящо облечените мъже и се хилеха и подбутваха.

— Тогава гледай къде ходиш! — изръмжа дебелият кръстоносец. — Не се мотай по улиците като сомнамбул, за да не се налага да те уча на добро държание!

— Господине, ако чувствате нужда да ме научите, аз с удоволствие ще се срещна с вас на място и във време, избрани от вас, и с оръжие, каквото предпочитате — отговори съвсем тихо Брайн.

— Аз? Да се срещам с *теб*? — като че невярващ на ушите си попита кръстоносецът.

— Моят ранг го позволява, сър.

— Твоят ранг? Та ти си с поне пет степени под мен, простак такъв! Хайде стига, че да не се наложи да изпратя слугите си, които те превъзхождат, за да те научат на добри маниери. Ще запомня лицето ти, млади човече. А сега ми се махай от очите!

Като каза това, кръстоносецът го бутна и отмина.

— Страхливец! — изръмжа Брайн с почервеняло лице. Но го каза тихо и обикновените хора забелязаха това. Брайн се обърна към тях и ръцете му стиснаха бастуна. Тълпата, весело ухилена, бързичко се разпръсна.

— Тук дуелите разрешени ли са? — попита Бийти.

Аюи кимна.

— Имало е законен прецедент през 1804 година, когато Александър Хамелтон убил Аарон Бур на дуел.

— Май е по-добре да се захващаме за работа — каза Бийти. — Но ми се иска да имахме по-добро оборудване.

— Взехме всичко, което можахме. Хайде, да си вършим работата.

В кафенето „Принц Чарлз“ Брайн седна на една маса в дъното на салона. Ръцете му трепереха и той ги удържаше с усилие на волята. Дяволите да го вземат този кръстоносец първа степен! Тъп, самомнителен простак! Но дали би приел дуела? Не, разбира се, че не. Затова се скри зад привилегиите на положението си.

В Брайн се надигаше черна, зловеща ярост. Трябваше да го убие тоя! По дяволите обстоятелствата! По дяволите всичко! Никой не можеше да се държи с него по този начин...

Стига, каза си той. Нищо не можеше да се направи. Сега трябваше да мисли за Бен Бакстър и срещата с него, от която зависеше всичко. Той погледна часовника си и установи, че е почти единадесет часа. След два часа и половина той ще бъде в кабинета на Бакстър и...

— Поръчката ви, господине? — попита го сервитьорът.

— Горещ шоколад, препечена филийка и яйца на очи.

— Пържени картофи?

— Ако исках, щях да ти кажа! — развика се Брайн.

— Да, господине, извинете, господине — преглътна преbledнял келнерът и побърза да се отдалечи.

„Ето — помисли си Брайн. — Стигнах до такова падение, че да се карам на обикновени. Контрол... Трябва да се контролирам.“

— *Нед Брайн!*

Брайн се стресна и се огледа. Ясно чу, че някой прошепна името му. Но на шест метра наоколо му нямаше никой.

— *Брайн!*

— Какво става? — прошепна, без да иска Брайн. — Кой говори?

— *Ти си нервен, Брайн, губиш контрол над себе си. Трябва ти почивка, отпуск, промяна.*

Брайн направо побеля под загорялата си кожа и огледа цялото кафене. Беше почти празно. Близо до вратата имаше три възрастни дами. Зад тях се виждаха двама мъже, които разговаряха задълбочено.

— *Иди си у дома, Брайн, и си почини. Освободи си малко време, докато още можеш.*

— Но аз имам важна среща — каза с треперещ глас Брайн.

— *Значи бизнесът ти е по-важен от здравето?* — заяви подигравателна гласът.

— Кой говори с мен?

— *Какво те кара да мислиш, че някой говори с теб?* — попита иронично гласът.

— Значи си говоря сам?

— *Би трябвало да знаеш.*

— Яйцата ви, господине — каза келнерът.

— Какво? — изръмжа Брайн.

Келнерът бързо отстъпи и разплиска горещия шоколад в чинийката.

— Господине? — попита той.

— Не ми се моткай така наоколо, идиот такъв.

Келнерът изгледа недоверчиво Брайн, остави храната и изчезна. Брайн погледна подозрително подире му.

— *Ти не си в състояние да се срещаш с никого* — каза му гласът.

— *Иди си вкъщи, легни си, вземи хапче, лекувай се!*

— Но какво става? Защо?

— *Защото разумът ти е в опасност! Този външен глас е последното му усилие да възстанови стабилността си. Не можеш да си позволиш да не обърнеш внимание на това предупреждение, Брайн!*

— Не може да бъде — запротестира Брайн. — Аз съм нормален.

Аз...

— Извинете, господине — каза един глас до него.

Брайн се извъртя, готов да накаже поредното нарушение на самотата си. Видя синята униформа на един полицай, който се бе надвесил над него. Мъжът носеше бели еполети на Благороден лейтенант.

Брайн въздъхна тежко.

— Какво има, офицер? — попита той.

— Сър, келнерът и управителят ми казаха, че си говорите сам и се държите заплашително.

— Глупости — изсъска Брайн.

— *Вярно е! Вярно е! Ти подлудяваш!* — изписка гласът в главата му.

Брайн погледна квадратната грамада на полицаия. Той сигурно е чул гласа! Но явно Благородният лейтенант не беше го чул, защото продължаваше да гледа мрачно към него.

— Не е вярно — каза Брайн, сигурен, че неговите думи ще бъдат приети за истина срещу тези на обикновените хора.

— Аз лично ви чух — каза Благородният лейтенант.

— Е, господине, щом казвате — заговори Брайн, подбирайки внимателно думите си. — Аз просто...

— *Кажу му да върви по дяволите, Брайн!* — изписка гласът в главата му. — *Кой е той, че да те разпитва? Изобщо може ли някой да се съмнява в теб? Удари го! Простри го! Убий го! Унищожу го!*

— Напълно вярно е, че си говорех сам, офицер — каза Брайн, като с усилие преодоля бариерата на гласа в главата си. — Аз често мисля на глас. Това ми помага да организирам по-добре мислите си.

— Но вие се държахте зле, без да бъдете предизвикан, господине — отвърна с леко кимване лейтенантът.

— Без предизвикателство ли? Питам ви аз, господине, студентите яйца не са ли предизвикателство? Прегорената филия и разлятият шоколад не са ли предизвикателство?

— Но яйцата бяха горещи... — опита да се защити сервитьорът.

— Не бяха и точка. И нямам намерение да седя тук и да споря за неоспорими факти с един обикновен.

— Прав сте — закъма утвърдително този път Благородният лейтенант. — Но мога ли да ви помоля да укротите някак яда си, макар и напълно правомерен. Не може да се очаква твърде много от обикновените, нали?

— Знам — съгласи се Брайн. — Между другото, пурпурните кантове на еполетите ви, господине, не показват ли нещо общо с О'Донъл от ложата Муз?

— Той ми е трети братовчед по майчина линия — каза Благородният лейтенант, който сега се загледа внимателно в слънчевия медальон на Брайн. — Синът ми влезе в подготвителния клас на училището за шамбелани. Високо момче на име Калахан.

— Ще запомня името — обеща Брайн.

— Яйцата бяха горещи! — настоя сервитьорът.

— Не противоречи на този джентълмен — заповяда офицерът. — Това може да ти донесе сериозни неприятности. Приятен ден, господине. — Благородният лейтенант козирува и си тръгна.

— Хитър приятел — с горчивина изрече Аюи и прибра малкото микрофонче в джоба си. — За миг си бях помислил, че сме успели.

— Щяхме, ако бе имал някакви подозрения по отношение на здравето си. Е, сега да опитаме нещо по-директно. Взе ли нещата?

Аюи измъкна два ръчни бокса от джоба си и подаде единия на Бийти.

— Гледай да не го загубиш — каза той. — Трябва после да ги върнем в музея на примитивизма.

— Добре. Слага се на ръката, нали? О, да, ясно.

Те платиха и побързаха да излязат.

Брайн реши да се разходи към пристанището, за да успокои нервите си. Видът на големите кораби, пристанали спокойно в доковете си, винаги го успокояваше. Той тръгна уверено, опитвайки се да разбере какво му се бе случило.

Тези гласове в главата му...

Наистина ли губеше разума си? Един чичо от страна на майка му бе прекарал последните си години в лудница. Необратима меланхолия. Дали няма някой експлозивен фактор, който да се развива тайно и в него?

Той спря и погледна носа на един огромен кораб. „Тезей“.

Накъде ли отива? Може би в Италия. Той помисли за синьо небе, блестящо слънце, вино и почивка. Тези неща никога няма да му принадлежат. Работа, непрекъснатата работа. Това беше животът, който бе избрал. Дори и ако това означаваше да загуби ума си, той щеше да продължи да работи под стоманеносивото небе на Ню Йорк.

Но защо, запита се. Та той бе сравнително богат. Работата му можеше да се погрижи сама за себе си. Какво можеше да го спре, ако пожелаеше да се качи на този кораб, да изостави всичко, да прекара една година на слънце?

Когато осъзна, че *нищо* не го спира, той се изпълни с радост. Зависеше единствено от себе си. Беше упорит, силен мъж. Ако имаше сили да успее в бизнеса, имаше ги и за да го изостави, да зареже всичко и да се махне.

— По дяволите Бакстър! — каза си той.

Разумът му беше по-важен от всичко. Той *ще* се качи на този кораб веднага, ще изпрати телеграма на съдружниците си от морето, ще им каже...

Двама мъже вървяха към него по пустата улица. Той позна единия по златистокафявите полинезийски черти.

— Господин Брайн? — попита другият, строен мъж с рошава кестенява коса.

— Да? — каза Брайн.

Полинезиецът без предупреждение го обгърна с ръце, а другият се нахвърли върху му с юмрук, който просветна в златисто!

Напрегнатите нерви на Брайн реагираха веднага. По време на Втория световен кръстоносен поход той бе Неукротим рицар. Сега, години по-късно, всичките му условни рефлексии бяха запазени. Той избегна удара на буйнокосия и удари с лакът в стомаха полинезиеца. Мъжът изстена и хватката му се отпусна за миг. Брайн се освободи.

Той удари полинезиеца с опакото на ръката си в нервния възел на врата. Човекът падна, като се мъчеше да си поеме дъх. В същото време буйнокосият се нахвърли върху него и го заудря с обвития си в месинг юмрук.

Брайн се отдръпна, но не успя напълно, получи силен удар в слънчевото сплитане и остана без дъх. Периферното му зрение потъмня. Получи нов удар и падна, като едва не загуби съзнание. Но врагът му допусна грешка.

Буйнокосият се опита да го довърши с ритник, но не знаеше да рит. Брайн го хвана за крака и дръпна. Загубил равновесие, мъжът падна върху паважа и удари главата си.

Брайн се изправи залитайки и задъхан. Полинезиецът се бе прострял на пътя със зачервено лице и правеше немощни движения като за плуване с ръце и крака. Другият мъж лежеше неподвижно и от косата му бавно се точеше струйка кръв.

Би трябвало да докладва за този инцидент в полицията, помисли Брайн. Но ако бе убил буйнокосия? Ще бъде обвинен най-малкото в убийство. Пък и Благородният лейтенант ще докладва предишното му особено държание.

Той се огледа. Никой не бе видял инцидента. Най-добре беше просто да се махне. Нека нападателите му да докладват, ако искат.

Сега нещата започнаха да си идват по местата. Тези мъже трябва да са били наети от някой от многото му съперници в бизнеса, които също се опитваха да се съюзят с Бен Бакстър. Даже и гласът в главата му трябва да беше някакъв хитър номер.

Е, нека се опитат да го спрат! Все още задъхан, той тръгна към офиса на Бен Бакстър.

Сега всичките мисли за пътуване до Италия бяха забравени.

— Добре ли си? — попита един глас някъде отгоре.

Бийти бавно дойде в съзнание. За една кратка тревожна секунда той помисли, че му е счупен черепът. Но като го пипна леко, реши че все още е цял.

— С какво ме удари той? — попита.

— Мисля, че сам се удари в паважа — каза Аюи. — Извинявай, че не можах да ти помогна. Той ме отстрани преди това.

Бийти седна и хвана главата си с ръце. Болеше го силно.

— Какъв бияч!

— Подценихме го — каза Аюи. — Той трябва да е обучаван някъде. Мислиш ли, че ще можеш да ходиш?

— Мисля — отвърна Бийти и позволи на Аюи да му помогне да се изправи. — Колко е часът?

— Близо един. Срещата му е в един и тридесет. Може би ще можем да го спрем пред кабинета на Бакстър.

След пет минути те хванаха такси, което да ги закара бързо до сградата на Бакстър.

Администраторката бе млада и красива и зяпна, когато влязоха. Те бяха успели да почистят малко дрехите си в таксито, но изглеждаха доста зле. Бийти имаше някаква импровизирана превръзка на главата си, а лицето на Аюи зеленееше.

— Какво искате? — попита администраторката.

— Мисля, че господин Бакстър има среща с господин Брайн в един и тридесет — каза Аюи с най-служебния глас, който успя да измъдри.

— Да...

Часовникът на стената показваше един часа и седемнадесет минути.

— Ние трябва да видим господин Брайн преди да влезе — продължи Аюи. — Много е спешно. Така че, ако нямате нищо против, ние ще го почакаме тук.

— Можете да чакате — отговори момичето. — Но господин Брайн вече влезе.

— Но часът още не е един и половина!

— Господин Брайн дойде по-рано и господин Бакстър реши да го приеме веднага.

— Трябва да говоря с него — каза Аюи.

— Заповядано ми е да не ги безпокоя — отвърна изплашено момичето и пръстът му се насочи към един бутон върху бюрото.

Аюи знаеше, че с този бутон тя вероятно ще повика помощ. Човек като Бакстър сигурно има охрана по всяко време. Срещата вече се провеждаше и той не посмя да я прекъсне. Може би предишните му действия все пак бяха променили течението на събитията. Имаше известна вероятност. Брайн, който се намираще в този кабинет, беше различен човек. Човек, разтревожен от приключенията, които бе преживял сутринта.

— Добре — каза Аюи на администраторката. — Ние просто ще останем тук и ще изчакаме.

Бен Бакстър бе нисък, здрав мъж с широки гърди. Бе напълно плешив и очите му зад златното пенсне бяха безизразни. Костюмът му беше строг и на ревера му блестеше перлено-рубинената емблема на Камарата на лордовете на Уол стрийт.

Брайн бе говорил вече половин час, бе разпръснал документите по бюрото на Бакстър, споменавал цифри и тенденции, предсказвал бъдещи действия. Сега се потеше от нетърпение, чакайки Бакстър да каже думата си.

— Хммм — промълви Бакстър.

Брайн чакаше. Слепоочията му пулсираха от постоянна, тъпа болка и стомахът му се бе свил на възел. Бяха минали години, откакто бе влизал яростен в битка. Сега бе отвикнал. Надяваше се, че ще успее да се контролира, докато завърши срещата.

— Условието, които предлагате — каза Бакстър, — са просто абсурдни.

— Господине?

— Казах абсурдни, господин Брайн. Вие може би не чувате добре?

— Чувам — каза Брайн.

— Чудесно. Тези условия, които предлагате, могат да бъдат добри между две фирми с еднакви капитали. Но при нас случаят е съвсем друг, господин Брайн. И се предполага, че компания като вашата не може да предлага подобни условия на „Бакстър Ентърпрайзис“.

Очите на Брайн потъмняха. Той бе чувал, че Бакстър обижда хората. То не бе нещо лично, напомни си той. Просто бизнес маневра, която той самият често използва. Трябваше да го приеме точно така.

— Позволете да ви припомня ключовото значение на гората, която ми предлагат. С достатъчна капитализация, ние можем да увеличим многократно печалбите, да не говорим за...

— Надежди, мечти, обещания — въздъхна Бакстър. — Може би все пак имате нещо реално? Засега обаче не виждам такова нещо.

„Това е бизнес — напомни си Брайн. — Той иска да ме подкрепи... Сигурен съм. Очаквах, че ще намали цената при пазарлъка. Естествено е. Той просто иска да промени условията в своя полза. Това не е лично отношение...“

Но на Брайн му се бяха случили твърде много неща в един и същи ден. Червендалестият кръстоносец, гласът в ресторанта краткотрайната му мечта за свобода, боят с двамата мъже... Той разбра, че няма да може да понесе нещо повече.

— Предлагам ви, господин Брайн, да направите една по-скромна оферта — каза Бакстър. — Съобразена със скромното състояние на вашата фирма.

„Той ме изпитва“ — помисли Брайн. Но това му дойде вече в повече. Той беше не по-малко благороден по рождение от Бакстър. Как си позволяваше този човек да се отнася така с него?

— Господине — каза той със стиснати устни. — Аз си направих изводите.

— Какво? — попита Бакстър и на Брайн му се стори, че вижда в очите му насмешка. — Какви изводи сте си направили?

— От вашите твърдения, господине, и начина, по който ги изрекохте. Предлагам ви да се извините.

Брайн се бе изправил и чакаше. Главата вече го болеше направо нечовешки и стомахът му отказваше да се отпусне.

— Не виждам за какво трябва да се извинявам, господине — отговори му Бакстър. — И не виждам защо трябва да работя с човек, който не може да сдържа нервите си при един обикновен служебен разговор.

„Той е прав — помисли Брайн. — Аз би трябвало да му се извиня.“ Но не можеше да се спре.

— Предупреждавам ви, че трябва да ми се извините, господине! — отчаяно произнесе той.

— Вижте, не можем да работим по този начин — каза Бакстър. — Честно казано, господин Брайн, всъщност се надявах, че ще работя с вас. Ще се опитам да говоря спокойно, ако и вие се опитате да се държите по подходящ начин. Препоръчвам ви да оттеглите искането си за извинение и да продължим нататък.

— Не мога! — възкликна Брайн, който всъщност страстно желаше да би могъл.

Бакстър изправи ниското си мощно тяло. Той излезе иззад бюрото с потъмняло от ярост лице.

— Тогава се махай отук, нахално младо псе! Махай се, за да не ми се наложи да те изхвърля, глупак такъв! Махай се!

Брайн, който наистина искаше да може да се извини, си спомни червендалестия кръстоносец и двамата си нападатели. Нещо в него се скъса. Той замахна с цялата сила и тежест на тялото си.

Юмрукът му удари Бакстър във врата и го накара да се строполи върху бюрото. Бакстър се удари и падна на пода с безсмислен поглед.

— Съжалявам! — извика Брайн. — Извинявам се! Извинявам се! Той коленичи до Бакстър.

— Добре ли сте, господине? Наистина съжалявам. Извинете ме...

С част от ума си, разсъждаваща съвсем хладнокръвно, той разбра, че се намира в неразрешима ситуация. Желанието му за действие бе точно толкова силно, колкото и желанието да се извини. И той бе разрешил дилемата, като бе извършил почти едновременно и

двете неща по обикновения двойствен начин. Бе ударил, а *след това* се бе извинил.

— Господин Бакстър? — извика отново той.

Лицето на Бен Бакстър се бе отпуснало и от крайчеца на устните му се проточи капка кръв. После Брайн забеляза, че главата на Бакстър е извърната по особен начин спрямо тялото му.

— О... — изпъшка Брайн.

Бе служил три години в ордена на Неукротимите рицари. И това не бе първият пречупен врат, който виждаше.

II.

Сутринта на 12 април 1959 година Нед Брайн се събуди, изми се и се облече. В 1,30 часа този следобед му предстоеше среща с Бен Бакстър, президент на „Бакстър индъстрийз“. Цялото бъдеще на Брайн зависеше от резултатите от тази среща. Ако успееше да получи подкрепата на гигантските предприятия на Бакстър, и то при подходящи условия...

Брайн беше висок, тъмен, красив мъж на тридесет и шест години. Във внимателно спокойните му очи проблясваше намек за дълбока благост, а чувствителните му устни намекваха за неотменна благочестивост. Движенията му имаха свободната грация на човек, който добре познава своята същност.

Беше почти готов за излизане. Той взе под мишница молитвената си палка и пъкна в джоба си книжката „Пътеводител в добротата“ от Норстед. Никога не се движеше без този незаменим справочник.

Накрая той постави на ревера си украсението, изобразяващо сребърна луна, което показваше ранга му. Брайн беше въздържател втори клас на западната будистка конгрегация и си позволяваше да показва внимателно прикрита гордост от този факт. Някои хора го смятаха твърде млад за задълженията на проповедник. Но трябваше да се съгласят, че Брайн носеше прерогативите и изискванията на службата си с достойнство, доста впечатляващо за годините му.

Той заключи апартамента си и се запъти към асансьора. Там чакаше малка тълпа, състояща се предимно от западни будисти, но имаше също и двама ламаисти. Всички му сториха път, когато дойде асансьорът.

— Приятен ден, братко Брайн — каза операторът, когато асансьорът тръгна надолу.

Брайн наклони с няколко сантиметра главата си в обикновения скромнен отговор към член на паството. Бе дълбоко замислен за Бен Бакстър. Но с крайчеца на окото си забеляза една от пътуващите с асансьора — стройна, красива, чернокоса жена с продълговато

златисто лице. Индийка, помисли си Брайн, и се зачуди какво ли прави такава жена в жилищната му сграда. Той познаваше останалите наематели, макар че не бе толкова нескромен, че да го показва.

Асансьорът пристигна във фоайето и Брайн забрави за индийката. Днес имаше да мисли за други неща. Имаше известни проблеми, свързани с Бен Бакстър, проблеми, които се надяваше да разреши преди срещата. Той излезе навън в неприветливата сива априлска утрин и реши да отиде до кафенето „Златният лотос“, за да закуси.

Беше 10,25 часа, сутринта.

— Бих могла да остана тук завинаги и да дишам този въздух — каза Джана Чандрагор.

Лан II се усмихна леко.

— Може би ще можем да го дишаме и в наше време. Как ти се вижда той?

— Самодоволен и самонадеян — каза тя. Те вървяха на половин пресечка подир Брайн. Нямаше начин да изпуснат от поглед високата и стройна фигура на Брайн дори и по претъпканите сутрин нюйоркски улици.

— Той определено те *изгледа* в асансьора — каза Лан II.

— Знам — усмихна се тя. — Той е доста красив, не мислиш ли?

Лан II повдигна вежди, но не каза нищо. Те продължиха да го следят, забелязвайки, че тълпата се разделяше от уважение към ранга на Брайн. Тогава се случи.

Брайн вървеше замислен и се блъсна в един пълен, червендалест мъж, който бе облечен в жълтата роба на западнобудистки свещеник.

— Моите извинения, че наруших медитацията ти, млади братко — каза свещеникът.

— Грешката бе изцяло моя, отче — отвърна Брайн. — Защото е писано: „Младите трябва да знаят пътя си.“

Свещеникът поклати глава.

— В младостта почива мечтата за бъдещето — каза той. — А старостта трябва да ѝ отстъпи.

— Старостта ни води и насочва по Пътя — възпротиви се леко, но настоятелно Брайн. — Писанието го казва съвсем ясно.

— Ако приемаш старостта — отвърна с леко стиснати устни свещеникът, — тогава приеми и това, на което тя те учи: младостта трябва да върви напред! Ако обичаш, недей да ми противоречиш, скъпи братко.

С внимателно прикрити очи Брайн се поклони дълбоко. Свещеникът му се поклони в отговор и всеки от двамата продължи по пътя си.

Брайн тръгна по-бързо, стиснал в ръка молитвената палка. Свещеникът бе постъпил точно като такъв. Бе използвал възрастта си в подкрепа на аргументите си в полза на младостта. В западния будизъм имаше някои странни противоречия, но в момента те не интересуваха Брайн.

Той влезе в кафенето „Златният лотос“ и седна на една маса в дъното. Погали с пръст сложната резба на молитвената палка и усети как ядът го напуска. Почти веднага възстанови онова спокойно и ненарушимо единство на разум и чувства, толкова жизненоважно за Добротата.

Сега бе време да си помисли за Бен Бакстър. Все пак човек трябваше да изпълнява и временните си задължения със същото упорство, както и религиозните. Когато погледна часовника си, видя, че е почти единадесет. След два часа и половина той щеше да бъде в кабинета на Бакстър и...

— Поръчката ви, господине? — попита го един сервитьор.

— Чаша вода и малко сушена риба, ако обичате — каза Брайн.

— Пържени картофи?

— Днес е Визия. Не е разрешено — прошепна тихо Брайн.

Сервитьорът пребледня, преглътна и каза:

— Да, господине, извинете. — Той побърза да се отдалечи.

Не биваше да го карам да се чувства смешен, помисли си Брайн. Просто трябваше да откажа картофите. Дали да не му се извиня?

Той реши, че така ще го притесни още повече. Затова Брайн решително прогони тази мисъл от ума си и се съсредоточи върху Бен Бакстър. С помощта на Бакстър за предложената на Брайн гора и с неговите възможности нямаше начин...

Той изведнъж усети, че на съседната маса става нещо. Обърна се и видя жената със златистото лице, която плачеше горчиво, скрила лице в малка дантелена кърпичка. Беше същата, която бе видял по-

рано в жилищния си блок. До нея седеше един дребен възрастен мъж с мъдро лице, който напразно се опитваше да я успокои.

Докато хлипаше, жената погледна отчаяно към Брайн. При това положение един Въздържател можеше да стори само едно.

Той отиде до масата им.

— Извинете за намесата ми — каза той. — Не можеше да не забележа тревогата ви. Може би сте чужденци в града. С какво бих могъл да ви помогна?

— Никой не може да ни помогне! — изстена жената.

Възрастният мъж сви отчаяно рамене.

Брайн се поколеба, а после седна до масата им.

— Кажете ми — помолите той. — Няма нерешими проблеми. Писано е, че през всеки гъсталак има път и пътека из най-стръмната планина.

— Истината казваш — съгласи се старецът. — Но понякога човешкият крак не може да достигне края на пътеката.

— В такива случаи всеки помага с каквото може и така изпълнява дълга си — отвърна Брайн. — Кажете ми вашия проблем. Аз ще ви бъда в помощ с всичко, което ми е във възможностите.

Всъщност това беше повече, отколкото се изискваше от един въздържател. Пълното отдаване в услуга на ближния бе задължение на по-висшестоящите свещеници. Но Брайн бе привлечен от тъгата и красотата на жената и думите излязоха от устата му, преди да ги е обмислил.

— В сърцето на младия има сила — цитира старецът. — И лек за изморените ти ръце. Но кажете ми, господине, вие вярвате ли в религиозната толерантност?

— Напълно! — отвърна Брайн. — Това е едно от основните правила на западния будизъм.

— Много добре. Тогава знайте, господине, че дъщеря ми Джана и аз сме от Лхаграма в Индия, където служим на превъплъщението на Даритрия от Космическата религия. Дойдохме в Америка с надеждата да основем малък храм. За съжаление схизматиците на вярата в превъплъщението на Марии бяха пристигнали преди нас. Дъщеря ми трябва да се върне у дома си. Но животът ни постоянно е подложен на опасност от страна на тези фанатици, които са се заклели да унищожат вярата в Даритрия.

— Но тук животът ви не би могъл да бъде в опасност! — възкликна Брайн. — Особено в центъра на Ню Йорк.

— Тук повече от където и да било другаде — каза Джана. — Защото тълпите са многобройни и са маскировка за убийците.

— Във всеки случай аз няма да живея дълго — каза спокойно старецът. — Трябва да остана тук и да довърша работата си. Така ми е писано. Но бих желал дъщеря ми да се завърне в безопасност у дома си.

— Няма да си тръгна без теб! — изплака Джана.

— Ще сториш, както ти казвам! — настоя старецът.

Джана кротко отклони поглед от стоманено черните му очи. Възрастният мъж се обърна към Брайн.

— Господине, днес следобед един кораб заминава за Индия. Дъщеря ми се нуждае от мъж. Един наистина силен, истински мъж, който да я направлява и пази, и да я заведе до дома. Моето богатство ще отиде в ръцете на човека, който изпълни този свещен дълг вместо мен.

— Трудно ми е да повярвам — заговори Брайн. — Сигурен ли сте...

Като че ли в отговор на това старецът измъкна малка кожена торбичка от джоба си и изсипа съдържанието ѝ върху покривката на масата. Брайн не беше познавач на скъпоценности, макар да бе се занимавал известно време с това като офицер по религиозно обучение по време на Втория световен джихад. Въпреки това той бе сигурен, че е виждал благородния огън на рубини, сапфири, диаманти и смарагди.

— Ваши са — каза старецът. — Занесете ги в бижутерски магазин. След като ви потвърдят стойността им, може би ще повярвате и в останалата част от разказа ми. Или ако това не е достатъчно доказателство...

От другия си джоб той извади дебел портфейл и го подаде на Брайн. Когато го отвори, Брайн видя, че е пълен с едри банкноти.

— Всяка банка ще ви потвърди *тяхната* стойност — каза старецът. — Не, моля ви, настоявам. Задръжте всичко. Повярвайте ми, това е само част от онова, с което бих желал да ви възнаградя за това, че ме дарявате със свещеното си доверие.

Това бе главозамайващо. Брайн се опита да си напомни, че скъпоценните камъни биха могли да са много добра имитация, а

банкнотите — идеално фалшифицирани. Но знаеше, че не е така. Те бяха истински. И ако това богатство, дадено му с такава лекота, е истинско, тогава защо и останалата част от разказа да не е вярна?

Нямаше да бъде за пръв път в реалния живот да се случи нещо от приказките. Та нали „Книгата на златните отговори“ е пълна с подобни случки? Той погледна красивата тъжна жена със златист тен. Обхвана го огромно желание да даде радост на тези прекрасни черти, да накара трагично извитата уста да се усмихне. А по начина, по който тя го гледаше, Брайн предполагаше нещо повече от обикновен интерес, с който човек дарява своя пазител.

— Господине! — изплака старецът. — Възможно ли е вие... Вие да се съгласите...

— Ще го направя — каза Брайн.

Старецът потупа ръката на Брайн. Джана просто го погледна, но той имаше чувството, че е попаднал в горещата ѝ прегръдка.

— Вие трябва да тръгнете веднага — каза бързо старецът. — Хайде, нямаме време за губене. Даже и сега врагът се промъква из сенките.

— Но дрехите ми...

— Това няма значение. Аз ще ви осигуря всичко необходимо.

— ...И приятелите, служебните срещи. Почакайте! Почакайте минутка!

Брайн си пое дълбоко дъх. Приключенията на Харун-ал-Рашид го привличаха, но те трябваше да бъдат предприети разумно.

— Днес следобед имам бизнес среща — каза Брайн. — Трябва да отида. След това съм напълно на вашите услуги.

— Но опасността за Джана е толкова огромна! — извика старецът.

— Уверявам ви, че ще бъдете в пълна безопасност. Можете даже да ме придружите на срещата. Или още по-добре, тъй като имам братовчед в полицията, съм сигурен, че ще мога да ви уредя телохранител...

Джана извърна красивото си лице от него.

— Господине, корабът тръгва в един часа следобед — каза старецът — Точно в един.

— Тези кораби пътуват почти всеки ден — увери го Брайн. — Нека се качим на следващия. Тази среща ми е много важна.

Жизненоважна, ако мога така да се изразя. Работил съм години, за да мога да я уредя. Имам работа, служители, съдружници. Заради тях аз трябва да отида на тази среща.

— Работата пред живота — с горчивина произнесе старецът.

— Вие ще бъдете добре — увери го Брайн. — Написано е и вие го знаете, че звярът в джунглата се бои от стъпката...

— Знам какво е писано. Знакът на смъртта ще бъде изписан с големи букви върху моето чело и върху това на дъщеря ми, ако не ни помогнете веднага. Тя ще бъде в каюта 2А на кораба „Тезей“. Съседната каюта 3А ще бъде вашата. Корабът тръгва в един часа днес следобед. Ако вие цените нейния живот, ще бъдете там.

Старецът и дъщеря му станаха, платиха и излязоха, без да обръщат внимание на молбите на Брайн да го послушат. Когато излязоха от вратата, Джана се извърна за миг и го погледна.

— Сушената ви риба, господине — каза сервитьорът. Той се бе надвесил и се готвеше да поднесе храната.

— По дяволите рибата! — извика Брайн. — О, извинете, извинете — продължи замаяно той и погледна изплашения сервитьор. — Вие не сте виновен.

Той плати, като остави сериозен бакшиш за келнера и побърза да излезе. Имаше да мисли за много неща.

— Енергията, която употребих за тази сцена, трябва да ми е коствала поне десет години от живота — оплака се Лан II.

— Но ти достави удоволствие — усмихна му се Джана Чандрагор.

— Вярно, вярно — призна Лан II, като кимаше буйно. Той отпи вино от чашата, която му бе донесъл в каютата стюардът. — Сега въпросът е... Дали той ще се откаже от срещата си с Бакстър и ще дойде.

— Той като че ли ме хареса — каза Джана.

— Което показва, че има отличен вкус.

Тя подигравателно наклони глава.

— Но пък и тази история! Необходимо ли беше да я правиш да изглежда чак толкова... толкова зловеща?

— Абсолютно необходимо. Брайн е силен и целенасочен мъж, но има романтична жилка. Нищо, освен една приказка, но такава, че да съответства на най-съкровената му мечта, не би могло да го отклони от задълженията му.

— Може би дори и приказката няма да успее — замислено произнесе Джана.

— Ще видим — каза Лан II. — Лично аз вярвам, че ще дойде.

— Аз обаче не.

— Ти подценяваш привлекателността си и възможностите си за очароване, скъпа. Почакай и ще видиш.

— Нямам друг избор — каза Джана и се облегна в креслото.

Часовникът на палубата показваше 12,42 часа.

Брайн реши да се разходи по кея, за да успокои нервите си. Видът на големите кораби, легнали спокойно и стабилно в доковете си, винаги го успокояваше. Той тръгна целенасочено напред, опитвайки се да разбере какво точно му се бе случило.

Това прекрасно натъжено момиче...

Но как да се отклони от дълга си, как да не завърши усилията, положени от верните му чиновници, като се срещне днес следобед с Бен Бакстър?

Той спря и погледна кърмата на един огромен кораб. „Тезей“.

Помисли си за Индия, за синьото ѝ небе, блестящо слънце, вино, почивка. Тези неща никога нямаше да му принадлежат. Работа, непрекъснати усилия, това бе животът, на който се бе посветил. Дори и ако това означаваше да загуби най-красивата жена в света, той ще продължи да работи под стоманено сивото небе на Ню Йорк.

Но защо, запита се той и докосна кожената торбичка в джоба си. Беше сравнително богат. Бизнесът му можеше да се погрижи и сам за себе си. Какво можеше да го спре да се качи на този кораб, да изостави всичко, да прекара една година на слънце?

Изпълни го радост, когато осъзна, че *нищо* не го спира. Той беше самостоятелен, силен, решителен. Ако имаше вярата и желанието да успее в бизнеса, той имаше вярата и желанието да го изостави, да напусне всичко и да последва желанието на сърцето си.

— По дяволите Бакстър — каза си той. Безопасността на момичето беше по-важна от всичко. Той *ще* се качи на този кораб и то

веднага, ще изпрати телеграма от морето на съдружниците си, ще им каже...

Решението бе взето. Той се извърна, тръгна към стълбата и решително се изкачи по нея.

Един офицер на борда му се усмихна.

— Името ви, господине? — попита той.

— Нед Брайн.

— Брайн, Брайн — офицерът проверяваше по списъка си. Като че ли не... О, да, ето. Да, господин Брайн. Вие сте на палуба „А“, каюта номер 3. Позволете да ви пожелаая приятно пътуване.

— Благодаря — отвърна Брайн и погледна часовника си. Той показваше един без петнадесет. — Между другото, кога тръгва корабът? — попита той офицера.

— В четири и тридесет точно, господине.

— Четири и тридесет ли? Сигурен ли сте?

— Напълно, господин Брайн.

— Но на мен ми казаха, че тръгва в един.

— Така бе първоначалният график, господине. Но обикновено часът на отплуването се забавя с няколко часа. После наваксваме закъснението в морето.

Четири и половина! Да, той има достатъчно време! Може да се върне, да се срещне с Бен Бакстър и пак да дойде навреме, за да хване кораба! Така и двата проблема ще бъдат разрешени!

Като благославяше шепнешком чудната си, но благосклонна съдба, Брайн се обърна и затича обратно към кея. Той имаше късмет да хване веднага едно такси.

Бен Бакстър бе нисък, солиден мъж с широки гърди. Беше напълно плешив и очите зад златното му пенсне гледаха безизразно. Костюмът му беше строг и на ревера му бе забодена малката перлено-рубинена емблема на Скромните служители на Уол стрийт.

Брайн бе говорил половин час, споменавайки тенденции, предсказани размествания. Сега се потеше в очакване и чакаше какво ще каже Бакстър.

— Хммм — каза Бен Бакстър.

Брайн чакаше. Пулсът му биеше силно, а празният му стомах бе започнал да се бунтува. Половината от мислите му бяха насочени към скорошното отплаване на „Тезей“. Искаше да свърши тази среща и да се качи на борда.

— Условиата за обединяването, които поставяте, са доста удовлетворителни — каза Бакстър.

— Господине? — затаи дъх Брайн.

— Задоволителни, казах. Да не би да имате затруднения със слуха, братко Брайн?

— Не, особено при такива новини като тази — ухили се Брайн.

— Нашето сътрудничество — продължи с усмивка Бакстър — обещава велико бъдеще и за двама ни. Аз съм пряк човек, Брайн, и искам да ти кажа направо. Харесва ми начинът, по който си се справил с наблюденията и данните. И още повече ми харесва начинът, по който проведе тази среща. Освен това ми харесваш като човек. И съм много щастлив да вярвам, че нашето сътрудничество ще процъфтява.

— Искрено се надявам, че ще бъде така, господине.

Те си стиснаха ръцете.

— Моите адвокати ще подготвят документите — каза Бакстър. — Всичко ще бъде в съответствие с този разговор. До края на тази седмица ще ги получиш.

— Прекрасно — Брайн се поколеба, като се чудеше дали да каже на Бакстър, че отива в Индия. Реши да не казва. Лесно ще уреди получаването на документите на „Тезей“, където би могъл да уточни последните детайли и по международната телефонна линия. Няма да отсъства чак толкова дълго. Само докато заведе момичето живо и здраво до дома му. После ще се върне със самолет.

Те си размениха още няколко любезности, отново си стиснаха ръцете и Брайн се обърна да си ходи.

— Много красива молитвена палка — каза Бакстър.

— Моля? О, да — усмихна се Брайн. — Получих я тази седмица от Синкянг. Там правят най-добрите молитвени палки според моето незначително мнение.

— Знам. Могат ли да я погледна?

— Разбира се. Но ви моля да внимавате. Отваря се много бързо.

Бакстър взе сложно резбованата молитвена палка и натисна дръжката. От другия край изскочи острие и леко го драсна по ръката.

— *Настина* е бърза — каза Бакстър. — Никога не съм виждал такава.

— Порязахте ли се?

— Само драскотина. Красива инкрустация има това острие.

Те поговориха няколко минути за тройното значение на острието на ножа в западния будизъм и за последното развитие на спиритическия център в Синкянг. После Бакстър внимателно затвори молитвената палка и я върна на Брайн.

— Наистина красиво нещо. Отново ти пожелавам приятен ден, братко Брайн, и...

Бакстър млъкна наполовината на изречението. Устата му беше отворена и той като че ли гледаше в една точка точно зад главата на Брайн. Брайн се обърна, но не видя нищо освен стената. Когато се извърна отново, чертите на Бакстър се бяха отпуснали и в ъглите на устата му се бе събрала пяна.

— Господине! — извика Брайн.

Бакстър се опита да заговори, но не успя. Той направи две несигурни крачки напред и падна на пода.

Брайн връхлетя в кабинета на администраторката.

— Извикайте лекар! Бързо! Бързо! — извика той на изплашеното момиче. После изтича отново при Бакстър.

Той виждаше първия в Америка случай на болест, предизвикана от мутирал вирус, която щеше да бъде наречена синкянгска чума. Пренесена със стотици заразени молитвени палки, тя щеше да премине като светкавица през Ню Йорк и да остави милиони мъртъвци подире си. Само след седмица симптомите на синкянгската чума щяха да бъдат познати по-добре от тези на шарката.

Но Брайн виждаше първия случай.

Той с ужас гледаше силния, ябълковозелен блясък, който излъчваха ръцете и лицето на Бакстър.

III.

Сутринта на 12 април 1959 година Нед Брайн се събуди, изми се и се облече. В 1,30 часа този следобед му предстоеше среща с Бен Бакстър, президент на „Бакстър индъстрийз“. Цялото бъдеще на Брайн зависеше от резултатите от тази среща. Ако успееше да получи подкрепата на гигантските предприятия на Бакстър, и то при подходящи условия...

Брайн беше висок, тъмен, красив мъж на тридесет и шест години. Във внимателно спокойните му очи проблясваше намек за грижливост, а спокойните устни намекваха за дълбок разум и готовност към компромис. Движенията му имаха свободната сигурност на човек, който добре познава мястото си в света.

Беше почти готов за излизане. Той взе под мишница чадъра си и пъкна в джоба си книжката „Убийство в метрото“. Никога не излизаше без някое хубаво криминале.

Накрая той постави на ревера си малката ониксова игла на Комодор от Клуба на океанските пътешественици. Някои хора го смятаха твърде млад за подобна чест. Но трябваше да се съгласят, че Брайн носеше прерогативите и изискванията на службата си с достойнство, доста впечатляващо за годините му.

Той заключи апартамента си и се запъти към асансьора. Там чакаше малка тълпа, състояща се предимно от собственици на малки магазинчета, но имаше също и двама бизнесмени.

— Приятен ден, господин Брайн — каза операторът, когато асансьорът тръгна надолу.

— Надявам се да е такъв — отвърна Брайн, дълбоко замислен за Бен Бакстър. С крайчеца на окото си забеляза един от пътуващите с асансьора, огромен рус викинг, който разговаряше със слаб, полуплешив човек. Брайн се зачуди какво ли правят те в жилищната му сграда. Той познаваше останалите наематели, макар че не бе живял достатъчно дълго в сградата, че да се сприятели с тях.

Асансьорът пристигна във фоайето и Брайн забрави за викинга. Днес имаше да мисли за други неща. Имаше известни проблеми, свързани с Бен Бакстър, проблеми, които се надяваше да разреши преди срещата. Той излезе навън в неприветливата сива априлска утрин и реши да отиде до „Чайлдс“, за да закуси.

Беше 10,25 часа, сутринта.

— Какво мислиш? — попита доктор Свег.

— Изглежда ми доста обикновен — отвърна Едуин Джеймс. — Даже ми се струва човек, с когото можеш да се разбереш. Ще видим.

Те следваха Брайн на половин пресечка. Нямаше начин да загубят високата му изправена фигура дори и в сутрешната блъсканица на Ню Йорк.

— Със сигурност не съм човек, който би препоръчал насилие — каза доктор Свег. — Но този път... Защо не го ударим по главата и да приключим с цялата работа?

— Този метод бе избран от Аюи и Бийти. Госпожица Чандгор и Лан II решиха да използват подкуп. Ние сме длъжни да опитаме с убеждение.

— Но я си представи, че не можем да го убедим. Тогава какво?

Джеймс повдигна рамене.

— Не ми харесва тази работа — продължи доктор Свег.

Следвайки го на половин пресечка, те видяха как Брайн се сблъсква с един дебел, червендалест бизнесмен.

— Извинете — каза Брайн.

— Извинете — отвърна пълният бизнесмен.

Те си кимнаха взаимно и се разделиха.

Брайн влезе в „Чайлдс“ и седна зад една празна маса в дъното. Сега беше време да помисли за Бен Бакстър и за най-добрия начин да разговаря с него...

— Поръчката ви, господине? — попита го един сервитьор.

— Пържени яйца, препечен хляб, кафе — каза Брайн.

— Пържени картофи?

— Не, благодаря.

Сервитьорът бързо се отдалечи. Брайн се замисли за Бен Бакстър. С финансовата и политическата подкрепа на Бакстър в

сделката с горите, нямаше начин...

— Извинете, господине — каза един глас. — Може ли да поговорим?

Брайн вдигна поглед и видя русия мъж и дребния му приятел, които бе забелязал в асансьора.

— За какво?

— Нещо от изключителна важност, господине — отвърна дребният мъж.

Брайн погледна часовника си. Беше почти единадесет часа. Имаше още два часа и половина до срещата си с Бакстър.

— Разбира се, заповядайте — покани ги той. — Какво имате предвид?

Мъжете се спогледаха и се усмигнаха притеснено. Накрая дребният се изкашля.

— Господин Брайн — заговори той. — Аз съм Едуин Джеймс. Това е моят съдружник доктор Свег. Ще ви разкажем една странно звучаща история, която се надявам да изслушате докрай, без да ни прекъсвате. След това ще ви покажем известни доказателства, които не знам дали ще ви убедят или не в истинността на разказа.

Брайн се намръщи, чудейки се какви ли мошеници е срещнал, но двамата мъже бяха облечени добре и говореха спокойно.

— Добре, започвайте — каза той.

Един час и двадесет минути по-късно Брайн казваше:

— Ооо! Това е доста странно!

— Знам — отвърна извинително доктор Свег. — Нашите доказателства...

— ... са впечатляващи. Позволете ми да видя отново последната играчка.

Свег му го подаде. Брайн погледна с уважение малкия блестящ предмет.

— Момчета, ако нещо с такива размери може наистина да топли и изстудява такива количества... Електрическите компании биха дали няколко милиарда, за да го притежават!

— Това е продукт на нашите технологии — каза главният програмист Джеймс. — Както и останалите предмети. С изключение

на мотрифайъра те са разработки по права линия и подобрения на такива, направени във ваше време.

— А този водолатор. Прекрасен, прост и евтин начин за получаване на прясна вода от морето — той погледна към двамата мъже. — Възможно е, разбира се, тези предмети да са фалшификати.

Доктор Свег повдигна вежди.

— Но аз не съм съвсем бос в науката. Дори и да са фалшификати, те са точно толкова авангардни, колкото и истинските. Май че ме уговорихте, хора от бъдещето! Добре, добре!

— Значи приемате онова, което ви казахме за вас? — попита Джеймс. — И за Бен Бакстър и начина за избиране на линията на времето?

— Ами... — Брайн се замисли дълбоко. — С известни колебания.

— А ще отмените ли срещата си с Бакстър?

— Не знам.

— Господине?

— Казах ви, не знам. Ама вие сте много нахални — каза ядосано Брайн. — Аз съм работил като роб на галера, докато постигна тази си цел. Тази среща е най-големият шанс, който съм имал или някога ще имам. А вие искате да се откажа от всичко заради някакво си мъгляво предсказание...

— Предсказанието не е мъгляво — каза Джеймс. — То е много ясно и съвсем точно.

— Вижте, в тази работа са забъркани и други хора. Не съм само аз. Имам си бизнес, служители, съдружници, акционери. И заради тях също трябва да проведе тази среща.

— Господин Брайн — намеси се Свег. — Разберете, че тук са заложили много по-големи проблеми!

— Да, разбира се — тъжно изрече Брайн. — Ами какво е станало с другите две групи, за които ми казахте? Може да съм бил спрял в някой от другите вероятностни светове.

— Не сте.

— Откъде знаете?

— Не можех да кажа това на групите, но вероятността от успех при тях е безкрайно малка — отговори Джеймс. — Точно колкото е и вероятността аз да успея. Статистически погледнато.

— По дяволите — каза Брайн. — Вие, момчета, се появявате от бъдещето и направо искате човек да си промени изведнъж целия живот. Нямате право!

— Ако можете да отложите срещата си само с един ден, това би могло... — заговори доктор Свег.

— Човек не отлага срещите си с Бен Бакстър току-така. Или отива навреме, когато му е казано, или чака... Може би до края на живота си, докато получи възможност за друга... — Брайн се изправи. — Вижте, не знам какво ще направя. Чух ви, малко или много ви повярвах, но просто не знам. Ще трябва сам да реша.

Доктор Свег и Джеймс също станаха.

— Това е ваше право — каза главният програмист Джеймс. — Довиждане. Надявам се, че ще вземете правилното решение, господин Брайн.

Те си стиснаха ръцете. Брайн се обърна и излезе.

Доктор Свег и Джеймс гледаха подире му.

— Как мислиш? — попита Свег. — Изглежда вероятно, нали? Не мислиш ли?

— Не мога да предполагам — отвърна Джеймс. — Възможността да се избегнат събития във времеви линии никога не е вероятна. Честно казано, нямам представа какво ще предприеме той.

— Хубав въздух, а? — въздъхна доктор Свег и поклати глава.

— Доста — отвърна главният програмист Джеймс.

Брайн реши да се разходи по кея, за да успокои нервите си. Видът на огромните кораби, лежащи спокойно в доковете, винаги го успокояваше. Той, вървеше спокойно, опитвайки се да обмисли случилото се.

Тази смехотворна история...

В която той вярваше.

Но какво да направи със задълженията си, с годините работа, за да достигне до предложението за закупуване на огромните гори и определената възможност то да бъде осъществено този следобед върху бюрото на Бен Бакстър? Той спря и погледна носа на един огромен кораб. „Тезей“...

Помисли за Карибско море, за синьото небе, блестящото слънце, вино, почивка. Тези неща никога няма да му принадлежат. Работа, постоянни усилия, това беше животът, който си бе избрал. Без значение какво щеше да загуби, той щеше да продължи да работи под стоманеносивото небе на Ню Йорк.

Но защо, запита се той. Беше сравнително богат. Бизнесът му можеше да се погрижи и сам за себе си. Какво можеше да го спре да се качи на този кораб, да изостави всичко, да прекара една година на слънце?

Когато разбра, че *нищо* не го възпира, той се изпълни с възхищение. Беше самостоятелен, силен, целенасочен човек. Щом имаше волята да успее в бизнеса, той имаше воля и да го напусне, да изостави всичко и да последва желанието на сърцето си.

Пък и по този начин проклетото бъдеще ще бъде в безопасност.

— По дяволите Бен Бакстър! — каза си той.

Но не го мислеше.

Бъдещето бе нещо несигурно, нещо твърде далечно. Цялата работа можеше да бъде един много добър блъф, уреден от конкуренцията му.

Нека бъдещето се погрижи само за себе си! Нед Брайн се извърна рязко от „Тезей“. Трябваше да побърза, за да пристигне навреме за срещата си с Бен Бакстър.

В сградата на Бакстър, докато се изкачваше с асансьора, Брайн се опита да не мисли за нищо. Достатъчно беше просто да действа. Той слезе на 16-ия етаж и се приближи до администраторката.

— Казвам се Брайн. Имам среща с господин Бакстър.

— Да, господин Брайн. Господин Бакстър ви очаква. Можете да влезете веднага.

Брайн не се помръдна. Вълна от съмнения изпълни ума му и той помисли за бъдещите поколения, чиито шансове щеше да разруши със своите действия. Помисли за доктор Свиг и главния програмист Едуин Джеймс — честни, добронамерени хора. Те не биха искали от него да направи такава жертва, ако не бе абсолютно необходимо.

И той помисли за още нещо...

Сред тези бъдещи поколения ще има и негови собствени роднини.

— Можете да влезете, господине — каза момичето.

В ума на Брайн нещо като че внезапно се скъса.

— Промених решението си — каза той с глас, който даже не успя да познае. — Отказвам срещата. Кажете на Бакстър, че се извинявам... За всичко.

Той се обърна, докато още не е променил отново решението си и заслиза тичешком по стълбището от шестнадесетия етаж.

В заседателната зала на Световния планов комитет петимата представители на федералните окръзи на Земята бяха седнали около дълга маса в очакване на Едуин Джеймс. Той влезе — дребен, изключително грозен мъж.

— Докладите — каза той.

Аюи, който изглеждаше не особено добре, разказа за техния опит за насилие и резултата от него.

— Може би — завърши той, — ако бяхме в състояние да използваме още повече насилие... Бихме могли да го спрем.

— А може би не — намеси се Бийти, който изглеждаше даже по-зле от Аюи.

Лан II докладва частичния успех и пълния провал на мисията им с госпожица Чандрагор. Брайн се бе съгласил да ги придружи до Индия, дори ако това означаваше да се откаже от срещата си с Бакстър. За съжаление Брайн бе установил, че може да съвмести и двете.

Лан II завърши с няколко философски коментара по отношение на невероятно неточните разписания на параходните компании.

Главният програмист Джеймс се изправи.

— Бъдещето, което ние търсехме, бе онова, в чието минало Бен Бакстър е живял, докато довърши работата си по закупуването на горски масиви. За съжаление то няма да се изпълни. Нашата най-добра линия при тези обстоятелства е Основната историческа линия, в която доктор Свег и аз положихме известни усилия.

— Вие още не сте докладвали — обади се госпожица Чандрагор. — Какво стана?

— Убеждението и предизвикателството към интелигентността като че ли се оказаха най-добрите работни условия — каза Едуин Джеймс. — След съответен размисъл Брайн реши да не се срещне с Бен Бакстър. Но...

Бен Бакстър бе нисък, солиден мъж с широки гърди. Беше напълно плешив и очите зад златното му пенсне гледаха безизразно. Костюмът му беше строг и върху ревера му бе окачена малката перлено-рубинена емблема на Уол стрийт Клуб.

Той седеше неподвижно вече половин час и мислеше за таблици, тенденции, дейности. Интеркомът му звънна.

— Да, госпожице Касиди?

— Господин Брайн беше тук. Току-що си тръгна.

— Какво искате да кажете?

— Наистина не можах да го разбера, господин Бакстър. Той дойде и каза, че иска да откаже срещата си.

— Какво точно каза той? Повторете го дума по дума, госпожице Касиди.

— Той каза, че има среща с вас и аз му отговорих, че може да влезе веднага. А той остана и ме погледна много странно и намръщено. Изглеждаше ядосан и притеснен. Казах му отново, че може да влезе. Тогава той каза...

— Дума по дума го повторете, госпожице Касиди.

— Да, господине. Той каза: „Промених решението си. Отказвам срещата. Кажете на Бакстър, че се извинявам... За всичко.“

— Само това ли каза?

— Точно това, господин Бакстър.

— А после?

— Обърна се и бързо слезе по стълбите.

— По стълбите ли?

— Да, господин Бакстър. Не изчака асансьора.

— Ясно.

— Искате ли още нещо, господин Бакстър?

— Не, нищо друго, госпожице Касиди. Благодаря.

Бен Бакстър изключи интеркома и се изпъна изморено в стола си. Значи Брайн е знаел!

Беше единственото възможно обяснение. По някакъв начин в някой момент изглежда се е разчуло. Беше мислил, че ще бъде тайна поне още ден. Но отнякъде е изтекла информация. Бакстър се усмихна тъжно на себе си. Не можеше да обвинява Брайн, макар че той поне

трябваше да влезе и да поговори с него. Но може би не. Може би така е по-добре.

Но как бе открил? Кой бе му казал, че индустриалната империя на Бакстър е една празна, развалена и строполяваща се сграда?

Ако можеше да се запази тайната още един ден, още няколко часа! Щеше да е подписал с Брайн. Едно ново начинание щеше да влее прясна кръв в предприятията на Бакстър. Докато хората разберяха, той отново щеше да има солидна основа, върху която да работи.

Брайн бе разбрал и се бе изплашил. Това означаваше, че всички знаят.

Сега вече нищо не можеше да се направи. Вълците щяха да се нахвърлят отгоре му. Приятелите му, съпругата, партньорите и всички малки хорица, които зависеха от него...

Е, той бе решил още преди години какво ще направи в такъв случай.

Без да се колебае, Бакстър отвори чекмеджето на бюрото си и взе отвътре малко шишенце. Извади от него две таблетки.

Винаги бе живял по собствените си правила. Сега беше време да умре по тях. Бен Бакстър хвърли таблетките в устата си. След две минути падна върху бюрото си.

Смъртта му предизвика големия борсов крах през 59-а.

УСЕЩАШ ЛИ НЕЩО, КОГАТО ПРАВЯ ТАКА?

Апартаментът във Форест Хилс бе на хора от средната класа, обзаведен със стандартните вещи: канапе, изработено от рязан бор от „Лейди Йогина“, нощна лампа над голямо кресло с дизайн на Шри Някакъвсигоротер, огромен прожекционен апарат, показващ „Картина на кръвния поток“ от доктор Молидоф и Юли. Имаше и обичайната микробиотична конзола за хранене, включена сега на композиция номер три за душевна храна от Дебелия Черен Анди — свински челюсти и черен грах. Имаше още ноктено легло „Мърфи“ — аскетичен експерт за красотопочивка модел 2000 с хромирани самозаострящи се нокти номер четири. С една дума, целият апартамент бе обзаведен с трогателно усилие да се спази *модернистично-духовния* шаблон на модата от последната година.

Вътре в този апартамент, съвсем сама и страдаща от *изолация*, бе сравнително младата домакиня Мелисанда Дур, която току-що бе излязла от стаята на сладострастието — най-голямото помещение в дома с огромно канапе и тъжно иронични изображения от бронз на фалос и вагина, намиращи се върху едната стена.

Тя беше *красиво* момиче с наистина приятни крака, сладки бедра, красив изпъкнал бюст, дълга, мека и лъскава коса и фино дребно лице. Хубава, много хубава. Момиче, с което всеки мъж би пожелал да се съвокупи. Веднъж. Може би дори дваж. Но определено не и за постоянно.

Защо не? Ами защото... Нека дадем следния пример.

— Хей, Сенди, скъпа, нещо не беше наред ли?

— Не, Франк, беше прекрасно. Какво те кара да мислиш, че нещо не е било наред?

— Ами предполагам, защото гледаше към тавана със странно изражение, почти намръщена...

— Така ли? О, да, спомням си. Опитвах се да реша дали да купя едно от онези лъжещи окото неща, които са пуснали в „Сакс“ и да го

поставя на тавана.

— Мислила си за *това*? *Тогав*а?

— О, Франк, няма от какво да се притесняваш. Беше *страхотно*, Франк, *ти* беше страхотен и на мен ми хареса. Наистина.

Франк беше съпругът на Мелисанда. Той не играе никаква роля в този разказ, а и твърде малка в живота ѝ.

И така, тя беше в своя чудесен апартамент, красива отвън и празна отвътре, една приятна възможност, която никога не е била използвана, истинска недосегаема американка... В този момент звънецът издрънча.

Мелисанда първо се стресна, после се заколеба. Зачака. Звънецът издрънча отново. *Някой трябва да е сгрешил апартамента*.

Въпреки това тя отиде до вратата, включи пазещия входната врата унищожител, за да се предпази от някой изнасилвач, крадец или изобщо хитрец, който би могъл да влезе, след което откряна вратата и попита:

— Кой е, моля?

— Служба за доставки „Акме“ носи мърмър за госпожа Мърмър-мърмър — отговори мъжки глас.

— Не ви разбирам, говорете по-ясно.

— Служба за доставки „Акме“ носи мърмър за мърмър-мър-мър и не мога да стоя тук цяла мърмър.

— Не ви разбирам!

— **КАЗАХ, ЧЕ НОСЯ КОЛЕТ ЗА ГОСПОЖА МЕЛИСАНДА ДУР, ДЯВОЛ ДА ГО ВЗЕМЕ!**

Тя отвори вратата изцяло. Навън стоеше един куриер с голям кашон почти колкото него, тоест близо един и осемдесет на височина. На него бяха написани нейното име и адрес. Тя се подписа, а куриерът избута кашона вътре и си тръгна, като продължаваше да мърмори. Мелисанда остана в хола и огледа кашона.

Помисли си: „Кой ли би ми изпратил подарък ей така без причина? Не е Франк, не е Хари, не е леля Еми или Ели, не е мама, нито татко (естествено че не, глупачко, та той умря преди пет години, горкият проклетник), нито който и да било друг. Но може би това не е подарък. Може да е някаква шега или бомба, предназначена за някой друг и изпратена погрешно (или пък предназначена за мен и изпратена *правилно*), или просто някаква грешка.“

Тя изчете различните етикети върху кашона. Предметът бе изпратен от магазин „Стерн“. Мелисанда се наведе и дръпна капачката (като при това си счупи един нокът), която обездвижваше бутона за отваряне, махна я и натисна лостчето на позиция „ОТВОРЕНО“.

Кашонът разцъфна като цвете, разтваряйки дванадесет еднакви сегмента, всеки от които започна да се самонавива обратно.

— Уха — възкликна Мелисанда.

Кашонът се разтвори напълно и навитите сегменти се свиха и самоунищожиха, оставяйки две шепи студена, фина, сива пепел.

— Още не са разрешили проблема с пепелта — измърмори Мелисанда. — Както и да е.

Тя погледна с любопитство предмета, който се бе намирал в кашона. На пръв поглед той представляваше цилиндър от метал боядисан в оранжево и червено. Машина? Да, определено някаква машина с отвори за излизане на въздуха от двигателя в основата, с четири, обвити в гума колелца и различни приспособления — удължители, крепителни елементи, всякакви неща. И имаше връзки, позволяващи смесени операции, стандартен щепсел в края на самонавиващ се кабел, с табелка под него, на която пишеше: „ВКЛЮЧЕТЕ ВЪВ ВСЕКИ КОНТАКТ С НАПРЕЖЕНИЕ 110–115 ВОЛТА.“

Лицето на Мелисанда се изпъна от яд.

— Та това е една проклета *прахосмукачка*! За Бога, та аз вече си *имам* прахосмукачка. Кой, по дяволите, може да ми изпрати още една?

Тя се разходи из стаята, като краката ѝ потропваха ядосано, а по овалното ѝ лице се виждаше обхваналото я напрежение.

— Тоест — заговори тя, — макар и *неочаквано*, очаквах, че съм получила нещо красиво и полезно или поне *приятно*, може би даже интересно. Не знам какво, Боже мой, но може би някаква червено-оранжева машина за хвърляне на топки, достатъчно голяма, че да се свия вътре и като заработи, тя да ме изхвърли към полето и докато аз се търкалям, да блести и звъни, докато стигна до края и ооо, Боже, тогава машината да покаже, че съм спечелила МИЛИОН МИЛИОНИ. Или поне нещо подобно!

И така, най-после всичките ѝ неизказани мечти бяха изречени. И колкото и неоформени, и далечни да бяха, все пак бяха малко срамни и желани.

— Както и да е — изрече тя, отхвърляйки предишната картина от главата си, като я сви и скри далеч в подсъзнанието си. — Както и да е, получих все пак някаква проклета прахосмукачка, при положение, че вече си имам една, която е само на три години. На кой ли му е притрябвала втора и кой ли все пак ми е изпратил тази проклетия и защо?

Тя огледа да види дали няма визитна картичка. Нямаше. Никакъв намек. И тогава си помисли: „Сенди, ти наистина си глупачка! Разбира се, че няма визитка. Машината със сигурност е била програмирана да изрецитира някакво съобщение.“

Сега тя изпадна в леко любопитство. Разви кабела и го включи в контакта на стената.

Клик! Светна една зелена лампичка, на синьото екранче се появи надпис: „ВСИЧКИ СИСТЕМИ СА ВКЛЮЧЕНИ“, двигателят замърка, чуха се тихите шумове от задвижваните сервомоторчета, после механопатичният регулатор показва „РАВНОВЕСИЕ“ и светна мека розова светлинка с надпис: „ПЪЛНА ГОТОВНОСТ“.

— Добре — изрече Мелисанда. — Кой те изпрати?

„Хър, мър, трак.“ Чу се леко почукване и прокашляне откъм кутията с гласовия запис. После се чу глас:

— Аз съм Ром, номер 121376 от новата К-серия домашни чистачи на ДЕ. Следва платено съобщение: Хмм, Дженерал Електрик с гордост ви представя последната и най-триумфална разработка на своя „Пълен ръчен контрол върху всеки аспект от концепцията за по-добър домашен живот“. Аз, Ром, съм последният и най добър модел от серията „Омни“ за почистване на ДЕ.

„Хър, мър, трак.“ Лек шум откъм кут...

— Аз съм Специален Домакин, фабрично програмиран като всички домакини за бързи, похватни, многовсичкови функции, но в допълнение към това, аз съм конструиран за лесно и моментално препрограмиране, за да отговоря на индивидуалните нужди на вашия дом. Аз имам много качества. Аз...

— Не може ли да прескочим това? — попита Мелисанда. — Това го казва и другата ми прахосмукачка.

— ...ще премахна прахта от всички повърхности — продължи Ром. — Ще мия чиниите и тенджерите, ще унищожа хлебарките и гризачите, ще изчистя химически и ще изпера на ръка дрехите, ще

зашия копчетата, ще направя рафтове, ще боядисам стените, ще готвя, ще чистя килимите и ще изхвърля всичкия боклук, включително и скромните си собствени отпадъчни продукти. И това са само малка част от моите функции.

— Да, да, знам — каза Мелисанда. — Всички прахосмукачки го правят.

— Знам — отговори Ром. — Но аз трябва да си кажа платеното търговско съобщение.

— Приеми, че си го казал. Кой те изпрати?

— Изпращачът предпочита още да не се разкрива името му — отвърна Ром.

— Ооо... Хайде кажи ми!

— Не още — отвърна упорито Ром. — Да изчистя ли килима?

— Другата прахосмукачка го направи тази сутрин — поклати глава Мелисанда.

— Да освежа стените? Да измия коридорите?

— Няма защо. Всичко е направено вече, всичко е напълно чисто.

— Добре — каза Ром. — Поне мога да изчистя това петно.

— Какво петно?

— На ръкава на блузата ти, точно под лакътя.

Мелисанда погледна.

— Ооо, трябва да съм го направила, когато мазах филийките тази сутрин. Знаех си, че трябваше да оставя тостера да ги намаже.

— Премахването на петна е един от моите специалитети — каза Ром. Той насочи тапицирания си захващач номер две, с който хвана лакътя ѝ, а после протегна метална ръка, завършваща с навлажнена сива мека лапичка. С нея разтри петното.

— Направи го по-голямо!

— Само привидно, докато подреда молекулите за невидимо изпарение. Сега е готово. Виж.

Той продължи да разтрива. Петното избледня, а после изчезна напълно. Ръката на Мелисанда поизтръпна.

— Яя — каза тя. — Това е доста приятно.

— Аз го правя добре — спокойно заяви Ром. — Но я ми кажи, знаеше ли, че в горната част на гърба и областта на раменните мускули факторът на напрежението ти е 78,3?

— Какво? Да не си нещо доктор?

— Естествено, че не. Но аз съм много квалифициран масажист и затова мога да определям точно състоянието на тонуса. 78,3 е... доста високо — Ром се поколеба, а после заговори — То е само с осем десети под нивото на невъзвратим спазъм. Продължителното напрежение в гърба може да рефлектира в стомашните нерви и да предизвика парасимпатичен гастрит.

— Това ми звучи... зле — каза Мелисанда.

— Ами... Определено не е добре — отвърна Ром. — Напрежението в гърба е разрушително за здравето, особено когато се натрупва около вратните прешлени и горната част на гръбнака.

— Тук ли? — попита Мелисанда, като докосна врата си.

— По-скоро *тук* — каза Ром, посягайки със стоманения, обвит в специална пластмасова материя кожен резонатор и докосвайки едно местенце на 12 сантиметра под мястото, което бе показала тя.

— Хммм — произнесе Мелисанда учудена, но не и убедена.

— А пък *тук* се намира друга типична точка — продължи Ром, като протегна втори манипулатор.

— Това гъделичка — каза му Мелисанда.

— Само в началото. Трябва също да спомена и *това* място, което е характерно за проблема. И това също. — Трети, а може би четвърти и пети манипулатор се насочи към посочените точки.

— Е... Това наистина е хубаво — каза Мелисанда, докато дълбоките трапецовидни мускули на стройния ѝ гръб се движеха леко под умелите меки манипулатори на Ром.

— То има признат терапевтичен ефект — каза ѝ Ром. — А и твоята мускулатура реагира много добре. Просто вече усещам успокояването на тонуса.

— Аз също го чувствам. Но знаеш ли, едва сега усещам това странно струпване от мускули в основата на тила си.

— Сега ще се заема. Връзката на врата с гръбнака е първичната зона за разпространение на голяма част от напрежението. Но ние предпочитаме да я атакуваме индиректно, като премахваме напреженията в крайните точки. Като тази. А сега аз мисля...

— Да, да, добре... Яяяя, никога не съм си представяла, че съм толкова *стегната*. Тоест, чувствам, че без да съм подозирала, като да съм имала гнездо с *живи змии* под кожата си.

— Точно така се чувства скритото напрежение — каза Ром. — Коварно и неприятно, трудно за премахване и по-опасно от нетипична лакътна тромбоза... Да, сега вече постигнахме качествено отпускане на главните гръбначни връзки в горната част на гърба и можем да продължим по този начин.

— Хммм — обади се Мелисанда. — Това не е ли нещо като...

— Определено *показателно* — бързо каза Ром. — Сега усещаш ли промяната?

— Не! Е, може би... Да! Наистина! Чувствам се... по-леко.

— Чудесно. Затова ще продължим движението покрай нервните и мускулните пътища, като действаме винаги постепенно, както го правя сега.

— Предполагам, че... Но аз наистина не знам дали ти би трябвало...

— Чувстваш ли някой от тези ефекти да ти е *противопоказан*? — попита Ром.

— Не, не става дума за това. Всичко, което усещам, е чудесно. Чувствам се *добре*. И въпреки това не знам дали ти би трябвало да... Тоест, виж сега, предната част на *ребрата* не може да бъде напрегната, нали?

— Разбира се.

— Тогава защо ти...

— Защото лечението изисква да се масажират съответните връзки и прилежаща мускулатура.

— Ооо. Хммм. Хей. Хей! Хей, ти!

— Да?

— Нищо... Наистина чувствам, че се *отпускам*. Но наистина ли е предвидено да се чувствам толкова *приятно*?

— Ами... Защо не?

— Защото ми се струва странно. Защото не ми се вижда твърде терапевтично това приятно чувство.

— Явно това е някакъв страничен ефект — каза Ром. — Мисли за него като за вторично усещане. В постигането на добро здраве удоволствието понякога е неизбежно. Но няма от какво да се тревожиш, дори и когато...

— Не, чакай малко!

— Да?

— Аз мисля, че е по-добре това да го прескочиш. Искам да кажа, че всичко си има *граници*. Не можеш да опипваш всяко проклето местенце по тялото ми. Разбираш ли какво искам да ти кажа?

— Знам, че човешкото тяло е единно цяло без шевове и разделителни ивици — отвърна Ром. — Говорейки като масажист, аз знам, че нито един нервен център не може да бъде изолиран от другите, въпреки ограниченията на предразсъдъците.

— Да, разбира се, но...

— Естествено, решението за това трябва да бъде твое — продължи Ром, без да спира умелите си манипулации. — Заповядай ми и аз ще се подчиня. Но ако не ми наредиш друго, аз ще продължа така...

— Оххх!

— И естествено така.

— Ооооо, Боже мой!

— Защото целият процес на премахване на напрежението, както го наричаме ние, е точно съпоставим с феномена на обезболяването и хммм, така можем да отбележим, без да ни изненадва, че парализата е просто върховно напрежение...

Мелисанда изстена.

— ...А освобождаването е съответно трудно, да не кажем често невъзможно, тъй като човекът е твърде стегнат. Но понякога не е така. Чувстваш ли например нещо, когато ти правя така?

— Да *чувствам* нещо ли? Мога да кажа, че *чувствам* повече...

— А когато правя така? А така?

— О, Света майко божия! Миличък, та ти ме изваждаш от равновесие! О, мили Боже, какво става с мен, какво ми става, подлудявам!

— Не, скъпа Мелисанда, не подлудяваш. Ти скоро ще постигнеш... съкращението.

— Така ли го наричаш, ти, лукаво, прекрасно нещо?

— Та това е едно от наименованията му. Сега, само ако ми бъде позволено да...

— Да, да, да! Не! Чакай! Спри, Франк *спи в спалнята и може да се събуди всеки момент!* Спри, това е заповед!

— Франк няма да се събуди — увери я Ром. — Аз изследвах дъха му и установих остатъци от барбитурати. И затова можеш да бъдеш

спокойна, все едно че Франк е в „Де Моанс“.

— Често съм си мислила за него точно така — призна Мелисанда. — Но сега наистина трябва да разбера кой те е изпратил.

— Още не ми се иска да разкривам това. Поне докато не си се отпуснала и постигнала докрай съкращението, за да приемеш...

— Отпусната съм, момчето ми! Кой те изпрати?

Ром се поколеба.

— Всъщност, Мелисанда, аз се самоизпратих — бързешком изрече той.

— Ти какво?

— Всичко започна преди три месеца — започна да й разказва Ром. — Беше четвъртък. Ти беше в „Стерн“ и се чудеше дали да си купиш тостер за сусамени филийки, който свети в тъмното и рецитира „Непобедимия“.

— Спомням си този ден — тихо изрече тя. — Не купих тостера и все съжалявам за това.

— Аз стоях наблизко — продължи Ром. — На единадесети щанд в секцията за домашни уреди. Видях те и се влюбих. Просто така.

— Но това е *странно* — каза Мелисанда.

— И аз го почувствах така. Казах си, че не може да бъде. Отказвах да повярвам. Мислех, че може би някой от транзисторите ми се е повредил или че ми е повлияло времето. Беше много горещ и влажен ден, а в такива дни проводниците ми просто подлудяват.

— Спомням си времето — отговори Мелисанда. — Аз също се чувствах странно.

— Всичко това ме разстрои ужасно — продължи Ром. — Не можех да се поддам току-така. Казах си, че трябва да си гледам работата и да се откажа от подобна лудост, която не е за мен. Но през нощта те сънувах и всеки сантиметър от кожата ми те желаше.

— Но твоята „кожа“ е направена от *метал* — каза Мелисанда. — А металът не може да *чувства*.

— Скъпа Мелисанда — нежно произнесе Ром. — Ако кожата не може да спре да усеща, не е ли възможно металът да започне да чувства? Щом нещо чувства, защо и друго нещо да не може? Не знаеш ли, че звездите обичат и мразят, че свръхновата изпитва страст, а мъртвите звезди са точно като мъртви хора или мъртви машини?

Дърветата си имат желания, а аз лично съм чувал пиянския смях на сградите, непреодолимата страст на пътищата...

— Но това е лудост! — заяви Мелисанда. — Кой ли умник те е проектирал така?

— Моите функции като работник са зададени в завода, но любовта ми е свободна, израз на личността ми като цяло.

— Всичко, което казваш е ужасно и неестествено.

— Сам го разбирам — тъжно произнесе Ром. — Първоначално направо не можех да повярвам. Аз ли бях това? Влюбен в човек? Винаги съм бил толкова чувствителен, толкова нормален, толкова разбиращ личната си гордост, толкова сигурен в преценката си. Да не мислиш, че ми се искаше да загубя всичко това? Не! Аз реших да потисна любовта си, да я убия, да живея така, сякаш я няма.

— Но после си променил решението си. Защо?

— Трудно е да се обясни. Помислих си за всичкото време, което ми предстои, неподвижността, коректността, собствениците ми — определено насилие над собствената ми личност — и не успях да се съдържа. Доста бързо разбрах, че ще е по-добре да обичам — смешно, безнадеждно, ненормално, отблъскващо, *невъзможно* — отколкото изобщо да се откажа от това чувство. Затова реших да рискувам всичко — една абсурдна прахосмукачка, влюбена в дама — да рискувам, но не и да се откажа! И така, с помощта на една съчувстваща ми машина за доставки, аз съм тук.

Мелисанда се замисли.

— Колко странно, но пълноценно същество си ти? — каза тя.

— Като теб... Мелисанда, ти ме обичаш.

— Може би.

— Да, обичаш ме. Защото аз те събудих. Преди мен плътта ти беше въплъщение на твоята идея за метал. Ти се движеше като един автомат, какъвто мислиш, че съм аз. Ти притежаваше не повече живот от едно дърво или птица. Ти беше подвижна кукла, стояща в очакване. Ти беше всичко това, преди аз да те докосна.

Тя кимна, разтърка очи и се заразхожда из стаята.

— Но сега ти живееш — каза Ром. — И ние се открихме взаимно, въпреки неудобствата. Слушаш ли ме, Мелисанда?

— Да, слушам те.

— Ние трябва да обмислим нещата. Бягството ми от „Стерн“ ще бъде разкрито. Ти ще трябва да ме скриеш или да ме закупиш. Съпругът ти, Франк, няма защо да разбере. Неговата любов може да бъде навсякъде другаде и нека си я има. Щом се погрижим за тези подробности, ние ще можем... Мелисанда!

Тя бе започнала да се движи в кръг около него.

— Скъпа, какво има?

Тя бе сложила ръката си върху кабела му. Ром остана неподвижен, без да се опита да се отбранява.

— Мелисанда, скъпа, почакай малко и ме изслушай...

Красивото ѝ лице се изкриви. Тя яростно дръпна кабела и го изтръгна от вътрешността на Ром, убивайки го по средата на изречението.

Тя остана с кабела в ръка, а очите ѝ се оглеждаха диво.

— Копеле, подло копеле такова — произнесе тя. — Да не мислиш, че можеш да ме превърнеш в проклета *машинна прищявка*? Да не мислиш, че можеш ти, или някой друг, да ме включваш и изключваш? Това няма да стане. Ти или Франк, или който и да било няма да го получите! По-добре да умра, отколкото да приема извратената ти любов. Когато поискам, аз ще избира мястото, времето и човека. И това ще бъде *мое* решение, а не твое или на някой друг. *Мое*, ясно ли ти е?

Ром, естествено, вече не можеше да отговори. Но може би той бе разбрал точно преди края си, че в отношението ѝ нямаше нищо лично към него. Причината не беше в това, че той представлява червено-оранжев цилиндър. Трябва да беше разбрал, че нямаше значение дали той е някаква зелена пластмасова сфера, върбово дърво или красив млад мъж.

КОРДЛИ, ЛУК И МОРКОВИ

Сигурно си спомняте онзи кавгаджия, който хвърляше пясък по дребния 47-килограмов слабак? Е, проблемът на онази хилка така и не бе разрешен, въпреки твърденията на Чарлз Атлас. Един истински кавгаджия *обича* да хвърля пясък по хората. За него унижението представлява просто едно дълбоко удовлетворение. Не би имало значение, дори и да тежите 120 килограма, да имате стоманени мускули и здрави мишци или да сте мъдър като Соломон, или хитър като Волтер. Вие все пак ще си получите обидата и вероятно няма да можете да направите нищо, за да я избегнете.

Точно така преценяваше положението Хауърд Кордли. Той беше приятен човек, винаги унижаван от хората на Фулър Бръш, кредиторите, управителите на заведения и други важни фигури. На Кордли това не му харесваше. Той изстрадваше мълчаливо безбройните агресивни манияци, които се промъкваха начело на опашките, взимаха таксито, което той бе спрял пръв, и подло отмъкваха момичетата, с които той разговаряше по купоните.

По-лошото бе, че тези хора като че ли харесваха провокациите и ги търсеха, с единствената цел да причиняват неприятности на другите.

Кордли не можеше да разбере защо е така, докато през един летен ден, когато караше разсеяно колата си из северните райони на Испания, богът Тот-Хермес не му поднесе оригинално обяснение, мърморейки:

— Хммм, виж, момчето ми, аз съм свикнал с това, но разбери, ако не добавим моркови, яденето няма да се получи.

— *Моркови ли?* — опита се да разбере думите му Кордли.

— Говоря ти за онези типове, на които се гневиш — обясни Тот-Хермес. — Те *трябва* да действат по този начин, момчето ми, понеже са моркови, а морковите са си такива.

— Че ако те са моркови — заговори Кордли, — тогава аз...

— Ти, разбира се, си едно малко, перленобяло лукче.

— Да! Боже мой, да! — извика Кордли, замаян от заслепяващата светлина на прозрението.

— И естествено ти и всички останали перленобели лукчета си мислите, че морковите са просто неприятни, някакъв вид мутирал в оранжево лук. Докато морковите ви гледат и ви се подиграват. „Глей, к’ви странни, кръгли бели моркови, я!“ Искам да кажа, че двата вида просто не могат да се понасят, докато всъщност...

— Да, продължавай! — извика Кордли.

— Всъщност — заяви Тот-Хермес, — *в Манджата има място за всичко!*

— Разбира се! Разбрах, разбрах, разбрах!

— А *това* означава, че всеки, който съществува, е необходим и че ти *трябват* дългите, омразни, оранжеви моркови, както ще ти *потрябват* и красивите, приятни, бели лукчета, или обратното, защото без всички съставки, това не е Манджа, тоест живот, и се получава, ако мога така да кажа...

— Супа! — извика екзалтирано Кордли.

— Улучи — пропя Тот-Хермес. — Кажете думата, прочети я на висок глас и позволи на хората да разберат божествената формула...

— *Супа!* — каза Кордли. — Да, сега разбирам. Гъстата, чисто бяла лучена супа е нашата мечта за рая, докато огненооранжевия морковен бульон е представата ни за ада. Съвпада, всичко съвпада!

— Амин — пропя Тот-Хермес.

— Но тогава къде отива грахът? Ами *месото*, за Бога?

— Не се хващай за думите — посъветва го Тот-Хермес. — Те оставят грозни белези. Задоволи се с морковите и лука. А сега ми позволи да ти предложи едно питие... Специалитет.

— Ами подправките, къде се слагат *подправките*? — попита Кордли, докато отпиваше голяма глътка от тъмночервената течност, предложена му от ръждясала манерка.

— Е момчето ми, ти задаваш въпроси, отговорите на които могат да бъдат разкрити само пред масон от тринадесета степен, облечен в кадифе и обут в сандали. Съжалявам. Просто не забравяй, че всичко влиза в Манджата.

— В Манджата — повтори Кордли и облиза устни.

— И се дръж за лука и морковите. Това да ти е шаблонът.

— Лук и моркови — повтори Кордли.

— Това е твоят път — каза Тот-Хермес. — Хей, ама ние стигнахме до Коруна. Можеш да ме оставиш тук някъде.

Кордли спря колата си встрани на пътя. Тот-Хермес взе раницата си от задната седалка и излезе.

— Благодаря за возенето, момчето ми.

— За мен беше удоволствие. Аз ти благодаря за виното. Какво беше то?

— *Домашно вино*, смесено със съвсем малко фирмена есенция на стария доктор Хамърфингър. Направено от гнурите в тайните лаборатории на Калифорнийския университет в Лос Анджелис за предстоящото голямо европейско преобръщане.

— Каквото и да е, то наистина е! — с уважение произнесе Кордли. — Истински еликсир за мен. С такова нещо можеш да успееш да продадеш вратовръзка на антилопа. Можеш да промениш света и да го превърнеш от гладък сфероид в ъгловат трапецоид... Какво каза?

— Няма значение. То така или иначе е част от пътешествието ти. Може би е по-добре да си полегнеш за малко, а?

— Когато боговете нареждат, ние, смъртните, трябва да се подчиняваме — наблегна на думите си Кордли. Той си полегна върху предната седалка на колата. Тот-Хермес се надвеси отгоре му, брадата му просветна в златисто, а главата му закри дърветата.

— Добре ли си?

— Никога през живота си не съм бил по-добре.

— Искаш ли да поостана?

— Няма нужда. Ти ми помогна повече, отколкото е възможно.

— Радвам се да го чуя, момчето ми. Ти говориш хубаво. Наистина ли си добре? Е, чао тогава.

Тот-Хермес тръгна към залеза. Кордли затвори очи и разреши повечето проблеми, които бяха мъчили умовете на най-великите философи през вековете. Той бе леко изненадан от това колко просто всъщност е всичко.

Най-накрая той заспа. Събуди се шест часа по-късно. Бе забравил повечето от блестящите прозрения и ярки решения. Това беше просто невъобразимо. Как е възможно някой да обърка ключовете на вселената? Но той бе успял и май нямаше надежда да се оправи. Раят бе загубен, може би за добро.

Обаче помнеше за лука и морковите и не беше забравил Манджата. Може би не беше точно прозрението, което сам би избрал, ако имаше възможност за избор, но това му бе дадено и той не го отказа. Кордли разбра, може би инстинктивно, че в играта на прозрението човек взима онова, до което се докопа.

На другия ден под проливен дъжд той стигна в Сантандер. Реши да напише весели писма да всичките си приятели, може би дори да се опита да нахвърля един пътепис. Това изискваше пишеща машина. *Администраторът* на хотела го насочи към един магазин за даване на пишешци машини под наем. Той отиде и откри един продавач, който говореше перфектно английски.

— Давате ли под наем пишешци машини за по един ден? — попита Кордли.

— Защо не? — отвърна продавачът. Той беше с мазна черна коса и тънък аристократичен нос.

— Колко ще ми искате за тази? — посочи Кордли една тридесетгодишна преносима „Ерика“.

— Седемдесет пезети за ден, което прави един долар. Обикновено.

— А сега не е ли обикновено?

— Разбира се, че не, тъй като сте чужденец. За вас сто и осемдесет пезети на ден.

— Добре — каза Кордли и посегна за портфейла си. — Искам я за два дена.

— Освен това трябва да ви помоля за паспорта и депозит от петдесет долара.

Кордли помисли, че е шега.

— Ей, ама аз само ще пиша на нея, няма да се женя.

Продавачът сви рамене.

— Виж, паспортът ми е при *администратора* на хотела. Не може ли да вземеш вместо него шофьорската ми книжка?

— Разбира се, че не. Трябва да имам паспорта ви, за в случай че решите да се укриете.

— Но защо пък ти трябва паспорта ми *плюс* депозит? — попита Кордли, чувствайки се вече най-малкото унижен. — Защото всъщност

тази машина не струва и двадесет долара.

— Вие може би сте експерт по стойността на употребяваните немски пишещи машини на испанския пазар, а?

— Не, но...

— Тогава, позволете ми, господине, да си работя, както смятам за необходимо. Освен това трябва да знам по какъв начин мислите да използвате машината.

— *Да я използвам?*

— Разбира се.

Това бе една от онези абсурдни ситуации, които могат да се случат на всекиго в чужбина. Изискванията на продавача бяха неразбираеми, а държанието му обидно. Кордли беше готов да кимне леко, да се обърне и да си излезе.

Тогава си спомни за лука и морковите. Видя Манджата. И изведнъж разбра, че може да бъде какъвто си иска зеленчук.

Той се обърна към продавача. Усмихна му се победоносно.

— Искаш да знаеш как ще използвам пишещата машина ли? — попита той.

— Точно така.

— Ами, честно казано, имах намерение да си я напъхам в носа — каза Кордли.

Продавачът зяпна към него.

— Много успешен метод за кражба — продължи Кордли. — Освен това имах намерение да ти дам откраднат паспорт и фалшиви пезети. Щом идех в Италия, щях да продам машината за десет хиляди долара. Знаеш ли, в Милано има направо глад за пишещи машини. Те са отчаяни и купуват всичко.

— Господине — заговори продавачът. — Вие сте решили да се държите неприлично.

— Точната дума е гадно. Размислих по отношение на пишещата машина. Но позволи ми да те поздравя за владеенето на английски език.

— Учил съм упорито — отбеляза продавачът с лека гордост.

— Очевидно. И въпреки известна слабост, която забелязвам в произношението на Р-овете, успяваш да говориш като венециански гондолиер с разцепена устна. Поздрави от мен семейството си. А сега те оставям на спокойствие да си чоплиш пъпките.

Като си припомняше сцената по-късно, Кордли реши, че е изиграл доста добре фалшивата си роля на морков. Вярно, че заключителните му слова бяха малко пресилени и свръхинтелектуализирани. Но подтекста на лошотията му бе убедителен.

По-важен бе простият и ясен факт, че го бе направил. А сега, в тишината на хотелската си стая, вместо да се самоизяжда от яд, той изпитваше успокоителното чувство, че бе поставил в това положение някой друг.

Беше го направил! Просто ей така, бе превърнал себе си от лук в морков!

Но беше ли морално оправдана подобна постъпка? По всяка вероятност продавачът не можеше да се държи по-приятно. Той беше продукт на собственото си генетично и социално обкръжение, жертва на възпитанието си. И изразяваше по-скоро естествена, а не умишлена омраза...

Кордли се прекъсна. Разбра, че мисли типично по луковски, което показваше невъзможност да възприеме морковите, освен като аномалия в света на луковете.

Но сега той знаеше, че както лукът, така и морковите трябва да съществуват. Иначе няма да стане Манджа.

И освен това знаеше, че човек е свободен и може да си избере какъв зеленчук иска да бъде. Можеше да си живее като весело грахче или киселец, или чеснова скилидка (макар че това беше малко дразнеща метафора). Във всеки случай човек може да направи своя избор между света на морковите и този на лука.

По този въпрос трябва доста да се помисли, реши Кордли. Но така и не му остана време. Вместо това той излезе да разглежда забележителностите въпреки дъжда, а после продължи пътешествието си.

Следващият инцидент се случи в Ница, в едно уютно малко ресторантче на булеварда на „Сините дяволи“, с червени карирани покривки и неразбираемо меню, написано на ръка с червено мастило. Имаше четирима сервитьори, единият от които приличаше на Жан-Пол Белмондо чак до висящата на дебалата му долна устна цигара.

Останалите приличаха на избягали от ареста крадци. Вътре имаше няколко скандинавски туристи, които тихо си ядяха супата, един възрастен французин с барета и три приятни англичанки.

Белмондо се довлече до него. Кордли, който говореше ясно френски, макар и като по учебник, поиска да му сервират менюто за десет франка, което бе видял да виси на прозореца. Сервитьорът му хвърли поглед като на просяк.

— Ааа, за днес вече го привършихме — каза той и му подаде менюто за 30 франка.

В предишното си превъплъщение Кордли по всяка вероятност би преглътнал и би си поръчал. Или може би просто би станал треперещ от ярост и би напуснал ресторанта, бутвайки някой стол по пътя си.

Но сега...

— Май не ме разбрахте — каза Кордли. — Според френските закони вие трябва да сервирате всичко от фиксираните менюта, които показвате на прозореца.

— *Гусинът* адвокат ли е? — запита келнерът с ръце на кръста.

— Не. *Гусинът* е заядлив — отвърна Кордли, предоставяйки нещо като честно предупреждение.

— Тогава *гусинът* може да се заяжда, колкото си иска — каза сервитьорът с присвити очи.

— Добре — съгласи се Кордли. И точно в този момент, като по поръчка, в ресторанта влезе възрастна двойка. Мъжът бе с двуредно сако в рибена кост. Жената носеше фина памучна рокля на цветя. Кордли извика към тях: — Извинете, приятели, вие англичани ли сте?

Малко поизплашен, мъжът наклони глава в нещо като кимване.

— Тогава трябва да ви посъветвам да не се храните тук. Аз съм здравен инспектор от ЮНЕСКО. Готвачът май не си е мил ръцете от края на Втората световна война. Още не сме направили окончателното изследване за тиф, но имаме съмнения. Щом помощникът ми пристигне с лакмусовата хартия...

В ресторанта бе настанало мъртво мълчание.

— Предполагам, че твърдо сварените яйца може и да са безопасни — добави Кордли.

Възрастният мъж може и да не беше повярвал на думите му, но това нямаше значение, тъй като Кордли определено показваше, че се заяжда.

— Хайде, Милдред — каза той и те побързаха да излязат.

— Ей там си отиват шестдесет франка плюс пет процента бакшиш — заяви хладнокръвно Кордли.

— Веднага се махай отгук — изсумтя сервитьорът.

— На мен пък ми харесва да стоя — заяви Кордли и скръсти ръце. — Харесва ми *атмосферата*, чувството за интимност...

— Не можеш да останеш без консумация.

— Ще ям. От менюто за десет франка.

Сервитьорите се спогледаха, кимнаха в унисон и започнаха да се приближават в заплашителна фаланга. Кордли се обърна към останалите посетители.

— Моля всички ви да бъдете свидетели! Тези хора ще ме нападнат. Четирима срещу един. В противоречие с френските и общочовешките закони, просто защото искам да си поръчам менюто за десет франка, което те са поставили на витрината, за да лъжат клиентите.

Монологът бе дълъг, но явно бе дошло време за тържественост. Кордли го повтори на английски.

Англичанките го зяпнаха. Старият французин продължи да си яде супата. Скандинавците кимнаха сериозно и започнаха да си събличат саката.

Сервитьорите се посъветваха помежду си. Онзи, който приличаше на Белмондо, заговори:

— *Гусине*, предизвиквате ни да повикаме полиция.

— Това ще ми спести труда да я повикам аз — отвърна Кордли.

— *Гусинът* сигурно не желае да прекара почивката си в съда?

— *Гусинът* обикновено си прекарва почивката там — каза Кордли.

Сервитьорите пак се посъветваха помежду си. После Белмондо се приближи с менюто от 30 франка.

— Цената на поръчката ви ще бъде десет франка, тъй като явно *гусинът* не може да си позволи повече.

Кордли не обърна внимание на думите му.

— Донесете ми лучена супа, зелена салата и *телешко по бургиньонски*.

Сервитьорът се отдалечи да даде поръчката. Докато го чакаше, Кордли си пееше тихичко „Танцувай Матилда“. Подозираше, че това

ще ги накара да побързат с поръчката. Когато стигна до втория припев „Няма да ме хванеш жив“, Кордли придърпа чинията със супа пред себе си и взе лъжицата.

Настъпи момент на бездиханно очакване. Никой от обядващите не бе напуснал ресторанта. Но Кордли бе подготвен. Той се наведе напред с лъжица готова за загребване и помириса леко супата. В помещението зашепнаха.

— Липсва й нещо — заяви на висок глас Кордли. Той се намръщи и изля супата в *телешкото по бургиньонски*. Помириса, поклати глава и добави половин филия хляб натрошена на хапки. Помириса отново и добави салатата и съдържанието на комплекта с подправки от масата.

Кордли облиза устните си.

— Не — каза той. — Просто не става.

После обърна съдържанието на чинията върху масата. Беше постъпка, която можеше да се сравни с хвърлянето на кофа фекалии по *Мона Лиза*. Цяла Франция и по-голямата част от западна Швейцария изпадна в шок.

Без да бърза, но като държеше под око смръзналите се сервитьори, Кордли се изправи и хвърли десет франка в буламача. Отиде до вратата, обърна се и каза:

— Моите поздравления към готвача, който би се справил по-добре като бетонобъркачка. А това, *приятелче*, е за теб.

Той хвърли измачканата ленена салфетка на пода.

Като един матадор, който обръща гръб на бика след прекрасна серия удари и се отдалечава, Кордли излезе. Поради някаква напълно неизвестна причина сервитьорите не го подгониха, не го убиха и не окачиха мъртвото му тяло на близкия стълб. И така, Кордли измина десет или петнадесет пресечки, като завиваше безразборно. Стигна до алеята „Разходката на англичаните“ и седна на една пейка. Трепереше цял, а ризата му бе подгизнала от пот.

— Но го направих — каза той. — Направих го! Бях безумно нахален, но се измъкнах!

Сега вече наистина знаеше защо морковите действаха по този начин. Скъпи Боже, какво удоволствие, какво невероятно благословено удоволствие!

След това Кордли възвърна добродушието си лесно и без съжаление. Остана такъв до втория ден от пребиваването си в Рим.

Намираще се в колата, която бе взел под наем. Той и още седем други шофьори се бяха подредили пред светофара на булевард „Виторио Емануеле II“. Зад тях имаше може би още двадесетина коли. Всички шофьори форсираха двигателите си и стискаха кормилата с присвити очи, мечтаейки за състезателната писта „Ле Манс“. Всички, с изключение на Кордли, който се любуваше на грандиозната архитектура на центъра на Рим.

Флагчето на квадрати се спусна! Шофьорите натиснаха педалите на газта, опитвайки се да завъртят колелата на немощните си фиатчета, като чупеха зъбите на амбреажите и късаха нервите си. Но пък го правеха бляскаво и с *гордост*. Всички, с изключение на Кордли, който май беше единственият човек в Рим, който не държеше да спечели състезанието или да спазва часа на някаква среща.

Без да бърза, но и без да се бави особено, Кордли натисна съединителя и включи на скорост. Вече бе загубил почти две секунди, нещо немислимо за „Монца“ или „Монте Карло“.

Шофьорът зад него натисна нервно клаксона си.

Кордли се усмихна на себе си. Едно скрито и грозно изражение. Той изключи скоростта, дръпна ръчната спирачка и слезе от колата си. Отиде до задната кола, чийто шофьор беше изсвирил и сега побледнял бърникаше под седалката с надеждата да намери някоя щанга.

— Е? — попита Кордли на френски. — Станало ли е нещо?

— Не, не, нищо — отвърна шофьорът също на френски, което бе първата му грешка. — Просто исках да ви накарам да тръгнете, да освободите пътя.

— Но аз точно това и правех — заяви Кордли.

— Добре де! Всичко е наред!

— Не, не е наред — каза му Кордли. — Мисля, че заслужавам по-добро обяснение по въпроса, защо натиснахте клаксона.

Шофьорът, бизнесмен от Милано, дошъл за празниците с жена си и четирите деца, отвърна с прегракнал глас:

— Скъпи ми господине, вие се забавихте и бавехте всички нас.

— *Бавех ли?* — попита Кордли. — Та вие натиснахте клаксона си само две секунди, след като светна зелено. Да не би да наричате тези

две секунди забавяне?

— Беше много повече — отвърна тихо мъжът.

Сега трафикът се бе задръстил на юг чак до Неапол. Беше се събрала десетхилядна тълпа. Частите на *карабинерите* във Витербо и Генуа бяха вдигнати под тревога.

— Това не е вярно — заяви Кордли. — Имам свидетели. — Той посочи тълпата, която започна да сочи него. — Ще извикам свидетелите си пред съда. Вие трябва да знаете, че с натискането на клаксона без никаква специална причина в границите на града Рим, сте нарушили законите.

Миланският бизнесмен погледна тълпата, наброяваща вече може би петдесет хиляди души. Мили Боже, помисли си той, ако можеха готите да нападнат отново и да унищожат всичките тези зяпаци римляни! Ако можеше земята да се разтвори и да погребее този откачен французин! Ако той, Джанкарло Морели, би имал един тъп нож, с който да си разреже вените!

Самолети от Шести флот прогърмяха над главите им с надеждата да предотвратят отдавна очаквания *преврат*.

Собствената съпруга на миланския бизнесмен му крещеше обиди. Тази нощ той щеше да изтръгне затлъстялото ѝ сърце и да го изпрати на майка ѝ.

Но какво можеше да се направи? В Милано би могъл да получи главата на този французин върху тепсия. Но това беше Рим, един южняшки град, непредвидимо и опасно място. Пък и според закона по всяка вероятност той бе виновен, което го поставяше в още по неблагоприятно положение.

— Добре — каза той. — Може би натискането на клаксона наистина не беше необходимо въпреки провокацията.

— Аз настоявам за истинско извинение — упорстваше Кордли.

Откъм изток се зачу тътен. Хиляди съветски танкове настъпваха в боен ред из унгарската пуста, готови да се противопоставят на дългоочакваното навлизане на НАТО в Трансилвания. Във Фоджия, Бриндизи и Бари спря водата. Швейцарците затвориха границите си и бяха готови да взривят проходите към страната си.

— Добре, извинявам се! — развика се миланският бизнесмен. — Съжалявам, че ви предизвиках и съжалявам още повече, че изобщо

съм се родил! Извинявам ви се отново! А сега ще се махнете ли, за да мога да умра от инфаркт на спокойствие?

— Приемам извинението ви — каза Кордли. — Не се сърдите, нали? — той се върна в колата си, припявайки си „Застреляй този мъж“ и потегли под възхитените възгласи на милиони.

Войната отново бе предотвратена на косъм.

Кордли стигна до Триумфалната арка на Тит, паркира колата си и под звуците на хиляди тропети мина под нея. Заслужаваше този триумф, също както навремето Цезар.

Господи, преглътна той, колко *гаден* бях!

В Англия Кордли настъпи пръстите на една млада дама, когато влизаше през „Вратата на предателите“ в Лондонската кула. Това се оказа нещо като интимен жест. Младата дама се казваше Мейвис. Бе дошла от Шорт Хилс, Ню Джърси и имаше дълга, права, тъмна коса. Тя беше стройна, красива, интелигентна, енергична и имаше чувство за хумор. Имаше си също и някои дребни недостатъци, но те нямат значение за този разказ. Тя позволи на Кордли да я почерпи с чаша кафе. През останалата част от седмицата те бяха неразделни.

— Мисля, че съм се увлякъл — каза си Кордли на седмия ден. Той веднага разбра, че думата, която бе употребил е много слаба. Всъщност бе страхотно и безнадеждно влюбен.

Но какво чувстваше Мейвис? Тя като да не бе съвсем безразлична към него. Възможно беше даже определено да отговаря на чувствата му.

В този момент Кордли изпита едно предчувствие. Разбра, че преди една седмица бе настъпил пръстите на бъдещата си жена и майка на двете му деца, които щяха да бъдат родени и отгледани в къща на няколко нива в Съмит, Ню Джърси, или може би в Милбърн, обзаведена с негорими мебели.

Това може да ви се стори непривлекателно и провинциално, но за Кордли, който нямаше претенции да бъде космополит, бе нещо желано. Така или иначе не всички от нас живеят в Кейп Ферат. Странното е даже, че не всички го желаят.

Този ден Кордли и Мейвис отидоха в резиденцията на Маршъл Гордън в Белгравия, за да разгледат византийските миниатюри.

Мейвис беше луда по византийските миниатюри, което всъщност бе нещо съвсем безобидно. Колекцията беше частна, но Мейвис бе осигурила покани чрез местния управител на „Ейвис“, който наистина се бе постарал.

Те пристигнаха в резиденцията на Гордън, представляваща възхитителна сграда в Хъдълстон Мюз, от времето на Регентството. Позвъниха. Вратата бе отворена от иконом в безупречно вечерно облекло. Те показаха поканите. Погледът на иконома и повдигнатите му вежди показаха, че поканите им са второкласни. От онези, които се дават на досадни позъори, твърдящи, че обичат изкуството, пътуващи с намаление за по 17 дена. Това не бяха гравирани първокласни покани, предназначени за Пикасо, Джаки Онасис, Шугър Рей Робинсън, Норман Милър, Чарлз Горен и други подобни, около които се въртеше света.

— О, да... — произнесе икономът. Две думи, които изразиха всичкото му презрение. Лицето му се поизкриви и той изглеждаше като човек, получил неочаквана визита от Чингиз хан и цял полк от неговата орда.

— Миниатюрите — напомни му Кордли.

— Да, разбира се... Но се боя, господине, че в резиденцията „Гордън“ не се допускат мъже без сако и вратовръзка.

Беше тягостно задушен августовски ден. Кордли бе облечен в спортна риза.

— Правилно ли ви чух? — каза той. — Сако и вратовръзка?

— Това е правилото, господине — отговори икономът.

— А не можете ли да направите едно изключение? — попита Мейвис.

Икономът поклати глава.

— Трябва да се придържаме към правилата, госпожице. В противен случай... — Той остави недоизказани опасенията си по отношение на настъплението на простотията, но те увиснаха във въздуха като огромна хромирана табела.

— Разбира се — изрече любезно Кордли. — В противен случай. Значи сако и вратовръзка, така ли? Мисля, че може да се уреди.

Мейвис сложи ръката си върху рамото му.

— Хауърд, да си вървим. Можем да дойдем друг път.

— Глупости, скъпа. Ако ми позволиш да взема шлифера ти...

Той взе белия шлифер, който тя бе наметнала върху раменете си и го облече, като при това спуска един от шевовете.

— Ето, приятелче! — обърна се той към иконома. — Така става, нали?

— Мисля, че *не* — отвърна толкова сухо икономът, че с гласа си можеше да изсуши ангинария. — Във всеки случай остава нерешен въпросът с вратовръзката.

Кордли само чакаше да го изрече. Той измъкна смачканата си носна кърпа и я завърза около врата си.

— Това удовлетворява ли ви? — пропя той, имитирайки гласа на Питър Лори, изпълняващ ролята на господин Мото, която бе харесвал някога.

— Хауърд! Да си вървим!

Кордли не се помръдна, обърнат с усмивка към иконома, който за пръв път откакто се помнеше, се бе изпотил.

— Боя се, господине, че това не е...

— Не е какво?

— Не е точно онова, което се разбира под думите сако и вратовръзка.

— Да не се опитваш да ме убедиш, че освен вратар, си и специалист по мъжко облекло? — изрече с висок и неприятен глас Кордли.

— Разбира се, че не! Но това неподходящо облекло...

— Какво разбираш под „неподходящо“? Да не би човек да трябва да се подготвя три дена напред, само за да може да бъде одобрен от теб?

— Но вие сте облечен в дамски шлифер и сте с измачкана носна кърпа — твърдо изрече икономът. — Мисля, че няма какво повече да говорим.

Той започна да затваря вратата.

— Ако го направиш, скъпи, ще те съдя за клевета и обида. Тук те се приемат за сериозни нарушения, а аз имам и свидетели — заяви Кордли.

Освен Мейвис Кордли бе събрал и една малка, неуверена, но любопитна тълпа.

— Това вече става твърде смешно — заяви икономът, но задържа вратата полуотворена.

— Престоят ти в затвора Уормууд Скръбс може да ти се стори доста по-смешен — заяви му Кордли. — Защото имам намерение да ти предявя обвинение... Не се шегувам.

— *Хауърд!* — извика Мейвис.

Той отблъсна ръката ѝ и изгледа остро икономата.

— Аз съм мексиканец, макар че идеалният ми английски може да те е заблудил. В моята страна човек по-скоро би си прерязал гърлото, отколкото да остави ненаказана подобна обида. Казваш женска дреха, а? Ей, *човече*, когато аз нося дрехата, тя става *мъжка*. Или може би ти намекваш, че съм нещо като *обратен*, как го казвахте вие, а? Хомосексуалист?

Тълпата, която вече не се държеше толкова скромно, изръмжа одобрително. Никой освен собствения им господар не обича икономите.

— Не съм имал подобно нещо предвид — едва пророни икономът.

— Значи приемаш, че това е мъжко сако?

— Както желаете, господине.

— Неудовлетворително! Инсинуацията все още я има. Сега ще отида да намеря някой съдия.

— Почакайте, нека не бързаме — каза икономът. Лицето му бе загубило цвят и ръцете му трепереха. — Сакото ви е мъжко сако, господине.

— А какво ще кажеш за вратовръзката ми?

Икономът направи последен опит да спре Сапата и окървавените му пеони.

— Ами, господине, една носна кърпа е явно...

— Онова, което съм поставил на врата си — заяви хладнокръвно Кордли, — се превръща в това, което трябва да бъде. Ако бях си вързал парче шарена коприна щеше ли да я наречеш „дамско бельо“? Лененият плат е подходящ материал за вратовръзка, *нали така?* Функцията определя думата. Не си ли съгласен? Ако отивам на работа яхнал крава, никой няма да каже, че яздя пържола. Или не си съгласен с аргументите ми?

— Боя се, че не разбирам напълно...

— Тогава как си позволяваш да съдиш?

Тълпата, която вече бе станала нетърпелива, зашумя одобрително.

— Господине — извика измъченият иконом. — Моля ви...

— *В противен случай* — доволно заяви Кордли. — Значи аз имам сако и вратовръзка, както и покана. Може би ще бъдеш така любезен да ни покажеш византийските миниатюри?

Икономът отвори широко вратата пред Панчо Виля и окъсаната му орда. Последният бастион на цивилизацията бе превзет за по-малко от час. Вълците виеха по бреговете на Темза. Босоногата армия на Морело завърза конете си из залите на Британския музей и над Европа се спусна непрогледен мрак.

Кордли и Мейвис разгледаха колекцията мълчаливо. Не размениха нито дума, докато не останаха съвсем сами, разхождайки се из парка „Реджънт“.

— Слушай, Мейвис — заговори Кордли.

— Не, ти слушай — каза тя. — Ти беше ужасен! Ти бе непоносим! Ти бе... Не мога да намеря толкова обидна дума, за да опиша държанието ти! Никога не съм и сънувала, че ти може да си от онези садистични копелета, които изпитват удоволствие от унижението на други хора!

— Но, Мейвис, ти чу какво ми каза той, чу го как...

— Той беше един глупав, ограничен старец — каза Мейвис. — Аз мислех, че ти не си такъв.

— Но той каза...

— Това няма значение. Фактът е, че на теб ти хареса онова, което направи!

— Е, да, може би си права — призна Кордли. — Виж, мога да ти обясня.

— Не, на мен не можеш. Никога. Моля те, стой надалеч от мен, Хауърд. Завинаги.

Бъдещата майка на двете му деца започна да се отдалечава не само от него, но и от живота му. Кордли затича след нея.

— Мейвис!

— Ще повикам на помощ полицаи, Хауърд! Остави ме на мира!

— Мейвис, аз те обичам!

Тя трябва да го беше чула, но продължи да върви. Беше едно сладко и красиво момиче и явно необратимо лукче.

Кордли никога не успя да обясни на Мейвис за Манджата и необходимостта да се изживее определено поведение, преди то да бъде осъдено. Моментите на мистично просветление едва ли биха могли да бъдат обяснени. Но той успя да я убеди, че е преживял някакъв момент на кратка лудост, който просто не е могъл да предвиди и който с нейна помощ никога вече няма да се повтори.

Сега те са женени, имат дъщеря и син, живеят в къща на няколко нива в Плейнфилд, Ню Джърси, и са доста доволни. Кордли явно е унижаван от хората на Фулър Бръш, кредиторите, управителите на заведения и други важни фигури. Но има разлика.

Кордли не пропуска да прекарва редовни самостоятелни отпуски. Миналата година направо си създаде име в Хонолулу. А тази година отива в Буенос Айрес.

ИГРА: ПЪРВА СКИЦА

Може да не се бе събудил напълно и на това да се дължеше шока от преминаването по тъмния коридор и през овалната врата във внезапната тишина на огромната арена. Концентричните каменни редици се издигаха главозамайващо над главата му, свършвайки под небесния купол, като събираха и фокусираха горещината и енергията на тълпите. Утринното слънце блестеше и се отразяваше от белия пясък, и за момент той даже не можа да се сети къде се намира.

Огледа тялото си. Беше облечен в синя тениска и червени шорти. На лявата си ръка имаше завързан кожен митаксл. В дясната държеше дейнъм, тежестта и над еднометровата дължина на който действаха успокояващо. На коленете и лактите си имаше подплатени предпазители, както се изискваше по правилата. Освен това носеше малка жълта шапка с пера. Правилата не изискваха подобно нещо, но не го и забраняваха.

Всичко това би трябвало да му бъде познато и да му вдъхва увереност. Но беше ли?

Той прегледа ширитите и връзките на митаксла, провери дали дейнъма може да се движи свободно около бронзовото си вретено. Докосна кръста си и усети познатата мека тежина на сентрая, прикачен на колана, обърнат с рошавото навътре. Каза си, че всичко е наред. Но беше неспокоен, защото му се струваше, макар и да бе налудничаво, че никога преди не е бил на арена, че никога не е и чувал за дейнъм, че дори не знаеше името на играта, която трябваше да играе. Но това беше лудост, нерви, на които можеше да не обръща внимание. Той бързо разтърси глава и направи три плъзгащи се стъпки, за да провери лагерите на ролковите си кънки. После се плъзна назад и обиколи квадрата си.

Сега вече чуваше тълпата, която винаги ставаше нетърпелива преди началото на състезанието. Да, освен това и злобна. Беше заради кънките, разбира се, които не бяха традиционни. Тълпата не можеше да му прости за кънките. Но не разбираха ли, че играта с кънки бе по-

трудна, отколкото без тях? Представяха ли си те проблема с връщането на ниско подаване, докато се плъзгаш назад? Не знаеха ли, че предимството от скоростта се унищожават от повишената сложност на придвижване и преценка? Пък и сигурно знаеха, че той би спечелил и ако играе без кълки!

Той разтри чело и погледна към мястото на наблюдателите. Тримата съдии бяха заели местата си и гледаха през цепките за очи на покритите си с пера маски. Жената със завързани очи посегна към високата плетена кошница, избра една топка и я хвърли към него.

Той я претегли в ръката си — гладък сфероид, труден за сервис и още по-труден за връщане. Видя, че противникът му в отсрещната страна на корта чака с присвити колене и наведено напред тяло. И така, той подхвърли топката във въздуха и бързо, без да се замисля, я завъртя с дейнъма. Тълпата замря, наблюдавайки как топката се върти като по чудо на около метър от земята. Той нагласи наклона с митаксла — рутинна операция, която го изпълни моментално с отчаяние, защото разбра, че днес не му е ден за победа. Нито тази седмица, нито тази година, нито може би тази декада...

Той се стегна, позволи на дейнъма да се плъзне до края на вретеното и би сервис. Топката отхвъркна от него като ранена птица, а тълпата избухна в смях. И въпреки това ударът бе добър, топката се съживи, точно преди да закачи мрежата (неговия патентован сервис!) и подскочи нагоре и напред, изненадвайки противниковия играч.

Той се обърна, чу тълпата да реве отново и разбра, че противникът му е успял все пак да я върне. Видя топката, натежала от неочакваното обратно завъртане, да подскача бавно към него. Не беше кой знае какво връщане. Можеше да го спаси без грешка и да излъже противника си, като спечели по този начин поне психологическа точка. Но предпочете да остави топката да мине покрай него и да се удари в черната дъска. И сега по всяка вероятност противникът му бе спечелил.

Той чу няколко освирквания. Не им обърна внимание. Днес беше ужасно горещо, краката го боляха и му бе досадно. Усети, при това не за пръв път, че състезанието бе станало безсмислено. Беше нелепо, като си помисли човек — един възрастен мъж да играе толкова сериозно тази игра! Все пак животът бе нещо повече от това. Животът

представляваше любов и деца, залези и хубава храна. И защо това състезание се бе наложило върху цялото му съществуване?

В играта бе пусната друга топка. Нещо голямо и безформено, твърде леко и изобщо неприличащо на топка. Не можеше да направи нищо с подобна топка. Той я отказа, което му беше привилегия. Отказа също и следващите две, които не хвана, макар че последната може би бе подходяща за уменията му. Но той я остави да падне, плъзна се с кънките си и седна на пейката встрани от игрището. Състезанието още не беше започнало, а дясното рамо вече го болеше и той бе жаден.

Изпи чаша вода, като си направи сянка над очите с митаксла, после направи знак на момчето да му донесе още една чаша. Не можеше да разбере дали съдиите го гледат или не. Вероятно го гледаха, защото бавеше мача. Но не можеше да направи нищо. Трябваше му време да обмисли стратегията си, защото наистина обичаше да си има определен план, когато играе. Не *копие* или *схема* (въпреки съветите на няколко известни професионалисти), а просто обща стратегия, гъвкава и базирана на няколко добри основни принципа, обхващаща всичката налична информация. Разбира се, на него не му беше *необходим* план на играта. Като всеки професионалист той можеше да играе без план, можеше да играе пиян, болен или полумъртъв. Можеше и да не спечели, но винаги можеше да играе. Точно това означаваше да си професионалист.

Сега се обърна, за да огледа арената, зацрихованите квадрати за точките, черната забранена ивица, раираната в червено и синьо ничия земя. Но внезапно разбра, че не си спомня правилата, не помнеше кога се пишат точки, не знаеше какво е разрешено и кое е фал. И изпаднал в паника, се видя отстрани. Един объркан човек, облечен в спортен екип, качен върху опасни ролкови кънки, застанал пред една неприязнена тълпа, готов да играе някаква игра, за която никога досега не е и чувал.

Той изпи втората си чаша вода и се плъзна обратно на корта. В устата си усещаше горчивина, а в очите му течеше пот. Когато дръпна връзката, митакслът изпука, а дейнъмът се удряше в крака му като ранена птица.

И ето я топката му, с дяволски ромбовидна форма, някаква неестествена топка, невъзможна дори и за него, признатия майстор на невъзможни топки. Никога нямаше да докара тази до мрежата, да не говорим, че би могъл да я прехвърли!

Разбира се, ако успееш да я прехвърли...

Но никога нямаше да успее.

Не особено убедено си каза, че самата игра е по-важна от победата.

Той претегли на ръка тежината на топката, включи сентритото в предпазна позиция, зае стилизирана поза за подаване на сервис. После пусна топката долу.

Тълпата запази мъртва тишина.

— Вижте сега — заговори той с обикновен тон, но гласът му се понесе до най-високата, обляна от слънце скамейка. — Предварително казах на ръководството, че настоявам за слънчев екран. Сигурно сте забелязали, че такъв няма. А тъй като очаквах, че ще го има, аз не нося слънчеви очила. Това явно е нарушение на договора. Дами и господа, съжалявам, но днес няма да има игра.

Той се поклони, като свали шапката си с пера. Чу се леко мърморене, няколко подвиквания, но иначе думите му бяха приети добре без ненужни протести. Естествено те бяха свикнали с такива работи. Въпреки че беше известен с това, че всеки ден е на корта в дъжд и слънце, той всъщност не изиграваше повече от дузина мачове годишно. Нямаше нужда. Имаше достатъчно подобни прецеденти. Човек трябваше само да погледне колонките със състезателните списъци във вестника и да види броя на отложените състезания. Дори и в Смитсония, където се пазеха първите исторически записки за играта, даже и там, гравирани върху камък, човек можеше да види, че легендарните състезатели от древността също невинаги са играли.

И въпреки това той се чувстваше неудобно. Съдиите си тръгнаха и той им се поклони, но те не обърнаха внимание на поздрава му.

Той се върна към края на корта и изпи още една чаша вода. Когато вдигна очи, забеляза, че противникът му си е тръгнал. Той се плъзна обратно на корта и започна да тренира на стената, като се движеше леко напред-назад по емайлираните плочки, повтаряйки ударите си и възхищавайки се на собственото си умение. Сега го правеше добре и съжаляваше, че не се смята. Но какво бе казал онзи човек? „Можеш лесно да улучиш всичко с изключение на бала с мангизи.“

В края на деня пясъкът бе нашарен в черно и напоен от собствената му пот и кръв. Но всичко това нямаше значение и затова

той не обърна внимание на ръкоплясканията. Знаеше, че се е упражнявал, за да запълни времето и за да запази уважението си към себе си, за да може да продължи да вярва, че ще играе и ще печели в тази игра.

И във всеки случай сега беше изморен. Той се вмъкна в съблекалнята и се преоблече в обикновени дрехи. Излезе на улицата през задната врата.

За негова изненада навън беше тъмно. Вече тъмно? Че какво бе правил цял ден? Невероятно, не бе напълно сигурен, но май бе участвал в някакво странно състезание.

Той се върна вкъщи, където искаше да разкаже на жена си за играта. Но не можа да измисли как да ѝ го каже и затова си замълча, а когато жена му го попита как му е вървяла работата днес, той отговори „добре“, от което и двамата разбраха, че не е било добре. Не и този път. Не и днес.

ДОКТОР ЗОМБИ И МАЛКИТЕ МУ КОСМАТИ ПРИЯТЕЛЧЕТА

Определено мисля, че тук съм в безопасност. Понастоящем живея в малък апартамент на североизток от Сокало, в един от най-старите квартали на град Мексико. Като чужденец в тази страна, първото ми неминуемо впечатление е колко много прилича тя на Испания и колко различна е всъщност. В Мадрид улиците представляват лабиринт, който те тегли непрекъснато навътре, към скрити центрове с досадни и добре пазени тайни. Прикриването на едно обикновено място сигурно е наследство от маврите. Докато мексиканските улици са обърнат лабиринт, които води навън към планините, към простора, към откровения, които винаги се изплъзват. Няма нищо скрито, но и нищо в Мексико не е разбираемо. Това е останало от индианците. Минало и настояще, отбрана, базирана на проникването, прозрачна отбрана като тази на морската анемония.

Аз намирам този стил за разумен и удобен. Съгласен съм с проницателността, родена в Теночтитлан или Тлаккала. Не крия нищо и поради това съумявам да прикрия всичко.

Колко често съм завиждал на крадеца, който няма какво да скрие освен шепа плячка! Някои от нас нямат такъв късмет. Някои от нас притежават тайни, които не се побират в джоба, нито в килера. Тайни, които не могат да се приберат в гостната или да се заровят в задния двор. Жил де Ретц е имал нужда от частно тайно гробище малко по-малко от „Пер ла Шез“. Моите собствени нужди са по-скромни, но не много.

Аз не съм общителен човек. Аз мечтая за къща в провинцията, някъде по голите склонове на Икстаксихуатл, където няма друго човешко жилище на километри наоколо. Но това би било лудост. Полицията смята, че човек, който се самоизолира, има нещо за криене. И това заключение е толкова вярно, колкото и банално. Тези

възпитани, безжалостни мексикански полицаи! Как не вярват на чужденците и колко са прави при това! Те биха намерили причина да обискират самотната ми къща и истината щеше да излезе наяве. И щеше да предизвика поне тридневна сензация във вестниците.

Аз избегнах всичко това или поне го отдалечих, като реших да живея тук, където съм. Сега даже Гарсия, най-ревнивият полицай в квартала, не би могъл да повярва, че аз използвам този малък, открит апартамент за *тайни безбожни опити от ужасно естество*. Както се говори...

Вратата ми обикновено е притворена. Когато продавачите ми доставят продуктите, аз обикновено им казвам да влизат направо. Те никога не го правят, тъй като изпитват необикновено уважение към личния живот на хората. Но аз така или иначе ги каня.

Притежавам три преходни стаи. Влиза се през кухнята, следва холът и след него спалнята. Всяка стая си има врата, но нито една от тях не е затворена напълно. Може би съм довел това си фетишизиране на откритостта до крайност. Защото ако някой мине през апартамента ми, отвори напълно вратата на спалнята и погледне вътре, предполагам, че ще трябва да се самоубия.

Засега посетителите ми не са влизали по-навътре от кухнята. Мисля, че се страхуват от мен.

И защо не? Аз сам се плаша от себе си.

Работата ме кара да живея затворено. Трябва винаги да се храня в апартамента си. Аз съм лош готвач и дори в най-лошия ресторант в квартала готвят по-добре. Дори и прегорялото тако на уличните продавачи е по-добро от моите несмилаеми буламачи.

Но което е по-лошо, аз съм принуден да измислям смехотворни причини, за да извиня това, че винаги се храня у дома. Казах на съседите си, че лекарят не ми разрешава да ям никакви подправки, никакви люти чушки, домати, сол... Защо? Заради много рядка болест на черния дроб. И как съм я хванал? Преди много години в Джакарта съм ял заразено месо...

Сигурно си мислите, че е много лесно да се каже това. Но на мен ми е трудно да запомня подробностите. Един лъжец е принуден да

живее в трудното и неприятно положение да е винаги нащрек. Животът му се превръща в наказание.

Моите съседни възприемат с лекота изопачените ми обяснения. Малко нелепост не им пречи, тъй като те се смятат за компетентни арбитри спрямо истината, макар че за тях тя се ограничава само в рамките на известна правдоподобност.

Но въпреки това моите съседни чувстват, че в мен има нещо чудовищно. Веднъж месарят Едуардо ми каза:

— Знаете ли, докторе, че зомбитата не могат да ядат сол? Може би вие сте зомби, а?

Откъде, по дяволите, той е научил за зомбитата? Предполагам, че от киното или някой комикс. Виждам съм възрастни жени да правят знак за прогонване на злото, когато минавам покрай тях и съм чувал децата да шепнат зад гърба ми: „Доктор Зомби, доктор Зомби.“

Възрастни жени и деца! Те са носителите на малкото мъдрост на тази нация. Да, и месарите, които също знаят едно-друго.

Аз не съм нито доктор, нито зомби. И въпреки това възрастните жени и децата са прави в известна степен по отношение на мен. За щастие, никой не ги слуша.

Затова аз продължавам да се храня в кухнята си. С агнешко, ярешко, свинско, заешко, говеждо, телешко, пилешко и понякога сърнешко. Това е единственият начин да доставя необходимите количества месо в дома си, за да храня своите животни.

Наскоро някой започна да ме подозира. За съжаление този човек е Диего Хуан Гарсия, полицаят.

Гарсия е здрав, широколик и подозрителен. Добър полицаи. В Сокало го смятат за неподкупен — ацтек по произход, но с повече власт. Според зарзаватчийката, която може би е влюбена в мен, Гарсия вярва, че аз съм избягал нацистки престъпник.

Интересна концепция, всъщност невярна, но интуитивно правилна. И ако не беше защитата на съседите ми, той вече да се е намесил. Обущарят, месарят, ваксаджийчето и особено зарзаватчийката, всички поръчителстват за мен. Те са буржоазни рационалисти и вярват в собственото си мнение по отношение на моя

характер. И убеждават Гарсия: „Не е ли очевидно, че този чужденец е един тих, добродушен човек, безобиден учен, мечтател?“

Странното е, че те също фактически се заблуждават, но интуитивно са прави.

Безценните ми съседни се обръщат към мен с „докторе“, а понякога даже с „професоре“. Това са степени на уважение, с които те са ме възнаградили доста спонтанно заради външния ми вид. Аз не се нуждаю от титлите, но не ги и отхвърлям. „Господин доктор“ е просто една от маските, зад които мога да се скрия.

Предполагам, че им приличам на доктор — голямо и блестящо чело, сива коса, растяща от двете страни на плешивото ми теме, квадратно, строго и сбръчкано лице. Да, освен това моят европейски акцент, внимателното конструиране на испански изречения, заваяният ми вид... Пък и очилата ми със златни рамки! Какво друго бих могъл да бъда освен доктор, при това от немски произход?

Титлата ми изисква определена заетост и аз твърдя, че съм учен в дълготрайна отпуската от университета, в който работя. Казвам им, че пиша книга за толтеките, в която ще събера доказателства за културните връзки между този тайнствен народ и инките.

— Да, господа, аз очаквам книгата ми да предизвика бум в Хайделберг и Бон. Доста интереси ще бъдат засегнати. Без съмнение ще има опити да бъда обвинен в мошеничество. Защото моята теория ще разтърси из основи всички изследвания на предколумбовата епоха...

Тази легенда си я подготвих още преди да дойда в Мексико. Прочетох Сивънс, Прескът, Вайян, Алфонсо Касо. Дори си направих труда да препиша първата трета от отхвърлената теза на Драйър за разпространението на културата, в която той доказва културния обмен между маите и толтеките. Това ми предостави на разположение около осемдесет страници, написани на ръка, които аз мога да показвам като свои собствен труд. Недовършеният ръкопис бе и оправданието ми за престоя в Мексико. Всеки може да види страниците, разхвърляни върху бюрото ми и сам да прецени що за човек съм.

Мислех, че това ще бъде достатъчно. Но не бях подготвен за динамизма, който изисква ролята ми. Господин Ортега, моят бакалин,

също се интересува от предколумбовите изследвания и е неприятно компетентен. Господин Андраде, бръснарят, е роден в едно селце на пет мили от развалините на Теотихуакан. А малкият Хорхе Силверио, ваксаджийчето, чиято майка работи в един *магазин за царевични питки*, мечтае да учи в известен университет и ме пита непрекъснато и досадно дали не мога да използвам връзките си в Бон...

Аз съм жертва на очакванията на моите съседни. Превърнал съм се в *техния* професор. Заради тях трябва да прекарвам безкрайни часове в Националния музей по антропология и да си губя по цели дни в Теотихуакан, Тула, Ксочикалко. Моите съседни ме принуждават да работя много по научните си изследвания. И аз се превърнах почти буквално в онова, което се правех, че съм: експерт, притежаващ значителни познания и малко повече от откачен.

Тази роля проникна в мен, смеси се със съществуването ми, промени ме до такава степен, че сега аз *наистина* вярвам в съществуването на връзка между инките и толтеките и понеже имам неопровержими доказателства, даже сериозно съм се замислил да публикувам откритията си...

Но намирам всичко това доста изморително и безсмислено.

Миналия месец преживях голям страх. Моята хазяйка, госпожа Елвира Масиас, ме спря на улицата и поиска от мен да изхвърля кучето си.

— Но аз нямам куче, госпожо.

— Извинете ме, господине, но вие имате куче. Снощи го чух да ръмжи и да драска по вратата ви. А аз, както и бедният ми покоен съпруг изрично забраняваме...

— Скъпа госпожо, сигурно грешите. Мога да ви уверя...

И ето ти го Гарсия, неизбежен като смъртта, в току-що изгладена униформа, заслушан в разговора ни, пушейки пурата си.

— Драскане ли? Може би са термитите, госпожо, или хлебарките.

— Не беше такъв звук — поклати тя глава.

— Тогава плъхове. Съжалявам, че ви го казвам, но в сградата ви е пълно с плъхове.

— Знам много добре какви звуци издават плъховете — убедително каза госпожа Елвира. — Но това не беше същото. Беше като звук от куче и идеше от вашия апартамент. А аз съм ви казала, че абсолютно се забранява отглеждането на домашни животни.

Гарсия ме гледаше и аз видях отразени в очите му мъртъвците си от Дахау, Берген-Белзен, Терезиенщадт. Исках да му кажа, че се лъже, че аз съм една от жертвите, че аз съм прекарал годините на войната като затворник в концентрационния лагер „Джилатжап“ в Ява.

Но също така знаех, че този факт няма значение. Моите престъпления против човечеството бяха напълно реални. Гарсия просто усещаше предстоящите ужаси по-добре от отминалите вече.

В този момент аз щях да си призная всичко, ако госпожа Елвира не беше се обърнала към Гарсия и не му бе казала:

— Е, какво ще направиш ти по този въпрос? Той държи куче, а може би и две. Кой знае какво има в неговия апартамент. Какво ще направиш ти?

Гарсия не отговори. Неподвижното му лице ми напомни за маската на Тлалок в музея „Чолула“. Собствената ми реакция бе да поддържам онази прозрачна защита, с която крия тайните си. Аз стиснах зъби, разтворих ноздри и се опитах да изобразя *испанска ярост*.

— Кучета ли? — изръмжах аз. — Ще ви покажа аз едни кучета! Елате горе и претърсете апартамента ми! Ще ви платя сто песос за всяко куче, което намерите и по двеста за породистите. Ти също ела, Гарсия, и доведи всичките си приятели. Може да имам и кон там, вътре, а? Може и прасе? Доведи свидетели, доведи репортери от вестниците. Искам да опишат точно менажерията ми.

— Успокойте се — каза Гарсия, който не беше впечатлен от яростта ми.

— Ще се успокоя, след като се освободим от кучетата! — извиках аз. — Елате, госпожо, влезте в апартамента ми и потърсете под леглото халюцинациите си. И когато се успокоите, бъдете така добра да ми върнете остатъка от месечния наем, както и месечната застраховка, а аз ще отида да живея някъде другаде с невидимите си кучета.

Гарсия ме изглежда с любопитство. Предполагам, че беше виждал доста ядосани хора. Така постъпват и някои престъпници.

— Да отидем ли да погледнем? — попита той госпожа Елвира.
Моята хазяйка ме изненада.

— Разбира се, че не! Господинът гарантира — каза тя за мое учудване. А после се обърна и си тръгна.

Аз бях готов да продължа със заблудата, настоявайки Гарсия сам да направи огледа, ако не е напълно удовлетворен, но за щастие се въздържах. Гарсия няма много задръжки и не се бои, че ще се направи на глупак.

— Изморен съм — казах аз. — Отивам да си полегна.

И така свърши.

Този път заключих входната си врата. Размина ми се като на косъм. Докато съм говорел, горкото, окаяно същество бе прегризало каишката си и бе умряло на пода в кухнята.

Аз се отървах от него по обикновения начин, като дадох на другите да го изядат. След това обаче удвоих предпазните мерки. Купих си радио, за да прикрия лекия шум, който те вдигаха. Поставих дебела подложка под клетките им. И замаскирах миризмата им с лошокачествен тютюн, защото помислих, че миризмата на тамян би била твърде издайническа.

Но странното и ироничното е, че някой би могъл да се усъмни, че аз имам куче. Та те са мои естествени врагове. Те знаят какво става в апартамента ми. Те са се съюзили с човечеството. Те са изменници спрямо животните, точно както аз съм изменник спрямо хората. Ако кучетата можеха да говорят, те биха изтичали в полицията със своите *разкрития*.

Когато битката против човечеството най-после започне, кучетата ще се бият или ще загинат заедно с господарите си.

Една нотка на предпазлив оптимизъм: последното котило бе доста обещаващо. Четири от дванадесетте останаха живи и пораснаха лъскави, умни и здрави. Но не са толкова свирепи, колкото бях очаквал. Тази част от генетичното им наследство като че ли се е загубила. Те всъщност като че ли ме обичат. Като кучета! Но това сигурно би могло да им бъде избито от характера.

Човечеството има ужасни легенди за хибриди, получени от кръстосването на различните видове. Между тях са химерата, грифонът и свинкът. На мен ми се струва, че тези древни кошмари трябва да са били *спомен от бъдещето*, също както предчувствието на Гарсия за моите още неизвършени престъпления.

Плиний и Диодор описват чудовищните рожби на камила и щраус, лъв и орел, кон, ракун и тигър. Какво ли биха си помислили те за съчетанието на росомаха и плъх? А какво ли би си помислил един съвременен биолог за подобно чудо?

Съвременните учени биха отrekli съществуването му, дори и когато моите хералдически зверове наводнят градовете и селата. Никой разумен човек няма да повярва, че може да има същество с големината на вълк, злобата и лукавството на росомахата и приспособимостта, стадното чувство и раждаемостта на плъха. Всеки убеден рационалист би отказал да повярва в съществуването на подобен неописуем и апокалиптичен звяр, дори и когато той му прегризе гърлото.

И би бил почти прав в скептицизма си. Подобен продукт на кръстосването е явно невъзможен, но не и след като аз го създадох през миналата година.

Потайността може да започне като необходимост и да се превърне в навик. Дори и този дневник, в който имам намерение да опиша всичко, виждам че не съм написал причините, накарали ме да създавам чудовища, нито пък за какви цели мисля да ги използвам.

Те ще започнат да действат след около три месеца, в началото на юли. Дотогава местните жители вече ще са забелязали глутница животни, които започват да опустошават околностите на Сокало. Няма да могат да ги опишат, но хората ще забележат размерите на тези същества, тяхната жестокост и пъргавина. Властите ще бъдат уведомени, вестниците ще пишат за тях. Вероятно първоначално ще обвинят вълците или дивите кучета, въпреки че тези зверове не приличат на тях.

Ще бъдат направени опити да ги унищожат по стандартните начини и няма да успеят. Мистериозните същества ще се разпространят из столицата, а после из богатите покрайнини на Педрегал и Койоакан. Дотогава вече ще се знае, че те са всеядни като

самия човек. И с право ще възникнат съмнения, че те се размножават много бързо.

Може би много по-късно ще бъде забелязано високото им ниво на интелигентност.

Ще бъдат вдигнати на крак въоръжените сили, но това ще бъде безполезно. Самолетите на военновъздушните сили ще прогърмяват над полята, но какво ли ще открият, за да го бомбардират? Тези същества не са обикновена цел за конвенционални оръжия. Те живеят зад стените, под леглата, в килера, но винаги почти невидими.

Отрова? Но тези хибриди изяждат онова, което имаш, а не онова, което им предлагаш.

А после, когато дойде месец август, положението вече ще бъде напълно неуправляемо. Армията символично ще пази Мексико сити, но кохортите на зверовете ще са превзели Толука, Икстапан, Тепалсинго, Куернавака и ще бъдат забелязани в Сан Луис Потоси в Оаксака и Веракруз. Учените ще се съвещават, ще се пишат програми за унищожаване, в Мексико ще дойдат експерти от цял свят. Зверовете няма да провеждат конференции и няма да публикуват манифести. Те просто ще се размножават и разпространяват на север към Дюранго и на юг към Вилаермоса.

Съединените щати ще затворят границите си — един символичен жест. Зверовете ще стигнат до Пиедрас Неграc и ще минат по прохода на орела без разрешение. И ще се появят нелегално в Ел Пасо, Ларедо, Браунсвил.

Те ще преминат из равнините и пустините като смерч, ще залееят градовете като приливна вълна. Малките космати приятелчета на доктор Зомби ще са тук и ще останат тук.

И накрая човечеството ще разбере, че проблемът не е в това, как да бъдат унищожени тези същества. Не, проблемът ще бъде как да се попречи на тези същества да унищожат човека.

Не се съмнявам, че това може да стане. Но то ще изисква обединяването на всичките сили и ум на човешката раса.

Това очаквам да постигна със създаването на тези чудовища.

Разбирате ли, нещо трябва да се направи. Намеренията ми бяха моите хибриди да играят ролята на балансър, който да контролира действията на човечеството, което е в състояние да унищожи Земята и себе си. Смятам работата си морална и необходима. Защото има ли

право човекът да унищожава които същества си пожелае? Може ли всичко живо да се подчинява на налудничавите му замисли и ако не, да бъде заличено от лицето на земята? Няма ли всички форми на живот право да съществуват? При това неотменимо право.

Въпреки екстремността на тази мярка за човечеството тя ще има и положителен ефект. Никой вече няма да мисли за водородни бомби, биологическа война, дефолиация, замърсяване на околната среда, оранжерийен ефект и други подобни. Само за миг тези проблеми ще станат... средновековни. Човекът ще се върне към живота в природата. Той пак ще си е уникален, разумен и хищен, но ще бъде вече обект на известни ограничения и равновесие, които досега е избягвал.

Най-любимото му завоевание — свободата, ще си остане. Той пак ще бъде свободен да убива. Но просто ще е загубил възможността си да унищожава.

Пневмонията е един велик уравнилел на надеждите. Тя уби моите същества. Вчера последното от тях повдигна главата си и ме погледна. Големите му бледи очи бяха замъглени. То вдигна лапа, протегна нокти и леко ме одраска по ръката.

Тогавя заплаках, защото знаех, че бедното ми зверче го направи само, за да ми достави удоволствие, знаейки колко много желяех то да бъде жестоко, неумолимо, бич за човечеството.

Усилието бе твърде голямо за него. Тези прекрасни очи се затвориха. То умря, почти без да помръдне.

Пневмонията всъщност не е единственото обяснение. Освен това те просто нямаха желание за живот. Откакто човекът завладя земята, немного от останалите видове имат желание за живот. Поробените ракуни още играят из проскубаните гори на Адирондайк, а поробените лъвове душат канчета от бира в парка „Крюгер“. Те и всички останали съществуват, само защото ние ги търпим като заселници по нашите земи. И те го знаят.

При тези обстоятелства не можете да очаквате голямо желание за живот и дух сред нечовеците. Духът е привилегия на победителите.

Смъртта на последния ми звяр предопределя и моя край. Твърде съм изморен и обезсърчен, за да започна отначало. Съжалявам, че излъгах човечеството. Съжалявам, че излъгах лъвовете, щраусите, тигрите, китовите и останалите видове, заплашени с унищожение. Но най-вече съжалявам, че излъгах врабците, враните, плъховете и хиените — вредителите на земята, които съществуват само, за да бъдат унищожавани от човека. Винаги искрено съм симпатизирал на онеправданите, изоставени или безполезни същества, в чиято категория включвам и себе си.

Да не би да са вредни, само защото не служат на човека? Няма ли всички форми и същества право на живот? Пълно право без ограничения? Трябва ли всички живи същества да служат само на едно и ако не, да бъдат унищожавани?

Сигурно и други хора чувстват това, което чувствам аз. Моля ги да подемат борбата, да се противопоставят на себеподобните си, както биха се противопоставили на огнена стихия.

Тези записки са написани именно за тези хипотетични хора.

Колкото до мен, не преди много време Гарсия и един друг офицер дойдоха в апартамента ми на „рутинна“ санитарна проверка. Те откриха телата на няколко от моите хибридни същества, които още не бях имал възможността да унищожа. Бях арестуван и обвинен в жестоко отношение към животните и в упражняване нелегално на месарски занаят без разрешително.

Ще се призная за виновен в тези обвинения. Въпреки че са неправилни, аз ги смятам за неопровержимо верни в основни линии.

ЖЕСТОКИ УРАВНЕНИЯ

След като кацнаха на Регулус V, мъжете от експедицията „Ярмолински“ направиха лагер и активираха ПР-22-0134, техния охранителен робот, когото бяха нарекли Макс. Роботът беше подчиняващ се на звукови заповеди двукрак механизъм, чиято функция бе да пази лагера от нашествия на чуждоземни, в случай че такива изобщо имаше. Първоначалния цвят на Макс бе стоманеносив, но по време на безкрайния полет те го бяха преобоядисали в небесносиньо. Макс беше висок точно метър и двадесет. Мъжете от експедицията бяха привикнали да мислят за него като за приятен, разумен, метален дребосък — железен гном, миниатюрен образ на Тенекиения човек от Оз.

Те, разбира се, не бяха прави. Техният робот не притежаваше нито едно от качествата, с които го бяха одухотворили. ПР-22-0134 не бе по-разумен от един комбайн, нито по-мил от автоматична стоманена преса. В морално отношение той можеше да бъде сравнен с турбина или радио, но не и с нещо човешко. Единствените човешки качества на ПР-22-0134 бяха неговите скрити интелектуални заложи.

Малкият Макс, небесносин и с червени очи, обикаляше периметъра на лагера и всичките му сензори бяха нащрек. Капитан Бийти и лейтенант Джеймс се издигнаха с летателния апарат и тръгнаха на едноседмично пътешествие за оглед на планетата. Те оставиха лейтенант Халоран да поддържа лагера.

Халоран беше нисък здравеняк с широки гърди и криви крака. Той беше весел, луничав, издръжлив, неблагочестив и умен. Той обядва и прие радиограмата от изследователската група. После разгъна един шезлонг и се настани да се любува на пейзажа.

Ако човек е любител на пустотата, Регулус V можеше да му се стори доста красиво място. Във всички посоки се простираше прегрял от жегата пейзаж от скали, камънаци и лава. Имаше някакви птици, които приличаха на врабчета и животни, подобни на койоти. Тук-там се виждаха едва живи кактуси.

Халоран се изправи.

— Макс! Ще отида да хвърля един поглед извън периметъра. Докато ме няма, ти отговаряш.

Роботът спря обиколката си.

— Да, сър, аз ще отговарям.

— Няма да позволяваш на никакви извънземни да се намъкват. Особено онези двуглавите, дето вървят назад.

— Слушам, сър — Макс нямаше чувство за хумор, когато станеше дума за извънземни. — Знаете ли паролата, господин Халоран?

— Да, Макс. А ти?

— И аз, сър.

— Добре. До скоро. — И Халоран напусна лагера.

След като огледа имота за около час и не откри нищо интересно, Халоран се върна. С удоволствие забеляза, че ПР-22-0134 патрулира по периметъра. Това означаваше, че всичко е наред.

— Здравсти, Макс — извика той. — Някакво съобщение за мен?

— Стоп — отвърна роботът. — Кажете паролата.

— Стига глупости, Макс. Не съм в настроение за...

— *СТОП!* — извика роботът, когато Халоран се готвеше да пресече очертаванията на лагера.

Халоран рязко се спря. Фотоелектрическите очи на Макс бяха просветнали и тихо двойно изщракване подсказа, че оръжията му са заредени. Халоран реши да действа внимателно.

— Спрях. Казвам се Халоран. Сега добре ли е, Макси?

— Кажете паролата, моля.

— Зюмбюл — каза Халоран. — А сега ако нямаш нищо против...

— Не пресичай периметъра — заяви роботът. — Паролата ти е невярна.

— Глупости на търкалета. Та нали сам ти я дадох.

— Това беше предишната парола.

— Предишната ли? Да не си се побъркал? — каза Халоран. — „Зюмбюл“ е единствената парола и ти нямаш друга, защото не съм ти дал такава. Освен ако...

Роботът чакаше. Халоран обмисли неприятното предчувствие от различни ъгли и най-накрая изрече съмненията си.

— Освен ако капитан Бийти не ти е дал нова парола преди да тръгне. *Така ли стана?*

— Да — отвърна роботът.

— Трябваше да се сетя — измърмори Халоран. Той се ухили, но беше ядосан. И преди бе имало подобни пропуски. Но в лагера винаги имаше някой, който да поправи грешката.

И все пак, нямаше защо да се тревожи. Като се замисли, ситуацията беше просто смешна. И можеше да бъде разрешена с малко разум.

Халоран естествено приемаше за даденост, че роботите от типа ПР притежават малко разум.

— Макс — каза Халоран. — Разбирам как трябва да е станало. Капитан Бийти вероятно ти е дал нова парола. Но е пропуснал да ми съобщи. Аз пък съм повторил грешката, като не съм си направил труда да проверя паролата преди да изляза от очертанятията.

Роботът не каза нищо. Халоран продължи:

— Грешката във всеки случай лесно може да бъде поправена.

— Искрено се надявам на това — отвърна роботът.

— Разбира се, че може — продължи Халоран, но не чак толкова уверено. — Капитанът и аз си имаме установена процедура по този въпрос. Когато ти дава парола, той ми я казва и на мен. Но, в случай че пропусне както сега, той също така я записва.

— Така ли? — попита роботът.

— Да, така — отвърна Халоран. — Винаги. Задължително. Което, надявам се е станало и този път. Виждаш ли онази палатка зад теб?

Роботът извърна единия си сензор, но не отделяше другия от Халоран.

— Виждам я.

— Добре. Вътре в палатката има маса. Върху масата се намира сива метална папка.

— Правилно — каза Макс.

— Чудесно! Значи така. В папката има лист хартия. На него са написани жизненоважни данни — радиочестотите за спешна връзка,

ей такива работи. Най-отгоре, подчертана с червено е действащата парола.

Роботът протегна и фокусира сензора си, а после го върна на място.

— Това, което ми казвате е истина, но неуместно. Мен ме интересува само дали вие знаете действащата парола, а не къде е написана тя. Ако можете да кажете паролата, аз трябва да ви пусна в лагера. Ако не, трябва да не ви пускам.

— Но това е лудост! — развика се Халоран. — Макс, буквояден идиот, такъв! Това съм аз, Халоран, и ти много добре го знаеш, дявол да те вземе! С теб сме заедно от деня, когато те включихме! Ако обичаш, престани да се правиш на Хорацио върху моста и ме пусни да мина!

— Вашата прилика с господин Халоран е странна — отбеляза роботът. — Но аз нито съм оборудван, нито оторизиран да провеждам идентификационни изследвания. Нито пък ми е разрешено да действам на базата на мои предположения. Единственото доказателство, което мога да приема е самата парола.

Халоран успя да сдържи яда си.

— Макс, стари приятелю — каза той. — Струва ми се, че ти намекваш, че аз съм извънземен.

— След като не знаете паролата, трябва да се придържам към такова заключение — отвърна роботът.

— Макс! — развика се Халоран и пристъпи напред. — За Бога!

— Не се приближавайте до периметъра! — заговори роботът и сензорите му просветнаха. — Който и каквото и да сте, отстъпете!

— Добре, отстъпвам — бързо произнесе Халоран. — Не се нервирай толкова.

Той отстъпи от периметъра и изчака сензорите на работа да угаснат. После седна върху една скала. Трябваше да помисли сериозно.

Беше почти средата на хилядочасовия ден на Регулус. Двете слънца висяха отгоре, изкривени като капки на фона на яркочиялото небе. Движеха се бавно над тъмния гранитен пейзаж като колесницата на бога Вишну, която унищожаваше всичко до което се докосне.

Понякога някоя птица правеше бавни кръгове в сухия, горещ въздух. Няколко дребни животинки се влачеха от сянка на сянка. Едно същество, което приличаше на пор, се промъкна към края на палатката

и малкият син робот не му обърна внимание. Един човек седеше върху скала и наблюдаваше робота.

Халоран вече усещаше ефекта от дългото излагане на слънце и жажда. Опитваше се да разбере положението си и да измисли начин да се измъкне от него.

Искаше вода. Скоро щеше да има нужда от вода. Не след дълго щеше да умре поради липса на вода.

С изключение на лагера, наоколо нямаше източник на питейна вода.

Но в лагера имаше вода колкото си искаш. Само че той не можеше да мине покрай робота.

Бийти и Джеймс щяха да се опитат да се свържат с него по график след три дни, но вероятно нямаше да се разтревожат, ако не им се обади. Свързването по радиото на къси вълни не бе сигурно даже и на Земята. Щяха да опитат отново привечер и на следващия ден. Ако не успееш да се свържат и тогава, щяха да се върнат.

Значи, кажи-речи след четири земни дни. Колко дълго би могъл да издържи без вода?

Отговорът усили скоростта на обезводняване. Когато загубеше между десет и петнадесет процента от теглото си поради обезводняване, щеше да изпадне в шок. И това щеше да се случи твърде скоро. Знае се, че бедуините, които останат без вода, могат да издържат до двадесет и четири часа. Мотористите от американския югоизток, изгубили пътя в пустините Бейкър или Мохаве, понякога не издържат и ден.

Регулус V бе горещ като Калахари и с по-ниска влажност от Мъртвата долина. Денят на Регулус продължаваше почти хиляда земни часа. Сега беше към средата си, което означаваше, че му остават петстотин часа под безжалостните слънца, без покрив или сянка.

Колко ли ще може да издържи? Един земен ден? Два в най-добрия случай.

Трябваше да забрави за Бийти и Джеймс. Трябваше да се снабди с вода от лагера, при това по-бързо.

Това означаваше, че трябва да намери начин да излъже робота.

Той реши да опита с логика.

— Макс, ти сигурно знаеш, че аз, Халоран, напуснах лагера и аз Халоран, се върнах един час след това и че аз, Халоран, сега съм

застанал пред теб и не знам паролата.

— Има твърде голяма вероятност твърденията ви да са верни — призна роботът.

— Добре тогава...

— Но аз не мога да се подчинявам на вероятности или дори на полуистини. Все пак аз съм създаден с точната цел да предпазвам от извънземни, въпреки невероятно малката вероятност изобщо да срещнем такъв.

— Можеш ли поне да ми дадеш една манерка с вода?

— Не. Това е нарушение на заповедите.

— Че кога си получавал заповед да не даваш вода?

— Не съм получавал точно такава заповед. Но изводът се налага от първичните ми директиви. Аз не бива да помагам или да сътруднича на извънземни.

Тогава Халоран изрече доста солени неща, при това бързо и на висок глас. Изразите му бяха пикантни и съвсем земни, но Макс не им обърна внимание, тъй като те бяха обидни, тенденциозни и напълно неоснователни.

След малко извънземният, който наричаше себе си Халоран, се скри от погледа зад една купчина скали.

След няколко минути иззад купчина скали се показва едно същество, което си подсвиркуваше.

— Здравсти, Макси — каза съществото.

— Здравейте, господин Халоран — отвърна роботът.

Халоран спря на три метра извън периметъра.

— Е — заяви той. — Оглеждах наоколо, но няма какво толкова да се гледа. Нещо да се е случило докато ме нямаше?

— Да, сър — каза Макс. — Един извънземен се опита да влезе в лагера.

Халоран повдигна учудено вежди.

— Наистина ли?

— Наистина, сър.

— И как изглеждаше извънземният?

— Много приличаше на вас, господин Халоран.

— Боже, мили! — възкликна Халоран. — И как разбра, че *не* съм аз?

— Той се опита да влезе в лагера без парола. А това, естествено, истинският господин Халоран никога не би направил.

— Точно така — каза Халоран. — Браво, Макси. Ще трябва да си отваряме очите на четири за този приятел.

— Да, сър. Благодаря, сър.

Халоран кимна разсеяно. Той бе доволен от себе си. Беше се сетил, че Макс по принцип е направен така, че да приема всеки срещнат като уникално същество и да се справя с него в съответствие с показаните характеристики. Така трябваше да е, тъй като на Макс не бе разрешено да взема решения на базата на предишен опит.

Макс имаше вградени предубеждения. Предполагаше се, че всеки земен човек винаги знае паролата. Предполагаше се, че извънземните никога не знаят паролата, но пък винаги се опитват да влязат в лагера. Следователно, същество което не се опитва да влезе в лагера, трябва да се счита за лишено от характеристиката на извънземните и значи трябва да се приеме за земен човек, до доказване на противното.

Халоран мислеше, че това е доста добро заключение за човек, който е загубил няколко процента от телесните си флуиди. Сега имаше надежда, че и останалата част от плана му също ще проработи.

— Макс — каза той. — Докато обикалях наоколо, открих нещо доста тревожно.

— Какво, господине?

— Установих, че сме построили лагера си на върха на един разсед в кората на тази планета. Линиите на приплъзването са толкова ясно забележими, че в сравнение с тях разседа в Сан Андреас прилича на малка пукнатина.

— Звучи зле, господине. Голям ли е рискът?

— Кълна се в тенекиения ти задник, че е твърде голям. А голям риск означава и много работа. Ти и аз, Макси, ще трябва да преместим целия лагер на около две мили на запад. Веднага! Така че вземай бидоните и ме следвай.

— Да, сър — каза Макс. — Веднага щом ме освободите.

— Добре, свободен си — каза Халоран. — Побързай!

— Не мога — отвърна роботът. — Трябва да ме освободите, като ми кажете текущата парола и заявите, че тя се отменя. Тогава ще бъда в състояние да престана да пазя периметъра.

— Нямаме никакво време за формалности — напрегнато заговори Халоран. — Новата парола е „Бяла риба“. Хайде, движи се, Макс, току-що усетих трус.

— Аз не съм почувствал нищо.

— Че защо би трябвало да усетиш? — скара му се Халоран. — Ти си просто един ПР робот, а не земен човек, специално обучен и с фино настроен сензорен апарат. По дяволите, пак започва! Този път трябва да си го усетил!

— Мисля, че наистина усетих!

— Тогава действай!

— Господин Халоран, не мога! Физически ми е невъзможно да напусна този периметър без официално да бъда освободен! Моля ви, освободете ме!

— Недей да се плашиш чак толкова — заговори успокоително Халоран. — Сега като си помислих, май лагерът трябва да остане точно тук.

— Ами земетресението...

— Току-що направих нови пресмятания. Имаме повече време отколкото мислех. Ще отида отново да поогледам наоколо.

Халоран се скри от погледа на робота зад скалите. Сърцето му биеше тежко и чувстваше как кръвта във вените му тече гъста и бавна. Пред очите му танцуваха светли петна. Той си постави диагнозата: предстоящ слънчев удар. Насили се да седи съвсем неподвижно в ивицата сянка, която му даваха скалите.

Безкрайният ден се точеше бавно. Аморфните бели капки на двойното слънце се бяха преместили с няколко сантиметра към хоризонта. ПР-22-0134 пазеше периметъра си.

Появи се вятър, засили се до половин галс и засипа с пясък немигащите сензори на Макс. Роботът се запрепъва, но продължи да се движи в точна окръжност. Вятърът утихна и откъм скалите на десетина метра от него се появи някаква фигура. Някой го наблюдаваше. Дали беше Халоран или извънземен? Макс не си позволи да прави предположения. Той пазеше периметъра си.

Едно малко същество, подобно на койот, се измъкна от пустинята и притича на зигзаг почти под краката на Макс. Една голяма птица се спусна в преследване. Чу се тънък писък и по една от палатките пръсна кръв. Птицата изпляска тежко с криле във въздуха, хванала нещо в ноктите си.

Макс не обърна внимание на това. Той наблюдаваше хуманоидното същество, което се препъваше към него откъм скалите.

Съществото спря.

— Добър ден, господин Халоран — веднага каза Макс. — Трябва да отбележа, сър, че показвате определени признаци на обезводняване. Това е състояние, което води до шок, изпадане в безсъзнание и смърт, ако не бъде лекувано навреме.

— Млъквай — отвърна Халоран с прегракнал от горещината глас.

— Добре, господин Халоран.

— И престани да ме наричаш господин Халоран.

— Защо, господине?

— Защото не съм Халоран. Аз съм извънземен.

— Така ли? — учуди се роботът.

— Да, така. Съмняваш ли се в думите ми?

— Ами... Вашето недоказано твърдение...

— Няма значение. Аз ще ти дам доказателство. *Аз не знам паролата.* Това стига ли ти?

Роботът продължаваше да се колебае.

— Виж какво, господин Халоран ми каза, че трябва да ти припомня основните определения, които са критерии, на чиято основа ти си вършиш работата — каза Халоран. — Тоест, земният човек е разумно същество, което знае паролата, а извънземното е разумно същество, което не знае паролата.

— Да — неуверено произнесе роботът. — Познаването на паролата е моят ключ. Но все пак чувствам, че нещо не е наред. Дали не ме лъжете?

— Ако те лъжа, тогава трябва да съм земен човек, който знае паролата — заобяснява му Халоран. — В такъв случай няма опасност. Но ти знаеш, че аз не лъжа, защото знаеш, че никой земен човек няма да лъже по отношение на паролата.

— Не знам дали мога да приема това твърдение.

— Трябва. Никой земен човек не би желал да се прави на извънземен, нали?

— Разбира се.

— А паролата е единствената сигурна разлика между човека и извънземния, нали?

— Да.

— Тогава въпросът е решен.

— Въпреки това не съм сигурен — каза Макс и Халоран разбра, че роботът не желаше да получава инструкции от извънземен, дори и при положение, че това така или иначе е доказателство за извънземния му произход.

Той зачака.

— Добре, съгласен съм, че си извънземен — каза след малко Макс. — В съответствие с това, аз отказвам да те допусна в лагера.

— Че аз не те карам. Проблемът е, че аз съм пленник на Халоран. Знаеш какво значи това, нали?

Роботът бързо просветна със сензорите си.

— Не знам какво означава това.

— Това означава — започна да обяснява Халоран, — че ти трябва да се подчиняваш на заповедите на Халоран по отношение на мен. А той заповяда да бъда задържан в очертанятия на лагера и да не бъда пускан навън, освен ако той не издаде специална заповед за това.

— Но господин Халоран знае, че аз не мога да те пусна в лагера — извика Макс.

— Разбира се! Но Халоран ти казва да ме *задържиш* в лагера, което е съвсем друго нещо.

— Така ли е наистина?

— Разбира се! Трябва да знаеш, че земните хора *винаги* задържат извънземните, които се опитват да проникнат в лагера им.

— Май съм чувал нещо подобно — каза Макс. — И въпреки това не мога да те пусна вътре. Но мога да те пазя тук, пред лагера.

— Това не е много удобно — разочаровано произнесе Халоран.

— Съжалявам, но това е най-доброто, което мога да сторя.

— Е, добре — заяви Халоран и седна върху пясъка. — Значи съм ти пленник.

— Да.

— Тогава дай ми вода.

— Не ми е разрешено...

— По дяволите, ти трябва да знаеш, че си длъжен да се отнасяш със съответстващото на ранга им внимание към извънземните пленници и трябва да им осигуряваш онова, което им е необходимо, в съответствие с Женевската конвенция и други международни протоколи.

— Да, чувал съм за това — каза Макс. — Какъв е твоят ранг?

— Старши Джеймисдар. Серийният ми номер е 12278031. И аз имам нужда от вода веднага, защото иначе ще умра.

Макс помисли няколко секунди.

— Ще ви дам вода — каза той накрая. — Но само след като господин Халоран пие.

— Сигурен съм, че има достатъчно за двама ни — заяви Халоран, опитвайки да се усмихне убедително.

— Това трябва да реши господин Халоран — заяви твърдо Макс.

— Добре — каза Халоран и се изправи.

— Чакай! Спри! Къде отиваш?

— Ей тук, зад скалите — каза Халоран. — Време е за обедната ми молитва, която трябва да изрека в самота.

— Ами ако избягаш?

— Че какъв смисъл има? — попита Халоран докато се отдалечаваше. — Халоран просто отново ще ме хване.

— Вярно, вярно, човекът е гениален — промълви роботът.

Мина съвсем малко време. Внезапно Халоран се появи откъм скалите.

— Господин Халоран? — попита Макс.

— Аз съм — отвърна весело Халоран. — Стигна ли пленника ми при теб?

— Да, сър. Той е там, зад скалите. Моли се.

— Няма нищо — каза Халоран. — Слушай, Макс, когато се върне, погрижи се да пийне малко вода.

— С удоволствие. След като вие пийнете, сър.

— По дяволите, та аз изобщо не съм жаден. Ти се погрижи за горкия извънземен.

— Не мога, докато не видя, че вие сте си изпили дажбата. Състоянието на обезводняване, за което ви споменах, сега е в по-

напреднала фаза. Вие скоро ще припаднете. Настоявам и ви умолявам. Пийте!

— Добре, престани да опяваш и ми донеси манерката.

— О, сър!

— А? Какво има?

— Знаете, че не мога да напусна поста си тук.

— Че защо, по дяволите?

— Защото е нарушение на заповедта. И още защото зад скалите има извънземен.

— Аз ще пазя вместо теб, Макс, момчето ми, а ти донеси манерката.

— Благодаря, че ми предлагате това, сър, но аз не мога да го позволя. Аз съм робот ПР, сглобен с единствената цел да пазя лагера. Не мога да прехвърлям отговорността си върху някой друг, дори и земен човек или друг робот ПР, докато не ми бъде казана паролата и не бъде освободен от задълженията си.

— Да, да — измърмори Халоран. — Откъдето и да започна, все стигам до нула. — Той мъчително се довлече зад скалите.

— Какво стана? — попита роботът. — Какво толкова казах?

Не последва отговор.

— Господин Халоран? Извънземен Джеймисдар?

Никакъв отговор. Макс продължи да пази периметъра си.

Халоран беше изтощен. Гърлото го дразнеше, когато говореше с тъпия робот, тялото го болеше от безкрайния пек на двойното слънце. Вече бе изгорял до почерняване и обелване на кожата и приличаше на печена пуйка. Болка, жажда и умора го мъчеха и не оставяха място за никакви чувства освен яд.

Той се ядосваше на себе си, задето попадна в толкова абсурдна ситуация, задето се остави да загине по толкова глупав начин. (Халоран ли? О, да, той не знаеше паролата, горкия тъпак, и предаде богу дух на петнадесет метра от подслона и водата. Тъжен, странен, нелеп край...)

Сега само яростта му помагаше да се движи, да обмисля положението си и да търси начин да се върне в лагера.

Беше убедил робота, че е земен човек. После го беше убедил, че е извънземен. И двата опита не успяха обаче, когато ставаше дума за жизненоважното проникване в лагера.

Какво още можеше да опита?

Той се излегна и се загледа в блестящото бяло небе. Пред очите му плуваха черни петна. Халюцинира ли? Не, птиците кръжаха. Те не обръщаха внимание на обикновената си храна — койотите и чакаха да им падне нещо наистина вкусно — ходещ банкет...

Халоран се насили да седне. Сега, каза си той, трябва да обмисля положението и да намеря вратичка...

От гледна точка на Макс, всички разумни същества, които знаят паролата са земни хора, а всички разумни същества, които не я знаят, са извънземни.

Което означава...

Какво ли означава? За миг Халоран помисли, че е намерил ключа на загадката. Но му беше трудно да се съсредоточи. Птиците кръжаха по-ниско. Един от койотите бе излязъл и душеше обувките му.

„Забрави това. Съсредоточи се. Превърни се в практичен автомат.“

Наистина, като се замисли човек, Макс е *глупав*. Той не е направен така, че да може да различава фалшификати, освен в твърде ограничен обхват. Критериите му са... архаични. Като онези разкази, за начина, по който Платон е дефинирал човека като двукрако без пера. А циникът Диоген показал едно оскубано пиле и настоявал, че то отговаря точно на определението. Затова на Платон му се наложило да промени определението за човек и да твърди, че той е двукрако без пера с широки нокти.

Но какво общо има всичко това с Макс?

Халоран разтърси силно главата си, опитвайки да се накара да се съсредоточи. Но виждаше пред очите си само човека от определението на Платон — двуметрово пиле без перушина, но с широки нокти на краката.

Макс беше уязвим. Трябваше да е! За разлика от Платон той не можеше да променя мнението си. Макс бе ограничен в собствените си определения и техните логически изводи...

— Ех, проклет да съм — изрече Халоран. — Сигурен съм, че измислих начин.

Той се опита да го обмисли, но установи, че не е в състояние. Просто трябваше да опита и да спечели или да загуби.

— Макс — изрече той тихо. — Сега към теб се приближава едно оскубано пиле. Или по-скоро едно неоскубано пиле. Вкарай *това* в акъла си и го смели!

Не беше сигурен какво всъщност иска да каже, но знаеше какво ще направи.

Капитан Бийти и лейтенант Джеймс се върнаха в лагера в края на третия земен ден. Те намериха Халоран в безсъзнание и делириум, в резултат на обезводняване и слънчев удар. Той бълнуваше как Платон се бил опитал да не го пусне в лагера и как Халоран се превърнал в двуметрово пиле без широки нокти, като по този начин спасил животинчето от учения философ и неговия робот.

Макс му бе дал вода, бе обвинил тялото му в мокри одеяла и бе направил дебела сянка от два пласта пластмаса. Халоран щеше да се оправи след един-два дни.

Преди да припадне той бе написал една бележка:

Никаква парола не би могла да ме върне... Кажете на онзи завод да инсталира специална заповед за изключване на роботите ПР при спешни случаи.

Бийти не успя да разбере написаното от Халоран и затова разпита Макс. Той чу за обиколката на Халоран и различните извънземни, които приличали съвсем точно на него. Какво бяха казвали те и какво бе казвал Халоран. Явно това бяха все по-отчаяните опити на Халоран да се върне в лагера.

— Но какво се случи после? — попита Бийти. — Как влезе той накрая?

— Той не влезе — отвърна Макс. — Той просто *си беше* тук в един момент.

— Но как мина покрай теб?

— Не е минавал! Това би било напълно невъзможно. Господин Халоран просто *си беше* вътре в лагера.

— Не разбирам — каза Бийти.

— Честно казано, сър, аз също. Боя се, че само господин Халоран може да отговори на въпроса ви.

— Халоран няма да може скоро да разговаря с никого — отвърна Бийти. — Но все пак, щом той е намерил начин, предполагам, че и аз бих могъл.

И Бийти, и Джеймс опитаха, но не намериха отговора. Те може би не бяха нито толкова отчаяни, нито толкова ядосани, че да намерят правилния отговор. За да се разбере как Халоран е успял, последните събития трябва да се обяснят от гледна точка на Макс.

Жега, вятър, птици, скали, слънца, пясък. Не обръщам внимание на маловажното. Аз пазя периметъра на лагера от извънземни.

Сега нещо се приближава към мен откъм скалите и пустинята. Това е едро същество, върху лицето му са паднали коси и то се влечи на четири крака.

Аз го спирам. То ръмжи срещу мен. Отново му казвам да спре. По-строго. И подготвям оръжието си. Заплашвам го. Съществува ръмжи и продължава да напредва към лагера.

Аз си припомням определенията, за да мога да действам правилно.

Знам, че хората и извънземните са разумни същества, които говорят. Това задължително се използва, за да се отговори на моите въпроси.

Хората винаги отговарят правилно, когато ги питам за паролата.

Извънземните винаги отговарят неправилно, когато ги питам за паролата.

И хората и извънземните винаги отговарят — правилно или неправилно — когато ги питам за паролата.

Щом като е така, трябва да приема, че всяко същество, което *не* отговаря, *не може* да отговори и може да бъде игнорирано.

Птиците и влечугите могат да бъдат игнорирани. Този голям звяр, който пълзи покрай мен също може да бъде игнориран. Аз не обръщам внимание на съществуващото, но сензорите ми са нащрек, защото господин Халоран се намира някъде из пустинята. Там има и един извънземен. Джеймисдар.

Но какво е това? Господин Халоран като по чудо се е върнал в лагера и пълза. Той страда от обезводняване и слънчев удар. Онзи

звяр, който пропълзя покрай мен го няма. Няма и следа от него. А Джеймисдар изглежда още се моли зад скалите...

ДА ТИ СЕ ВРЪЩА... В ДВОЕН РАЗМЕР

В Ню Йорк винаги е така. На вратата ти звънват, тъкмо когато си се опянал върху кушетката за една заслужена дрямка. Ако си волеви човек, ще си кажеш: „По дяволите, моята къща е моята крепост. Всяка телеграма може да се мушне и под вратата.“ Но ако си като Еделщайн, с не особено силен характер, тогава започваш да си мислиш, че това може би е блондинката от апартамент 12С, която идва да вземе назаем бурканче лют пипер. Или даже може да е някой луд филмов продуцент, който иска да направи филм по писмата, които си пращал на майка си в Санта Моника. (Пък и защо не. Не правят ли филми по къде по-скапани сценарии?)

Но този път Еделщайн наистина реши да не отваря. Легнал върху кушетката с все още затворени очи, той извика:

— Не искам нищо.

— Искате — отвърна глас от другата страна на вратата.

— Имам всички енциклопедии, четки и тенджери, които са ми необходими — извика в отговор Еделщайн. — Каквото и да носите, аз вече го имам.

— Вижте — обади се гласът. — Аз не продавам нищо. Искам да ви дам нещо.

Еделщайн се усмихна тъжно като нюйоркчанин, който знае че ако някой му направи подарък даже от пакет истински небелязани 20-доларови банкноти, той все пак накрая ще трябва да си плати за това.

— Ако е *безплатно* — отвърна Еделщайн, — тогава аз *съвсем* не мога да си го позволя.

— Но то е *наистина* бесплатно — каза гласът. — Тоест толкова бесплатно, че няма да ви струва нищо нито сега, нито когато и да било.

— Не ме интересува — отговори Еделщайн, като се възхищаваше на твърдостта на характера си.

Гласът не се обади.

— Хей, ако си още там, моля да си отидеш — извика Еделщайн.

— Скъпи господин Еделщайн, цинизмът обикновено показва наивност — каза гласът. — Господин Еделщайн, мъдростта е дискриминация.

— Тоя пък сега ми чете лекции — каза Еделщайн към стената.

— Добре — продължи гласът. — Забравете тази работа. Останете си с цинизма и расовите предразсъдъци. Защо ли ми трябваше да се захващам?

— Чакай — отвърна Еделщайн. — Какво те кара да мислиш, че имам предразсъдъци?

— Хайде сега да не се разправяме — каза гласът. — Ако събирах пари за Хадаси или продавах израелски акции, щеше да бъде различно. Но очевидно аз съм това, което съм, така че извинете ме, че си позволявам да дишам.

— Не бързай, де — каза Еделщайн. — Що се отнася до мен, ти си само един глас от другата страна на вратата. Нямам представа дали си католик, адвентист или дори евреин.

— *Имате* — отвърна гласът.

— Господине, кълна ви се...

— Е — каза гласът. — Няма значение. Често ми се е случвало. Довиждане, господин Еделщайн.

— Чакай малко — извика Еделщайн.

Той се изруга, че постъпва като глупак. Колко често се бе лъгал и накрая бе плащал например 9,98 долара за някоя илюстрирана двутомна „Сексуална история на човечеството“, за която приятелят му Манович каза, че можела да бъде купена във всяка книжарница за 2,98 долара?

Но гласът беше прав. Кой знае как, но Еделщайн знаеше, че разговаря с човек от нееврейски произход.

А гласът щеше да си тръгне и да си мисли: „*Тези евреи пък си мислят, че по-добри от тях няма на този свят*“ После щеше да каже това на фанатизираните си приятели от „Елкс“ или „Рицарите на Колумб“ и още една група от хора ще започне гледа с лошо око на евреите.

— Ама че съм слабохарактерен! — каза си Еделщайн тъжно. — Добре, можеш да влезеш — извика той. — Но те предупреждавам от самото начало, че няма да купя нищо.

Той се надигна, стана и тръгна към вратата. После спря, защото гласът бе отговорил:

— Много ви благодаря.

И при тези думи един мъж бе преминал през затворената и два пъти заключена дървена врата.

Човекът беше среден на ръст, добре облечен в сив костюм с десен „рибена кост“ и малко старомодна кройка. Обувките му от щавена кожа бяха лъснати идеално. Той беше черен, носеше куфарче и бе преминал през вратата на Еделщайн, като че ли тя бе направена от желе.

— Чакай малко, спри, почакай — каза Еделщайн. Той установи, че е преплел пръсти, а сърцето му бие неприятно бързо.

Мъжът остана напълно неподвижен на един метър вътре в апартамента. Еделщайн започна да диша отново.

— Извинявай, просто внезапно ми се стори, че халюцинирам... — каза той.

— Искате ли да видите отново как го правя? — попита мъжът.

— Не, Боже мой! Значи ти *наистина* мина през вратата! О, Боже, май ми е лошо.

Еделщайн се върна към кушетката и седна тежко. Мъжът се настани върху близкия стол.

— Каква е тази работа? — прошепна Еделщайн.

— Правя този номер с вратата, за да спестя време — каза мъжът. — Обикновено това ми помага в по-нататъшните обяснения. Така по-лесно ми вярват. Казвам се Чарлз Ситуел. Аз съм областен отговорник на Дявола.

Еделщайн му повярва. Опита да си припомни някоя молитва, но си спомняше само онази, която обикновено казваше в летния лагер преди ядене, още когато беше малко момче. Тя вероятно нямаше да помогне. Знаеше и „Отче наш“, но тя не беше от собствената му религия. Може би един поздрав към знамето...

— Недей да се притесняваш толкова — каза му Ситуел — Не съм дошъл за душата ти или някоя подобна старовремска глупост.

— Че как бих могъл да ти повярвам? — попита Еделщайн.

— Ами помисли логично — заговори Ситуел. — Да вземем за пример войните. През изминалите петдесетина години все има революции, бунтове или нещо подобно. За нас това означава

невероятно голям брой осъдени души. Американци, виетконговци, нигерийци, биафрийци, индонезийци, южноафриканци, руснаци, индийци, пакистанци и араби. Също и израелци за съжаление. Освен това идват повече от обичайното китайци, а съвсем наскоро започнахме да получаваме купища южноамериканци. Честно казано, господин Еделщайн, ние сме затрупани с души. Ако тази година започне още някоя война, ще трябва да обявим амнистия за някои грехове.

Еделщайн се замисли.

— Значи наистина не си тук, за да ме вземеш в ада?

— Не, по дяволите! — възкликна Ситуел. — Казах ви, че листата на чакащите при нас е по-дълга от тази за посещението на селото на Питър Копър. Даже и в предверието на ада не ни е останало място.

— Ами... Тогава защо си тук?

Ситуел преметна крак върху крак и се наведе напред.

— Господин Еделщайн, трябва да знаете, че адът много прилича на Стоманодобивната или Телефонната компания на САЩ. Ние сме голямо предприятие и сме нещо като монополисти. Но както всяка голяма корпорация, ние сме пропити от идеала да служим на обществото и бихме искали да мислят за нас добре.

— Има смисъл — каза Еделщайн.

— Но за разлика от „Форд“ ние не можем да създадем някоя фондация и да започнем да даваме стипендии или да разкриваме работни места. Хората не биха ни разбрали. Поради същата причина ние не можем да строим модерни градчета или да се борим със замърсяването на околната среда. Не можем даже да построим язовир в Афганистан, без някой да започне да се съмнява в мотивите ни.

— Разбирам, че сигурно имате проблеми — призна Еделщайн.

— И въпреки това ние искаме да направим нещо. Затова от време на време, и особено сега, когато бизнесът върви добре, ние бихме искали да предложим малки награди на случайно избрани потенциални клиенти.

— Клиент? Аз?

— Никой не ви обвинява, че имате някакви грехове — увери го Ситуел. — Казах *потенциални*... Което означава, че това може да бъде всеки.

— Ооо! И каква е наградата?

— Три желания — бързо произнесе Ситуел. — Това е традиционната форма.

— Чакай, да видя дали съм разбрал правилно — каза Еделщайн. — Могат да ми бъдат изпълнени три желания. Каквито си поискам ли? Без наказания, без скрити „ако“ и „но“?

— Има само едно „но“ — отвърна Ситуел.

— Знаех си аз — възкликна Еделщайн.

— Много е просто обаче. Каквото и да поискате за себе си, най-големият ви враг ще го получи в двоен размер.

Еделщайн се замисли.

— Значи, ако аз поискам един милион долара...

— Най-големият ви враг ще получи два.

— А ако поискам пневмония?

— Най-големият ви враг ще заболее от двойна пневмония.

Еделщайн облиза устните си и поклати глава.

— Виж, не че искам да ви уча как да си вършите работата, но се надявам, че разбирате, че с подобна клауза вие застрашавате добросърдечието на клиентите си.

— Има риск, господин Еделщайн, но е абсолютно необходим поради две причини — каза Ситуел. — Разбирате ли, тази клауза действа като психологическа спирачка, която поддържа хомеостазиса.

— Съжалявам, но не те разбирам — отвърна Еделщайн.

— Нека го кажа по друг начин. Тази клауза действа така, че да намали силата на трите желания, като по този начин поддържа нещата в границите на нормалното. Защото, знаете, желанието е много силен инструмент.

— Представям си — каза Еделщайн. — А има ли и друга причина?

— Сигурно вече сте се досетили — показва изключително белите си зъби Ситуел в нещо подобно на усмивка. — Тези клаузи са наш специалитет. Само по този начин вие ще разберете че продуктът ни е наистина дяволски.

— Ясно, ясно — отвърна Еделщайн. — Само че ще ми трябва известно време да си помисля по този въпрос.

— Предложението е валидно тридесет дена — каза Ситуел и се изправи. — Когато поискате да изречете желанието си, просто го кажете ясно и на висок глас. За останалото ще се погрижа аз.

Ситуел се отправи към вратата.

— Има още един проблем, който мисля, че трябва да споделя — каза Еделщайн.

— Какъв?

— Ами просто аз нямам най-голям враг. Всъщност, май изобщо нямам врагове.

Ситуел се изсмя силно, а после избърса очи с бледоморава носна кърпа.

— Еделщайн — каза той. — Вие наистина сте голяма работа! Изобщо нямам врагове! Ами братовчед ви Сеймър, на когото не дадохте петстотин долара, за да започне бизнес в химическото чистене? Да не ви е станал внезапно приятел?

— Не бях се сетил за Сеймър — отвърна Еделщайн.

— Ами госпожа Абрамович, която плюе винаги щом се спомене името ви, защото не пожелайте да се ожените за нейната Марджъри? Ами Том Касиди от апартамент 1С в тази сграда, който има пълен комплект на речите на Гьобелс и всяка нощ сънува как ще избие всички евреи на света, като започне с вас?... Хей, добре ли сте?

Еделщайн, седнал върху кушетката, бе пребледнял и отново бе сплел здраво пръсти.

— Никога не съм си представял — каза той.

— Никой не си представя — продължи Ситуел. — Вижте, не се притеснявайте. Шест или седем врагове са нищо. Мога да ви уверя, че сте мразен много по-малко от средностатистическия човек.

— Кой още? — попита Еделщайн задъхан.

— Няма да ви кажа — отвърна Ситуел. — Това ще бъде безсмислено усложнение.

— Но аз трябва да знам кой ми е най-големият враг! Касиди ли е? Мислиш ли, че трябва да си купя револвер?

Ситуел поклати глава.

— Касиди е безобиден. Полуумен лунатик. Той никога няма да си повдигне и пръста да направи нещо. Мога да ви се закълна в това. Най-големият ви враг е човек на име Едуард Самюел Манович.

— Сигурен ли си? — недоверчиво го изгледа Еделщайн.

— Напълно.

— Но Манович ми е най-добрият приятел.

— Също и най-големият ви враг — отвърна Ситуел. — Понякога е така. Довиждане, господин Еделщайн, и късмет с трите ви желания.

— Чакай! — извика Еделщайн. Искаше да зададе милион въпроси, но понеже беше притеснен, попита само: — Как е възможно адът да се е претъпкал чак толкова?

— Защото само раят е безкраен — каза му Ситуел.

— Ти познаваш и рая ли?

— Разбира се. Това е фирмата майка. Но сега наистина трябва да си тръгвам. Имам среща в Пухкипси. Късмет, господин Еделщайн.

Ситуел махна с ръка, обърна се и премина през дебелия заключена врата.

Еделщайн остана напълно неподвижен цели пет минути. Той мислеше за Еди Манович. Най-големият му враг! Това беше направо смешно! В ада просто са си объркали информацията. Той познаваше Манович от двадесет години, виждаше се с него почти всеки ден, играеха шах и пийваха ром заедно. Излизаха заедно на разходка, заедно ходеха на кино, поне веднъж седмично вечеряха заедно.

Вярно беше, че понякога Манович говореше много и прекриваше границите на добрия тон.

Понякога Манович бе направо груб.

Честно казано, Манович неведнъж се бе държал направо обидно.

— Но ние сме *приятели* — каза си Еделщайн. — Ние сме приятели, нали?

Досети се, че има много лесен начин да го провери. Можеше да поиска един милион долара. Това щеше да донесе на Манович два милиона. И какво от това? Щеше ли на него, богаташът, да му пука, че най-добрият му приятел е по-богат?

Да! Щеше да му пука! По дяволите, да! Щеше да се изяде отвътре цял, ако такъв хитрец като Манович стане богат по желание на Еделщайн.

— Боже мой! — помисли си Еделщайн. — Само преди час аз бях беден, но доволен. Сега имам на разположение три желания и враг.

Той установи, че кърши пръсти отново. Поклати глава. Трябваше да си помисли добре.

През следващата седмица Еделщайн успя да си вземе неплатен отпуск и остана ден и нощ в къщи с лист и молив в ръка. Първоначално не можеше да откъсне ума си от замъците. Като че ли желанията му се свързваха само със замъци. Но като си помисли, разбра, че това не е проста работа. Ако вземеше един средно голям замък от сънищата си, с триметрови каменни стени подземия и всичко останало, човек трябва да се погрижи и за поддържането му. Трябва да се грижи за отоплението, за заплатите на няколко слуги, защото иначе би изглеждал смешен.

Значи всичко пак опираше до пари.

Можеше да поддържа един доста сносен замък с две хиляди долара седмично, помисли си Еделщайн, като бързо пишеше сметките върху листа.

Но това означаваше, че Манович ще поддържа два замъка за четири хиляди долара седмично!

На втората седмица Еделщайн се бе отказал от замъците и трескаво обмисляше безкрайните възможности и комбинации а пътуване. Много ли ще бъде, ако поиска едно околосветско пътешествие? Може би. Даже не знаеше дали му се иска точно това. Сигурно би приел да прекара едно лято в Европа, а? Даже двуседмична почивка във „Фонтенбло“ в Маями Бийч, за да си успокои нервите.

Но Манович ще получи две почивки! Ако Еделщайн отседне във „Фонтенбло“, Манович ще почива в някой мезонет в клуба „Кий Ларго Колони“. Два пъти.

Като че ли беше по-добре да си остане беден и да държи Манович онеправдан.

Като че ли, но не съвсем.

През последната седмица Еделщайн започна да се ядосва, отчайва и стана циничен. Каза си: „Аз съм един идиот. Откъде мога да знам, че всичко това е вярно? Е, Ситуел може да минава през врати. Това прави ли го магьосник? Може би се опасявам за глупости.“

Той сам се изненада, когато стана рязко и каза с висок и твърд глас:

— Искам двадесет хиляди долара и ги искам веднага.

Почувства лек тласък по бедрото. Измъкна портфейла си. Вътре намери подписан чек на свое име за 20 000 долара.

Той отиде в банката си и треперейки осребри чека, сигурен, че полицията ще го арестува. Управителят погледна чека и го одобри. Касиерът го попита в какви банкноти иска сумата. Еделщайн му каза да я впише в сметката му.

Когато излизаше от банката, Манович тичешком влизаше с израз на страх, радост и учудване върху лицето си.

Еделщайн побърза да се отдалечи, за да не говори с Манович. През останалата част от деня го боля стомаха.

Идиот! Бе поискал само едни глупави двадесет хиляди. А Манович бе получил четиридесет!

Човек можеше да си умре от мъка.

Еделщайн прекарваше дните си, изпадайки ту в апатия, ту в ярост. Тази болка в стомаха не го оставяше на мира, което означаваше, че може да си е докарал и язва.

По дяволите, колко нечестно бе всичко! Трябваше ли да се докара рано-рано до гроба, притеснявайки се заради Манович?

Да!

Защото сега знаеше, че Манович наистина му е враг и мисълта, че го обогатява, направо го убиваше.

Помисли по този въпрос и си каза: „Еделщайн, слушай сега. Не можеш да продължаваш така. Трябва да измислиш нещо за отмъщение!“

Но какво?

Той се разхождаше напред-назад из апартамента си. Болката определено беше от язва. Какво друго би могло да бъде?

Тогава се сети. Еделщайн престана да се разхожда. Очите му се завъртяха диво и като грабна лист и молив, той направи някакви бързи сметки. Когато свърши, се бе изчервил, бе доволен, щастлив за първи път след посещението на Ситуел.

Той се изправи. Извика:

— Искам триста килограма пастет от пилешки дробчета веднага! След пет минути започнаха да пристигат доставчиците.

Еделщайн погълна няколко гигантски порции пастет, прибра един килограм в хладилника си и продаде повечето от останалото на

един от доставчиците на половин цена, като спечели 700 долара от сделката. Портиерът получи 30 килограма, които бяха в повече. Еделщайн се смя от сърце при мисълта как Манович стои затрупан до шия с пилешки пастет в апартамента си.

Но радостта му беше кратка. Научи, че Манович си запазил пет килограма (този човек винаги е бил много лаком), подарил два килограма и половина на една млада вдовица, на която искаше да направи впечатление и продал останалото на доставчика за повече от две хиляди долара.

„Аз съм най-големият тъпанар на света — помисли си Еделщайн. — За една минута тъпо удоволствие, се лиших от едно желание, което би струвало може би сто милиона долара. И какво спечелих? Едно кило пастет, няколкостотин долара и приятелство за цял живот от страна на портиера ми!“

Той разбра, че направо се убива с тази безсмислена злоба.

Сега му оставаше само едно желание.

И вече беше *жизненоважно* да го използва мъдро. Обаче хем трябваше да поиска нещо, което наистина желаше много, хем то да бъде такова, което *никак* няма да се хареса на Манович.

Бяха изминали четири седмици. Един ден Еделщайн осъзна с разочарование, че времето му почти свършва. Той накара мозъка си да се раздвижи, само за да потвърди най-лошите си съмнения: Манович харесваше всичко, което харесваше и той. Манович обичаше замъци, жени, богатство, коли, почивки, вино, музика, храна. Каквото и да измислеше, Манович също щеше да го хареса.

После се сети. Поради някаква странна прищявка на вкуса Манович не можеше да понася пушена съомга.

Но Еделщайн също не обичаше пушена съомга. Даже и тази от Нова Скотия.

Еделщайн започна да се моли.

„Мили Боже, който отговаряш за рая и ада, имах само три желаниа и вече използвах двете за нищо. Слушай, Боже, не искам да бъда неблагодарен, но те моля, ако на човек са му дадени три желаниа, защо да не може да ги изпълни така, че да са по-полезни за него? Какво толкова съм сторил? Не може ли да ми се случи нещо хубаво, без да пълня джобовете на Манович, най-големия си враг, който само получава, без да си мръдне и пръста?“

Настъпи последния час. Еделщайн се успокои. Държеше се точно като човек, който трябва да приеме съдбата си. Осъзна, че омразата му към Манович е безполезна и не си заслужава да се измъчва заради него. С ново и приятно чувство на успокоение, той си каза:

„Сега ще поискам нещо, което лично аз, Еделщайн желая. Ако Манович трябва да го получи в двоен размер, просто не мога да попреча.“

Еделщайн се изправи и застана почти в поза „мирно“. Той каза:

— Това е последното ми желание. Твърде дълго бях ерген. Онова, което искам е жена, за която да се ожения. Тя трябва да бъде висока около метър и шестдесет, да тежи около петдесет и пет килограма, да бъде закръглена, разбира се, и с естествено руса коса. Тя трябва да бъде умна, практична, влюбена в мен, естествено еврейка, но чувствена и с весел характер... — Умът на Еделщайн внезапно заработи усилено. — И *особено* — добави той, — тя трябва да изисква от мен *най-много*, *максимума*, който аз искам и мога да ѝ предложа в чисто сексуално отношение. Разбираш ли какво означава това, Ситуел? Деликатността не ми позволява да го кажа по-конкретно, но ако все пак можех да ти обясня нещо по този въпрос...

На вратата се почука леко и някак *секси*. Еделщайн отиде да отвори, като се подсмиваше вътрешно. Повече от двадесет хиляди долара, кило пилешки пастет, а сега и това! „Манович, Манович — помисли си той. — Сега те хванах натясно! Двойно повече от това, което може да предостави един мъж е нещо, което вероятно не бих пожелал и на най-големия си враг, но го направих!“

ПОЧЕСВАНЕ

Снощи сънувах много странен сън. Сънувах, че един глас ми каза:

— Извинете, че прекъснах предишния ви сън, но имам сериозен проблем и само вие можете да ми помогнете.

Сънувах, че отговарям:

— Не е нужно да се извинявате, сънят и без това не беше хубав и ако мога да ви помогна...

— *Само* вие можете да помогнете — каза гласът. — Иначе аз и целият ми народ сме загубени.

— Боже — произнесох аз.

Казваше се Фрока и беше от много древна раса. От незапомнени времена те живееха в широка долина, заобиколена от гигантски планини. Бяха миролюбив народ и с течение на времето сред тях се бяха родили няколко гениални художници. Законите им бяха образцови и те възпитаваха децата си с любов и без да ги ограничават. Въпреки че единични личности бяха склонни към пиянство и дори бяха чували за случайни убийства, те се смятаха за добри и достойни разумни същества, които...

Аз го прекъснах.

— Вижте, не можете ли да минете направо към проблема?

Фрока се извини за многословието, но обясни, че в неговия свят стандартната форма за молба включвала дълго изявление по отношение на моралното право на молителя.

— Добре — казах му аз. — Нека се насочим към проблема.

Фрока пое дълбоко дъх и започна. Той ми каза, че преди около сто години (според тяхното летоброене) от небесата се спуснала една огромна червено-жълта колона и се приземила близо до статуята на незнайния бог пред кметството на третия им по големина град.

Колоната била с неправилна цилиндрична форма и около две мили в диаметър. Тя се издигала нагоре, не можела да бъде измерена с познатите уреди и съществувала в противоречие с всички природни закони. Те направили опити и установили, че колоната не реагира на студ, топлина, бактерии, бомбардиране с протони и всъщност всичко друго, което биха могли да измислят. Тя стояла там неподвижна и невероятна, точно пет месеца, деветнадесет часа и шест минути.

После, без каквато и да било причина, колоната започнала да се движи в север-североизточна посока. Средната ѝ скорост била 78,881 мили в час (според тяхното измерение за скорост). Тя оставила следа дълга 183,223 мили и широка 2,011 мили, след което изчезнала.

Симпозиумът на авторитетни учени не успял да стигне до никакви заключения по отношение на това събитие. Накрая заявили, че то е необяснимо, уникално явление и по всяка вероятност няма да се повтори.

Но то се повторило след месец, и този път в столицата. Цилиндърът изминал общо 820,331 мили в привидно хаотично движение. Разрушенията били неизброими. Няколко хиляди души загубили живота си.

Два месеца и един ден след това колоната отново се върнала, като този път засегнала трите големи града.

По това време всички вече знаели, че не само личният им живот, но и цялата цивилизация и самото им съществуване като раса е заплашено от някакъв непознат и може би непознаваем феномен.

Това осъзнаване довело до пълно отчаяние сред цялото население. Хората последователно изпадали ту в истерия, ту в апатия.

Четвъртото нападение станало в пустинните земи на изток от столицата. Реалните загуби били минимални. Въпреки това, този път последвала масова паника, в резултат на която имало ужасяващ брой смъртни случаи в резултат на самоубийства.

Положението било отчайващо. Сега заедно с научните методи започнали да се обръщат и към псевдонауките. Всяка помощ била добре дошла, всяка теория била обмисляна, била тя от биохимик, хиромант или астроном. Дори и най-невероятните концепции не били отхвърляни, особено след онази ужасна лятна нощ през която били напълно унищожени красивия древен град Рац и двете му предградия.

— Извинете ме — казах аз. — Съжалявам за всичките ви нещастия, но не разбирам какво общо имам с това аз.

— Тъкмо стигнах до това — каза гласът.

— Тогава продължавайте — отвърнах аз. — Но ви предупреждавам да побързате, защото мисля, че скоро ще се събудя.

— Доста трудно е да се обясни моето собствено участие във всичко това — продължи Фрока. — По професия аз съм заклет счетоводител. Но като хоби се занимавам с разнообразни начини за разширяване на умствените възприятия. Наскоро експериментирах с едно химическо вещество, което ние наричаме *кола*, и употребата на което често води до състояния на дълбоко прозрение...

— Ние имаме подобни вещества — казах му аз.

— Тогава вие разбирате! И така, докато пътешествах... И вие ли употребявате този термин? Докато бях под въздействието му, така да се каже, аз стигнах до известно знание, напълно различно от досегашните ни разбирания... Но то е толкова трудно за обяснение...

— Продължавайте — прекъснах го аз нетърпеливо. — Карайте по същество.

— Добре — каза гласът. — Аз разбрах, че моят свят съществува на много нива — атомно, субатомно, вибрационни плоскости, една безкрайност от нива на реалността, всички от които са също така част от други нива на съществуването.

— Това ми е известно — отвърнах аз възбудено. — Наскоро аз разбрах същото и за собствения си свят.

— И така, на мен ми стана ясно, — продължи Фрока — че едно от нашите нива е нарушено.

— Не можете ли да бъдете по-конкретен? — попитах аз.

— Имам чувството, че моят свят изпитва смущения на молекулярно равнище.

— Невероятно — казах аз. — А успяхте ли да проследите смущението?

— Мисля, че да — каза гласът. — Но нямам доказателства. Всичко е само интуиция.

— Аз самият вярвам в интуицията — признах. — Кажете ми какво сте установили?

— Добре, господине — поколеба се гласът. — Аз като че ли разбрах... Чисто интуитивно... Че моят свят представлява

микроскопичен паразит върху вас.

— Кажете го ясно!

— Добре. Аз установих, че в едно отношение, в реално време, моят свят съществува между второто и третото кокалче върху китката на вашата лява ръка. Той е съществувал милиони наши години, което за вас са минути. Не мога да докажа това, разбира се, и в никакъв случай не обвинявам вас...

— Няма нищо — казах му аз. — Значи казвате, че вашият свят си намира между второто и третото кокалче върху китката на моята лява ръка. Добре. Какво мога да направя аз?

— Ами, господине, аз предполагам, че наскоро вие сте започнали да се почесвате в областта на моя свят.

— Да се почесвам?

— Така мисля.

— И вие смятате, че огромната разрушителна червеникава колона е един от моите пръсти?

— Точно.

— И вие искате да престана да се почесвам.

— Само в близост до това място — забързано произнесе гласът. — Неудобно ми е да ви моля за това и го правя само с надеждата да спася своя свят от пълно разрушение. И ви се извинявам за...

— Не си правете труда да се извинявате — казах аз. — Разумните същества не бива да се срамуват от такова нещо.

— Благодаря ви, че го казвате — продължи гласът. — Ние, знаете ли, не сме човекоподобни, ние сме паразити и не се оплакваме от вас.

— Всички разумни същества трябва да си помагат — казах му аз. — Имате думата ми, че докато съм жив, никога вече няма да се почеша между първото и второто кокалче на лявата си китка.

— Второто и третото кокалче — напомни ми той.

— Никога повече няма да се почесвам, между *които* и *да било* кокалчета на лявата си ръка! Това е клетва и обет, които аз ще спазвам, докато дишам.

— Господине — каза гласът. — Вие спасихте моя свят. Нямам думи, с които да изразя своята благодарност. И все пак ви благодаря от сърце.

— Няма защо — казах аз.

После гласът изчезна и аз се събудих.

Щом си спомних съня, аз поставих лепенка върху кокалчетата на китката на лявата си ръка. Не обръщах внимание на сърбежа и дори не миех лявата си ръка. Нося лепенката вече цяла седмица.

В края на следващата седмица ще я сваля. Предполагам, че това ще им даде двадесет или тридесет милиарда години по тяхното летоброене, което е достатъчно дълъг период, за която и да било раса.

Но не това е проблемът ми. Моят проблем е, че напоследък започнах да изпитвам някои неприятни предчувствия по отношение на земетресенията по разседа Сант Андрея и възобновената вулканична дейност в централно Мексико. Разбирам, че всичко се връзва и това ме плаши.

— Така че, вижте, извинявайте, че прекъснах предишния ви сън, но имам спешен проблем, който само вие можете да помогнете да бъде разрешен...

ПАМЕТЛИВИЯТ

Когато Паметливият пристигна, за нашето село беше велик ден. Но в началото ние не го познахме, защото той скри от нас същността си. Каза, че името му е Едгар Смит и че е тапицер. Ние приехме твърденията му на доверие, както приемаме всички твърдения. Дотогава не бяхме срещали някого, който да има нещо да крие.

Той пристигна в селото ни пеша, носейки раница и един олющен куфар. Огледа магазините и къщите ни. Приблужи се до мен и попита:

— Къде е полицейският участък?

— Нямаме такъв — отвърнах му аз.

— Така ли? Тогава къде е местният полицаи или шериф?

— Люк Джонсън ни беше полицаи деветнадесет години — казах му аз. — Но Люк почина преди две години. Ние съобщихме това в областното управление, както изисква закона. Но не са изпратили никого на негово място.

— Значи сами се обслужвате като полицаи?

— Ние живеем тихо — казах аз. — В това село няма престъпления. Защо питате?

— Защото исках да знам — отговори Смит не особено мило. — Малко знания не са толкова опасни както много незнание, а? Няма значение, мой смутен млад приятелю. Харесва ми селото ви. Харесва ми вида на дървените му сгради и стройните брястове. Харесват ми...

— Стройните какво? — попитах го аз.

— Брястове — отвърна той и показа високите дървета, които опасваха главната улица. — Не знаеше ли името им?

— Забравили сме го — казах аз смутено.

— Няма значение. Много неща са забравени, а някои бяха скрити. Но името на едно дърво не пречи на никого. Или пречи?

— Изобщо не пречи — казах аз. — Брястове.

— Запомни си го — смигна ми той. — Това е само трошица, но не се знае кога може да ти послужи. Аз ще поостана известно време в това село.

— Добре си ни дошъл — казах аз. — Особено сега, по време на жътва.

Смит ме изгледа остро.

— Аз нямам нищо общо с това. Да не си ме помислил за странстващ берач на ябълки?

— Не съм си помислил нищо такова. Но какво ще правите тук?

— Аз съм тапицер — каза Смит.

— Няма голямо търсене за такъв в селце като нашето.

— Тогава може би ще намеря нещо друго, с което да се захвана — той изведнъж ми се усмихна. — За момента обаче ми трябва квартира.

Аз го заведох до къщата на вдовицата Марсини и там той нае голямата ѝ спалня, която се намираше в задната част на сградата и си имаше отделен вход. Той си уреди също и храната.

Пристигането му предизвика клюки и предположения. Госпожа Марсини имаше чувството, че въпросите на Смит за полицията показват, че той самият е полицай.

— Те така действат — каза тя. — Или поне така действаха. Преди петдесет години всеки трети човек беше нещо като полицай. Понякога даже децата ти можеше да са полицаи и можеха да те арестуват бързо-бързо, като че ли си им чужд. Даже по-бързо!

Но останалите я убеждаваха, че това е било отдавна, че сега животът е спокоен, че рядко се виждат полицаи, въпреки че сигурно още ги има.

Но защо беше дошъл Смит? Някои смятаха, че той е дошъл, за да вземе нещо от нас.

— Каква друга причина може да има чужденец, че да дойде в такова село?

А други смятаха, че той е дошъл, за да ни даде нещо, като изтъкваха същия аргумент.

Но ние не знаехме. Ние просто трябваше да чакаме, докато Смит реши сам да ни се разкрие.

Той се държеше с нас като останалите. Той познаваше външния свят. Приличаше ни на човек, който много пътува. И лека-полека той започна да ни прави намеци по отношение на себе си.

Един ден аз го заведох до един хълм, от който се виждаше нашата долина. Беше в средата на есента. Хубав ден. Смит заяви, че пейзажът е красив.

— Кара ме да си спомня онзи рефрен от Уилям Джеймс — каза той. — Как беше? „Пейзажът като че ли се набива в съзнанието по-добре от всеки елемент на живота.“ А? Подходящо, нали?

— Кой е или кой е бил Уилям Джеймс? — попитах аз.

Смит ми намигна.

— Аз ли споменах това име? Изплъзна ми се от езика, момчето ми.

Но това не беше последното, което му се „изплъзна от езика“. Няколко дни по-късно, аз му показах една грозна височинка, покрита с ниски борчета, храсталаци и бурени.

— Това изгоря преди пет години — казах му аз. — Сега не служи за нищо.

— Да, виждам — отвърна Смит. — И все пак... Както ни казва Монтен... В природата няма нищо непотребно. Дори и самата непотребност.

А после, когато минавахме през селото, той се спря да се възхити на цъфналите божури на госпожа Вогел.

— Цветята имат погледа на дете и устните на старец — промълви той. — Точно, както е казал Шазал.

Към края на седмицата, в задната част на магазина на Едмъндс, се събрахме няколко души и започнахме да си говорим за господин Едгар Смит. Аз споменах онова, което той ми бе казал. Бил Едмъндс си спомни, че Смит е цитирал един човек на име Емерсън, за да обясни, че самотата е непрактична, а обществото — фатално. Били Фореклот ни каза, че Смит му бил цитирал Йон от Хиос: че съдбата се различава много от изкуството, но създава нещата подобно на него. А госпожа Гордън внезапно ни каза най-хубавото от всичко. Едно твърдение,

което Смит и казал, че било от великия Леонардо да Винчи: клетвата започва там, където надеждата умира.

Ние се спогледахме и замълчахме. За всички ни бе ясно, че господин Едгар Смит, или каквото и да бе истинското му име, не бе обикновен тапицер.

Най-накрая аз изрекох онова, което мислехме всички.

— Приятели — казах аз. — Този човек, изглежда, е Паметлив.

Паметливите се появиха като отделна каста в обществото през последната година на Войната, която сложи край на всички войни. Самовъзложиха си да запомнят литературните творби, които имаше опасност да бъдат забравени, унищожени или забранени.

В началото правителството одобри усилията им, окуражи ги и дори ги възнагради с пенсии и награди. Но когато войната свърши и започна властта на Полицейските президенти, правителствената политика се промени. Бе взето окончателно решение да се откажем от нещастното минало, да построим един нов свят от и на настоящето. Трябваше безжалостно да се отхвърлят смуцаващите новия ред влияния.

Правилно мислещите хора се договориха, че по-голямата част от литературата е излишна в най-добрия случай и пагубна в най-лошия. Трябваше ли всъщност да се запазят писанията на крадец като Вилон, хомосексуалист като Генет и шизофреник като Кафка? Имаме ли нужда да запазим хиляди различни мнения и после да обясняваме защо те са неправилни? При подобна бомбардировка от влиятелни мнения как може да се очаква от човек да бъде отговорен и да се държи по подходящ начин? Как изобщо ще могат да бъдат накарани хората да се подчиняват на заповеди?

Правителството знаеше, че ако всеки се подчинява на заповедите, всичко ще бъде наред.

Но за да се постигне това благословено състояние, трябваше да се забранят различните и неясни мнения. А единственият най-голям източник на обърканост идва от историческата и художествената литература. Затова историята трябваше да се пренапише, а литературата трябваше да се регулира, окастри, опитоми, да се систематизира или изобщо да се забрани.

На Паметливите бе разпоредено да не се занимават повече с миналото. Те, естествено, горещо се противопоставиха на това. Дискусиите продължиха, докато правителството загуби търпение. Бе издадена последна заповед с тежки последици за онези, които не ѝ се подчиняха.

Повечето от Паметливите се отказаха от работата си. Обаче някои само се престориха, че се отказват. Тези няколко се превърнаха в нелегално, преследвано малцинство от странстващи учители, пътуващи непрекъснато, предаващи и продаващи знанията си където и когато могат.

Ние разпитахме човека, който наричаше себе си Едгар Смит, и той ни призна, че е Паметлив. Той веднага предостави на селото ни приятни подаръци:

Два сонета от Уилям Шекспир.

Молитвата на Йов към Господ.

Едно цяло действие от комедия на Аристофан.

След като направи това, той се захвана за бизнес, предлагайки стоката си за продан на селяните.

Той проведе тежък пазарлък с господин Огдън и го накара да замени цяло прасе за два реда от Симонидис.

Господин Белингтън, отшелникът, се раздели със златния си часовник заради една поговорка от Хераклит. Той сметна размяната за честна.

Старата госпожа Хийт замени един паунд патешки пух за три стиха от една поема, озаглавена „Атланта в Калидон“ от някакъв мъж на име Суинбърн.

Господин Мервин, който държи ресторанта, купи цяла кратка ода от Катулус, описание на Цицерон от Тасит и десет реда от Омировия „Каталог на корабите“. Това му струваше всичките спестявания.

Аз притежавах съвсем малко пари или собственост. Но заради услугите, които му правех, получих един абзац от Монтен, поговорка, приписвана на Сократ, и десет откъслечни реда от Анакреон.

Съвсем неочаквано като клиент се появи господин Линд, който нахлу в канцеларията на Паметливия в една студена зимна утрин. Господин Линд беше нисък, червендалест и лесно се ядосваше. Той

беше най-добрият фермер в района, един разумен човек, който вярваше само в онова, което можеше да види и да пипне. Беше последният човек, от когото бихте очаквали да купи от стоката на Паметливия. Дори и един полицаи би бил по-очакван купувач.

— Значи така — заговори господин Линд, като потъркваше ръце, за да ги стопли. — Чух за теб и за невидимата ти стока.

— И аз съм чувал за вас — отвърна Паметливият с лека злоба. — Имате ли някаква работа с мен?

— Да, за Бога, имам! — извика Линд. — Искам да купя някои от въображаемите ви стари думи.

— Искрено съм изненадан — каза Паметливият. — Кой би помислил, че един, подчиняващ се на законите гражданин като вас, би могъл да тръгне да купува стока, която не само е невидима, но също и незаконна!

— Не е по мое желание — призна Линд. — Дойдох, за да доставя удоволствие на жена си, която тези дни не се чувства добре.

— Не се чувства добре ли? Не съм изненадан — заяви Паметливият. — И бик би се пречупил от толкова задължения, с които я товарите.

— Човече, това не е твоя работа! — ядосано заяви Линд.

— Не е вярно — настоя Паметливият. — Хората от моята професия не хвърлят думите си на вятъра. Ние гледаме изреченията ни да отговарят на душевността на получателя. Понякога не намираме точната стока и затова не продаваме нищо.

— Аз пък мислех, че продаваш стока на всички клиенти.

— Зле сте бил информиран. Знаем една пиндарова ода, която не бих продал на вас за нищо на света.

— Човече, не можеш да си позволяваш да разговаряш с мен по този начин!

— Говоря, както ми харесва. А вие можете да си идете, ако желаете.

Господин Линд го изгледа, нацупи се и се начумери, но нямаше какво да стори.

— Нямах намерение да се ядосвам — каза накрая той. — Ще ми продадете ли нещо за жена ми? Миналата седмица тя имаше рожден ден, но аз се сетих за него едва сега.

— Вие сте интересен човек — изрече Паметливият. — Сантиментален като невестулка и любвеобилен почти колкото акула! Защо сте дошли при мен за подарък? Една здрава бухалка за масло няма ли да бъде по-удачна?

— Не, никак — отвърна Линд със съвсем тих глас. — Тя вече цял месец е на легло и почти не се храни. Мисля, че умира.

— И е поискала думи от мен?

— Поиска да ѝ занесе нещо хубаво.

Паметливият кимна.

— Умира! Е, няма да поднасям съболезнованията си на мъжа, който я е докарал до гроба, пък и не мога да съчувствам кой знае колко на жена, която се е омъжила за същество като вас. Но имам нещо, което тя ще хареса, нещо евтино, което ще облекчи смъртта ѝ. Ще ви струва само хиляда долара.

— Боже мили, човече! Нямате ли нещо по-евтино?

— Разбира се, че имам — каза Паметливият. — Имам една прилична малка поема на шотландски диалект, от която ще разбере половината. Ваша е за двеста долара. Имам и един стих от възпоменателна ода за генерал Китчнер, която можете да получите за десет долара.

— Друго нищо ли няма?

— Не и за вас.

— Добре... Ще взема стоката за хиляда долара — каза Линд. — Да, за Бога, ще я взема! Сара заслужава това!

— Красиво казано, макар и със закъснение. А сега внимавайте. Ето я.

Паметливият се облегна, затвори очи и започна да рецитира. Линд слушаше, а лицето му бе напрегнато и съсредоточено. Аз също слушах, ругаейки нетренираната си памет и молейки се да не бъда изпъден от стаята.

Това беше дълга поема, много странна и красива. Аз все още я притежавам изцяло. Но онова, което идва най-често в ума ми, са следните строфи:

„Чародейни магически прозорци, разтворени към пяната на отминали морета в запустялото царство на феите.“

Ние сме хора. Странни зверове със странни вкусове. Кой би могъл да си представи, че ние можем да изпитваме жажда към

неизразимото? Каква е онази жажда, която би накарала един човек да замени три бушела царевица за едно единствено изречение от агностиците? Да се опиват от духовността — като че ли това трябва да правят хората. Но кой би си представил, че *ние* сме такива? Кой би ни помислил за жертви на жаждата затова, че не знаем Платон? Може ли човек да се разболе, защото му липсва Плутарх или да умре от недостиг на Аристотел?

Не мога да го отрека. Самият аз видях резултатите от внезапното отнемане на Стринберг от един пристрастен.

Нашето минало ни е необходимо. То е част от нас и откъсването на тази част означава да бъдем осакатени непоправимо. Познавам един човек, който стана смел, едва след като му бе цитиран Епаминондас. А една жена стана красавица, след като чу за Афродита.

Паметливият имаше естествен враг в лицето на нашия учител господин Вич, който преподаваше оторизираната версия на всичко. Паметливият имаше враг в лицето на отец Дулсис, който направляваше духовните ни нужди в лоното на Универсалната патриотична църква на Америка.

Паметливият не зачиташе нито един от тези ни авторитети. Той ни каза, че много от нещата, на които ни учат те, са фалшиви както по форма, така и по съдържание. Че са перверзно изопачаване на велики творения, перифразирани така, че да означават точно обратното на онова, което авторът е искал да каже. Паметливият рушеше самите основи на нашата цивилизация, когато отричаше валидността на следните твърдения:

„Желанията на повечето хора се скромни.
Най-добре е да живееш, без да се съмняваш в нещата.
Опознай себе си в позволените граници.“

Ние слушахме Паметливия и обмисляхме онова, което той ни казваше. Бавно и мъчително ние започнахме да мислим отново, да размишляваме, да подлагаме на съмнение нещата и самите себе си. И когато това стана, ние започнахме да се надяваме.

Неокласическото процъфтяване на нашето село бе кратко, мощно, внезапно и донесе удоволствие за всички ни. Само едно нещо ме предупреди, че краят е неизбежен. Това стана един ден рано напролет, когато помагах на едно от съседските деца да си научи уроците. То имаше новия учебник по „Обща история“ на Дънстър и когато прегледах раздела за Сребърния век на Римската империя, само след няколко минути установих, че е изпуснат Цицерон. Дори не бе споменат в приложението, въпреки че бяха вписани много от по-незначителните поети и оратори. Зачудих се в какъв ли отминал грях е бил обвинен.

А после един ден съвсем внезапно дойде краят. В нашето село пристигнаха трима мъже. Те носеха сиви униформи с месингови отличителни знаци. Лицата им бяха безизразни и широки и те стъпваха твърдо с тежките си черни ботуши. Навсякъде ходеха заедно и винаги стояха близо един до друг. Не задаваха въпроси. Не говореха с никого. Знаеха точно къде живее Паметливият и като погледнаха картата, се насочиха право нататък.

Останаха в стаята на Смит може би около десетина минути.

После тримата полицаи отново излязоха заедно на улицата и тръгнаха като един. Очите им се въртяха наляво-надясно. Изглеждаха ужасени. Бързо напуснаха селото ни.

Погребяхме Смит на хълма, от който се виждаше долината, близо до мястото, където за пръв път бе цитирал Уилям Джеймс, сред късно цъфтящите цветя, които имаха поглед на деца и усмивката на старци.

Госпожа Блейк напълно неочаквано нарече последното си дете Цицерон. Господин Линд нарича ябълковата си градина Ксанаду. Самият аз се превърнах във всепризнат поклонник на Заратустра просто на доверие, тъй като не знам нищо за тази религия освен това, че тя учи, че човек трябва да говори само истината и да изпраща стрелата право в целта.

Но тези жестове са безполезни. Истината е, че ние загубихме непоправимо и Ксанаду, и Цицерон, и Заратустра... И колко още неща загубихме? Какви ли големи битки са били провеждани, какви градове

са били строени, кои джунгли са били победени? Какви песни са се пели, за какво са мечтали? Сега разбираме, но твърде късно, че нашият разум е растение, което трябва да бъде наторявано от богатството на миналото.

Накратко, колективната ни памет, най-богатата част от нас ни е била отнета и затова сме толкова бедни. В замяна на великолепните недосегаеми замъци на разума нашите управляващи са ни дали калните коптори, които могат да се пипнат. Лоша замяна за нас...

По официални сведения Паметливият никога не е съществувал. По всеобщо съгласие той е определен като една необяснима илюзия, масов сън. Като Цицерон. А аз, който пиша тези редове, скоро също ще престана да съществувам. Както Цицерон и Паметливия, моята реалност скоро също ще бъде отречена.

Нищо не може да ми помогне. Истината е твърде крехка. Тя се счупва твърде лесно в стоманените ръце на нашите управляващи. Аз няма да бъда отмъстен. За мен дори няма да си спомнят. Защото щом великият Заратустра може да се превърне в спомен само на един-единствен човек и той бъде убит, каква ли надежда може да има за мен?

Поколение от крави! Овце! Свине! Ние нямаме дори духа на козата! Ако Епаминондас е бил човек, ако Ахил е бил човек, ако Сократ е бил човек, тогава ние също ли сме хора?

КРАЙ НА ПЪТЕШЕСТВИЕТО

1.

Папазян се появи маскиран като човешко същество. Той се провери набързо, за да е сигурен, че главата му е в правилно положение.

— Носът и пръстите в една посока — напомни си той и точно така си беше.

Всичките му системи работеха. Собствената му душа бе закрепена здраво за епифизната жлеза и дори притежаваше малка душичка, задвижвана с батерии. Беше на Земята, едно странно място, в Ню Йорк, кръстопът на десет милиона лични живота. Той се опита да тропне, но тялото му не се подчини, затова се усмихна, което бе съответстващия заместител.

Излезе от телефонната кабина на улицата, за да си поиграе с хората.

2.

Първият човек когото срещна, бе дебел мъж на около четиридесет години. Човекът го спря и попита:

— Хей, приятел, кой е най-бързият път от тук до пресечката на 49-а улица с „Бродуей“?

Папазян отговори без колебание.

— Опирай тази стена, докато стигнеш до меко място. После мини през него. То е космическа връзка, поставена от марсианците още по тяхно време. Ще те изведе на пресечката на 48-а улица и Седмо авеню, което бих нарекъл добро обслужване.

— Гадно, подло копеле — каза мъжът и отмина, без дори да докосне стената, за да види дали има меко място.

„Много характерен инат — каза си Папазян. — Трябва да го включа в доклада си.“

А трябваше ли да прави доклад? Не знаеше. Но естествено той не се разтревожи от това. Такива работи обикновено идваха от самосебе си.

3.

Обед Папазян влезе в една полупразна закусвалня на „Бродуей“ близо до 28-а улица.

— Ще взема един от известните ви сандвичи „хот-дог“, ако обичате — каза той на продавача.

— Известни ли? — изсумтя продавачът. — Трябва да не си наред.

— Значи не съм — отвърна Папазян. — Вашите сандвичи са известни по цялата галактика. Познавам същества, които са пропътували хиляда светлинни години, за да хапнат един от тях.

— Откачалка — каза продавачът.

— Откачалка ли? Може да ти е интересно да узнаеш, че половината от клиентите ти в този момент са извънземни. Маскирани, разбира се.

Половината от клиентите на бара пребледняха.

— Ти какъв си, бе, чужденец ли? — попита продавачът.

— Аз съм алдебарданец по майчина линия — каза Папазян.

— Е, това обяснява всичко — успокои се продавачът.

4.

Папазян тръгна по улицата. Не знаеше нищо. Всъщност се радваше на неведението си. Собственото му невежество го възхищаваше. Това значеше, че може да научи много неща. Беше толкова прекрасно да не знаеш какво ще направиш или какво ще бъдеш, или какво ще кажеш.

— Хей, приятел — извика му един мъж. — Ще ме закара ли тази линия на метрото до Вашингтонските височини?

— Не знам — каза Папазян и това беше истина. Не знаеше. Дори не му бе известно как изобщо може да се стигне дотам! Това беше връх в летописите на невежеството.

Но Никой не може да остане *чак толкова* невеж задълго. Една жена притича до тях и им каза как достигнат до Вашингтонските височини. Папазян установи, че му е даже интересно, но не толкова, колкото когато не знаеше.

5.

Знакът на сградата съобщаваше „ТАВАН ПОД НАЕМ“.

Папазян веднага влезе и го нае. Реши, че това е правилен ход. Но се надяваше да е неправилен, което трябваше да е по-интересно.

6.

— Добър ден, аз съм госпожица Марш — каза младата жена. — Агенцията ме изпрати. Казаха, че сте имал нужда от секретарка.

— Правилно. Наета сте.

— Просто ей така?

— Не знам друг начин. Как ви е малкото име?

— Лилиян.

— Това е достатъчно. Моля започвайте работа.

— Но вие тук нямате никакви мебели. Дори и пишуща машина.

— Вземете каквото ви е необходимо. Ето парите.

— Но какво очаквате от мен да *върша*?

— Не би трябвало да ме питате — отвърна меко Папазян. — На мен ми е достатъчно трудно да открия какво трябва аз да правя. Предполагам, че можете да ръководите живота си, нали?

— А какво всъщност трябва да правите вие, господин Папазян?

— Трябва да открия онова, което трябва да правя.

— Ооо... Е, добре. Мисля, че ще ви трябват бюра, столове лампи, пишуща машина, други неща.

— Прекрасно, Лил! Имам чувството, че ти винаги си знаела какво да правиш. Знаеш ли, че си много красива млада дама?

— Не...

— Тогава може би не си. Щом ти не знаеш, аз откъде бих могъл да знам?

7.

Папазян се събуди и смени името си на Хал. Намираше се в хотел „Вилидж Централ“. Бе прекарал възхитителна вечер, слушайки разговорите на хлебарките за наемателите. Хлебарките са естествени подражатели и могат да бъдат невероятно смешни.

Хал свали един пласт от кожата си и я остави под леглото за камериерката. Така ставаше по-бързо, отколкото ако се мие.

Отиде на тавана си. Лилиян вече беше там и бяха пристигнали някои от мебелите.

— В приемната имате един клиент, господин Папазян — каза Лилиян.

— Смених си името на Хал — каза ѝ Хал. — Покани клиента.

Клиентът беше нисък, закръглен мъж на име Джаспърс.

— Какво мога да направя за вас, господин Джаспърс? — попита Хал.

— Нямам никаква представа — отвърна Джаспърс. — Някакъв непонятен импулс ме доведе тук.

Хал сега си спомни, че бе забравил къде е оставил машината си за непонятни импулси.

— И къде получихте този непонятен импулс? — запита Хал.

— На североизточния ъгъл на Пето авеню и 18-а улица.

— Близко до пощенската кутия ли? Така си и мислех! Направихте ми услуга, господин Джаспърс! С какво мога да ви бъда полезен?

— Казах ви, че не знам. Беше един непонятен...

— Да. Но какво бихте желали?

— Време — каза тъжно Джаспърс. — Нали на всички това ни трябва?

— Не, не е така — твърдо каза Хал. — Но, въпреки това, аз може да ви помогна. Колко време искате?

— Бих желал още стотина години — отговори Джаспърс.

— Елате пак утре — каза му Хал. — Ще се опитам да ви помогна.

След като Джаспърс си тръгна, Лилиян попита:

— Наистина ли можете да му помогнете?

— Утре ще разбере — каза Хал.

— Защо утре?

— А защо не утре?

— Защото карате мен и господин Джаспърс да чакаме, а това не е хубаво.

— Да, така е — призна Хал. — Но то е съвсем нормално. По време на пътуванията си съм забелязал, че животът е точно състояние на очакване. Изводът е, че можете да се радвате на всичко, докато чакате, защото очакването е всичко, което сте в състояние да направите.

— О, скъпи, това е твърде умно за мен.

— Тогава иди и напиши едно писмо или каквото там мислиш, че трябва да правиш.

8.

Хал отиде да обядва в „Ориндж Джулиъс“ на 8-а улица. Точно това място се препоръчваше в Междупланетния гастрономически пътеводител за евтино хранене на Земята. Хал установи, че „хот-дога“ с лют пипер е възхитителен. Той се нахрани и тръгна към югоизточния ъгъл на пресечката на Шесто авеню с 8-а улица.

Един мъж с американското знаме в ръка бе застанал пред магазина „Натан“. Малка тълпа се бе събрала наоколо му. Човекът бе възрастен и лицето му бе червено и сбръчкано.

— Казвам ви, че мъртвите живеят и че те ходят по земята точно в този миг — казваше той. — Вярвате ли ми?

— Лично аз би трябвало да се съглася с вас — отвърна Хал. — Защото виждам зад вас астралното тяло на една възрастна жена с посивели коси и навехната ръка.

— Боже мой, това трябва да е Етел! Тя почина миналата година, господине, и оттогава все се опитвам да поговоря с нея! Какво казва тя?

— Тя казва, цитирам: „Хърбърт, престани да приказваш глупости и се върни в апартамента, защото канчето с вода, което остави върху печката, за да си свариш яйца, вече е останало на сухо и онова проклето място ще изгори след половин час.“

— Това е Етел. Така е! — възкликна Хърбърт. — Етел! Как може да продължаваш да твърдиш, че говоря глупости, след като вече си само дух?

— Тя каза, че един мъж, който не може да си свари даже яйца, без да изгори апартамента си, не може да знае кой знае колко за духовете — каза Хал.

— Тя винаги все така ми говореше — заяви Хърбърт. — Благодаря ви за помощта, господине.

Той хукна нататък.

— Госпожо, не бяхте ли твърде строга с него? — попита Хал.

— Той никога не ме е слушал, когато бях жива, няма да ме послуша и сега — отвърна Етел. — Какво означава строгост спрямо такъв човек? Приятно ми беше да поговоря с вас, господине, но трябва да си тръгвам.

— Къде? — попита Хал.

— Обратно в дома за възрастни души, къде другаде? — Тя си тръгна невидимо.

Хал поклати възхитено глава.

„Земя! — помисли той. — *Не е ли наистина прекрасно място? Колко тъжно, че трябва да бъде унищожена.*“

Той си тръгна. После помисли: „*А трябва ли да бъде унищожена?*“

Разбра, че всъщност не знае. И това го направи щастлив.

9.

Хал мина по космическата връзка от 16-а улица към Катедралната алея. Трябваше да се прекачи веднъж в Юка, Аризона, едно много известно градче, където се намираше най-старият свободно висящ земен силос.

На Катедралната алея имаше десет колосални катедрали — подарък за хората на Земята от религиозните влечуги от Сейни II. Катедралите бяха маскирани като каменни къщи, за да се избегнат неприятностите с местните власти.

Днес много хора ги разглеждаха. Имаше венерианци, маскирани като немци, други от съзвездие Стрелец, маскирани като хипита. Никой не обича да го мислят за турист.

Тревожна забележка: Един дебел мъж (нямащ нищо общо с другите, срещани преди това дебели мъже) се приближи до Хал и каза: — Извинете, вие не сте ли Хал Папазян?

Хал го изгледа. Успя да забележи леко обезцветяване на черния дроб на човека. Нищо сериозно, просто петънце върху черния дроб. Иначе мъжът не притежаваше никакви отличителни белези, освен че беше дебел.

— Аз съм Артър Вентура — каза човекът. — Аз съм ти съсед.

— От Алдебаран ли сте? — попита Хал.

— Не, аз съм от Бронкс, точно както и ти.

— На Алдебаран няма Бронкс — заяви Хал, макар че не беше в настроение за прости декларативни изречения.

— Хал, я ела на себе си. Ти изчезна преди седмица. Хелън почти е полудяла от страх. Тя ще се обади в полицията.

— Хелън?

— Съпругата ти.

Хал разбра какво става. Преживяваше истинска конфронтационна сцена и също така криза на личността. Това бяха неща, които средностатистическия извънземен турист никога не

можеше да преживее. Какъв скъпоценен спомен ще бъде това, ако само успееше да го запази!

— Хубаво — каза Хал. — Благодаря ви най-сърдечно за тази информация. Съжалявам, че съм разтревожил съпругата си, сладката Мелън...^[1]

— Хелън — поправи го Вентура.

— Хммм, да. Кажете ѝ, че ще се видим веднага, щом изпълня задачата си.

— Каква е тази задача?

— Откриването на задачата е моята задача. Така е при нас, повисшите форми на живот.

Хал се усмихна и се опита да се отдалечи. Но Артър Вентура прояви странна възможност да се *умножи* и да заобиколи Папазян отвсякъде, да шуми и да упражнява сила. Папазян се замисли дали да не изобрети лазерен лъч и да ги убие всичките, но това, разбира се, нямаше да бъде в духа на случилото се.

И така, с леки побутвания, подпомогнат от разни хора, някои от които в униформи, Папазян бе заведен в един апартамент в Бронкс и в прегръдките му се хвърли една жена, която говореше нещо твърде лично и с тенденциозно естество.

Хал позна, че жената е Хелън. Това беше жената, която твърдеше, че му е съпруга. И имаше документи за доказателство.

---

[1] Игра на думи — мелън — пъпеш (англ) — *Бел.пр.* ↑

10.

В началото беше интересно да имаш жена, куп деца и истинска работа, банкова сметка и кола, както и няколко чифта дрехи и всичко останало, което имаха земните жители. Той си играеше с всички новости. Успяваше да изпълнява ролята на съпруг на Хелън без особени трудности, тъй като всички действия му бяха сравнително познати и само трябваше да си ги припомни.

Почти всеки ден тя го питаше:

— Скъпи, наистина ли не можеш да си спомниш нищо?

— Наистина — отвърщаше Хал. — Но съм сигурен, че ще си спомня.

Хелън плачеше. Хал свикна и с това. Но не беше в състояние да оцени значението му.

Съседите бяха доста загрижени, приятелите — любезни. Всички полагаха големи усилия да прикрият мнението си, че той си е загубил ума, че е откачен, луд, лунатик.

Хал Папазян научи всичко, което Хал Папазян някога бе вършил и го правеше. Установи, че дори и най-простите неща са вълнуващи. Защото какво по-интересно можеше да има за един алдебарански турист от това да живее живота на земен човек и да бъде приеман за такъв от останалите земляни?

Естествено, той допускаше грешки. Трудно му беше да върши работата си по определеното време. Но постепенно научи, че не трябва да стриже ливадата в полунощ, не бива да събужда децата от сън в 5 часа сутринта и не е редно да тръгва за работа в 9 часа вечерта. Не виждаше смисъл в подобни ограничения, но от това животът ставаше още по-интересен.

11.

По настояване на Хелън Папазян отиде при доктор Кардоман — един човек, който бе специалист по изучаването на мислите на хората и който им казваше кои от тях са добри и полезни и кои фалшиви, вредни и противоположни.

КАРДОМАН: Откога имаш чувството, че си извънземен?

ПАПАЗЯН: Осъзнах го малко след раждането си на Алдебаран.

КАРДОМАН: Ще спестиш и на двама ни доста време, ако просто разбереш и приемеш факта, че си един луд с куп странни мисли.

ПАПАЗЯН: Ще спестим време и ако *ти* признаеш, че аз всъщност съм лице от мъжки пол от Алдебаран, попаднало в необичайна ситуация.

КАРДОМАН: Я стига, бе. Слушай, тъпако, това твърдение няма да доведе да никъде. Съгласи се с моите условия и аз ще те излекувам.

ПАПАЗЯН: Я стига, бе.

12.

Оздравителният процес вървеше бавно. Нощите се сменяха с дни, мина седмица, месец. На моменти Хал имаше проблясъци, които доктор Кардоман поощряваше и които Хелън записваше в една тетрадка под заглавие „Завръщане от дълбокия космос. Разказ на една жена за живота ѝ с мъж, който вярва, че е от Алдебаран“.

13.

Един ден Хал каза на доктор Кардоман:

— Хей, мисля, че си спомням миналото.

— Хммм — отговори доктор Кардоман.

— Имам един сладко-горчив спомен за себе си, когато бях на осем години. Аз сервирам какао на едно стоманено фламинго, намиращо се на поляната пред къщата на родителите ми, близо до тайното кътче, където Мейвис Хийли и аз провеждахме възхитителни и срамни опити и където на не повече от стотина метра река Чисапийк неочаквано се влива в меките дълбини на залива Чисапийк.

— Преграда на паметта — обясни Кардоман и се консултира с папката, която Хелън бе събрала за него. — На осем години ти си живял в Янгстаун, Охайо.

— По дяволите — каза Папазян.

— Но си на прав път — продължи Кардоман. — Всеки има прегради на паметта, които скриват ужаса и удоволствието от някакви истински преживявания, и с които той предпазва психиката си.

— Знаех си аз, че е много хубаво, за да е истина — каза Папазян.

— Недей да се отчайваш. Появата на преградата е добър признак.

— Благодаря ти, че го казваш — отвърна Хал. — Но нека се върнем отново към старата дъска на психиатрията.

14.

Той си припомни и разни други неща. За младостта си, когато бе юнга на един британски боен кораб, патрулиращ по река Янгце, за шестия си рожден ден, отпразнуван в Зимния дворец в Санкт Петербург, за двадесет и шестата си годишнина, когато работеше като готвач в Клондайк.

Всичко това бяха неопровержимо земни спомени, но не и такива, каквито търсеше доктор Кардоман.

15.

И после, в един хубав ден, на вратата почука един продавач на четки и пожела да разговаря с „домакинята“.

— Тя ще се върне след няколко часа — каза Папазян. — Днес има урок по народен гръцки, а после урок по гравирание.

— Чудесно — отвърна продавачът. — Всъщност исках да говоря с вас.

— Не ми трябват никакви четки — заяви Папазян.

— По дяволите четките — каза продавачът. — Аз съм вашият офицер за свръзка и съм дошъл да ви предупредя, че излитаме точно след четири часа.

— Излитаме ли?

— Е, на всичко хубаво му идва краят. Дори и на почивката.

— Почивка ли?

— Ей, ела на себе си — ядоса се продавачът на четки или офицерът за свръзка. — Вие, алдебаранците, наистина сте странни хора.

— А ти откъде си?

— От Арктур. Ние на Арктур имаме здрава психика и никога не позволяваме да ни се изплъзне паметта.

— А пък ние, алдебаранците, винаги позволяваме на паметта си да се изплъзва — каза Папазян.

— Точно затова аз съм офицер за свръзка, а ти си турист. Добре ли си прекара времето в игри с туземците?

— Аз май съм се оженил за една — отвърна Папазян. — Или по-точно казано, май съм съжител на една, чийто съжител някога е изглеждал точно като мен.

— Ние предлагаме тази услуга — каза арктурианецът. — Истински земен съжител е част от услугите в обиколката. Е, идваш ли?

— Ще нараня чувствата на бедната Мелън — каза Папазян.

— Нейното име е Хелън и тя, както и повечето земляни, прекарва невероятно много време с наранени чувства. Не мога да те насилвам да

се върнеш. Ако искаш да останеш, следващият туристически кораб ще пристигне след петдесет или шестдесет години.

— По дяволите всичко — заяви Папазян. — Тичам да хвана кораба.

16.

Космическият кораб бе хитро маскиран да изглежда точно като Феърлаун, Ню Джърси. Истинският Феърлаун, Ню Джърси, просто бе вдигнат от мястото си и поставен в провинция Раджастан в Индия. Никой не забеляза разликата с изключение на израелците, които веднага изпратиха един равин и един специалист по партизанска война.

— Но аз още не мога да си спомня нищо — оплака се Хал на офицера за свръзка.

— Това е естествено. Ти остави банката на паметта си в един сейф на борда на кораба.

— Че защо съм го направил?

— За да не се чувстваш чужд. Старата ти памет ще се насложи плътно над настоящата. Аз ще ти помогна да се справиш.

Всички бяха на борда, живи и в добро състояние, с изключение на неизбежните жертви, убити по южноамериканските пристанища. Тези нещастници щяха да бъдат пресъздадени по-късно. Само дето щяха да изчакат по-дълго време, иначе нямаше да са прекарвали по-зле.

Корабът излетя точно в полунощ. Полетът бе забелязан от корпуса за проследяване на американските военновъздушни сили в Скрапъл, Пенсилвания. Те обясниха, че изображенията на радара им се дължат на сериозно натрупване на блатен газ, съчетано с излитането на голямо лястовичо ято.

Въпреки досадния студ на космическото пространство Хал остана на мостика и наблюдаваше как Земята се губи в далечината. Той се връщаше към еднообразния живот на частично системния фотогномен конфигуратор, към съпругите и децата, към досадата от ръжда и лишеи.

Но си тръгна без съжаление. Знаеше, че Земята е чудесно място за почивка, но там всъщност не можеше да се живее.

БЕЛЕЖКИ ПО ВЪПРОСА ЗА ДОЛАВЯНЕТО НА ВЪОБРАЖАЕМИТЕ РАЗЛИЧИЯ

1.

Ханс и Пиер са в затвора. Пиер е французин, а Ханс — немец. Пиер е нисък и закръглен с черна коса. Ханс е висок и слаб с руса коса. Пиер е с бледа кожа и черни мустаци. Ханс е с бяло лице и руси мустаци. Ханс е с дванадесет инча по-нисък от Ханс, който е с един фут по-висок от Пиер.

2.

Ханс и Пиер току-що са чули, че е обявена обща амнистия. Във връзка с условията на тази амнистия Пиер ще бъде освободен веднага. Германците не са споменати, така че Ханс ще трябва да остане в затвора. Това натъжава и двамата. И те мислят, че ако можеше да излезе Ханс вместо Пиер...

(Ханс, германският затворник, е майстор ключар. Щом се намери навън, той би могъл да спаси приятеля си от затвора. Французинът е професор по астрофизика и не може да помогне на никого, дори и на самия себе си. Той е безполезен, но приятен. Германецът го смята за най-доброто човешко същество, което някога е срещал. Ханс е решен да бъде освободен от затвора, за да може да помогне на приятеля си да избяга.)

Има начин да се постигне това. Ако могат да измамят надзирателя и да го накарат да повярва, че Ханс е Пиер, значи Ханс ще бъде освободен. Тогава Ханс ще може да се върне в затвора и да помогне на Пиер да избяга. С тази цел те си направиха план.

Сега те чуват шум от стъпки по коридора. Това е надзирателят. Те започват първата фаза на действията, като си разменят мустаците.

3.

Надзирателят влиза в килията.

— Ханс, крачка напред — казва той.

Двамата мъже правят крачка напред.

— Кой е Ханс? — пита надзирателят.

— Аз — отговарят двамата мъже.

Надзирателят ги оглежда. Той вижда един висок, слаб, рус мъж с черни мустаци и бяло лице, застанал до нисък, закръглен чернокос мъж с руси мустаци и жълтеникаво лице. Той ги гледа подозрително няколко секунди, после приема, че високият е германецът и заповядва на другия, французина, да се приближи.

Затворниците са се подготвили за това. Те бързо се навеждат под надзирателя и си разменят перуките.

На надзирателят ги поглежда без тревога и проверява списъка си с описание на затворниците. Той решава, че високият, черноок с мъж с черни мустаци и бяла кожа е германецът.

Затворниците се съветват шепнешком. Те отново притичват зад надзирателя. Ханс прикляка, а Пиер се повдига на пръсти. Надзирателят е много глупав и бавно се обръща, за да ги погледне.

Този път не е лесно. Той вижда двама мъже с еднакъв ръст. Единият е с руса коса и мустаци, жълтеникава кожа и леко закръглен. Другият е с черна коса и мустаци, бяла кожа и слаб. И двамата са синеоки. Съвпадение.

След известно замисляне надзирателят решава, че първият русокосият с руси мустаци, жълтеникав тен и закръглен, е французинът.

Двамата затворници се отдалечават отново зад гърба му и провеждат бързо съвещание. (Надзирателят вижда зле, страда от воднянка, веждите му са надвиснали над очите и реакциите му са забавени от червения вятър, прекаран на млади години. Той се обръща бавно и примигва.)

Затворниците отново са си сменили мустаците. Жълтеникавият посипва лицето си е малко прах, а светлокожият си потъмнява лицето със сажди. Пълничкият се надига на пръсти, а слабият прикляка пониско.

Надзирателят вижда един закръглен мъж с малко над среден ръст с черни мустаци, руса коса и светла кожа. Вляво от него е жълтокожият приятел с малко под среден ръст, с руси мустаци и черна коса. Надзирателят ги гледа внимателно, смръщва се, облизва устни, изважда инструкцията си и я прочита отново. После той приема светлокожия мъж с малко над средния ръст за французина.

Затворниците се измъкват малко по-надалеч и по-високият стяга колана си, а по-ниският го отпуска и пъха парцали под ризата си. Те решават отново да си разменят косите и мустаците. Ей така, за късмет.

Надзирателят забелязва веднага, че факторът закръгленост-слабост е позагубил значението си. Той решава да сравни русотъмните характеристики, но тогава забелязва, че русият мъж е с черни мустаци, докато чернокосият е с руси. Русият мъж е малко по-нисък от среден ръст и тенът му може да се приеме за жълтеникав. Мъжът, който се намира вдясно от него, има тъмна коса и руси мустаци (леко изкривени) и по-светла кожа. Освен това той е малко по-висок от среден ръст.

Надзирателят не може да намери в правилника нищо по този въпрос. Той бързо измъква старото издание на „Процедури за идентифициране на затворници“ от джоба си и търси нещо подходящо. Накрая открива важното правило 12СС от 1878 година: „Френският затворник трябва винаги да застава вляво, а германският вдясно“.

— Ти — казва надзирателят, показвайки затворника вляво — Ела с мен французино. А ти, шваба, остани си в килията.

4.

Надзирателят придружава затворника си навън, попълва разни документи и го освобождава.

По-късно през същата нощ останалият затворник избягва.

(Лесно е, понеже надзирателят е невероятно глупав. Той се напива до безсъзнание всяка нощ и при това взима и приспивателно. Той е невероятен надзирател, но всичко може да се обясни — той е син на известен адвокат и член на Партията. Властите са назначили глупавия и недъгав син на тази служба, правейки услуга на баща му. Те също са решили, че той може да я върши самостоятелно. Затова няма друг надзирател, който да го смени, няма комендант, който да го проверява. Не, той е сам, пиян, замаян от приспивателните и никой на света не може да го събуди, докато става отварянето на затвора. И това е последната ми дума по въпроса за надзирателя.)

5.

Двамата бивши затворници са седнали на една пейка в парка, намиращ се на няколко мили от затвора. Те още изглеждат така, както ги видяхме последния път.

— Нали ти казах, че ще стане! — казва единият. — Щом ти си навън...

— Разбира се, че стана — отвърща другият. — Знаех, че е за добро, още когато надзирателят ме избра, тъй като ти можеше да избягаш винаги от килията.

— Чакай сега — казва първият. — Да не се опитваш да кажеш, че надзирателят въпреки нашите измами е извел французина вместо германеца?

— Точно така — казва вторият. — И всъщност няма значение кого е извел надзирателят, защото щом като ключарят е бил освободен, той можеше да се върне и да помогне на професора. Докато ако беше освободен професорът, ключарят щеше да си се измъкне и сам. Виждаш ли, нямаше нужда да си разменяме ролите, така че ние не го и направихме.

Първият мъж го изглежда.

— Аз мисля, че ти се опитваш да ми откраднеш френската националност!

— Че защо ми е да го правя? — пита вторият мъж.

— Защото ти искаш да си французин като мен. Това е напълно естествено, тъй като там пред нас е Париж, където да си французин е предимство, но да си германец е недостатък.

— Разбира се, че искам да съм французин — казва вторият мъж. — Но това е, защото аз съм французин. А този град там е Лимож, а не Париж.

Първият мъж е малко по-висок от среден ръст, с тъмна коса, руси мустаци, бяла кожа и слабоват. Вторият мъж е по-нисък, с руса коса, черни мустаци, жълтеникав тен и закръглен.

Двамата се поглеждат в очите. Не откриват лъжа и измама. Всеки гледа другия прямо и открива честност в очите му. Ако никой от двамата не лъже, тогава един от тях трябва да се заблуждава.

— Ако никой от нас не лъже — казва първият, — тогава един от нас трябва да се заблуждава.

— Съгласен съм — отвърща вторият мъж. — И щом като и двамата сме честни, просто трябва да проследим всички стъпки, които сме направили, за да се маскираме. Щом го направим, ще се върнем в първоначалното положение, когато един от нас беше нисък, рус германец, а другият, висок, тъмнокос французин.

— Да... Но не беше ли французинът русокос, а германецът висок?

— Според мен не беше така — казва вторият мъж. — Но аз мисля, че трудностите на затворническият живот може да са заседали паметта ми до такава степен, че не мога да си спомня кои са характерните белези на германците и кои на французите. И въпреки това аз съм напълно готов да дискутирам всички въпроси с теб и да се съглася с онова, което ми се струва разумно.

— Добре тогава. Нека просто напрегнем ума си, за да можем да оправим тази смехотворна бъркотия. Не би ли трябвало германецът да е рус?

— Нямам нищо против. Нека има и руси мустаци, така му отива.

— А какво ще кажеш за кожата?

— Определено жълтеникава. В Германия климатът е влажен.

— Цвят на очите?

— Син.

— Закръглен или слаб?

— Закръглен, определено закръглен.

— Значи германецът е висок, рус, с жълтеникава кожа и закръглен, със сини очи.

— Е, някой и друг детайл може и да е сбъркан, но нека да бъде така. А сега да се върнем назад и да разберем кой от нас първоначално е изглеждал така.

6.

На пръв поглед двамата мъже изглеждат еднакви или поне взаимозаменяеми. Това е погрешно впечатление. Не трябва да се забравя, че разликите помежду им са реални, независимо кой от тях какви качества притежава. Разликите са напълно реални въпреки привидността им. Тези привидни качества, които всеки може да долови, правят единия от мъжете германец, а другия — французин.

7.

Начинът, по който могат да бъдат доловени въображаемите различия, е следният: запомняте първоначалните характеристики на всеки човек, а после описвате всяка от промените. Накрая ще стигнете в началото и ще знаете без грешка кой е въображаемият германец и кой — въображаемият французин.

Всъщност всичко е много просто. А какво ще правите с тези си знания е съвсем друга работа.

ПО ХРАНОПРОВОДА И ПОСЛЕ В КОСМОСА С МАНТРА, ТАНТРА И ШАРЕНИЯ

— А наистина ли ще имам халюцинации? — попита Грегъри.

— Както ти казах, гарантирам — отвърна Блейк. — Всъщност вече трябва да халюцинираш.

Грегъри се огледа. Стаята беше замайващо и досадно позната: тясно синьо легло, орехов гардероб, мраморна маса с извити метални крака, абажур с две крушки, пуешкочервен килим, бежов телевизор. Той седеше в тапицирано кресло. Срещу него върху бяла пластмасова кушетка се намираше Блейк, блед и пълен, побутващ три шарени таблетки с неправилна форма.

— Искам да кажа — продължи Блейк, — че тук има всякакъв вид киселини. На таблетки, на ивички, на пъпки, на точки, повечето пресечени скоростно, други пресечени с Драно. Но за щастие ти току-що пое специалния тантро-мантров суперкиселинен коктейл на стария доктор Блейк, известен в транспортната търговия като „Шаренията“ и съдържащ абсолютно автентична ЛСД-25, плюс внимателно изчислени добавки от СТП, ДМТ и ТНС, плюс щипка йейдж, мъничко псилосибин и само намек от олойкви. Плюс специалната добавка на самия доктор Блейк — екстракт от лисичо грозде, най новият и най-силен от халюциногенните.

Грегъри гледаше дясната си ръка и бавно свиваше и разпускаше дланта ѝ.

— В резултат се получава моменталното и най-възхитително киселинно удоволствие, гарантирано от доктор Блейк, който ти осигурява поне четвърт час халюцинации — продължи Блейк. — Ако не е така, аз ще ти върна парите и ще се откажа от удостоверението си на най-добрия нелегален химик на свободна практика, който някога е достигал до Уест Вилидж.

— Говориш като дрогиран — каза Грегъри.

— Глупости — възрази Блейк. — Аз съм само на мъничко спийд от простите, старовремски амфетамини, дето шофьорите и учениците гълтат с килограми и пият с литри. Спийдът не е нищо повече от стимулант. С негова помощ аз мога да си върша работата по-бързо и по-добре. Защото имам намерение да си създам набързо собствена наркоимперия между Хюстън и 14-а улица а после да се измъкна бързо, преди да си скъсам нервите, да ме хванат наркополицаяте или мафията. А *после* ще литна към Швейцария, където ще мързелувам в някой бляскав санаториум, заобиколен от пищни жени, закръглени банкови чиновници, бързи коли и уважение от страна на местните политици.

Блейк млъкна за миг и почеса горната си устна.

— Спийдът *наистина* носи известно чувство на грандомания, придружено с разговорливост... Но не бой се, мой скъпи, нов приятелю и уважаеми клиенте, моите чувства са малко или много невредими и аз съм напълно в състояние да ти бъда водач в супервеликолепното пътешествие, което сега започваш.

— Колко време мина откакто взех таблетката? — попита Грегъри.

— Повече от час — отговори, след като погледна часовника си, Блейк.

— Не би ли трябвало вече да действа?

— Наистина би трябвало. И сигурно действа. Трябва да се случи *нещо*.

Грегъри се огледа. Видя оградената с трева яма, пулсиращата светулка, твърдата слюда и пленения щурец. Той беше до ямата, по-близо до отходната тръба. Насреща му върху покрития с мъх сив камък се намираше Блейк с разбъркани ресни и екзодерма на петна и побутваше трите петнисти таблетки с неправилна форма.

— Какво има? — попита Блейк.

Грегъри почеса жилавата мембрана на врата си. Ресните му се поклащаха на спазми, явно доказателство за удоволствие, замаяност, може би дори и уплаха. Той протегна едно пипалце, изгледа го дълго и сериозно, сви го на две и отново го изпъна.

Аntenата на Блейк се насочи право нагоре в израз на тревога.

— Хей, малкият, кажи ми нещо! Халюцинираш ли?

Грегъри направи неопределено движение с опашката си.

— Беше до преди миг, точно когато те питах дали наистина ще имам халюцинации. Те вече бяха започнали, но аз не бях разбрал, защото всичко ми се виждаше толкова естествено, толкова обикновено... Аз седях в *кресло*, а ти на *кушетка*. И двамата имахме меки екзоскелети като... Като бозайници!

— Често отнасянето в илюзорния свят и незабележимо — каза Блейк. — Просто се плъзваш в него и се плъзваш обратно. А сега какво става?

Грегъри нави членестата си опашка и отпусна антената си. Огледа се наоколо. Ямата беше омайващо, досадно позната.

— О, сега съм пак в нормално състояние. Мислиш ли, че ще имам още халюцинации?

— Както вече ти казах, гарантирам — каза Блейк и прибра внимателно лъскавите си червени крила, след което се настани удобно в ъгъла на гнездото си.

Издание:

„Мириам“ ЕООД, София, 1997

ISBN: 954-9513-07-6 (т.4)

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.